پەندی پێشینیان
نوسەر: محی الدین برشان
مەشهوربە محێ دین (گوێڕەش)

پەندی پێشینیان

(١)

بــەشێعــر

نوسەر: محی الدین برشان
مشهوربە
محێ دینێ گوێڕەش

انتشارات سامرند پیرانشهر

محی الدین برشان 1311

پەندی پێشینیان / نوسه ر: محی الدین برشان (مشهور
به محیَ دین گوێرەش ـ پیرانشهر : سامرند صفحه ۳۳۰
قیمت: ۲۰۰۰۰ریال شابک : ۹۶۴-۸۶۲۰-۳۸.۵

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیپا:
اشعر کردی ـ قرن ۱۴ـ مجموعه ها . ۲. ضرب المثلهای کردی . الف عنوان.
۴ب ۷۴۳س / PIR ۳۲۵۶ ۸ ۶۲۳/۹فا

۸۴م -۴۷۴۲۶ کتابخانه ملی ایران

انتشارات سامرند پیرانشهر

تلفن : ٠٤٤٤-٤٢٢٧٧٦٠

نام کتاب : پندی پیشینیان

نویسنده : محی الدین برشان

ناشر: سامرند

تیراژ: ۳۰۰۰ جلد

نوبت چاپ: اوّل ـ ١٣٨٥-٨٦

شابك: ۹۶۴-۸۶۲۰-۳۸.۵

قیمت : ۲۰۰۰ تومان

بسم اللەالرحمن الرحیم

بەنێوی خوای بەرزوبێ هاوتا

لەهەموشاعیر،نوسەر و زانایانی کورد بەتایبەتی ئەوانەی ئەگەربۆکۆکردنەوەی بەرهەمەبەنرخەکانی((پەندی پێشینیان))((قسەی نەستەق))جاچ(بەشێعر.چ بەنەسر) (ئەویش لەرۆژەدشوارەکانی ژیانیان دا بەقاچاغی،دەخانوەتاریك وتنۆکەکاندا .بەشەوی رەش لەبەرفتیلەو.تەنانەت لەبەرروناکایی جغارەش نوسیویانەتەوەو رایانگرتوەو،لەهەر قولینچك وجێگایەك هەرپەند ێکی تازەشیان گوێ لێ بووە رەگەڵیان خستوتەوەوپێ یانەوەزیادکردۆتەوە)ئەمانە رێ پی پێشاندەری ئێمەنە شارستانییەت وفامی ئێمەبەوقوتابخانەپرپایخانەدەناسرێن،هەمبانەبۆرینەی مامۆستای هێژاوبەلیمەتی کورد«هەژارموکریانی»فەرهەنگی مامۆستای خاڵ و بەرهەمی گیوی موکوریانی وکوردستانی،زەکی بەگ وحوزنی،هەزاران گەوهەری پرلەهونەری کوردەواری کەداهێنانی ناویان لەم نامیلکەداناگونجێ.لەرۆژگارانی پرلەرەنج ومەینەت، لەگۆرەپانی ئەدەب وفەرهەنگی گەلە بەش خوراوولێ قەماوە کەمان بەهەزاران پەلکەگوڵی بۆن خۆش. روباری پرلەهاواری شێعر وپەخشانیان رازاندۆتەوەو،حەولیان داوە،زۆریان سوپاس دەکەین وئەوپەری رێزیان لێ دەگرین بەهەموهێزوتواناوە.وەك ویست و.وەسیەتی ئەوبەلیمەتانە.لەپەندونەقڵ ونەزیلە کانیان کەڵك وەردەگرین؟

زاناوشاعیرانی کورد لەکاتێك دائەوپەندو قسەنەستەقانەیان کۆکردوونەتەوە، حاکم هەمۆ ئەوولاتانەی کوردیان لێ ژیاون لێ براوانەبۆخاشەبرکردنی نەتەوەی کورد !تێ دەکۆشان !وجەنجەریان بۆهارپینێ ئەم گەلەی،وەکار ئێخسبتوو؟

لەحاڵێك دا ئەوپەندوقسەنەستەقانەکۆکراونەتەوە.کوردیان خستۆتەژێربەرداشی قورسی ژیانەپرلەرەنج وئازارەکەیان وهارپویانن؟؟

لەحالێك دا ئەوپەندەجوانانەو.ئەوقسەنەستەقانەیان كۆكردۆتەوەكوردلەولاتی خۆی دەركراوەبەزۆروزۆرداری ڕاگوێزراوەو! ملك وسامان ومال وحال ،زەوی وزارو تەنانەت ژن ومنداڵیشیان پێ بەجێ هێشتونەو.هەڵوەدای هەندەرانیان كردونە،

لەحالێك دا ئەوپەندوقسەنەستەقانەكۆكراونەتەوە،كوردلەترسی پاسەبانەكانی ڕەژێمەسەرەڕۆییەكان لەقولینچكەتاریكەكەی هۆڵ وتەویلەپرلەقرنو وگەنە،لەجێگا چۆلەكان هەر وەها لەچاڵەڕەشەكانی دەسەلات داران وكوردكوژان ڕاگیراون وهەمیشە لەبارتر كردنی پەندی پێشینیان وقسەنەستەقەكانیان بەئەركی سەرشانی خۆیان زانیوەو،وەكوبێچوە پشیلەی بەزاری ڕایان گوێستونەوئەوكون وئەوكونیان پێ كردونە هەتاوەدەست پیاوەكانی ڕەژیم نەكەون ولەناویان نەبەن؟؟

خوێنەران و،هۆگرانی،فەرهەنگ وكولتوری كوردی:ئەمنیش وەكوفەقێلەیێكی حوجرەی ئەوماموستاگەورانە،بەمەبەستی خزمەت كردن بەگۆشێكی زۆربچوك لەبەحری بێ بنی ئەدەب و،نریت وپەندوبەیت وباوەكانی ئەم دەبەرە،كە ژینگەی باب وباپیرانمە،دەستم دلوەتەكۆڵكەكەقەڵەمەكەم،بەوهیوایانەیارمەتیم بدەن ولەزەوقم نەدەن،هەڵەكانم بۆڕاست كەنەوەو،لەڕێنوێنێكانیش تان بەشدارم كەن،ماڵتان ئاوابێ وگیانتتان خۆش،

خوێنەری خۆشەویست وهێژا.ئەوەی لەبەردەستتان دایەودەیخوێننەوە. ((پەندی پێشینیان.قسەی نەستەق)) دەبونوسراوەدا.یەكەمیان دەسێ سەت وسی ویەك لاپەڕەی داكردومنەتەشێعر،بۆبوهەمیش خوایاربێ هەوڵی بۆدەدەم هەركاتێك حازربوونەویش پێش كێش بەئێوەخۆشەویستان دەكەم هیوادارم بەباشی كەلكی لێ وەربگرن بۆ.ولامی ڕەخنەكانیش وەك تای لەبەرتەورداسێ ڕاوەستاوم خۆوازلە بێكەلكەكانیش هەرناهێنم وخوایاربێ وەبەهاوكاری ئێوەی بەڕێزو خۆشەویست بۆچاپی دوهەم ڕێك وپێك تریان دەكەم ئینشاالڵەوتەعالا وپێش كێشتانی دەكەمەوە.

باخۆم بناسێنم بەئەوخۆشەویستانەی نامناسن

ئەمن،نێوم محی دینە ونێوی بابیشم مام ڕەحیم بوو.پێم دەڵێن محی دین گوێ ڕەش چونکەمەڕحومی بابم بەدەروێش ڕەحیم گوێ ڕەش نێوبانگی دەرکردبو،

گوێڕەش وەکی سەعدی شیرازی دەڵێ نیوی گیان لەبەرێکی بەشکۆیەکەلەدوای شێری درواوپاش ماوەی ویش دەخوا بەونێوەی؟یان هەربەئەونێوانەی ئەگەدە زەمانەکانی پێشولەماڵەتازەهاتوەکانیان دەنان نێومان بەسەر دابڕاوەو ماوەتەوە، زۆربەی ماڵەکان وخەڵکی کوردەواری هەربەنێوی (نێوبانگێ) دەناسران ئەوڕۆبڕوکێك کەوتۆتەسەرشۆرەتی دەنابۆنمونەهەتانەیانگوتباماڵە(عەولاحەجاجی)لەماسوێ یاماڵە (هەمزەمیرانی) لەزەنگیاوێ کەس نەیدەزانی کێ یە.ویان فلانەکەس شورەتی چیە؟ هەرچەندبەداخەوەدەئەوزەمانیش داهێندێك لەهەڵ پەرەستەکان نێوی زۆرخەراپ خەراپ وناحەزیان لەماڵەتازەهاتوەکان دەنان؟

بەعزەکەسێکیش هەبون ولەئەوبارەیەوەولەباری ئەونێوەخەراپانەئەگەرلەخەڵکیان دەنان،زۆریش خازرجواب وزیرەك بون وجوابی زۆر.ڕەق وتەقیان بەدمی دادەدانەوە؟

بەلام چۆونم خوێندوە ولەکوێم خوێندوە؟؟

بابم دەف ژەن ولەکاتی خۆی دا.دەنگ خۆشێکی کەم وێنەبوولەباری عیرفان وخوا ناسی دا ڕێگای تەریقەتی دەروێشایەتی هەڵبژاردبوویاوەڕەکانی خۆی بەوپەڕی قەناعەتەوە دەپاراستن .ڕەحەمتی خوای بەسەردابڕژێ وقەبری پڕبێ‌لەنور،

هەرلەدەورانی منداڵیمەوەکەفامم کردۆتەوە،سروشتی شاخ ودۆڵی کوردستانی دەورو بەرم لەگەڵ بۆن وبەرامەی سوێسن وهەلالەو،سەدان گوڵەوەنەوشەی کەژەسەربەرزەکانی هومام وبایزیەگ ماسوێ وقەلاتێ قیتکان لەندی بابەکراوێ کێوەکانی گردەبن و کێلەسیپان تاسانئویانم،ئاوی کانیەکانی دەروەنەزەودۆڵەڕەشی وروباری ئاوێژەڕۆوو بەردەکانی خورینجی خەیاڵی ناسکیان ڕاکێشاوم،بەحەیران ولاوکی بەیت بێژەبەناوبانگەکانی ئەوڕۆژگاری وەکو«حەمەدی ئاغای»«حەمەدی بەیتان»«شێخ عەولاو»«عەلی سیکۆ»ودەیان کەسی دیکەڕاژاوم،بەبلوێری شوانی مەڕی کلۆڵ ویزنێ‌بەلەمس

ڕاچڵەکیوم و بەرەوفێربون ڕاپەڕیوم،وەهەرلەوکاتێوەئەودەنگ وبۆنەخۆشانە،فێریان کردومەمۆگری شێعروئەدەب بم، زۆرم پێخۆش بودەنگی شێعر خوێندنەوەوشێعر شێعرێنم گوێلێبێ،وەرزی پایزی ساڵی هەزاروسیٚ سەت وبیست وشەشی هەتاوی کە بەهارێکی زۆرتاڵمان بەجێهێشتبوولەداردانی قازی موحەممەدی نەمروهەواڵانی لە ڕۆژی دەی خاکەلێوەی تەمێکی تاریکیان ئێخستەسەرهەمووخاکی کوردستان وخەڵکە کەمان تێگراڕەش پۆش بون وچاوبەگریان بۆلەدەست دانی ئەو قارەمان وهەواڵانی؟ بەڵیٚ پێشەوامان کەبۆتەسەرقافڵەی شەهیدانی کوردستان وزۆرلاوی دیشمان لەئەم ڕێگایەداگیانی خۆیان بەخت کردوبەخوێنی گەشیان وڵاتەکیان ڕەنگاند وین؟،

لەئاوای ماسویٚ تەمەنم گەیشتبۆحەوت ساڵەی دەستم بەخوێندنی کرد؟

مەڕحومی بابم (جزوی عەممەی لەقورئانی) پێرۆزپیٚ دەگوتم وبەلاّم هەروەکومنداڵە کانی ئەودەوران وکاتی زۆرلەخوێندنی دەترسام کەچی لەترسی بابم نەمدەوێرا هیچ بڵێم یابتوانم خۆیی لیٚ ببوێرم؟

بەڵیٚ وردەوردەخوێندم وبۆبەهاریٚ ماڵمان هاتەکوندریٚ وپاش ساڵێکی دی ئەوجار هاتینەزەنگیاویٚ ئەگەرماڵمان هاتەزەنگیاویٚ چونکەبابم پینەچێتی دەکردوبەدمی درێشەی نانی بۆدەردەهێنان لەبەرمەینەتی نان کاتی دەرس دانی بەمن نەبولەلای تریش،ئەوجارهەستی بەحەزی من لەخوێندن کردبوناردمی بۆلای مەڕحوم مەلا سەید سمایلی قورەیشی وپاش ئەوڕۆژەی کەچومەخزمەت مەلا سەیدسمایلی لەلای مەلا وفەقێیان ولەمزگەوتێم دەخوێند ودەگەڵ قورئانیٚ.گولوستانی سەعدیشم دەخوێند؟

خوالیٚ خۆش بوحاجی سەیدعەولاّی بابی گەورەماڵی لەزەنگیاویٚ بووکەئێستاش چەند ماڵێك لەکوڕەکانی هەرلەزەنگیاویٚ ماون هەموساڵیٚ دەمانگی مەولودیٚ دامەولودنامەی دەکرد،مەولودنامەی ئەوزەمانی ومەولودنامەیٚ حاجی سەیدعەولاّی دەگەڵ مەولود نامەی ئەوڕۆجیاوازی زۆرە.مەڕحوم حاجی سەیدعەولاّ دەینارد مەلای،زۆرزاناودەنگ خۆشی بەموستەعیدوفەقێوەبۆمەولودنامەخوێندنەوەی بانگ دەکردن بەڕاستی شێعرە

کانی :مەوالیە.مەوالیـە. مـەوالی ،ڕەسـول اللّەیابەدڕەلیالی،ئـەی ئۆمـەتی موحەمـەدی بلێن بەزەوق وبەسفا،سەللوعەلاموحەممەدین سـەییدی عالـەم موسـتەفا. ئەوەنـدەیان کارلێ دەکردم هەرخوابۆخۆی بزانێ، ئەگەرمـەلاو فـەقێ یـان کەسـێکی دیش شێعری خوێندباوەخەریك بـوم بـچمەدەزارێوە.پـاش چـوار سـالآن ئـەوجارمالّمان چۆگردەبنی ولەوێش لەخزمـەت مـەڕحوم مامۆسـتامەلا قـادری جێـژنیم دەخوێندوهـەتاقوڕانم خـتم کردوگولستانیـشم تـەواوکرد.خوێندنەکەشـم چـۆن بـو؟ بـەهاروهاوینان بەشـێکیش لـەپاییزێ کەڵـەوان بـوم بـاقی مانـدەی پایزوتـەواوی زسـتان وبـەهارێش هـەتامالآت وەدەردەکەوتن لەمزگەوتان لەدم سۆبەوئاگردان ورتەم دەهات ودەمخوێند؟

لەبیرەوەریەکانی ئەوکاتەم کتێبێکی بوستانیم لەسابلآغێ کڕی وهێندێکیشم لەخزمەت مامۆستامەلائەحمەدناوێك کەنازانم بەچ بۆنەیەك پێیـان دەگـوت مەلاچوڵەکە.خوێنـدو ئەومامۆستامەلائەحمەدبەپێـچەوانەی نیـوی نیوبـانگیی پیـاوێکی زۆرزاناوگـەورەبوو قسەی بەتام خوێی زۆردەزانین بەقسەخۆشەکانی هـیچ کـەس لـەلای وەڕەز نـەدەبۆو مانای گولستان بوستانێشی زۆربەباشـی دەزانـین بەهەموکـەلێن وقوجبنـەکانێوە شـی دەکردنەوەهەموڕستەوبیتەکانی دەبردنەوەسەردەستوری حەدیس وئایـەتی قوڕئـانیی تێداجێ دەکردەوە،مەلایەکی فەقیرو بۆئاوەدانیەش بێ زەڕوزیان بوو،

دەئەوەدواییانـەدا ئـەوفکرەم لـێ کردۆتەوەوتەماشـای فەرهـەنگێم کردوەوجالـەزانایی مامۆستامەلائەحمەد حالّی بومەخوالێی خۆش بی وقەبریشی پڕبێ لەنور،

ئەوجارماڵەئاغای میرزایان بۆکوڕەکانی خۆیـان گـرت بـوو.ئـەمنیش لەگـەڵ کوڕەکـانی ماڵەئاغای لەکن میرزایەکەی ماڵەئاغای دەمخوێند،

هەم ئەوماوەیەی لەزەنگیاوێ هەم لەگردەبنیش لەمزگەوتێ لەگەڵ ڕەفیقەکانم وئەگەر دەچومەوەماڵێ لەگەڵ مەڕحومی بابم هەلی زۆرباشم بۆدەڕەخساشێعرشێعرێنم دەکرد وشێعرەباشەکانم لەبەردەکردن ولەکاتی پێویست دا دەمخوێندنەوەجاروبارەش ئەگـەر فەقێ بۆجومعانەی هاتبانەئاوەدانیەچونکەئەوسەردەمی فەقێی تەنبەڵ و بێکاریش

زۆربون وفەقێی واهەبون تەنیاکاریان جومعانەوەرگرتن وخۆبەخێوکردن بوو،دەچوم
شێعرێنم دەگەڵ دەکردن ئەوجاروا چەقەسرۆبیبوم هەرفەقێیەکی بەقەراغ ئاوەدانیەش
داهاتبا.دەچوم ڕێم پێ دەگرت پاش بەخێرهێنانێ وچاك وخۆشیەخولق بۆچونەماڵێ،
شێعرێنم دەگەڵ دەکردن وپێم وابوئەوەی ئەمن دەیزانم کەس نایزانی بەلام ئەمن
هیچم نەدەزانی وکەم جاری واش هەبوبیبەمەوە،هەردەمدۆڕاندوکەچی دەتگوت ئەوە
خوداخەنی کردوم کەچومەدەگەڵ فلانەفەقێیەی شێعرێنم کردوە،
زۆرم کەڵك لێ وەردەگرتن،شێعرەکانی حافزیم زۆرپێخۆش بون وزۆرجارانیش پاشی
فاتیحاخوێندنێك بۆروحی خواجەحافزی شیرازی شاچراغ وشاخ نەبات بەختی خۆمان
پێ بەتاقی دەکردەوەدوایەزۆرم لەشێعرەکانی لەبەرکردبون جاروبارەلەبەرەخۆمەوە
بەنارەدەمخوێندنەوەچاك بودەنگم خۆش نەبودەنامێشکی سەری عالەمێم دەبرد،
پاشی ئەو.وردەخوێندنەی وردەوردەتەمەنم دەهاتەسەرێ وبەرەولاوی دەڕۆیشتم
وهەستم بەهاوکاری لەگەڵ بابم کردوویڕای بابم دەستم دابەکاری پینەچیایەتێ کەوتمە
کەوش فرۆشی ودوکانداری.عەللاق.چەرچێتی.دەرمان فرۆشی قاچاغچێتی فەعلەی
چی وچی دیکەوهەرکارێکی بژیوی ونانی لێ وەدەست هاتبادەمکرد.هەموشمان
ئەوەی دەزانین وبەوتەی پێشینیان نان لەگیان دابو.پێمەڕەوگوپاڵ دوکەرستەی
زەحمەت گێشان ونان دەرێنانی پۆژبون،
فەعلەیی،گاوانی و،پاوانی کاری پیاوانی بێ منەت بون،هەرەشەیان لەزۆرداران،
وزێردارن،دەکردوسەربڵێندیش هەربۆچینی چەوساوەوهەژاران بوو!
ئەوجارلەپاییزی ساڵی ۱۳٤۷هەتاوی لەکارگەی شەریکەقەندی پیرانشاری دامەزرام و
نەشەی دەرس وکەلاس هانی دام وردە.وردەخوێندم ولەبەهاری ۱۳٤۹ هەتاوی
لەمەدرەسەی وەفای پیرانشاری بەشداری تاقی کردنەوەی پۆلی شەشەمی سەرەتاییم
کردوبەلگە نامەمم وەرگرت وئێستاش پلەی خوێندەواریم هەرئەوەندەیە
«شەشەمێ سەرەتایی » !

هەربەوپلەوپایەی،بنچینەی ژیانێکی باشترلەپێشوم داکوتا،ئاڵ وگۆڕی گەورەم لەبیرو باوەڕدابۆپێك هات،چونکە،مەبەستم دریژەپێ دانی بەسەرهات وبیرەوەریەکانی کاتی لاوی ودواتریشم نیەجاریٚهەرلێرەڕا ئەوباسەی هەڵدەبوێرم ! !

ئەوپەندانەئەگەرکۆکراونەتەوەوەکی دەیبینن پەندەکە.لەلای ڕاستەی کتێبەکەی دا بەپیتی ((**سامیك**)) کامپیۆتێری نوسراوەو،ئەوەی کردومنەتە شێعریش لەلای چەپەی دابەپیتی ((**ئەلی،کاف،ساحیفا**))وپیتەکانی ئەلف وبێیەکەو.تەك شێعرەکەشم بەپیتی ((**سولایمانیای**))کامپیۆتێری نوسینەتەوە؟

دیارەپەندەکان کەم وزیادیان نیەونەوجورەی گوێم لێ بوە.یان بە نوسراوەم دیوەهەر ئاوام نوسیوەتەوە،ئەگەربەدەگمەن پیتێك لەقەڵەم کەوتبی یالەبیرچوبی. لەم نوسراوەی دا.وانەنوسرابی، دەنا.وەکی خۆی بەبێ کەم وزیادی نوسراوەنەتەوە،

بەڵام ئەوانەی کراونەتەشێعر.دەشێعرەکەی دالەزۆرجێگایان کەم وزۆری لێ دەبینرێ یان جێگای گۆڕدراوەوپاش وپێشی پێ کراوەهەتاکراوەتەشێعر،

زۆرلەپەندەکان هەریەشێك نوسراوە.ئەوەش لەبەرئەوەیەوچونکەبۆزۆرشت وجێگایان دەکاردەکرێ بۆ.وێنە(ئەونۆرەگاڕانەشمان بۆبکە)(بەهەزارجەڕری سەقیل) (زاخاوی کرد)(ماڵ وهەزارنیە)(هەتا.ئاوم لەدوی بێڵێ بروا)و...

ئەوهەژدەشێعرەی لەپێشەوەیان نوسراوە:ئی خۆیەتی،ئەوانەلەکتێبەبەنرخەکەی (کاك عەلی مەعروف شارەزوری)نوسیومنەتەوەونەمنیش هەریەنێوی خۆی ئی خۆیەتی نوسیومن دەستم تێ نەداون وکتێبەکەم پێ ڕەنگاندوەوزۆریشی سوپاس دەکەم چونکە.کەڵکم لەکتێبەکەی وەرگرتوەونەویش زۆری زەحمەت پێوەکێشاون !

هەرچەند کاك عەلی زۆرلەپەندەکانی بەپەند.نەزانیون وگلەیی لێیان هەبوەتەنیا لەبەرئەوەی کەنەفەوتێن نوسیونێتەوە.ئەمنیش ئەوەندەی توانیومەوزانیومن کەبەکار دێن لێم هەڵبژاردون ونوسیومن وکردومنەتەشێعر،ڕەنگ بێ واهەڵکەوتبێ ئەونیوەی شێعرەی، پێش یادوای (پەندەکەی)هیچ مانایەکی نەبێ وهەربۆزنجیرەکردنی پەندەکەی بێ چونکەئەگەر ورد لێ بڕوانین شتی وان دێتە بەرچاو پێاوهەرچەندی

خۆلەئەلاولایان دەدات وبەهیچ جور.دەگەڵ نیوەکەی دیکە ڕێك ناکەوێبکریتـە شـێعر ولەئاخرەکەیدا وەڕەز دەبوم وبەناعیلاجی بێ نێوەرۆکیش بـا دەگـەڵ پەنـدێك یاقسە نەستەقێکدا ڕێکم خستۆتەوەوکردومەتەشێعرێك و؟دەی بائەوەیان هەرمێعربێ؟

بۆئەونوسراوەی پەندی پێشینیان ئەلەم سەرچاوانەکەڵکم وەرگرتوە؟

«١» لەدەورانی مەندالّیەم ڕا هەرچی گوێم لێ بووەهەتائەورۆ،

«٢» پەندی پێشنیانی سەییدعەبدولحەمیدحیرەت سەججادی دەدونوسراواندا،

«٣» پەندی پێشینیانی کاك عەلی مەعرِوف شارەزوری دەدونوسراواندا،

«٤» پەندی پێشینیانی کاك قادرفەتتاحی قازی دە نوسراوەیەك دا،

«٥» لەهێندێك ژمارەکانی گۆواری سروەی،

ئیدی ئەمن شێعری هیچ کەسێکم نەنوسیوەتەوەئەوپەندەم نوسیونەتەوەئەگەرتوانیبم بیکەمەشێعر،نەکوشێعری شاعیرانم خەراکردبێ ویانوسیبمەوە،

بەهیوای ڕەزامەندی خوێنەرانی خۆشەویست ئەم پەندانە؟

وزۆر سوپاسی ئەوزا نایانەدەکەم ڕەچەیان شکاندوەوئێمەش پێی دا دەڕۆین،

زۆرسوپاسی مامۆستایانی بـەڕێز ١.بەتایبـەتی کـاك تەهاشـامخی لەپیرانـشاری٢.کـاك مەلاعەلی ڕەحیمی مەشهوربەمەلاعەلی قەلاتەڕەشـێ لەکونـەخانێ٣.کـاك حامیدئـەمین عەشایری شێناوێ.دەکەم ئەگەروختەبەنرخەکەیان لەخوێندنـەوەی کتێبـەکانم سـەرف کردوەوڕەخنەکانیشم قبوڵ کردون وسەرلەنوێ تێکم داون ڕیکم کردونەتەوەلـەڕێنوێنێ کەشیان کەلّکێکی زۆر زۆرباشم وەرگرتوەومەنونیانم ودەست خۆشیان پێدەلّێم،

هەروەها.سوپاسی برایان بەڕێوەبەرانی (کامپیۆتێری کانی)کاك عەبدوللا شەریفی.کـاك کەماڵ ئیبراهیمـی.کـاك لوقمـان بەختـەی دەکـەم زۆریـان حـەول دەگـەڵ دام بۆکـاری کامپیۆتێری ونوسینەوەی کتێبەکانم.

لەئاخری دا سوپاسی هـەموهاوکارەکان ودۆسـتانی دیکـەش دەکـەم ئەگەرخۆشـحالّی خۆیان بوئەوکارونوسینەوەی دەربڕیوەودەردەبڕن وکتێبانیش دەخوێننەوە.

پــە نــدی پــێــشــیــنــیــان

٭ ٭ ٭

بابـنوسـم بـۆهـەر،پیتێ لەوپەندە
شێعر یـێك ودڵ پـێی،ئـارەزوەمەندە
زۆرەبـزانـەكـان،بـێـن ورد بـبنەوە
باوێوەتریـش بێن،یـاهـەردو چـەندە
لـەقسەی نەستەق و،فـۆلكـۆروپەند
چـەندی تۆبلەی،كـوردواداوڵەمەندە

(الف)

ئەلف ئەوە لێەو،خـوای مەزن وگەورە
لـەهیمداد یم بێی،لـەم پێچ ودەورە

١ ٭ ٭ ٭

ئابڕویان بردە — ئـابـڕوی بـردبـۆسـەر،لك وچڵی داران
سەرلكی داران — خـۆشـی دورخـست بـو،لەزمـان وزاران

٢ ٭ ٭ ٭

ئاتەش بازی،بەكوتگی — دەی ئـاوربـازیـە و،بـەئـاوری كـایـە
خاڵی ئاكرێ — بـۆقـون بـەتـالان،خـۆهـەر پـێـك نـایـە

٣ ٭ ٭ ٭

ئاخر ئەمن كەراسیكم — زۆردەردی سـەریـم ،بـەپـوڵی كـڕیـوە
لەتۆ،زیاتردڕیوە — كـەراسـێك لـەتـۆم،زیـاتـرخـۆ دڕیـوە

٤ ٭ ٭ ٭

ئاخری،خۆی ون ئاكا — لـەهـیـچ جـیـگـاوشوێن،ئـاگـیـرسـێـتـەوە

"" "" هەرواش بەبێ جێ،ناحەسێتەوە

"" "" چاوەڕوانێکەت،بێ هودەنابی

"" "" خۆی هەرون ناکاو،ئاخری دێتەوە

* * *

٦

ئاخۆران باخۆرانە ئەوجاریش لادەی،تویی ئەوخوایە

"" "" هەروەك ئاخۆران،باخۆران وایە

* * *

٧

ئاخ وئۆخیان لێ بڕی ئەوەندەی لێدا،بەخۆی وبەکوڕی

"" "" دواپشو-وئاخ و،ئۆخیشی لێ بڕی

* * *

٨

ئاخیری، خێربی ئاخیری خێربی و،من دوعام وایە

"" "" ئەگەرواش نەبێ،هەرکاری خوایە

* * *

٩

ئادارئاچی بێ دۆ ڕانابڕێ وئادار، ئاچیت بەبێ دۆ

نیسان ئاچی بێ جۆ مانگی نیسانیش،پەیدادەبێ جۆ

* * *

١٠

ئاداری بەسەر تیکی دان هەموو،گەلاّوکاری

پاداری وەنەما نەیهێشت هیچ ئادار،بەسەرپاداری

* * *

١١

ئادەمی، تەیری ئادەمی دەڵەی ،تەیری بێ باڵە

بێ باڵە شۆ ینی بن کورسی ،یاسەرمەرزاڵە

* * *

١٢

ئاردی بەهارومو ئاردی بەهارومو، سەروبەری بکەی

هەموشتی لێ دێ لێی دێ هەرچی تۆ،بێی بیری لێ بکەی

١٣ * * *

ئاردی خۆی دابێشتومو بەیانی زۆر.زو،ئاردی دابێشتوە
کە پەکیشی ڕشتوە بەدودەستی خۆی،سەرکۆشی ڕشتوە

١٤ * * *

ئاردی خۆڕاسانێ ئاردم لێرە بێ و،لەهەورامانێ
تڕی پۆرئامانی پێی بەباناکرێت ،تڕی ئامانێ

١٥ * * *

ئاڕەسوی ئاڕەسوی بەحری،عیلم وزانینە
بەحری عیلمە کەسی دیم وەك ئەو،شارەزانینە

١٦ * * *

ئازاوڕەزگاری ڕەزگاربوین ئێمەو،ڕەبی تۆش وابی
ماڵەخوای بی دەك ئازاوڕەزگار، ئەوماڵی خوابی

١٧ * * *

ئاسکی نەگیراو ئاسکی نەگیراو،پێمان دەفرۆشی
مەفرۆشە یالەگونێ تێریان،شیری دەدۆشی

١٨ * * *

ئاسن بەفوی ئاسن کوابەفوی،وەجۆش هەرنایە
گەرم دانایە حەمامیش بەتڕان،گەرم دانایە

١٩ * * *

ئاسن بەژەنگی ئاسن بەژەنگی،خۆی نەبێ دەی قەت
خۆی نەبێ، ئاڕزێ هەرناڕزێ وناب‌ێ،واکوت ولەت لەت

٢٠ * * *

ئاسنی سارد بۆوە نەسحەتم کردبوو،هەربۆم نەگۆڕا

مەکوتە ئاسنی سارد بۆوە،مەکوتەلەخۆڕا

* * *

٢١

ئاش ئەگەرلەمیستن ئاش بەهانەی بێ و،هەرلەمیستن بی
بێ، هەر دەمیزی خومەردەمیزێ و،تۆی بالەکن بی

* * *

٢٢

ئاش بونەوەلە پاش لەدوری دیاربوو،پێك هاتبونەوە
شەڕی خۆشە خۆشەپاش شەڕو،شوڕئاش بونەوە

* * *

٢٣

ئاش، بەنۆرەیە بۆمام ئاشەوان، والێم تورەیە
"" "" بەدرۆپیێم دەڵێ و،ئاش بەنۆرەیە

* * *

٢٤

ئاش دەسوڕێ وچەقەنە، بەرداش دەسوڕێ و،چەقنەکەی ئاشی
دم ولوتی خۆی دەشکێنی کەپو ولوتی خۆی ، هەر دادەتاشی

* * *

٢٥

ئاش زۆرکارێ بکا، وردی ئاش زۆرکارێ بکا،کاردەگاتەکوێ
دەهاڕێ و، دریشتیش دەهاڕێ وردی و، دریشتیش ئەجوێ

* * *

٢٦

ئاش هاڕەی دێ ئاشەوان حاڵیەو،ئاش تەیارنیە
وئاردی دیارنیە هاڕەوگوڕڕەی دێ و، ئاردی دیارنیە

* * *

٢٧

ئاش هەرئەوەندەی دێنێ تەوە قازانج وبەهرەی،هەرهێندەی دێنێ
ئاشەوان بی قا پێنی ئاشەوان بۆخۆی،بێ بیقەپێنێ

* * *

٢٨

ئاشقه، فسه‌یه هه‌روه‌کی نه‌یبێت،یاپێی وه‌ك سه‌یه

"" "" خۆی نواندونه‌ویش،خۆئاشقه‌فسه‌یه

* * *

٢٩

ئاشی له‌به‌رتپران، ده‌گه‌ڕێ هه‌ربه‌جوته‌تریك،ئاشی خستنه‌كار

"" "" هاتوه‌چه‌قه‌چه‌ق،به‌هه‌ڵلاوهاوار

* * *

٣٠

ئاغاڕۆنت بداتێ، ده‌بێ ئاغاكه‌دایبیه‌ی ،ڕۆنی قاڵ وزه‌نگ

شاقه‌لی چۆغه‌ی بۆبگرێوه ده‌نێوشاقه‌لی،چۆغه‌ی كه‌بێ ده‌نگ

* * *

٣١

ئاغا نه‌ما نه‌مان وبڕان یا،كه‌م بونه‌ئاغه

ته‌ویله‌ش نه‌ما ئه‌سپ وتاژیه‌كه‌ش،هه‌روا یه‌ساغه

* * *

٣٢

ئاغاو،ئاغاڕۆ ئاغاو،؟ئاغاڕۆ،؟ زۆربوه‌؟له‌و ناوه

"" "" نۆكه‌رشان وملیان،بۆده‌قوڕێ ناوه

"" "" له‌بنه‌وه‌ش چاوی،به‌تفێ ته‌رده‌كرد

"" "" چڵكاوخۆرتابڵێن،خۆزۆرگریاوه

* * *

٣٤

ئاغاونۆكه‌رلێك ڕاست بونه‌وه هه‌رئاغاونۆكه‌ر،لێك قیت بونه‌وه

فه‌رموفه‌رمویان له‌بیرچونه‌وه فه‌رمووقوربانیان،له‌بیرچونه‌وه

* * *

٣٥

ئاغای داس، له ئاغای ئاغه‌ڵیان،كوێخای ده‌رمانی

سه‌پان شێرموه ده‌ماڵێی دانیه‌و،قه‌ت په‌لكێ نانی

"" "" له‌برسان چ بكا،ده‌ی وه‌كوێ بڕزێ

"" "" لـێـی دەشـاردنـەوە،زورەی سـەپـانـی

"" "" ئـاغـای وامـان بـوو،لـەتـەنـبڵـیانـی

"" "" دەی دزیـن داسـی و،زورەی سـەپـانـی

٣٨ * * *

ئاغای .مرو، تۆتنێ خۆشم مـن پـەیـدام کـردوەو ،جانـازانـم تـۆش

ومدەست کەوتوە ئـاغـای نـاحاڵـی ،تـوتـنـێکـی زۆرخـۆش

٣٩ * * *

ئاغای گوندی ڕۆژێك ڕێی وە ئـاغاکـەی گـونـدیـش، لـەپـیـری ولاوان

گاوانی گوندی دمکەوێ کـاروڕیـێ دەبـێـت ،ڕۆژێ بـەگـاوان

٤٠ * * *

ئافتاوموو، لەگەن حەوت ئـافـتـاوەولـەگـەن،بـەدەسـت وتـاوبـار

دەست شام ونەهارهیچ لـەشـام ونـەهـار،کـەس نـیـەخـەبـەردار

یان "" ئـافـتـاوەولـەگـەن، چـۆن ڕێـز کـراون

"" "" مـەجـمـەش بـەبـێ شـێو،هـەڵـپەسێراون

٤٢ * * *

ئاقڵ بەگەورمو کـەلـلـەی زۆرزەلام،بـێ‌مـێـشـك وپـوکـە

چوکەبیێی نیە قـەت ئـاقـڵ نـەبـوەو،بـەگـەورەوچـوکـە

٤٣ * * *

ئاقڵ تایبری کردموە ئـاقـڵـێـك تـاهـات و،بـیـری کـردەوە

شێت لەچۆمەکەی پڕیوە شـێـت چـۆنـەوبـەرو،خـۆی کـۆکـردەوە

٤٤ * * *

ئاقڵزانینەوبەساڵی نیە زانـیـن بـەهـۆشـەو،نـەکـوبـڵـەی بـەساڵ

دمولەمەندیش بەماڵی نیە سـامـان هـیـمـەتـەو،نـەزۆربـونـی مـاڵ

* * *

٤٥

ئاقڵ لەدایك وبابان چاترە

ئاقڵم پێ چاترەو،لەدایم وبابم
ئاقڵم بێ بۆهیچ،خۆمەحتەل نابم

* * *

٤٦

ئاقڵی بەکاران دەشکێ

ئاقڵی بەکاران،دەشکێ پێم وایە
خۆزیاهێندێکی،دیکەشی بوایە

* * *

٤٧

ئاقڵی دەچۆکان دایە

لینگ وزینگی درێژ،لەخۆڕوانینی
دەچۆکانی دان،ئاقڵی وزانینی

* * *

٤٨

ئاقڵی سوکە

سەری چی دیارنیە،هەرمویەوتوکە
لێی حاڵی بویەو،دەی ئاقڵی سوکە

* * *

٤٩

ئاقڵی کەرێکی نیە

وابوەنەکوبڵەی،هەرواسەرێکی
دیارە هەرنێتی،ئاقڵی کەرێکی

* * *

٥٠

ئاقڵی وردی بەقەت کەندویە

بەقەت کەندویە،ئەوئاقڵی وردی
بەبیروهۆشی،خۆیتی چی کردی

* * *

٥١

ئاکاری چاکت دەوێ حورمەتی خەڵکیت لەبەربێ

دەتهەوێ جوانی،وئاکاروچاکەی
خۆشەویستیکەی،ئەوخەڵکەپاکەی
قەدرشیان چۆنی،پێویست بێ دەبی
ڕایبگری ودەنا،نابینی چاکەی

* * *

٥٢

ئاڵەقۆقەی پرچنە
چۆرچۆرەم کەوتەبنە
ئەم ماوەحاڵی ژنە
بەفرناردیەلای ئاڵەقۆقی
وگوتی مێردم پێ بکا،
ئاڵەقۆق دەبێ بەفرێ دا
هەر وەهاوەزعی خەراپ دەبێو
دەڵێ سەبریکم لێ بگری جارێ
دوایەولامی بۆدەنێرمەوە،
ئاڵەقۆق وەختێکی بوژاوەو
باڵ وبژی دەرکردن وبەفریش
لەلایەك ڕێژنە ڕێژنەی بارانەی
وجاروبارەش بای شەماڵی وتاوی
بەرەوبەهاران وهەوای دیکەی
وچی وچی ئەوجارخەبەری
ناردبۆبەفرێ وگوتی بابێ
هەتامێردی پێ بکەم
بەفریش دەنەوحاڵی بێ
حاڵیەی دائەبەوجورەی
خوارەوەولامی بۆ
ئاڵەقۆقی دەنێرێتەوە
ئاڵەقۆقەی پرچنە

بەفرەوبەفکری، ویستی ژن بێنێ
چەندکەسی ناردن، چونەخوازبێنی
وتیان ئاڵەقۆق، لەبەفرانئاغاوە
پەیامی شادین، بۆلات هێناوە
ببن بەهاوسەر،تامێردی پێ بکەی
لەئەوکارەی چاتر،کوادەبێ چی بکەی
ئاڵەقۆق دەڵێ، بەوشوی وانامەرد
بەدی هێنەری، زۆرنەخۆشی ودەرد
بەوسەرماوسۆڵ و،ساردوکرێوەت
بەورەنگی تاڵ و،ترش ودزێوەت
سەبرم لێ بگرن ،ببۆژێمەوە
مێردی پێ دەکەم،بۆلای دێمەوە
ئاڵەقۆق دیتی،بەفری چرەوقرە
زانی بێ حاڵەو، وەزعی زۆرشڕە
خۆشی ژیوەڵەو،جوانیش ژیابۆوە
کەلاڵەی ژینی، یەکجێ نابۆوە
ناردیەلای بەفرێ،پێی دامزگێنی
حازرم شوی پێ بکەم،گەرنەوژن دێنی
پێی گوت بەقاسید،زویچوو بێرەوە
ولامەکەش هەر، بۆمنی بنێرەوە
قاسید ولامیان،کەبۆهێناوە،
بەفریش بەوجورەی،ولامی داوە

چۆرچۆرم کەوتەبنە
ئەم ماوەحاڵی ژنە
"" ""
"" ""

مۆی ئاڵەقۆقەی،قرژوپرچنە
چۆرچۆرەوگەرمام،واکەوتنەبنە
رۆژێکەوهاوار،والیتم قسەوماوە
ئەم ماوەحاڵێك،بۆژیانێ وژنە

* * *
٦٦

ئاڵەقۆقی
نێودوبەردان

کەوتەنێودوبەرد،وەك ئاڵەقۆقێ
کەم ماڵەتاوان ،دڵ بۆی بتۆقێ

* * *
٦٧

ئالیکی دوکەرانی
پێ بەش ناکرێ

ئالیکی وێبدەی،بەشی دوکەران
پێی بەش ناکرێخۆ،هەربەپێی سەران

* * *
٦٨

ئامۆژنم نێتی نانی شەوێ
ئەنگوستیلەی زێڕی دەوێ

ئامۆژنم نێتی،هەرنانی شەوێ
ئەنگوستێلێك و،دوبازنەی دەوێ

* * *
٦٩

ئاوات بۆلاوان
عەیب نیە

ئاوات ودڵ خوا ز، بەگشت بۆلاوان
حیسابیش ناکرێ، بەگوناح وتاوان

* * *
٧٠

ئاواڵان بۆخۆت
دەبینێەوە

هاتوی ئاوڵان، وەبینی بۆخۆت
وەکی گوتت ئەوا،کوابوزدەخوابۆت

* * *
٧١

ئاواڵی قەلێ،دندوکی پیسە
"" ""

ناخیچێم بەقسەی،تۆوئەوسەرلیسە
کێ هاوڕێی قەل بێ،دند وکی پیسە

* * *
٧٢

ئاوان سەخواردی وئاشەوانیش ئاوان سەخواردی،خۆی هەڵخستەوە
قۆنێسەی دەلستەوە ئاشەوان کونگێ،سەی دەلێستەوە

٧٣ * * *

ئاو جێگای خۆی ئاو جێگای بۆخۆی،زۆپەیدادەکا
دەکاتەوە چ کون ودەرزێك بێ،خۆی تێ ڕادەکا

٧٤ * * *

ئاودەڕواو بەقات بێ وئەوا،بێی خۆ.وەخوێنی
خیزدەمێنی ئاورۆیوەو دەڕوات ،خیزەودەمێنی

٧٥ * * *

ئاو،ڕوناکاییە گشت کاری من تۆ،موحتاجین بەئاو
"" "" بۆیەگوتویانە ،ڕوناکاییەئاو

٧٦ * * *

ئاو.ڕاوەستێ ئاوڕادەوەستێ و،ئاشجوڵێتەوە
ئەومڕاناوەستێ ئەوەم وەك جیوەی،دەڕولودێتەوە
یان "" لەچۆم وکانیان،ئاویش ڕاوەستی
"" "" ئێستائەومامەم،قەت ڕاناوەستی

٧٨ * * *

ئاو ڕێگای خۆی ئاوشوێن وڕێگای،خۆی دەکاتەوە
دەکاتەوە لێشی ون بێ وزوو،ڕێی دەباتەوە

٧٩ * * *

ئاو لەسەرینچاوەی باخۆش نیشان دا،بەوشنەوبێڵە
قوڕپاوە ئاوەلەسەرچاوەی،قوڕپاوە لێڵە

٨٠ * * *

ئاور بەئاوری، ئاکوژێتەوە
"" ""
"" ""
"" ""
٨٢

لێ قەوماو هاسان،ئابوژێتەوە
ئاوریش بەئاوری ،ئاکوژێتەوە
یارمەتی پیاوپێی،دەبوژێتەوە
ئاورەوبەئاوری ، ئاکوژێتەوە

* * *

ئاورکەگرتی، ئیشك و
تەڕ دەسوتێ
٨٣

هەرئاورێ بیگریت،ئیشك بێ یاتەر
هەموی دەسوتێن،بێ پەڵەویەك سەر

* * *

ئاور، گەرمە
"" ""
٨٤

چۆن وایەونەرێ، وا ئاورگەرمە
بێ حەیاوئابرو، یاوابێ شەرمە

* * *

ئاورلەگۆڕی تۆ
هەڵدەستێ
٨٥

لێت حاڵی بوم و،زوم گەیبۆدەستی
ئاورلەگۆڕی،تۆیەوهەڵدەستی

* * *

ئاور نەکەوێتە
کادێنی کەس
٨٦

هەرتوکێ دەیکەی،بیکەی لەئاکەس
نەسوتێ یاخوا،کادێنی هیچ کەس

* * *

ئاورو ئاو، زۆر بێ ئەمانن
"" ""
٨٧

دوشتن لەدونیا،هەربۆ هەمانن
ئاورەو ئاون ،زۆر بێ ئەمانن

* * *

ئاورەسوت کردم
"" ""
٨٨

بەتیری ئەوین،ئاورەسوت کردم
چی لەزانینیش،بوم روت کردم

* * *

ئاورەسورەلەخۆم دورە — دەی وایان گوتـوەو،خـۆئـاورە سورە
قسەی جولەکەی مەنشورە — لێم دورەوقسەی،جـووەی مـەنشـورە

* * * ٨٩

ئاوری بن کایە — ئـەگـەردەیان گـوت،ئـاوری بن کایـە
دوکـەڵ وبـۆنـیـەو،قـەت دوایی نایـە

* * * ٩٠

ئاوری بن دیزەی — تاشتێکی پـێ بگا،بچێتەزگ هیـزەی
خــۆش دەکــا — هاتوەخۆشی بکا،ئاوری بن دیـزەی

* * * ٩١

ئاوری بەری — ئـەوئـاورەی دەرچـو،لـەژێـری وبـەری
دای لەسەری — هـەرئـەوبـاعـیس بوو،کەوتبـۆسـەری

* * * ٩٢

ئاوری تێبەردەی — پـیـس تـرلـەپاریـش، دۆڕانـدی کایە
بۆسۆی لێ نایە — ئاوری تـێ بـەردەی ،بـۆسۆی لـێ نـایـە
" " — نالم ئـیـحـتـیاجـەو،نێتی دەس مایـە
" " — ئاوری تێ بـەردەی،بـۆسـۆی لـێ نایـە

* * * ٩٤

ئاوریشمی بەلابار، هەڵناگری — ئـاوریـشمـی وێـبـدەی،دە بـڵێ بـەلابار
" " — کوابـۆت هـەڵـدەگری،تـابـازاڕی و شار

* * * ٩٥

ئاوری گرتوە — وای ئـاورگـرتـوەو،تـۆبـڵەی لـەتـاوان
" " — کـەوتـۆتـەنـێـوپـێی،بـەرگـری وپاوان

* * * ٩٦

ئاوری لە چاوان ئـــا وری لـــەچـــاوان ، دەبـاری دیـارە
دەبارێ مـەزلـوم بـێ وزاڵـم ، یـاهـەروشیـارە

* * *

٩٧
ئاوری لەسەر پشتی بکەیەوە ئـاوری بکـەیتـەوە،لـەسـەرشـان ومـلـی
لەجێگای خۆی نابزوێ بیسـوتـێت هـەمو،باسـك وپـشتی زلـی
"" "" وەكـی دانـیـشـتـوە،نسـتـوەدرێـژبـوە
"" "" نـابـزوێ وهـەروا،دەت دوێـنـی بـەشـلـی

* * *

٩٩
ئاو،وئاوەدانیان،گوتوە چ کـون وکـاژێـرپـن، دەیـتـەنـێ تـەوە
"" "" ئـاوباشـتـر گـونـدان ،دەبـیـنـێ تـەوە

* * *

١٠٠
ئـــــاوەو ، لـەدەست چـورۆیـشت، هـەروا.ئـاوەوئـاو
ئـــــاوچو بـێ دەنـگ وهـەراو ، بـاس وقـاوەقـاو

* * *

١٠١
ئاوەدان بێ چەمچەماڵ ئـاوەدان بـێ دەی،بـاخـواچـەمـچـەمـاڵ
کەلە.لەکەژشوان لەماڵ کـەرمـالەکـێـفـەو،شـوان خـەوتـوەلـەمـاڵ

* * *

١٠٢
ئاوی بەئاوری،داکرد زۆریـشـی کـێـشـاو،سـەروبـەری کـرد
"" "" ئـاوێـکـی هـێـنـاو،بـەئـاورەکـەی کـرد
"" "" چـاکەی لـەدەست دێ،ئـەویـشـی چـاکـرد
"" "" ئـــاوی هـــێـنـــاوزو ،وبـــەئـــاوری داکـرد

* * *

١٠٤
ئاوێ بێنەو جـائـاوێ بـێـنـەو،دەبـشـۆ دەسـتـانـت

دەستان بشۆ باس وخواس تەوا و،کارەکەی جوانت

یان "" لەخۆبومەوەو، زۆربەکاوەخۆ

"" "" ئاوێ حازرکەو،دەستان بێنە بشۆ

١٠٦ * * *

ئاوی بێ لغاوی ئاوی بێ لغاوی،زۆرخواردۆتەوە

خواردۆتەوە فێرکردەی خۆتەو،لەخۆت بۆتەوە

١٠٧ * * *

ئاوی پاییزان کەکەوتەدەستت،ئاوی پاییزان

بیدەئازیزان خەساری مەکەو، بیدەئازیزان

١٠٨ * * *

ئاوی پایزان لەبەفراونەکا ئاوەکەی پایز،وێنەی بەفراوە

ئەوەی تێرنەخواچی لەئاونەکا تێری نەخواردبو،یان پێ نەدراوە

١٠٩ * * *

ئاوی تاڵ وسوێرت رێزت لێ دەگرم،عەیب پۆشەکەم

دمگەڵ دەخۆمەوە لەگەڵ تۆئاوی،تاڵیش نوش ئەکەم

١١٠ * * *

ئاوی خاوێنی پێك هاتن ئاوا، خوشك وباب وبرا

بەدەستی داکرا ئاوی خاوێنیان، بەدەستی داکرا

١١١ * * *

ئاوی خۆشیم لەبەرنا خۆشیان ، رۆژتائێوارێ

لەئەوکێ ناچێتەخوارێ ئاوی خۆش لەئەوکێم،ناچێتەخوارێ

١١٢ * * *

ئاوی خەراپ،رژاوە وانەبوە تۆبڵەی، وای بۆلێدرا وە

"" ""
ئاوی پێشوتری،خەراپ لێ ڕژا وە

١١٣ * * *

ئاوی داغەی خواردۆتەوە
ئەویش خواردێوە،دوبەوپەرداغەی
لەئاوی ڕونی،کانیەکەی داغەی

١١٤ * * *

ئاوی دەناونگێ دا دەکوتێ
پێی وەنوساچۆن،وەك قیل وشەوتی
ئاوێ دەدەسك و،ئاونگ دادەکوتی

١١٥ * * *

ئاوی، دەبالێ کە
"" ""
ئاوی دەبالێ کەی،چارەت پێ دەکرێ
دێتەدەریا هەر،دەویێدادەمرێ

١١٦ * * *

ئاوێ دەبێژینگێ دا دەکوتێ
دیتت هەرزنیان،کردەنێورەشکە
پورێ تۆش ئاوێ،دەبێژینگی بکە

١١٦ * * *

ئاوی دەچاوان گەڕاوە
لەداخ یاشەوەی،چی پێ نەبڕاوە
ئاوی دەهەردوك ،چاوان گەڕاوە

١١٧ * * *

ئاوی دەزاری، گەڕا
"" ""
لەبەرشیرنیایی و،یاخۆشەویستی
هەرپرپولەئاو،زاری کەبیستی

١١٨ * * *

ئاوی ڕۆیشتو ناگەڕێتەوە
پێت وابوبۆخۆی، بۆلاو دێتەوە
ئاو ڕۆیشت ڕۆیوەو،جاکوادێتەوە

١١٩ * * *

ئاوی شۆرباومان	ئاوی شۆرباوی، کەمێ ترزۆرکەین
زیاددەکەین	زەردێکەی ڕۆمان، جارێکی سورکەین
یان ""	زیادی بکەین کەمێك،ئاوی شۆرباوێ
"" ""	تێرتێری لێ بخوا و،هەرخۆهەڵباوێ

١٢١ * * *

ئاوی لەئاوەڕۆیە	بۆ دەری کردو ە، ئاولەئاوەڕۆ
دەرکردوە	پێم نەگوتی ئاخر، بۆلای وەی مەڕۆ
یان ""	لەقرتەوپرتەو،ئەوهات وچۆیە
"" ""	پێت وابوهەرچی،بوهەربوتۆیە
"" ""	مزگێنیت دەمێ و،لەخۆت حاڵی بە
"" ""	دەرتکردوەوئاو ،لەوئاوەڕۆیە

١٢٤ * * *

ئاوی لەدەستی	ئاوی لێ نارژێن،لەقامکی دەستی
نارژێ	تاوابێ دەی تۆو،کێ پێی دەوەستی

١٢٦ * * *

ئاوی گوێی	خۆئاوی گوێچکەی،بردین بەدرۆیان
بردین	دای ناوین ئێمەش،هەرلەگوێن خۆیان

١٢٨ * * *

ئاوێکی ئابڕوی بەری	هەرئاوێك زانا ،پێی بێ ئابڕوبێ
زانا نایخواتەوە	هەر نایخواتەوە،زۆریش تینوبێ

١٢٩ * * *

ئاویان بەجۆگێکی دا	ئەودۆەبەڕاستی،وەك براوغەمخوار
دەچێتە خوارێ	بەجۆگێکیش دا،ئاویان دەچتەخوار

١٢١ * * *

ئاویان بەجۆگێکی دا تێك چونەنەقسەو،نەگوفتوگۆیەك
ناچێتەخوارێ ئاویشیان ناڕوا،وێگڕالەجۆیەك

١٣٠ * * *

ئاویان، لەجێی ماڵێ نا لەوێشیان دەرکرد،زو ڕەپاڵیان نا
"" "" ئاویان بۆهێنا،لەجێی ماڵیان نا

١٣٢ * * *

ئاوێ لێژی ئاوێ بخۆرەوەو، بۆت بێ لەلێژی
گۆشت گیژی پشکێکت خواردبا،لەگۆشتی گیژی
....ی درێژی دەبێ هەیبێت و،ئەمەی فەرموبێ
"" "" خۆشەولەهی تر ،زۆر...درێژی

١٣٤ * * *

ئاویشتێ پاش گوێیان خستیەپاش گوێیان، زۆریشی پێچو
"" "" هەڵەم کردنەویش، وەك کاری پێشو

١٣٥ * * *

ئاهێکی هاتەوەبەرێ ئاهێکی تازەی، وەبەرهاتەوە
"" "" بابیری جوانتر،لەخۆبکاتەوە

١٣٦ * * *

ئاهی نەگرفتەیە وەوتۆی بۆرپێژدەی،چی لێ نەزانێ
"" "" ئەوەش وەك ئاهی، نەگرفتەدانێ

١٣٧ * * *

ئای جێت خالی ئەوگوناحەی تۆم،بەستۆووەبالی
"" "" خۆزیالێرەبای،ئەوجێی تۆم خالی

١٢٨ * * *

ئۆخەی ماڵەخۆم پێم خۆش چەندم پێخۆشەو،ئۆخەی ماڵەخۆم

بێ دەخۆم یانەهەرناخۆم پێم خۆش بێ دەخۆم،دەناهیچ ناخۆم

١٣٩ * * *

ئەتۆ بەخێر و دەبڕۆ بەخێربەو،هەرمەم بینەوە

ئەمنیش بەسلآمەت ئەمنیش بەسلآمەت،باجوێ بینەوە

١٤٠ * * *

ئەتۆ پێت وایەکەروێشکێ ئەتۆپێت وایەو،بەردەست کراوم

دەست وپێ بەستراوم کەروێشکێ دەست و،پێ بەستراوم

١٤١ * * *

ئەتۆچی و ئەتۆچی وئەمن ،چی بیڵێ بزانم

ئەمن چم چی نارێکت بیست،لەزاروزمانم

١٤٢ * * *

ئەتۆلەماڵەخۆت لەماڵەکەی خۆت،کەتۆدانیشی

وئەمنیش لەماڵەخۆم پسپۆری ولەزۆر، شت لێزانیشی

١٤٣ * * *

لەئەودیوئەودیوی بیژینگێ دو لەدولای بێژینگ ،دوژن وەك تۆومن

ژن دانیشتبون یەك:چۆنم دەبینی دەیگوت خۆشکێ تۆ، چۆن دەبینی من

دەڵێ ئەتۆئەمن چۆن دەبینی دەیگوت دادەتۆ،چۆن ئەمنت دیوە

ئەمنیش ئاوا ئەتۆدەبینم تۆش هەروادیاری،لەپیش چاوی من

١٤٥ * * *

ئەتۆ کەنگی مردی بۆیەواناڵێم،تۆ،دەربازنەبی

قەبرحازر نەبێ خۆی لێ شیرن کەی ،یادڵخوازنەبی

"" ""	ها ڕوێکی من وتــۆو،بەهاتــەت نــەبیٚ
"" ""	تــۆ کــەنگی مردی و،قــەبــرسـازنـەبیٚ

* * *

١٤٧

ئەتۆ گوتت	لــەم تــەون وبــەستەی،ڕیٚم بۆدەرنــەکرد
ئەمنیش باوەرِم کرد	تۆفــەمــوت ئــەمــنیش،باوەرِم پێوکرد

* * *

١٤٨

ئەتۆ هەر کەرەکەی خۆمی	حــەسڵــە بــەگــزادەی،یابــەچکــەدۆمــی
"" ""	سالأت بی وعــەسکــەر،ســەرداری ڕۆمــی
"" ""	زۆرخــۆشــەویــستی و،بــە لاّم بــرای خــۆم
"" ""	وەك جاری جــاران،هـــەرکــەریٚ خــۆمــی

* * *

١٥٠

ئەتۆ هەنگاوێك وەرە پێش، هەتا	هـــەنـگـــاوێـك هـاتی،بـــۆ لام تـــۆبـــزانـە
ئەمنیش دو هەنگاو بێمە پێشێ	دو هــەنــگــاویــش دیٚم،بــۆلات مـــەردانــە

* * *

١٥١

ئەجەل غەیب نسیب غەیب	نــسیبــەونــــەجــەل،ئــەودوەلــەغــەیــبــە
ودیدارغـــەیـبـــە	لــەگــەڵ دیــدارو،دیــتــنــەوەش غــەیــبــە

* * *

١٥٢

ئەجەل هات	ساغ بی بــەهــێزبی، یاهــەرگێرِ وشــەل
بەکەس ناگەرِێتەوە	کاتیٚ هــات بــەکــەس،نــاگرێرِێ ئــەجــەل

* * *

١٥٣

ئەزچیاوتۆچیا	ئــەزبــچم ونــەگــەر،تــۆش بــێی بۆچیــا
گوێلك مابەبێگیا	گــوێــلکــەســوردەمریٚ، بــەبیٚ ئــاووگیــا

* * *

١٥٤

ئەسپت بەتەنێ
لینگ داوە

هەرخۆی بەتەنیا،ئەسپی لینگ داوە
هەڵموساوئاوری ،وەدوای نەداوە

١٥٥ * * *

ئەسپت تۆڕێ و
ژنت کچ بێ

ئەسپت تۆروژنت ،کچ بێ تاماوی
زۆرکەسەودەڵێن ،دەی خواپێ داوی

١٥٨ * * *

ئەسپت وێدمدەم کە غاری نە دەی
چۆغەت وێدمدەم دەبەری نەکەی

ئەسپت ویدەدەم،نابی لینگی بدەی
هارانك وچۆغەی،نەك دەستی لێ بەدەی

١٥٧ * * *

ئەسپم نۆڕیان
ناخو

ئەسپم خۆناخوا،نۆڕبەوجەوالآن
یاتۆبڵەی هاتبم،بەرێگری وتالآن

١٦٠ * * *

ئەسپی پێش کێشێ
تەماشاکردنی ددانانی ناوێ

ئەگەرکوئەسپیان،دایەی بەدیاری
کەس نیەخۆ بنوری،لەددانی وزاری

١٦٣ * * *

ئەسپی چاك ئالیکی
لەخۆی زیاددەکا

فەقیر بێ بەختی،زوروی تێ دەکات
ئەسپی چاك ئالیك،لەخۆی زیاددەکات

١٥٩ * * *

ئەسپی کوێت
تادەتگاتێ دێت

ئەسپی کوێت کاتێ،بەدوای تۆدابێت
چارت پێ ناکرێو،تادەتگاتێ دێت

١٦٨ * * *

ئەسپی لەڕ باشترە
لەتەویلێك کەر

ئەسپێکی لاواز،کز بێ وبارنەبەر
زۆرم پێ چاترەو، لەدورەوەی کەر

١٥٦ * * *

ئەسپ وژن وتفەنگ ئـەسپ وچەك وژنـە،بـەدەست هـەركـەسە

بەكێ بی نی ویە هـەرنـەوبـۆوانـە،ساحـێـبـەوكـەسـە

١٦١ * * *

ئەسپەدارینە ئـەسـپـەداریـنـەی، دوەری بـالـولـی

"" "" داردەسـت بـێ قـامـیش،یاچـرپـی وشولی

١٦٢ * * *

ئەسپێیان دەكوژێ ئەسپـێـیـان دەكـوژێ، لـەبن دیـواری

"" "" لـەبـەردزویـتـنـیـەی ، یـا زیـنـدەواری

١٦٤ * * *

ئەسپێ دەدەستی دا ئـەسـپێ هـەلـپەركێ،لـەسـەردودەستی

سەرچۆپی گرتوە سـەرچـۆپـی گـرتـوەو،هـەروابـەمـەستی

١٦٥ * * *

ئەسپێ دەدەستیدا لــەلای دیـكـانـەش،وەك دارسـتـانـی

دەپارێنەوە دەپـــارانـــەوەو،لـەسـەردەسـتـانـی

١٦٦ * * *

ئەسپێی لەسەردەستی كـەمێ ئـەولاتـر،هـیـنـدێكی دیـكـەش

هەڵدەپەڕێ داوەتـــەوهـــەراو،بـەزمـێـكـی دیـكـەش

١٦٧ * * *

ئەستۆی ئـەسـتۆی رچـەقـوی،دەخـات پێی وایـە

رەچەقوی دەخا قـازانـج وبـەهـرەی،دەوچـەنـدەی دایـە

١٦٩ * * *

ئەگەرئابروی خۆت دەوێ ئـەگـەرتـۆئـابـروو،حـەیـای خـۆت دەوێ

نابی نی خەڵکیت نەویٚ	نابی ئی خەڵکیت،لەبەرچاوکەویٚ
١٧٠	* * *
ئەگەر ئەتۆ بمری،کفن زۆرە	ئەگەرتۆبمری و،لەکۆڵ ببیەوە
"" ""	کفنی زۆردێنم و،زیندو نەبیەوە
١٧١	* * *
ئەگەر ئەتۆ چاکتر	من وای دەزانم و،یانە لیٚم تێك چوو
دەزانی،فەرمو	ئەتۆزۆرباشتر،لیٚی حاڵی فەرموو
١٧٢	* * *
ئەگەر ئەتۆ دەچوی	ئەوکاتەی تۆچوی،من دەهاتمەوە
ئەمن دەهاتمەوە	دەی زوتر هاتبای،جابردباتمەوە
١٧٣	* * *
ئەگەرئەتۆرێوی	ئەگەرتۆرێویش،بی من کلکەکەم
ئەمن کلکم	کاری شامیدی و،چیدیشت بۆبکەم
١٧٤	* * *
ئەگەر بابی خۆت خۆش دەویٚ	ئەگەربۆبابی،خۆت زۆربەخێری
جنێویٚ بەبابی خەڵکی مەدە	جنێو بۆبابی،کەس نابی بنێری
١٧٤	* * *
ئەگەر باوکمان نەدیبا	ئەگەر نەمدیبا،باوکی ئەم لاوە
دەیگوت کوڕە ومزیرم	وای خۆدا دەگرت،زیاتری لەم لاوە
"" ""	دەیگوت بەخوای،من کوڕی وەزیرم
"" ""	دەیکردین بەژێر،بەردی وکەلاوە
١٧٦	* * *
ئەگەر براشوانە	ئەوکیژەی ئەگەر،برا کەی شوانە

خوشکیش چاوەڕوانە لەدەرگاش دانیشم ،هەرچاوەڕوانە

* * *

١٧٧

ئەگەر پرسیت بونان پێخۆری ناوێ برسیت بونانت،پێخۆری ناوێ
خەوت هات لێفەوسەرینی ناوێ خەوبێ وسەرین و،لێفەی پێ ناوێ

* * *

١٧٨

ئەگەربوی بەمیر بەگوێم کەکاتێ،کەتۆبوی بەمیر
خوای بێنەبیر وشیاربەوخودای،قەت نەکەی لەبیر

* * *

١٧٩

ئەگەربویە ڕێوی هەرکاتێك بویە،ڕێوی وسیرمەخۆر
کاڵەکانم بخۆ کاڵەکانی منیش،تۆبخۆهەربەزۆر

* * *

١٨٠

ئەگەر بەد بەختی هات دەپێشدا خۆچارەڕەشی و،بەدبەختی کەهات
لەکیسە وقەننات دەدات لەکیسەوقەنەی،دەپێشدا دەدات

* * *

١٨١

ئەگەربەدبەختی هات پەلو ئەگەربەدبەختی، هێرشت بۆبێنێ
خواردنیش ددانی دەشکێنی خۆپەلوخوارنیش،ددان دەشکێنێ

* * *

١٨٢

ئەگەربەدوعایان ئەبوو خۆدەبا ئەگەر،بەدوعایان بایە
کشپەلْبەخورمائەبوو لەجیات کیشپەلان،خورمایان بایە

* * *

١٨٣

ئەگەربەرخ هەربخورێ ئەگەرهەربخورێ،ئەوبەرخی شین بەش
فەرقی سوارو پیادەی نیە سواربێت وپیادە،هەردەکرێ بەش بەش

* * *

١٨٤

ئەگەربەماڵی، بەمام وخاڵی ئـەوەی بـەمـاڵـەو،بـەمـامـی وخـاڵـە
ئەگەربێ ماڵی، ڕوت وڕەجاڵی ئـەوەی بێ مـاڵ بـێـت،ڕوتـە وڕەجـاڵـە

* * *

١٨٥

ئەگەرپوڵت هەبو وەخـتـێـکـی هـەتـبـو،نـە یـارودوژمـن
دوژمنیش دۆستە دەبـنـەدۆسـت زۆری،وەك تـۆووەك مـن

* * *

١٨٦

ئەگەرپیربەنوێژە ئـەگـەرفـەرمـویـان،پـیـرەویـەنـوێـژە
ساڵیش زۆردرێژە دەبـزانـن سـاڵـیـش،چـەنـدوورودرێـژە

* * *

١٨٨

پێی خۆش بوبەخێرادایك وبابانی پـێ خـۆش بـوخـێـرێ،دایـك وبـابـانـی
دەنابەکوێرایە هەردوچاوانی دەنـابـەکـوێـری،هـەردوك چـاوانـی

* * *

١٨٧

ئەگەرتـاوان باران بگرن گـەربـێـت وبـگـرن،کـێ تـاوان بـارە
کەس نامێنێ نـامـێـنێ هـیـچ کـەس،لـەنـێـونـەوشـارە

* * *

١٨٩

ئەگەرتـاو.وساو،ئەگەربارانە تـاو.وسـاوبـێـت یـان،ئـەگـەربـارانـە
بۆکەچەڵ هەر.زەرەروزیانە بـۆکـەچـەڵ هـەردوی،هـەرزەرەروزیـانـە

* * *

١٩٠

ئەگەرترس هات قە پەگۆڵ ئـەگـەرتـرس وخـۆف،بـۆئـەم لایـە دێ
دەپیش تـاژی داهەڵدێ گـۆڵدەپـێـش تـاژی و،تـوڵـەی داهـەڵدێ

* * *

١٩١

ئەگەر تۆخۆت لۆمە کەی هـەرکەس بـتـوانێ،بـێ خـۆی لۆمـەبـکات
کەس ناتوانێ لۆمەت کا هـیـچ کەس نـاتـوانێ،بـێ ئـەولـۆمـەبـکات

١٩٢ * * *

ئەگەرتۆخۆت نسحەت کەی ئـەگـەرتـۆبێـت و،نـسحـەت بـکـەی خۆت
کەس نسحەتت ناکات لـۆمـەو نـسحـەتی،خـەڵکی نـایـەن بـۆت

١٩٣ * * *

ئەگەر تۆمنی من دومنم فــێـرببــویـسـەودەبــڕۆ،زورو بـڵێ مــنـم
جیا لەکللە وگەردەنم ئــەگــەرتـۆ مـن بـی و،دەی مـن دومــنـم
"" "" وردەحـیـساب و،زیـادیێەکـەت پێ بـڵـێم
"" "" جـیـا لـەسـەرشـان و،کـوێـربی دوژمـنـم

١٩٥ * * *

ئەگەرجولەکەبەئاگر بایە ئـەگـەرجـولـەکـەش،بـەئــاگـری بـایـە
دمباشەمۆلکەی نەگربایە شـەمـۆڵـکــەی دەبـو،قـەت نـەگـرتـبـایـە

١٩٦ * * *

ئەگەرچاك و پیرجێی هیمدادێ چـاك وپیـر هـیـمـدا د،لـەکـەس نـەنـوێنی
نەبێ، خەڵك پەرۆیان لێ ناهاڵێنێ پـەڕۆوپـاڵـیـشـی ،نـابـەن لـەشـوێنی

١٩٧ * * *

ئەگەرچاوت نابینی ئـەگـەرکـوچـاوت، نـابـینـی دەی خـۆت
خۆکە پۆت کونە خـۆتـفـینکت کـونـن،یـاهـەرجـوت کـەپۆت

١٩٨ * * *

ئەگەرچوارپێنجین وشەشین ئـێـمـەکـەچـوارین،پـێـنـجـیـن وشـەشـین
هەمون میوانی دیزەرەشین هـەمـون مـیـوانـی،دیـزەڵـەی ڕەشـین

١٩٩ * * *

ئەگەر چویە شاری کوێران چـۆیـە شـارێـکـی،خـەڵـەکـەکـەکـوێـربـی
دەست بەچاوان بگرە چـاوانـت بـگـرەو،تـۆش دەبـی فـێـربـی

٢٠٠ * * *

ئەگەرحەیابەش کرا ئەوڕۆژەی حەیاش،هات بەش کراوە
لەماڵیٚ نەبوە لەماڵیٚ نەبوەو،چی پیٚ نەبڕاوە

٢٠١ * * *

ئەگەر خاڵی بەشی خۆت ئەگەر تۆ خاڵی،فەرمو ها بەشت
هەڵگرمو بڕۆنەگەر داڵی چیدی نەت بینم،بەختی وارەشت
هەتادوتا پڕانت پێومنێم لەکۆڵ نەبیەوە،کون کونی دەکەم
"" "" بەگوللەی تاپڕان، پاك گیان ولەشت
یان "" بەشی خۆت بەرەو،دەبڕۆ تۆخاڵی
"" "" هەینە تاپڕانت،تالیٚ بکەم خاڵی

٢٠٤ * * *

ئەگەرخواغەزەبی لەداریٚ گرت خواغەزەب لەکیٚ،بگریٚ وبەباشی
دەیکاتەچەقەنەی ئاشی دەیکابەدا رو،چەقنەکەی ئاشی

٢٠٥ * * *

ئەگەرخوات بویەیاریابیٚ، هەزارسوار خوات کەبوبەیار،بۆت بیٚ هەزارسوار
خوات نەبی بەیار، پیریٚژنی بیٚکار خوات نەبیٚ بەیار،پیریٚژنەوریبوار

٢٠٦ * * *

ئەگەرخودام یاربیٚ دەی بامن خودام،هیمدا دویاربیٚ
بادوژمن هەزاربیٚ باکم نیەدوژمن،باچەن هەزاربیٚ

٢٠٧ * * *

ئەگەرخوابردی ئەگەرخوابردی،پالی بۆبدەدە
پالٚ دەوە ڕێگەی هومێدو،هیواش مەبڕەوە

٢٠٨ * * *

ئەگەرخوا دای
پاڵ داوە

ئەگەرخوا دایەی،دەبچوپاڵ دەوە
دا نیشەوجارجار،ریشیش بەردەوە

٢٠٩ * * *

ئەگەرخواوەندبیدابەکەسێ
لەخەزێنەخۆی خاس نەپاڕەسێ

خوابەمەیلی خۆی،بیدابەهەرکەس
پێی دەگامەرەدو،ڕەندبێت وناکەس

٢١٠ * * *

ئەگەرخوایاربێ
شمشێرلەداربێ

ئەوکەسانەی وا،باخوا یان یاربێ
عەیبی نیەوشمشیر،قاللۆروداربێ

٢١١ * * *

ئەگەر خۆڵێ وەسەر ی دەکەی
لەدەرکی گەورەی وەسەری کە

کەقوڕێ دەپێوی،بڕۆ پێش گەورەی
دەناباس مەکەو،مەچوەئەودەورەی

٢١٢ * * *

ئەگەرخەوبیابەمایە
کەروێشك نەبوبەگایە

خۆئەگەرخەویان،کردبابەمایە
کەروێشکیش ئەبو،بکرابەگایە

٢١٤ * * *

ئەگەرخیز
گوڵی کرد

قەراربێ هەرکات،خیز بێ گوڵێ بکا
هەقی تۆش تەواو،کەماڵ دەبێ بکا

٢١٥ * * *

ئەگەرداربۆخۆی نیسێی
نەبی بۆخەڵکیشی نابێ

ئەگەرداربۆخۆی،نیسێی هەرنەبی
سێبەری بۆمن و،بۆتۆی چۆن دەبی

٢١٦ * * *

ئەگەردرۆشە
خۆشە

ئەوباسەی کردت ،زانیم ودرۆشە
زاروکەلیمەت،لەدرۆشی خۆشە

* * *

٢١٧

ئەگەردڵ گرتی مۆرەی دیواری
لێت دەبێتەقەندی شاری

ئــەگــەردڵ گــرتــی ،مـۆرەی دیـواری
دەبـێـتـەشـەكـرو ،دۆشـاوی شـاری

* * *

٢١٨

ئەگەردوری
پــوری

تــاكــوئــەوڕۆژەی،والــیمــان دوری
خـۆشـەویـسـتـیـكـی،وەك خـاڵ وپـوری

* * *

٢١٩

ئەگەر دونیا ئاو بی با
لەجیگای خۆی هەڵناستێ

دونـیـا ئـاوبـی بـاو،لـیرەتـاكـو كـوێ
هـەڵناسـتـێ ولـەجێی،خـۆی هـەرنـابـزوێ

* * *

٢٢٠

ئەگەردەترسی
چت داوەلەلوسی

كــوا تــۆئــەگــەركــو،وازۆردەتـرسـی
چـت دا لــەلــوس و،پـوس وزۆربـرسـی

* * *

٢٢١

ئەگەردەسەلاتی بوا
سەگ وشوانی لیك دەبەستن

دەسـەولاتی بـوا،یـاهـیـچ تـوانـاوهـێـز
لـێـكی دەبـەسـتـن،سـەگ وشـوان بـەڕێـز

* * *

٢٢٢

ئەگەردیتیانم ئەزم
ئەگەرنەیان دیتم دزم

دیـتـیـانـم گـوتـیـان،كـێـی دەڵـێم ئـەزم
كـەنـەشـیـان دیـتـم و،ئـەوجـارەی دزم

* * *

٢٢٣

ئەگەررۆستەم بی لەنەوەی زاڵی
هیچ قوتبت نابێچونكی بێ ماڵێ

دامـنـاتـۆرۆسـتـەم ،هـەرنـەوەی زاڵ بـی
حـورمـەتـت نـاگـرن،ئـەگـەربـێ مـاڵ بـی

* * *

٢٢٤

ئەگەر ڕمەزان یان شەشەكانە

ئـەگـەرڕەمـەزان،یـان شـەشـەكـانـە

بەشی من هەر جەم ودو نانە بەشی منی غەریب،جەم ودونانە

٢٢٥ * * *

ئەگەر زۆری هات کۆکراوەکان و،حازری وحەواڵە

قەباڵەبەتاڵە هەزاران حوکم و،تاپۆوقەباڵە

" " ئەگەرزۆری هات،یالەرووی زۆردار

" " بوبەڵگەنابن،تێکڕای بەتاڵە

٢٢٧ * * *

ئەگەرسەری دراوسێتیان تاشی دراوسێت سەریان،تاشی هەرکاتێ

تۆش سەری بخوسێنە سەری بخوسێنەو،نۆرەو.دەگاتێ

٢٢٨ * * *

ئەگەرسەری دیزەی ئاوەلابو سەری دیزەڵەی،کەئاوەلابێ

دەبی گوریەش حەیای هەبێ خۆلەلای گوریەش،دەبێ حەیابێ

٢٢٩ * * *

ئەگەرشانست هەبو ئەوکەسەی شانسی،هەبێ هەروایە

سەی دەرکێشت باش دەبێ ئەوسەی دەرکێشی، وریاوئازایە

٢٣٠ * * *

ئەگەرشەریك باش با کەموکێك شەریك،بەبڕوابایە

خواشەریکی پەیدادەکرد دەباخوا هێندەو،زۆری لابایە

٢٣١ * * *

ئەگەرشەیتان لێ بگەرێ ئەگەر لێ بگەرێن،دوزمان وبەدفەڕ

گورگ ومەڕ ویگڕا لێی نەکۆڵنەوە،بەقسەیاوزۆرەوەڕ

ئاوێ دەخۆنەوە وەك چاوەڕوانی ،دەکرادەبینرا

" " ئاویان خواردباوە،ویکڕا گورگ ومەڕ

* * *

٢٢٣

ئەگەر عیلاجت نەبو،بە — عیلاجت نەبێ و،هەربەوحیسابە

حەریفی دایکت دەڵێی بابە — حەریفی دایتەو،پێی دەڵێی بابە

* * *

٢٢٤

ئەگەرغەریبی — حاڵی بوم زانیم،گەرتۆغەریبی

بۆمن حەبیبی — هەربۆیەش لەلای، من زۆرحەبیبی

* * *

٢٢٥

ئەگەرکاربەخۆشی پێك نەیە — کارت بەسەبرو،هێدیش پێك نەیە

نارەحەتی زۆرلەدوایداهەیە — توندوتیژیەکەی،ئەوڕێی دیکەیە

* * *

٢٢٧

ئەگەر کاوێژی کردبا — خۆگۆشتی دەخورا،کاوێژی کردبا

گۆشتی دەخورا — کردبای لەسەرخۆی،ئەوەی لابردبا

* * *

٢٢٨

ئەگەر کوێستان خۆری — کوێستانت خواردتا،ئەونواڵەوپاڵە

کوا دوگەت — دوگەت کوا وپاشت،بۆ هەریەتاڵە

* * *

٢٢٩

ئەگەرکەرن بەرانبەرن — ئەگەرکوکەرین ،ئەودوەبەرابەر

ئەگەرئێسترن سەربەسەرن — دەی بائێسترین ،ئەوجارسەربەسەر

* * *

٢٤٠

ئەگەرگران نەبی — ئەگەگران نەبێ، دەی بۆچی سوك بێ

بۆسوك بی؟ — قۆتری مەوبۆتۆش ،بۆسازوبوك بێ

* * *

٢٤١

ئەگەرگوتت حەق — ڕاستەویەڕاستیش،هەروادیتراوە

ئاوڕادەوەستێ

وەختێ کەگوتت حەق،ئاوڕاوەستاوە

٢٤٢ * * *

ئەگەر گوتی ماست سپییە
باوەڕی پێ مەکە

بێ بۆلات وبڵێ،دیوتەسپییەماست
تۆ باوەڕنەکەی،بەپیاوی ناڕاست

٢٤٣ * * *

ئەگەرگو خۆری، کەچکت بێنە

"" ""

لێت توڕەم ئەوجار،چیدیم مەدوێنە
ئەگەرگوخۆربی،کواکەچکت بێنە

٢٤٤ * * *

ئەگەرگۆشت گرانە
نەخواردنی هاسانە

ئەگەرتۆفەر موت،گۆشت واگرانە
باشەنەخواردنی،خۆزۆرهەرزانە

٢٤٥ * * *

ئەگەر گوڵ نی، دڕکیش مەبە

"" ""

ڕاستیەکەی بۆمن،ئەگەرگوڵ نەبی
لەدا ڵدەو دڕوش، دورکەوی دەبی

٢٤٦ * * *

ئەگەرگەورەبوی
لەبیرت دەشتەوە

ئەگەرگەورەبوی،پاکیش بێ شیرت
هەموی ئەوانەش ،دەوروالەبیرت

٢٤٧ * * *

ئەگەرلایەلایەی دەزانی
بۆخەوت نایە

واجوان دەیزا نی،ئەولایەلایە
پێم سەیرە بۆخۆت،خەوت بۆنایە

٢٤٨ * * *

ئەگەرلە پارەی خەڵکی نە پرسیت
چاوت تێرنابی وتائەمری برسیت

ئەگەرلەبراوی،خەڵکی بپرسی
چاوت تێرنابی و،تادەمری برسی

٢٤٩ * * *

ئەگەرماتی دیتم ومەعلوم بۆ ، ئەگەرتۆماتی
بۆدەهاتی چ پێویستێك بۆ،مات بۆدەهاتی

* * *

٢٥٠

ئەگەرماڵت بێ ئەگەرماڵت بێ،دەی تۆبەڕێ وجێی
کەس ناڵێ کوڕی کێی کەسیش پێت ناڵێ،ئەتۆکوڕی کێی

* * *

٢٥٢

ئەگەرمام عەلی سارەوان بێ هەرسارەوان بێ،عەلی وەك ئوێنێ
دەزانێ وشتران لەکوێ بنوێنێ وشتران دەزانیت،لەکوێ بنوێنێ

* * *

٢٥١

ئەگەر نا تخورێ بنی ڕانی نات خورێ بن ڕان،ئەگەربەجوانی
چت لەماندونەبونێ شوانی بۆچیتەوماندو،نەبونیە شوانی

* * *

٢٥٣

ئەگەرنوێ هاتن دەڵێن هەرکاتێ،بەرگی نوێت بۆهات
کۆنەخەلاتن کۆنەی بۆژێردەست،بەخشینەوخەلات

* * *

٢٥٤

ئەگەر نەتبو، شڕۆڵی ئەگەرکو نەتبو،شڕوشەپڕێوی
" " لەترسێ خەڵکی،چۆن خۆدەبزێوی

* * *

٢٥٥

ئەگەر نەمدیبا باوکت ئەگەرنەم دیبا،یەقین باوکەکەت
دەمردم لەحەسرەت دایکت دەمردم لەسوێ،جوانی دایکەکەت

* * *

٢٥٦

ئەگەرنەمدیبای بەمن چی موکری و،هۆزی بلباسی
نەمدەناسی خۆکەنەمدیبای،هەرنەمدەناسی

٢٥٧ * * *

ئەگەرنەهاتیت هات ئەگەرنەهاتیت،بوسەی دەرکی خۆت
سەی دەرکێشت پێت دەوەڕی بەلورەوحەپەی،هێرشی دێنی بۆت

٢٥٨ * * *

ئەگەر نە یخۆی، بۆت دەخۆن هەتبێ وکەنەیخۆی،واخۆڕابێنە
"" "" بۆت دەخۆن وتۆش،زەق تێڕامێنە

٢٥٩ * * *

ئەگەرنیزێکی دیوتەهەرکاتێ،کەلێی نیزێکی
لە پلیکی بۆبەهانەویان،هەروالەپلێکی

٢٦٠ * * *

ئەگەرهاتت بوهەی هەی مەکە ئەگەرهاتت بو،هەی هەی پێ ناوێ
ئەگەرنەهاتت بووەی وەی مەکە نەهاتیت بۆهات،وەی وەی دەرباوێ

٢٦١ * * *

ئەگەر هاتەوە پیاوی ماڵێ ئەگەر هاتەوە،وەك پیاوی ماڵێ
ئەگەر نەهاتەوە زیانی ساڵێ نەبو حیساب کە،دەی زیانی ساڵێ

٢٦٢ * * *

ئەگەر هەبو پەستە پەستە هەتبو خەرج کەو،هەریەستەبەستە
ئەگەر نەبو ڕەق ڕاوەستە لێشت خەلاس بو،ڕەق بۆی ڕاوەستە
"" "" چی هەتبوبیخۆو،لێی ڕامەوەستە
"" "" بۆت دەخۆن دەنا، هەریەستەبەستە

٢٦٤ * * *

ئەگەر هەتبو، دەورەت پڕە دەبزانەهەتبێ،چۆن دەوروبەرت
"" "" پەندا وەوپڕەو،تاتەپلی سەرت

٢٦٥ * * *

ئەگەرهیچ لەهیچ نازانی ئەگەرهیچ کارێش،لەهیچ نازانی
پیری بگۆڕەوەبەجوانی پیری بگۆڕەوە ،بیدەبەجوانی

٢٦٦ * * *

ئەگەرهیچ نازانی دامناهیچ کارێك،تۆهەرناتوانی
گۆچانی هەڵگرەبۆشوانی گۆچان هەڵبگرەو،بیبەبۆشوانی

٢٦٧ * * *

ئەلحان کارمان نەزانی وەێرِی،جیکەوفیکەبوو
لەجیٚ یەکی دیکەبو ئێستاخۆکارمان،لەجێی دیکەبوو

٢٦٨ * * *

ئەڵێبە پینەوپەڕۆ دامناجانەی تۆ،بەپینەوپەڕۆ
ئەگاتەسبەی نیٚومڕۆ خۆڕاگری تاسبەی،چێشت ونیوەڕۆ

٢٦٩ * * *

ئەم ئاشە یادانی بدەیە ئەم ئاشە ڕێگای ،دانی بۆبکەوە
یا،ئاوی لیٚ ببڕەوە دەنا ئاوەکەی ،دەلای دی بکەوە

٢٧٠ * * *

ئەم دەست موحتاجی یاخوانەودەستەی،بۆهیچ خەرج وباج
دەستی تر نەبی نەبیٚ بۆدەستی ،دیکانەی موحتاج
یان „ من دەڵیٚم یاخوا، تۆش بڵیٚ ڕەبی
„ „ ئەودەستەت موحتاج،بەوەی دی نەبی

٢٧٢ * * *

ئەمساڵ نەبوایە پاربوایە ئەوساڵ نەبواهەی،پارەکەبوایە
بۆکیٚکی بۆسواربکرایە بوکەسورەکەی،بۆسواربۆایە

* * *

٢٧٣

ئەم کونە ئەم کونەلەکوێ،دەی بۆچی کراوە

لەکوێوەکرایەوە هی پێشوتریشی،هێشتانەگراوە

* * *

٢٧٤

ئەم نانە، بەم ڕۆنە هەردێنی ودەچی،لێم دەدەی دەورە

«« «« ئەونانە گەرمە،بەوڕۆنە چەورە

* * *

٢٧٥

ئەمن ئەمنم، ئەتۆکێی دەی ئەمن ئەمنم ،باشم دەناسی

«« «« ئەتۆکێی کوانێ،کێ یەبتناسی

* * *

٢٧٦

ئەمن بۆتۆمەو ئەمن بۆتۆمەو،ئەی تۆبۆکێتە

ئەتۆبۆکێتە دەناتادەمری،ئەوشوێنەجێتە

* * *

٢٧٧

ئەمن دەڵێم چی ئەمن دەڵێم چی،تێ فکرەبزانە

وئەتۆدەڵەی چی ئەوچم جواب دەدا،گەوج ونەزانە

* * *

٢٧٨

ئەمن ڕازی وئەتۆڕازی باشەمن ڕازی و،ئەتۆش بوی ڕازی

دارێکیش بەقونێ‌قازی بادا رێکی بکەین،بۆکونگی قازی

* * *

٢٧٩

ئەمن مردوو ئاوام بۆدا نێ و،باشە من مردو

ئەتۆ زیندو کارمەعلوم دەبێ،جائەتۆش زیندو

* * *

٢٨٠

ئەمن میرو ئەتۆمیر باشەمن میرو،ئەتۆش بویەمیر

کێ سەری ئەسپی بکاگیر کێ سەری ئەسپین،بێت وبۆبکاگیر

٢٨١ * * *

ئەمەبۆوەی نابین ئێمەبۆوفێڵەی،تۆدەیڵێی نابین

"" "" بەوبیروفکرەی،خۆمان باچابین

٢٨٢ * * *

ئەمەهەروامان کردوەو ئەمەهەروامان،کردوەوئەلحانیش

جێخونانیش هەرزۆریان کردوە هەرزۆریشمان بوە،خەلەوخەرمانیش

٢٨٣ * * *

ئەنگوچکی سپیەو ئەنگوچکی سپیەو،بەرگیشی تەرزە

سابونی قەرزە سابون بۆشیویی،ئەویشی قەرزە

٢٨٤ * * *

ئەنگوستە ئەنگوستەچاوەو،تاریك وتنۆکە

چـــــاوە دەبڕۆدامەزرێ و،بەس هات وچۆکە

٢٨٥ * * *

ئەوانەی زۆرزانان زاناکان بەعام،هەروانەدوێنە

کەم ئەدوێن چی پێویستیان بێ،زێدەی لەشوێنە

٢٨٦ * * *

ئەوبابت،مرد ئەوکارەش چی بو،بۆخۆت بەخۆت کرد

"" "" هەرنایبینێ وەو،ئەوبابیشت مرد

٢٨٧ * * *

ئەوبانە چۆن داپۆشراوە ئەرێ ئەوبانەن،چۆن داپۆشراوە

بەسەبرێك ودوفوان سەبرێکەودوفوی،بۆ دامەزراوە

٢٨٨ * * *

ئەویەنەی بەڕدێنێ فـکـری دی بـکـەوەوە،زوتـری بـۆمـەسـتـە
منەوەهەڵمەبەستە ئــەویـەنــەی وەڕدێـن،مـن هـەڵـمـەبـسـتـە

* * *

٢٨٩

ئەوپەڕۆشینکەی لەسەر ئـەوپـەڕۆشـیـنـکـەو،چـی دیـش کـەبزانـم
شانی خۆم وەلادەبەم شــورەیــەو.لای بـەم ،بـالـەســەرشـانـم

* * *

٢٩٠

ئەوپەلەی لەئاشێڕیە ئــەوپـەلـەی ئـاشـێــڕ، لـەئـاشــەوانـی
لەئاشەوانی نیە دەیــکــات ئـاشـــەوان، تـــۆوای دەزانــی

* * *

٢٩١

ئەوتێسقەو تــێــلـەکــەی داون و،ئـەوقـایـش وئـاڵــقـە
فەلاسقەی بۆچیە دەی جـابــۆچـیـەتـی،تـیـێـسـقـەوفـەلاسـقـە

* * *

٢٩٢

ئەوجارنا بـابـچـیــن بـۆحـەوشـەو،حـەسـارێـکـی دی
جارێکی دی ئـەوجـاریــانــەبـێ و،دەی جـارێـکـی دی

* * *

٢٩٣

ئەوجێ ئاو هەیە زەوی نیەو خـۆت لـیـێرەولـەوێـش،دەی یـاهـەڵـکـەوی
وئەوجێ زەوی هەیەئاونیە ئـەوجـێـی ئـاوهـەیـە،خـۆلـیـێی نـیـەزەوی
"" "" پـێـکـت هـێـناوەو،پـێـشـی دڵـخـۆش نـیـم
"" "" زەویـت پـەیـداکـرد،ئـاوچـەنـگ نـاکـەوی

* * *

٢٩٥

ئەوجێ خۆشە بـەویـسـت وخـواسـتـت،هـێـندەتـێـکـۆشـە
دڵ لــێ خۆشە زانــایــی ورێــزت،هـی مـنـەوهـی تـۆشـە
"" "" کـەم بـێـت یـازیـادبـێ،گـیـێـرەشـیـێـوێـنـیـە

"" ""	خۆشەئەوجێگا،کەدڵی لیٚ خۆشە

* * *

٢٩٧

ئەوجێگایانەی ژن خەرایان	کویٚ لەدەستی ژنان،ساغ بیٚ نەرمابیٚ
ئەکردوە،ئێستاش هەرماون	هیچ هێزوکەسیش،پیٚی خەرانابیٚ

* * *

٢٩٨

ئەوجیٚ گەورەیە	ئەوجیٚ گەورەیە،کیٚ مەزن وگەورە
پیاوی گەورەلێی دادەنیشی	چوەلێی دانیشتوە،پێشووئەم دەورە

* * *

٢٩٩

ئەوچاوو.رووە	دەك ئەوچاو.ورووە،باهەرئێخوت بیٚ
هەرئێخۆت بی	وازمان لیٚ بێنی و،بەس ئامووشۆت بیٚ

* * *

٣٠٠

ئەوچاوەکوێرە	ساغ بیٚ وکوێرنەبیٚ و،خەڵکیش بناسی
خەنیمی خۆی ناناسیٚ	خەنیمەکەی خۆی،چۆن نابی بناسی

* * *

٣٠١

ئەوچاوەی کوێردەکەم	خۆشەویستی منی،بۆدونیاودینم
ئەتۆی پیٚ نابینم	کوێر بیٚ ئەوچاوەم،تۆی پیٚ نەبینم

* * *

٣٠٢

ئەوچیا ودۆڵەم	ئەوچیاو دۆڵەم،پێش کێش بەتۆیە
پیش کێش بەتۆیە	چەند خۆشەووێنەی،مێرگەوچەکۆیە

* * *

٣٠٣

ئەوخوشەخوشە	کاروکردەوی ،ویت لەبیرنیە
هەموی شیر نیە	ئەوخوشەخوشەی،هەموشیرنیە

* * *

٣٠٤

ئەوخورمایەی ئەتۆ خواردت ئەوخورماکەی تۆ،خواردت گۆشتەکەی
ئەمن بەدەنکەکەی کایەم کرد من یاریم کردوە،زۆربەدەنکەکەی

٣٠٥ * * *

ئەوخەڵکەی گوێ ڕاگرە بۆقسەو،زۆریش لەباسان
ئاوا مەناسە ئەوخەڵکەی ئاوا،مەیناسە هاسان

٣٠٦ * * *

ئەودرەنگە بۆئەوزووەی نابی پەلەم لێ دەکەی،هەی بێ بەلابی
"" "" ئەودرەنگەی من،بۆ-زوی تۆنابی

٣٠٧ * * *

ئەودۆیە، هەرقابیل فکریی لێ بکەوەو،بێ بەهانەیە
بەئەودۆدانەیە ئەودۆیەش قابیل،بەودۆدانەیە

٣٠٨ * * *

ئەودیوارە وەجواب هات بەوکێشەی ئەگەر،خەڵکی هەموی هات
ئەوە وەجواب نەهات دیوار هات کەچی،ئەووەجواب نەهات

٣٠٩ * * *

ئەوڕوپەڕەی ئەوڕوپەڕەی هەر،وەرگێڕەچارێ
وەرگێڕە باوەڕناکەم ئەو،لەگەڵ مەبچارێ

٣١٠ * * *

ئەوڕێگایەلەبەر بەڕاست پێت بڵێم،بەڵگەی ویم پێیە
هەموا نمانە لەبەرهەمواتمان، هەیەئەوڕێیە

٣١١ * * *

ئەوزوڕنایە فکرت نیەوبەلا،شم داهەرنایەی
بۆتۆلێ دەدەم بۆتۆی لێ دەدەم ،من ئەوزوڕنایەی

٣١٢ * * *

ئەوزەنگوڵەی وشتــرواقــوچــەو،لــیــچ وەمــلــی شــۆڕە
دەملی ئەو وشترەی کە کێ‌دەسـتـۆی دەکـات،ئـەوزەنـگ وقـۆڕە

٣١٣ * * *

ئەوساڵ چۆنی زۆرزوم پـێـزانـی، تـۆچـوبـوی بـۆشـار
دەگەڵ پار بـابـزانـم ئـەوسـاڵ ،چـۆنـی دەگـەڵ پـار

٣١٤ * * *

ئەوسوارو،ئەمنیش پیادە دەمـزانـی گـوتـیـان،ئـاخـری دەرنـەچـوی
"" "" ئـەوسـوارو ئـەمـنـیـش،پـیـادەچـومـەدوی

٣١٥ * * *

ئەوسەرگەڕێ‌ئەوسەرگەڕێ ئـەوسـەرسـەرگـەڕێ،سـەری دیـش گـەڕێ
بێتەوەسەرچاوی پیرەمەڕێ بــێــت بــۆســەرچـاوو، پـیـریــزن وەمـەڕێ

٣١٦ * * *

ئەوسەری دەبیا ئـەوسـەری دەیـبـا،نـەیـهـێ نـێـتـەوە
نەی هێنێ‌تەوە چـی دیـکــەن پـیـاولـێ،بــانــەبـرێـتـەوە

٣١٧ * * *

ئەوشکەی لێم بوی ئـەوشـکـەی لـێـم بـۆو، بـیـرم کـردەوە
وەیەقین گەڕا یــەقــیــن بــووهــەروا، ســورم کـردەوە

٣١٨ * * *

ئەوقالبە ئــەوقـالـبـی پـیـاوی،زل بـێ بـێ ئـەژمـار
هەموشك ومارە یخوا مــەعـلـومـەوهـەمـو،دەیـخـوامـشـك ومـار

٣١٩ * * *

ئەوقەدەغەو خـۆهـێـندقـەدەێـغـەو،قـۆرغـی لێ ناگرێ

قۆرغەی بۆچیە ئەوداب ونازەش ، بەکەس ڕاناگرێ

* * *

٣٢٠

ئەو کەرنەبی کەری تر ئەوکەر بانەبێ،دەکرم کەرێ تر

کورتانی دەکەم تازەتر کورتان یاجلی، زۆر لەوەی نوێ تر

* * *

٣٢١

ئەوکەسەت بوێ پێت خۆشەدونیا،وەدەست تۆکەوێ

ئەگرنەتوی دەوێ ئەوکەسەت بوێ،ئەگەرتوێ دەوێ

* * *

٣٢٢

ئەوکەسەی بای بچێنی ئەوەی بای چاندوە،باش دەبی بزانی

خەرمانی توفانە تۆفانەولەجێی،خەلەوخەرمانی

* * *

٣٢٣

ئەوکەسەی بچێتەحەجێ کێ بچی بۆحەجێ،تازیارەتێ بکات

لەدڕوی موغیلانێ ناترسێ کوابیرلەدڕوودالێ،شوێن ورێ دەکات

* * *

٣٢٤

ئەو کەسەی پاکە گوتراوەودەلێن،ئەوکەسەی پاکە

لەحیساب کێشانێ بێ باکە لەحیساب کردنێ،خەلکیش بێ باکە

* * *

٣٢٥

ئەو کەسەی زۆرت ئەوەی پێت خۆش بو،زۆتربمرێ مرد

ناخۆش دەویست ،مرد تەخشان بەخشان و،مزگێنی چت کرد

* * *

٣٢٦

ئەوکەسەی عەیبی خەلکی بۆتۆ کێ عەیبی خەلکی،بەتۆبلێ بەلکی

بێنی عەیبی تۆش بۆخەلکی دەبا عەیبی تۆش دەباو،دەیدابەخەلکی

* * *

٣٢٧

ئەوکەسەی نانێکی بخوا ئەوەکەسەی دەخوا، هەرتاقەنانێك
ئاقڵی لەتێکی هەیە دەبی هۆشی بێت،وەك نیوەنانێك

٣٢٨ * * *

ئەوکێوەش دەستی کێویش بیّ دەستی، تۆپێوەنەگری
پێوەنەگری دەبڕیّ باوەڕناکەم وا، زۆربەرگەوبگری

٣٢٩ * * *

ئەومارەی ئەتولێی کوشتم ئەومارەی،تۆلێی دەترسای
دەترسای،کوشتم دەکریّ بۆخۆشت ،بێی بۆتەماشای

٣٣٠ * * *

ئەو ماستە،بیّ مونیە من لێی زەنینم ،ئەلەوهەردوانە
"" "" نابی بیّ مویێ ،ئەوماستەجوانە
یان "" لێشی حاڵی بوەو، هەردەدڵی دایە
"" "" ئەوماستەجوانەش،موێکی تیّ دایە

٣٣٢ * * *

ئەومالّەی بکاتەهێلکێك بیکات بەهێلکێك،ئەومالّەی هەموو
بەدیواری داداکەس چ ناڵیّ کوا کیّ یەبیّ بڵیّ،بووات کردپەکوو

٣٣٣ * * *

ئەونۆرەگاڕانەشمان هەموکەس ئاوای ،خۆلیّ نازانیّ
بۆیکە ئەونۆرەشمان بۆ،بچۆبەرگاڕانیّ

٣٣٤ * * *

ئەومنەتۆو ئەوەم ئەتۆدەی، هاتویەئێرە
ئەومشەرح ئەوەش مامۆستا،بەشەرحێ فێرە

٣٣٥ * * *

ئەوەنەتۆو ئەی ئەتۆحازر، هاتی بەم تەرحە
ئەوەمەلا جائەوجارنۆرەی،هەق زانی وشەرحە

* * *

٣٣٦

ئەوەپشتی من و ئەوەش پشتی من و،هابگرەداری
ئەوەش داری تۆ تێرتێرم لێ بدەی،نالێم زورداری

* * *

٣٣٧

ئەوەپلاوەکەشمان ئەوەپلاوەکەی،زۆری خۆلێ بوارد
خوارد هاتین ئەویشمان،بەبێ چرپەخوارد

* * *

٣٣٨

ئەوە تایەکی داهات زۆرزۆتریش لەوەی،ڕوی داکارەسات
"" "" بۆیە گوتم ئەوەش،تایەکی داهات

* * *

٣٣٩

ئەوەت گۆ.و ئەوەت گۆمانێ ،ئەوەش مەیدانی
ئەوەش مەیدان دەبزانم وەك ئەو، تۆلێی دەزانی

* * *

٣٤٠

ئەوەت لەچیە باشەئەونازو،نوزەکەت لەچیە
وئەوت لەچیە بەسەرتاسەپاند،ئەوی دیت لەچیە

* * *

٣٤٢

ئەوەدرێژایی نی فەرموت هەموی،هەرلەدرێژایی
ئەدی بەرینایی ئەوجارگوێن لێ بێ،بەرین پانایی

* * *

٣٤٣

ئەوەسۆنەیە، خۆقەت ئەمن پێت بڵێم،ئەتۆش پێت وابێ
تەڕنابێ وەك سۆنەی وایەو،بەهیچ تەڕنابێ

٣٤٤ * * *

ئەوە شەڕی کاوڕان بو ئـەوەی دیـت شـەڕی،بـەرخ وکـاوڕانـە

جابڕوانە شەڕی بەرانان ئـەوجـارجـاشـەڕی،نـێـریـە وبـەرانـە

٣٤٥ * * *

ئەوە قوزە مانگایە ،نەبۆ ئـەوەی باسی کرا، خۆقـوزەمـانـگـایـە

کاڵەدەبێونەبۆسیرمە بـەکـاری کـاڵـەو،سـیـرمـەش هـەرنـایـە

٣٤٦ * * *

ئەومکاریلەبولێی دەترسام کـاریـلـەوچـوك بـو،مـن لـێـی دەتـرسـام

ئێستابۆتە نێری ئـێـستـاکـەنـێـریـە،چـۆن نـەبـم سـەرسـام

٣٤٧ * * *

ئەومکوڕنینە ئـەوەی فـەرمـوتـن و،باشـیـان بـنـاسـی

بۆیەتوکوڕخاسی کـوڕنـیـن لـەبـەروەی،تـۆواکـوڕخـاسـی

٣٤٨ * * *

ئەوە لەسەت ئاوی داوە لـەزۆر چـۆم وئـاو،بـەخـوای مـام بـاقـی

لاقی تەڕ نەبووە بـەروبـەرهـاتـوەو،تـەڕنـەبـوە لاقـی

٣٤٩ * * *

ئەوەڵی کارێمەو ڕۆژی ئـەجـلـیـەو،مـێـرو وبـاڵـداری

ئاخری عومرمە ئـاخـری عـومـرێـتـی و،ئـەوەڵـی کـاری

یان "" دیـــارەدەورانـــی ، لاویـــم ڕابـــردوە

"" "" تـازەمـن دەسـتـم،بـەوکـارەی کـردوە

٣٥١ * * *

ئەومم پێ زێرە دەی مـن ئـەوکـەسـەم،پـێ زانـاوژیـرە

لەگەڵ فەقیرە هـاوڕێ وهـاودەنـگـی، کـێـیـەوفـەقـیـرە

٣٥٢ * * *

ئەوە نوێژە، بەروبودرێژە — وایان داناوە و ، ئەوڕۆکەنوێژە

"" "" — ئیش نابرێتەوە، بەروبودرێژە

٣٥٣ * * *

ئەوەندەئازیزە — خۆشەویستێکەو، زۆریش عەزیزە

وەك ڕۆنی بن هیزە — هەروەك ئەوڕۆنەی، هالەبنی دیزە

٣٥٤ * * *

ئەوەندە بڕۆ بۆماڵی باوان — بۆماڵی باوکت ،ئەوەندەبچووە

ئەوەت نەکەن بەعەیب وتاوان — میوان دەرنەکرێن،لەسۆنگەی تۆوە

٣٥٥ * * *

ئەوەندە پاڕامەوە — هێندپاڕامەوە،خۆچەنەم شکا

وکەسیش تکای نەگرتم — بێ فایدەوکەسیش،نەیگرتم تکا

یان "" — هێندەم وت بەخوای،شل شل بوچەنەم

"" "" — قەرلربێ ئەوجار،هێندەی لێك نەدەم

٣٥٧ * * *

ئەوەندە درێژە دەڵەی — هێندە قوچ ودرێژ،وەکوپێپلی کان

نانی بۆنەستێران دەبا — دەڵەی نان دەبا،بۆئەستێرەکان

٣٥٨ * * *

ئەوەندەم گوت — چەنەم شل شل بو،لەگەڵ زۆرگوتنێ

چەنەم شل بوو — ڕەنگ بێ پێت وابێ،لەبنێشتی جوتنێ

٣٥٩ * * *

ئەوەندەی خوێندوەلەلای — ئەوەندەی خوێندوە،دەرسی شەیتانی

شەیتانی ناترسێ لەبێ ئیمانی — لەخوای ناترسێت،بۆبێ ئیمانی

٣٦٠ * * *

ئەوەندەی درۆکردونە درۆ.ودەلێسەی، هێندپێك وەناوەن
توكی بەسەریەوەنەماوە تای توك بەسەریا،کواهەرنەماوەن

٣٦١ * * *

ئەوەندەی کەردەتڕی هێندەی کەردەتڕی ،یادەبزڕێنێ
هێندەدرۆیان دەکا ئەوەندەدرۆیان، لەخۆی دەردێنێ

٣٦٢ * * *

ئەوەندەی گڵ لەسەرەویە دوهێندەی گڵیان،کردەسەرگڵکۆ
ئەوەندەعومری تۆبێ ئارەزوم ئەوەو،هێندبێ عومری تۆ

٣٦٣ * * *

ئەوەندەی مارخواردون ئەوەندەی خواردۆن،ماربێ ئینتیها
بۆتەهەژدیها زەلامەوئەستور،بۆتەهەژدیها

٣٦٤ * * *

ئەوهەموکەرە هەبن ئەوهەموکەرەن،هەبن وچۆن وایە
بۆ بە پێیان بەڕۆین پیادەڕێ داگرین،ئەبەوگەرمایە

٣٦٥ * * *

ئەوهەویرە قسەی گەورانم،خۆمەرلەبیرە
ئاوی زۆر دەوێ ئاوی زۆر دەوێ و،ئەئەوهەویرە

٣٦٦ * * *

ئەوە هەوێنی حەوت زانیم لەراست تۆ،بەتاڵن تەکبیر
مە نجەڵ شیرانە چونکی هەوێنی و،بۆحەونجەڵ شیر

٣٦٧ * * *

ئەوی چاکیان ئەوەبو، ئەویش ئەوەی دایان نا، بەچاکی وباشی

دەچودمکۆرمگەی ئاشی دمڕیا گوی کردلەبان و،کۆرەگەی ئاشی

* * * ٣٦٨

ئەوەی ئاقڵی دەچاوان دایە ئەوکەسەی ئاقڵی،دەچاوان دایە
زۆر نەزانە تادەمرێ ودەڕ یێی، نەزانان دایە

* * * ٣٦٩

ئەوەی ئەتۆی فریودا ئی تۆی فریوداو، تۆپێت گوتراوە
لێرەنەماوە لەکنەمەش ئێستا،ڕۆیوەوتۆراوە

* * * ٣٧٠

ئەوەی با بی هێنێ ئەویەتدەجوانەم، وەبیر هاتەوە
با دەباتەوە چی بابی هێنێ و، باش دەیباتەوە

* * * ٣٧١

ئەوەی بۆپیاوی مەعلومە ئەوەی بۆپیاوی ،سورەوعەیانە
نیشانەی ناوێ بۆچیەچی لێ بکا، نێوونیشانە

* * * ٣٧٢

ئەوەی بۆخوای نەبی دەی ئەونینسانەی،هەربۆخوای نەبی
خواش بۆوی نابی عەجایب نیەخواش،گەربۆ.وی نەبی

* * * ٣٧٣

ئەوەی بەتەمای خاڵ ومامی بی هەرکەس بەهیوای،خاڵۆومامۆیە
هەتاکودەمری ئەوەش کاری بی بەڕۆژ بێ نانەو،شەویش بێ دۆیە

* * * ٣٧٤

ئەوەی بەشەوی دێنی چی شەوهێناوتن، زولێکیان دەوە
بەڕۆژیی بەوە بەوڕۆژی ڕوناک، وەرەوبیان بەوە

* * * ٣٧٥

ئەوەی بەفسیان ئی بەفسیان دەکەی،پێت وایەوکڕن
دمکەی،ترن ؟ دەنگ وبۆنیان هەس،فس نینەوتڕن

* * *

٣٧٦

ئەوەی بەکەمی ڕازی نەبی ئەوکەسەی بەکەم ،بۆت نابی ڕازی
بەزۆریش سەرگرانە زۆریشی بدەیەی،ئیدیش دەخوازی

* * *

٣٧٧

ئەوەی بەمنت گوت ،بۆ ئەوەی جەنابت،بەمنت فەرموپار
ساڵی دوبەهارڕاگیراوە ڕامان گرتوەبۆ،ساڵی دوبەهار

* * *

٣٧٨

ئەوەی پێت ناوێ جاباپێت بڵێم،ئەوەی پێت ناوێ
بۆپور ناتەواوێ بی نێرەوبیدەی،پورناتەواوێ

* * *

٣٧٩

ئەوەی پێم خێرە ئەوکارەی ئەگەر،بۆخۆم پێم خێربوو
لێم بویەگورگ وشێرە تێفکریم هەموی،خۆگورگ وشێربوو

* * *

٣٨٠

ئەوەی خاس وخۆشەویستی خۆشەویستی خۆت،وای بەسەربێنێ
خۆت وا؟خۆڵ وەسەری ئێمە دەی وەسەرئێمەش،خۆڵەو دەرژێنێ

* * *

٣٨١

ئەوەی خواردبومان لەکونە ئەوەی خواردبومان،لەقازومریشکان
تفینکان مان هاتەوەدەرێ هینانیانەوە،دەرێ لەتفینکان

* * *

٣٨٢

ئەوەی داکەلێم بەلاکە کێ مام وخزمن ،یابابمە وداکە
ئەوەی خوشکەلێم دوپشکە بۆمنی چارە ڕەش،دەردوبەلاکە

ئەوەی ژنەگیانی منە	کێ پوروپوروبێ پارەوخۆشکە
یان ""	لام وەك هەژدیهاو ،مارودوپشکە
"" ""	بەڵام سامان و ،سەروەت هەرژنە
یان ""	هێزی دەرونمە و ،ژیان ڕابواردنە

٣٨٤ * * *

ئەوەی دڕکان دەچێنێ	ئەوکەسەی دڕك و،داڵی بۆ بچێنێ
نابی بە پێخواسی بگرێ	پێخواس بێ وەکو،من دادەمێنێ

٣٨٥ * * *

ئەوەی دەشمزانی	ئەوەی دەمزانی و،جوان فێریشی ببوم
لەبیرم چۆتەوە	لێم تێك چون ئێستا،نەزانێ وەك توم

٣٨٦ * * *

ئەوەی دەکا دەزانێ	ئەوکەسەی کارێ ، دەکاودەزانێ
ئەوەی هەردەخواچوزانێ	ئەوەی هەردەخوا ،خواردنێ دەزانێ

٣٨٧ * * *

ئەوەی دەکەم	بیلامانێ هەر،ئەوجارەی دەکەم
تۆبەی دەکەم	شەرت بێیەکجاریش،تۆبەی لێ دەکەم

٣٨٨ * * *

ئەوەی دەگەڵ دوژمنی پێك دێ	کێ لەگەڵ دوژمن،بچیت وڕێك کەوێ
ئازاری دۆستانی دەوێ	ئێشە وئازاری ،دۆستانی دەوێ

٣٨٩ * * *

ئەوەی دە لێفەی بابی خۆی	دەلێفەی بابی ،نەترپێ کێ بێ
نەترپێێ لوت بلێندو..	لوت بلێنددەبێ و،لەخۆ بەیی بێ

٣٩٠ * * *

ئەوەی دەهەبونێی دانەبەخشی ئەوەی نەبەخشی و،هەربۆژێردەستی
توشی پەشیمانی دەبێ وناخۆشی گیردەخوازۆرپیس،بەتەون وبەستی

٣٩١ * * *

ئەوەی دەیڵێ چی گوتوەودەیڵێ،هەرنایڵێتەوە
ناڵێ تەوە وەسەرئاشی کرد،نایماڵێتەوە

٣٩٢ * * *

ئەوەی دیتت ئەوەی کەدیبوت،یانەدەی بینی
نای بینیەوە دوا یی هات وەنیە،قەتیش بی بینی

٣٩٣ * * *

ئەوەی زانایەبەرگی پلاسە ئەوەی زا نایەو، بەرگی پەلاسە
ئەوەی نەزانەنازانی چ باسە نەزان حاڵی نیەو،ئاواش بێ باسە

٣٩٤ * * *

ئەوەی زۆرئازایە ئەوکەسەی ئەگەر،وازۆر.ئازایە
هەمیشەوریایە دەبینرێ لەکار،هەرخۆی وریایە

٣٩٥ * * *

ئەوەی زۆری بخوا ئەوەی زۆری بخوا و،زۆریش هەڵبگری
زۆریش ناژی زۆرناژی ئەویش،وەك ئێمەدەمری

٣٩٦ * * *

ئەوەی سە؟گوی ناخوا چی سەگوی ناخوا،دێخۆی دەنوێنی
لێی سواردەبی بەقسەی وی هێندەی،دیش دێنەشوێنی

٣٩٧ * * *

ئەوەی شایی بەخۆیی ئەوکەسەی ئەگەر،شایی بەخۆبێ
دەبی شەرمیشی بەخۆیێ وەك شایی شەرمی، بەخۆوبەتۆبێ

٣٩٨ * * *

ئەوەی عەیبی خۆی بێتە بەرچاو، عەیبی کەس نالێ
عــەیـب ونـەزانـی،خـۆیَ بـێـتـە بـەرچـاو
زەمـمی کـەس نـاکـەن،بیَ پرس وپرسـاو

یان ""
عـەیبی خۆی ئەگەر،بێتەپێش هـەرکـەس
"" ""
چـاك حـاڵـی دەبیَ و،نـاکـابـاسـی کـەس

٤٠٠ * * *

ئەوەی قسەی تاڵە بۆخۆشی هەرتاڵە
کـیَ لـەپـێـش چـاوت ،نـاحـەزودزێـوە
قـسـەی وی تـاڵ و،ژەهـرەلـەم پـێـوە

٤٠١ * * *

ئەوەی قەرزدارە چاویشی خوارە
قـەرزدار زۆرو ، کـەمـیـش لـەم بـوارە
چاوی چەپ وچـویڵ،یـاخـێـل وخـوارە

٤٠٢ * * *

ئەوەی کردی بردی
ئـەوهـەی لـەجـێـوەو،کـۆکـاری کـردی
قـازانـج وبـەهـرەی،دیـارەئـەوبـردی

٤٠٣ * * *

ئەوەی کەرێکی نەبی کەرێکی ناهێنێ
نـەیـبـێ بـارەبـەر،کـێ بـێ ویـاکـەرێ
ئـەوپـیـاوەش بـۆخـۆی،نـاهـێـنـیَ کـەرێ

٤٠٤ * * *

ئەوەی گوێت لیَ بوەلۆلۆیە لیَ لیَ شی ماوە
ئـەوەی گـوێـت لـیَ بـۆوە،جـاریَ لـۆلـۆیـە
لـیَ لـێـی بـەدولوەو،ئـەویـش بـۆتـۆیـە

٤٠٥ * * *

ئەوەی گۆیَ نەدابەمەزنان لێی دڕۆیَشاخی بزنان
ئـەوەی گـوێـی نـەدا،بـەگـوفـتـی مـەزنـان
لـێـی دەروێَـشـاخـی،چـوێـشـتـیـروبـزنـان

٤٠٦ * * *

ئەوەی گەڕا یەقین ئەوانەی ،کەزۆرگەڕا ون
دڕا لەگەڵ هاتن وچون،پساو. ودڕا ون

٤٠٧ * * *

ئەوەی لە ئاشی بێ کێ لەئاشی بی،واخۆدەنوێنی
بە ئاشەوانی دەشوێنێ بەئاشەوانی،ئەتۆدەشوێنی

٤٠٨ * * *

ئەوەی لەبڵێندان دەڕوانی ئەوەی دەڕوانێ ،لەبڵێندویەرز ان
بەسەرئەویان دادەکەوێ هەڵدەخلیسەکێ،نێوقوڵك ودەرز ان

٤٠٩ * * *

ئەوەی لەبەرچاوانە دەڵێن ئەوکەسەی،لەبەرچاوانە
هەر ئەولەبەردڵانە ئەولەبەر دڵان ، جوانەوپاوانە

٤١٠ * * *

ئەوەی لە پیاوەتیێ بەدورە کێ لەپیاوەتیێ و،چاکەی بێ خێرە
خەڵكیش لەوی بەدورە بۆپیاونابێت و،خۆی لێ ببوێرە

٤١١ * * *

ئەوەی لەچاکەی نەزانێ ئەوەی لەچاکەی،چاکان نەزانێ
وادادەمێنێبۆلەتکەنانێ ئەودادەمێنێت ،بۆلەتکەنانێ

٤١٢ * * *

ئەوەی لەخوای دەترسی خۆمەرئەوکەسەی،لەخوای دەترسی
هەرئەودیێدەپرسی هەرئەوەوئەگەر،دێ لێن دەپرسی

٤١٣ * * *

ئەوەی لەخوای غافڵە هەرکەسێکی خوای،لەبیریاتەوە

کافره	کـافـرەوئـیـمـانـێ، قـەت نـاباتـەوه

٤١٤ * * *

ئەوەی لەخۆی دەپرسی	ئـەوکـەسـەی ئـەگـەر،لـەخـۆی دەتـرسـی
هەرئەودەترسی	هـەرئـەویـشـەو،وا ، زۆردێ دەپـرسـی

٤١٥ * * *

ئەوەی لەدرۆیەدوره	هـەرشـتێـکـیـش وا، لـەدرۆی بـەدوره
ڕەزگاری لەدوەمەنشوره	ڕەزگـاری لـەدوەو، ئـاوامـەنـشـوره

٤١٦ * * *

ئەوەی لەژیانی دانانی نەخورابێ	ئێ لـەکـاتی ژیـان ،کـەس نـانـی نـەخـوا
پاش مردنێ نێوی بەچاکەناڕوات	پاش مـردنـی چـاکـەی،کەس ناڵێ بەخـوا

٤١٧ * * *

ئەوەی لەسەرسەبرانه	دەڵـێـن ئـەوکـەسـەی،لـەسـەرسـەبرانـه
لەسەرخێرانه	خـۆشـی هـەربـۆویـەو،لـەسـەرخـێرانـه
یان ""	هـەرکـەسێ لـەسـەر،سـەبـران ڕاوەسـتی
""	بـەرهـەمـی خـێرەو،دەڕژێـتـەدەسـتی

٤١٩ * * *

ئەوی لەشەڕی نەبی شێره	کـێ لـەمـەیـدانـێ ،نـەبـی ونـێـوشـەڕی
"" ""	وەکـوشـێـردێت و، دەکـوژێـت ودەبـڕی

٤٢٠ * * *

ئەوەی لەهاوڕێی بێ خەوش	کێ بـچـێ هـاوڕێـی چـاک،تـابـبـیـنـێـتـەوه
بگەڕێ بێهاوڕێدەمێنێتەوه	بـێ هـاوڕێ ومـاوڕێ ،ئـەشـمـێـنـێـتـەوه

٤٢١ * * *

ئەوەی من دەمهەوێ	ئەوەی کەویستمەو،یائیشتیام لێ یە
چاری لەدایکی نەبوە	هێشتالەدایکی،نەبوەولەرێ یە

* * *

٤٢٢

ئەوەی من دەیزانم	ئەو.ئیش وکارەی،ئەمن دەیزانم
ئەتۆ نایزانی	رێی هەر وێ نابەی،من وای دەزانم

* * *

٤٢٣

ئەوەی من دیتم	ئەوەی من دیتم،پێت بڵێم وبەس
کەس نەی بینێ	بەڵکو نەیاریش،بانەیبینێ کەس

* * *

٤٢٤

ئەوەی من کێشام	کەس بانەیکێشێ،ئەوەی من کێشام
کەس نەیکێشێ	تانەوتەشەربوو،سەرباریش ئێشام
یان ""	ئەوەی من کێشام،ئەوێستاوپێشێ
"" ""	یاخوا ئەودەردە،هیچ کەس نەیکێشێ

* * *

٤٢٦

ئەوەی ناخۆشت ویست	ئی ناخۆشت ویست،بابت بێ وخاڵت
بلێ ماڵت ببێتە پوڵ	دەبلێ ببێتەپوڵ،سامانت وماڵت

* * *

٤٢٧

ئەوەی نانێکی بخوا	دەبێ ئەوکەسەی،دەخوانانێکی
ناقلی لەتیکی هەیە	هەیبێت ومشوری،تیوەنانێکی

* * *

٤٢٨

ئەوەی نەبوە	لێرەولەجێ یەک،یەقین روی داوە
نەگوتراوە	هەرچیکی نەبوە،هەرنەشگوتراوە

* * *

٤٢٩

ئەوەی نەدەبوبێ ؟ — ئەوەی هەرنەبا، ڕوی داباویایە
ڕویداو.بوو؟ — هاتەپێش چارەی،بەهیچ کەس نایە

* * *

٤٣٠

ئەوی نەنداتەوە — ئی نەنداتەوەو،حاشامان لێ بکات
وەبەرئاوری مردوانی کا — دەك وەبەرئاوری،مردوەکانی بکات

* * *

٤٣١

ئەوە،یەك — ئەوەش یەك لەدزو،گۆران وجەردە
لەدزەکان — ئەوەندەی بکوتە،جرجرپێی بەردە

* * *

٤٣٢

ئەی زگەڕۆو — هاوار.سەت هاوار،ئەی زگەڕۆڕۆ
"" "" — هاشەوقورەقور،ئەی زگەڕۆڕۆ

* * *

٤٣٣

ئی بن بەڕەی — چی دی ڕاناگرم، ئی لەبن بەڕەی
دێنمەسەربەڕەی — خۆدەرخانەوجار،بێتەسەربەڕەی

* * *

٤٣٤

ئی بەبیوەژنیت دەکرد — ئی بەبیوەژنی،بیری لێ دەکەی
بەکچیت کردبا — بەکچیت بکردبا،دەمگوت تێ دەگەی

* * *

٤٣٥

ئیحتیاجی،دەستی — ئیحتیاجیەوزۆر وا،ڕو دەکا لێمان
سەی بە پیاوی ماچ دەکا — دەستی سەی دێنی و،ماچ دەکاپێمان

* * *

٤٣٦

ئی خۆی داوە بەنیوە ڕێس — بۆرپسی خۆت دا،بەنیوەڕێسی
ئی خەلکی هێناوە بەتەشی ڕێس — ئی خەلّکیت هینا،وابەتەش ڕێسی

٤٣٧ * * *

ئێرەموڵکی تۆیە
هەمودونیاملکی منە

ئێرەموڵکی تووەو،لێت سەروبن بێ
دونیای دیش هەموی،باموڵکی من بێ

٤٣٨ * * *

ئێستاخۆمریشك
هەڵنەنیشتوە

ئێستاخۆمریشکی،خۆیی وبێگانەی
هەڵنەنیشتون بێن،بۆکۆخ وکولانەی

٤٣٩ * * *

ئێستری پێش قەتارێ
ڕەواندۆتەوە

ئێسترو قەتاری ، ڕەواندۆتەوە
بیکوتەوحەقی هەر،بەدەست خۆتەوە

٤٤٠ * * *

ئێسك لەدمی سەی
دەرنایە

دورکەوی باشە،خۆت مندارنەکەی
دەرنایەت ئێسکیش،تازەلەدمی سەی

٤٤١ * * *

ئێشك بەئێشیکی وە نانوسێ
"" ""

دوشت وەکێك بن،دیارە بۆیەك دێن
بەلام دوئێشك ،پێك وەنانوسێن

٤٤٢ * * *

ئێشك وتەڕ، ویکڕا دەسوتێ
"" ""

هەرکەس بابۆخۆی،بڕوابەشوێنی
ویشك وتەڕویکڕا،بۆدەسوتێنی

٤٤٣ * * *

ئێشکە جوی دەکا
"" ""

هێندی تێ ناخنی،ویشکەجوی کردوە
کوالەوەی چاتری،چی بۆخۆی کردوە

٤٤٤ * * *

ئێش نەبێ بە ڕیشەوە؟

هیچ کاری زیادی،نەیکەی بەئێشت

ئەگەربەریشەوەبو
مەحکەم دەیبینی،هەرلەبنی ریشت

دەبێ شانەی بۆهەڵگری
شانەشی دەبێ ،خۆبۆهەڵ بگری

" "
رەزگاریت نابێ ،هەربەسمیڵیشت

٤٤٦ * * *

ئێکسم
ئێکسم مرادەو،رێی کەوتەهەرماڵ

مرادە
میوانەوغەیری ،بێت یامام خاڵ

٤٤٧ * * *

ئێکیان پرپێ و
هەموکەس رازیەو،باشمیان پرپێ

ئێکیان قرپێ؟
ناکرێ خۆنەوی،دیکەشیان قرپێ

٤٤٨ * * *

ئی من وتۆبا بمێنی
ئی من وتۆجارێ،دەی هەربابمێنی

" "
نەمرم رۆژێك دێم،دەتکەومەشوێنی

٤٤٩ * * *

ئیمرۆلەمنەو
ئەودەردەی ئیمرۆ،لەمنەبۆسۆیە

سبەی لەتۆویە
سبەی ئاگرێکەو،دەی روی دەتۆیە

٤٥٠ * * *

ئیمرۆ هەێلکەی بدزی
ئیمرۆلەجیران ،بێ بدزێ هێلکەی

سبە ی وشترێ دەدزی
وشترێ دەدزی و،دەبێ چی لێ بکەی

٤٥١ * * *

ئێمەش خوایەکمان،هەیە
تاوان بارم دەی،هێندەم پێ دەیە

" "
خۆ ئێمەش ئاخر،خوایەکمان هەیە

٤٥٢ * * *

ئێمەش شتێکمان، پێ دەگا
شتێکمان ئێمەش،ئاخری پێ دەگات

"" "" لەم ڕێگەوبوارەی،فێڵمان لێ نەکات

٤٥٣ * * *

ئێمە وئێوەی، تێدا نیە خۆنەوە ئێمەو،ئێوەی تیدانیە

"" "" ئاوام نەناسی و،پێم لەنەزانیە

٤٥٤ * * *

ئینساف وقالەڕوتە ئینساف هات لەگەڵ،مام قالەڕوتە

هەڵدە پەڕین بەجوتە کردیان بەشایی و،سەمای بەجوتە

٤٥٥ * * *

ئینسان بەهیچ نەمری پیاوبەهیچ دەردێ،نەمری وبمێنی

بە پیریەدەمرێ پیری وکەنەفتیە،دێ دەتمرێنی

٤٥٦ * * *

ئینسان خەتاشی،دەبێ ئینسان لەدونیا،تابژی وبمێنی

"" "" خەتای دەبێت و،ڕوزەردێش دێنی

٤٥٧ * * *

ئینسان دوعمری بایە ئارەزوم وایەو،هەرلەم دونیایە

لەئێکی تەجروبەی مرۆڤ لەژیانیان، دوعومری بایە

کۆکردباوەلەوعومری لەیەك تەجرەبەی،کۆکردبانەوە

دیشی بەکاری هێنابا لەوعومری دیکەی،دەکارکردبایە

٤٥٩ * * *

ئێوارەدیتمی بەجەلالەوە ئێوارەدیم بەش ، کوجەلالەوە

خولْقت نەکردم بێمەماڵەوە خولقت نەکردم، بێم وەماڵەوە

٤٦٠ * * *

پیتي (بێ)
باروبارگەکەم،هەموی تێك دەنێم
هیوام تۆی هەرتاچاوم لێك دەنێم

١ * * *

با ئەمەش بەگوناحی هەلأتم پێم گوت،لەبیرم چۆوە
تۆوەنەسوتێنێ نەسوتێم ئەمنیش،بەگوناحی تۆوە

٢ * * *

باب ئاگای تۆش دەباهەربای،وەك نیوەی ئەوەی
لەکوڕی نیە باب هۆشی لێ برا،لەکوڕیش ونەوەی

٣ * * *

بابایەکم ئەمن بابایەك،هەروا ڕێبوارم
ڕێبوار لەعەیب ونوقسان ،زیاتر لەخوارم

٤ * * *

باب بەلأیە ودایك قەزایە دایك وەك قەزای،بابیش بەلأیە
ژنی چاك نیعمەتی خودایە هیچ خۆشیم نە بو،لەم نوقەلأیە
"" "" بازنم چەنگ کەوێ،بەدلّم بێ بەلّێ
"" "" نیعمەتی خوایەو،هەربێ بەلأیە

٦ * * *

بابزانین باشەبابزانین،ئاخری چۆن دەبی
چۆن دەبی بەشی تۆنوێ بێ و،ئی مەش کۆن دەبی

٧ * * *

بابزانین خوا چ دەکا بابزانین خودای،ئاسمان وزەوی
"" "" چاوەڕێی ڕوحمین،چیمان بەرکەوی

٨ * * *

بابزانین خوا مەیلی بە چییە	دەی بابزانین خوا،مەیل ورەحمەتی
"" ""	بەچیەوچاوەڕێی،لوتف ونیعمەتی

٩ * * *

باب پێی خۆشە	لەم دونیایەی باب،ئارەزوی وایە
کوڕ لەخۆی چاکتر بی	دوعاوهاواری،لەدەرگای خوایە
"" ""	کوڕی زۆر لەخۆی،باش وچاکتربێ
"" ""	تەسدیقی دەکەم،ئەمنیش پێم وایە

١١ * * *

بابت مردوە	چەند.وەخت ودەمە،بابی تۆمردوە
چ خێرێکت بۆکردوە	چ خێراتێك یان،خێرت بۆکردوە
چ ئیسقات وخێراتێکت	کواتۆچت کردوەو،بۆبابەکەی خۆت
بۆبابی خۆت کردوە	کوڕیش دەی تۆزێ،باچاکتربی بۆت

١٢ * * *

باب مردو وەسێتی	وەختێ باب کەمرد،وەسێتی کردی
بابردو	بەئەنجام گەییشت،دەنابابردی
یان ""	باوکت وەسێتی،ئەگەربۆکردی
"" ""	وەسێتی پێش خۆی، ڕۆیی بابردی

١٥ * * *

باب مردوە	دەڵێی باوکی من،دوێنی کەخان بوە
وکوڕی لەوێنەی	خاوەنی سفرەو،میوان ونان بوە
خۆی بەجێ	لێ قەوماویشی ،هێندگریونەوە
هێشتوە	بۆدەردی زۆرکەس،هەروادەرمان بوە

"" ""	وێنەکەی ئەگەر،تۆبی وکەماوی
"" ""	گشت کارەکانی،هەرتۆزی بان بوە

١٨ * * *

بابەدەواری شڕی	هەوێکی پێ بکەم ،ڕاستی لێ بن خوار
نەکردبێ	قەت بانەیکردبێ،بەکوێتی ودەوار

١٩ * * *

بابەگوناحی تۆوە	کارت تەواوکەو،بەسی لێی بدوێن
نەسوتێین	بابەگوناحی تۆ،ئێمەش نەسوتێین

٢٠ * * *

بابەگەلای داری	دەردێکی بدەمێ و،ڕێی پێ نەبردبێ
نەکردبی	بابەلکی وگەلای،داری نەکردبێ

٢١ * * *

بابێ خەرمانە	خواپێ داوەروا، بای بێ خەرمانە
وگەرما زوزانە	گەرما بێ کوێستان،چون بۆزوزانە

٢٢ * * *

با پچینەوە	بابچینەوەسەر،بنەتۆوەکەی
سەرینەتۆوی خۆێ	هەن بودەپێش داو،قسەی لێ نەکەی

٢٣ * * *

با جی سمێڵی دەوێ	قنجی کردونە ،ڕەشیش وەك سێڵێ
"" ""	وادیارە هاتوەو، بۆ باجی سمێڵێ

٢٤ * * *

بادانەوە	پەشیمانی وەەر، یابادانەوەی
عەیب نیە	عەیبی تێدانیەو،داگیرسانەوەی

٢٥ * * *

با دوژمن پێمان پێ نەکەنێ
ڕیشەی ناکۆکین،یەکجێ هەڵکەنێ
ناکرێ هەردوژمن،پێمان پێ بکەنێ

٢٦ * * *

باراشیکی دی ناخوا
تەرکەولآت یاهەر،بچیەشوێنی دی
یەقین پێی ناخورێ،باراشێکی دی

٢٧ * * *

باران بباریوتاوهەڵێ دەڵێن گورگ دەزێ
باران بباریو، ئەگەرتاوهەڵێ
گورگ ئەزێئەوەی،بەکەس تۆمەڵێ

٢٨ * * *

باران نیشانەی بایە نەخۆش نیشانەی تایە
نیشانەی باران،هەوروهوریایە
هیلاکی نەخۆش، نیشانەی تایە

٢٩ * * *

بار ئەگەر سوك بو زودەگاتە جێ
هەرزو دەگاتێ،باری سوك وایە
باری خواروخێچ،بەزمەوهەرایە

٣٠ * * *

باربەکابرای بێ مێشك ناگاتەهەواری
باربەپیاوی وا،بێ مێشك ونەزان
کواچۆن دەگاتێ و،هەواری وزۆزان

٣١ * * *

بارگەکەی تێك نا
بارگەکەی تێك نا، یارم یەك جاری
ڕێی داگرت بڕوات،یەك سەربۆشاری

٣٢ * * *

بار لەباجی ناناڵی
بار ئەگەربارێ،لەباج ناترسی

"" "" بۆشت تیر دەکاو،زۆرزگی برسی

* * *

٣٣

بارم خوارمو بارم لێ خواربووە،لەبەرچاوانە

ڕێگام ڕاستە بەڵام ڕێگاکەم،خۆڕاست وجوانە

* * *

٣٤

باری بگرمو بارت گرت لەگەڵ،خۆتی زوویێنە

باجی بستێنە جانەوجاریاجت،چی بوویستێنە

* * *

٣٥

باری بەدبەختی خوارە باری بەدبەختی،لەخۆوەخۆارە

خۆی تێ مەخەبێ بارە خۆی لێ ڕاست بێنی،لەستوی تۆسوارە

* * *

٣٦

باری خوارناگاتەجێی ناگاتەجێی خۆی ،بارنەگەرلاربێ

"" "" هەردیتە خوارێ و ،بالەنیوشاربێ

یان "" کارم بەوەی نیە، پیادەیاسوارە

"" "" قەت ناگاتەجێ، ئەوبارەخوارە

* * *

٣٨

باری خۆم دیوەلەودۆڵە باری خۆم دیوەو،بەلێ لەو دۆڵە

نایەم بەهاوارهەمبان بەکۆڵە ناچم بۆهاوار،هەمبان بەکۆڵە

* * *

٣٩

باری خۆم لەسەر کەم وزۆرهەرچی،هەمبێ باری خۆم

پشتی خۆم کۆم کردوەولەسەر،پشت وشانی خۆم

* * *

٤٠

باریکی برێسە باریکی برێسی،تاوەختن ماوە

"" "" دەتاخۆبەخوای،لێمان قەوماوە

* * *

٤١

باری کەریَتفەنگیش بیَ کەرباری هەموی،سیلاح بیَ وتفەنگ

گورگ بیگاتیَ دەیخوا گورگ بیگاتیَ،دەیخوا بەبیَ دەنگ

* * *

٤٢

بارێك نەتوانی باری کەی بارێك نەتوانی،لێی نێی ڕێکی بدەی

دەبیَ پاڵی پێوەبدەی لەلای دانیشی و،پاڵی پێوەبدەی

* * *

٤٣

باری گوێزێی لێنێی باری گوێزانی، لیَ نێی پێم وایە

خەڕڕەی لێنایە خڕڕەوماش وهوش ،تەقەی لیَ نایە

* * *

٤٤

باری گەورە باری گەورەوزل،ئەی زۆربیَ وپتر

وشتردەییا پێی هەڵگیراوە،هەرتەنیاوشتر

* * *

٤٥

باری لە لێرەبیَ وگەرمێن،یالەکوێستانیَ

کەریَتۆپیونانێن کەرتۆپی هیچ کەس،باری لیَ نانیَ

* * *

٤٦

باری هێلکانی باری هێلکانی،لیَ نێی بیَ خێوی

لێنێی نایبزێوی باوەڕکەولەبنی ،خۆی لیَ نەبزێوی

* * *

٤٧

بازاڕی بەبیَ شکی بزانە،ڕۆبازاڕی خۆی

خۆی هاواردەکا لەم کاتەی پێویست،هاواردەکابۆی

* * *

٤٨

بازاڕی گەرمە — بـــازاڕی گـــەرمـــەو، پـــڕلـــەمـــشـــتـــەریـــە
"" "" — پاش مـاوێکی دیش، بۆی دەردی سـەریـــە

* * *

٤٩

بازاڕی کەسادە — هـیـــچ نـــافـــرۆشـــێت و، بـــازاڕ کـەســادە
"" "" — چـی دی لـێ نـــەدا،دعـــیـــەوئـــیـــفـــادە

* * *

٥٠

باز.با.باز — کـۆتـــروکـــۆتـرەکـان،بـــازلـەگـەڵ بـازبـێ
کۆتر.با.کۆتر — لای یـەك بـن هـەواڵ،کـەیـفـیان باسازبـێ

* * *

٥١

باز لەبەرمگە دەرچوو — دەرچـــوتـــێ پـــەڕی،بـــەیـــەك جـــاری بـاز
"" "" — کــوابـازی پـێ بـــڵـــێم،یـــاهـــەرجـادوبـاز

* * *

٥٢

بازی بازی، بە ڕیشی — هـەرچـیـکـی ویـستـت،پـێـی بـکـەی بـازی
بابا هەم بازی — کـــەســـیـــش لـــەوکـارەی ، نـابـــی نـاڕازی
"" "" — ڕێـگـــاتـــەخـــت وچـــۆل ،وشـیـاربـەوبـەلاّم
"" "" — ڕیـشـــی بـابـای قــەت ،نــەبــوەبــۆ بـازی

* * *

٥٤

بازی من کۆتری تۆی — حـــاڵـی بـەبـــزانـە،نـەوەك بـــەئـــانـــقـەست
پێ ناگیرێ — بـازی مـن کـۆتـری،تـۆی نـەکـەوتـەدەست

* * *

٥٥

با سەگ بەئاسمانێ — جـێ بـەجـێـم کـردو،نـەك لـێـم وەرگـەڕێ
هەربومرێ — سـەگ بـەحـاسـمـانـێ،بـاهـەربـێ بـەوەڕێ

* * *

٥٦

باسی گورگی کراو
لەوێ حازربو

فکرم وانەبوەو؟وای بۆ هەڵکەوێ
باسی گورگی کراو،پەیدابی لەوێ

* * *

٥٧

باشترین کار
بۆنەزانی بێدەنگیە

بۆونەزانانەش ، جیالەبێدەنگی
کارلەوەی چاتری،کوادیتەچەنگی

* * *

٥٨

باشەمۆ
لەمانگێ ببڕێ

شەمەمۆن لەمانگێ،جارێ باببڕێ
وەعدەی پێ داوی،چی بوبۆت بکرێ

* * *

٥٩

باغ بەبێ چنین زینەتی نیە
کچ بەبێ باوك حورمەتی نیە

باغیش بەبێ چنین، زینەتی نابێ
کچ بێ باب ویرای ، حورمەتی نابێ

* * *

٦٠

باغەڵی پڕلە،مرادن
"" ""

خۆباغەڵی پڕن،لەمرادومەخسود
دەی پەنام وەبەرێنەو،زاتی مەوجود

* * *

٦١

باغەوان کاتی میوەی
گوێی گرانە

باغەوان کاتێ ، میوەی دەگاتێ
کەرەودەنگی کەس،کەسی ناگاتێ

* * *

٦٢

باغەوانی
چاترەلەچاوەڕوانی

باغەوان بی شتێك ،دێنێوەماڵێ
نەك چاوەڕوان بی،تائاخری ساڵێ

* * *

٦٣

با قسیکیش
بۆدزی،بکەین

نابی مەڵکورمێی،چیدی وابەکزی
باقسێکیش بکرێ و،جارێکی بۆدزی

٦٤ * * *

باگوێلکان ببڕینەوە
"" ""

چی ویستت وەك پار،بۆت بکڕینەوە
سەبرت بۆ گوێلکان ،بابڕینەوە

٦٥ * * *

باڵت دەگێم حەبابەڵەك لە
بەغدایەشەرعی دەکەی لەنێو
گە نمەکەی من شەڕی دەکەی

گوبەحەباکەت،بەڵەك بوادەکەی
لەبەغداشەرعەو،لێرە شەڕدەکەی

٦٦ * * *

باڵتۆی چاك با
بەشانی ساحەبیەوەدەبو

باڵتۆی بایەخ و، نرخێکی بایە
هەردەبادەبەر، خێوی دابایە

٦٦ * * *

باڵی تاوسێت دەوێ
بچۆ هیندوستانێ

جەناب کەباڵی،تاوسێت پێ دەوێ
دەبچوبۆ هیندێ،تاچەنگت کەوێ

٦٧ * * *

بانگی موحەممەدی
بەئاشکرایی خۆشە

بانگی محەممەدی،پێشوشوودوایی
خۆشەوبی بسین،بەئاشکرایی

٦٨ * * *

بانۆش بێتەسەردەی
"" ""

باشەبائەوجار،نۆش بێتەسەردەی
بەهەرەی تەواوی،هەرتۆلێ بکەدەی

٦٩ * * *

بانێك ودوهەوا
کێدیتویەتی

چ قانونێکەو، لەچی دەورانێك
کوالەکوێت دیون،دوهەواوبانێك

یان "" هەموی پارچێکن،ئەتۆش پێت وایە
"" "" لەئەو لا بانێکەو، دوسێ هەوایە

* * * ٧١

باووبڕی لەزگی باوبڕی لەزگی، بەتاڵ کەی باشە
خۆی، دەردەکا دوایە هەرچی بکەی،بۆخۆتی بتاشە

* * * ٧٢

باوەڕم پێناکەن کارەکەش لەبنێ،تێك دەن خەراکەن
"" "" هیچ کام لەوانەش، بڕوام پێ ناکەن

* * * ٧٣

باوەڕم پێیان نیە هیچ باوەڕێکم ،پێ یان نەماوە
"" "" خۆیدن بەدا رو،بەرد وبەوئاوە

* * * ٧٤

باوەڕیان باوەڕیان پێم نیەو، دەی بۆچکراوە
پێم نیە کوا دەرکی تۆبەی،خۆدانەخراوە
یان "" دەی جاچۆن ئەتۆ، بڕوام پێ ناکەی
"" "" پێ ویست بوزوتر،ئەوکارەی چاکەی

* * * ٧٦

باوەڕیان پێناکەم هیچ باوەڕێکیان، تازەپێ ناکەم
"" "" کاریش هاتەپێش، بۆخۆمی چاکەم

* * * ٧٧

بای بافە بای بافەشێوێن ،یانەبلاوکەرە
شێوێنە بۆیەپێی دەگوتی،ئەوقسەی لابەرە

* * * ٧٨

بایەکی لێ بیتەوە زۆریش بەهێدی، لێی دەرچی بایەك

هەمو کەس دزانێ خەڵکی زانیویەو،هەرکەس لەلایەك

٧٩ * * *

بایەلەبەروچەماغەکەکوتامە ڕوناکی کەوبی ،ڕۆژمەوەویاڵتۆ

بابی وەی شەراکەتی تۆی کرد کوتام بابی وەی،شەریك لەگەڵتۆ

٨٠ * * *

ببیسەو بەڕایەڵکانەت،دەترسێم بپسێ

باوەڕمەکە ببیسەویەلاّم ،باوەڕنەکەی پێی

٨١ * * *

بت بینم جا سەلاح دەوەی دا،تویلێ وادەکەم

تەعریفت بکەم دەبێ بتبینم و،تەعریفت لێ بکەم

"" "" بەبێ هۆوەوا،باسی ویت ناکەم

"" "" بت بینم ودوای وی،تەعریفت بابکەم

٨٢ * * *

ب چ زمانێکی بە چ زمانێکی ،حاڵیت کەم بلێم

حاڵیت کەم نەمدەگوت بەلاّم ،خۆناکرێ نەڵێم

٨٤ * * *

بچمە سەربەحرێ تاقیم کردەوە، لەنێوەوروساو

نیشك دەبی بچمەسەربەحرێش، ئیشکن چۆم وئاو

یان "" چەوتونەهاتی و،ئەوڕێگەی سەخستم

"" "" بچمەسەربەحران،ئیشکن لەبەختم

٨٦ * * *

بچۆجێیەکی کەس نەتناسی تۆبچوبۆجێ یەك ،کەس کەس نەتناسی

خۆهەڵکێشە پڕی کەواوکەراسی خۆت هەڵکێشە پڕی،کەواو کەراسی

* * *

٨٧

بچینەوەسەرجێ بچینەوەسەرجێی ،کۆنەوهەواران

کۆنەهەواران تاتی دۆی دەگەڵ،کۆترەل وخواران

* * *

٨٨

بخوازەلەدەریان بخوازەوبگرە،لەدێ ولەدەریان

بیکەبەخێری مردیان جابەرەوبیکەن،بەخێری مردیان

* * *

٨٩

بخۆو.خۆڵی دەبەرپێ ئەتۆدەبچوبخۆو،خۆڵەکەی کەوێ

مێردی مەکەسەربەهەوێ نەکەی میردی بکەی،وابچیەپاڵ هەوێ

* * *

٩٠

بخۆرەوەقتجانەکەژەهری بخۆرەوەقاپێ ،پڕاوپڕژەهری

مەخۆرەوەقتجانەکەقەهری مەخۆوەنیوقاپ ،بێ مێهروقەهری

* * *

٩١

براچیایەك گرانن برالەپشتێ برای،تۆبڵێ لانی کەم

وەك کێو.وایە وەکوکێوێکەو،حاستەم وەمەحکەم

* * *

٩٢

براحەزناکابرای لەخۆی پیاوتربێ حەزناکات برا، لەخۆی پیاوتربێ

وحەزدەکاکوڕی لەخۆی پیاوتربی باکوڕی پیاوترو،زۆریش چاتربێ

* * *

٩٣

براحەزبەمردنێبرای ناکات براش بەمردنێ،برای حەزناکات

وحەزبەنەبونیەی دەکات حەزێبەزیادی و،زۆرێ ویش ناکات

* * *

٩٤

برادەربگری بەقەسپێك برادەربگریت ، ئەتۆبەقەسپێك
بەری مەدەبەنەسپێك نابێ بەری بدەی،بەنووبەنەسپێك

٩٥ * * *

برا کەبویەبرازا هەربرایەکیش،بۆت بوبەبرازا
کار لەکارێ ترازا دەبزانە چۆن کار،لەکارێ ترازا

٩٦ * * *

برا لەلای برابێ بەخوای گەربرا،لەلای برا بێ
مەگەرقەزالەلای خۆدابێ جبا مەگەر قەزا،لەلای خودابێ

٩٧ * * *

برامان برایەتی و لەورۆووەوبرامان،بابرایەتی بێ
کیسەمان جودایەتی بەلام کیسەشمان،جودایەتی بێ

٩٨ * * *

بردمێ شەڕابی مەرگەوە بردمێ شەڕابی، تالی ومەرگەوە
" " بەدەم دەردەوەو،هەربەوبەرگەوە

٩٩ * * *

برسیایەتیت دەڵێم عومریشت،زۆر تێ پەڕیوە
وەك من نەدیوە برسێتیت وەك من، کواخۆ نەدیوە

١٠٠ * * *

برسیایەتیت وەك من کویرەوەریکی،زۆرت کیشاوە
نەکێشاوە بەلام برسێتیت ،کەمترکیشاوە
" " ناڵێم خۆهیچ شت ،لات ڕوی نەداوە
" " برسێتیت وەك من،کواکەی کیشاوە

١٠٢ * * *

برسێتی رەگی بێ درۆیان پێگوتم،ئەبەوشێوەیە
هاری پێ ومیە برسێتیش رەگی، هاری پێوەیە
"" "" گەیشتۆتەجێ و،یان بەرێوەیە
"" "" برسێتیەو رەگی، هاری پێوەیە

١٠٤ * * *

برسی گرێوی گرێوی لەهاریش،بردبۆوەوبرسی
لەهاری بردۆتەوە لەویاس خواسەی،کێ هات وپرسی

١٠٥ * * *

برسی هارومار نەچاوێ برسی هارومار ،ئەجوێ پێی وایە
"" "" چی ئەورۆنەیخوات،نابینێ دوایە

١٠٦ * * *

برواتان، پێ ئیتربروا تان ،ئەمن پێ ناکەم
ناکەم زۆرچاوەروانیم،لەتۆبۆچاکەم

١٠٩ * * *

بروانەکۆزەر کۆزی بەرغەلی، ببینی وبێژی
کەوچك دابگرە بۆم بێنن نان و،کەرەوشیرێژی

١٠٧ * * *

بروانە کیسەو بەسەبروهێدی و،زۆربەماقوڵی
پوڵی خەرج کە بروانە کیسەو،خەرجی بکەپوڵی

١٠٨ * * *

برۆبیگار ئاوام پێخوشەو ،بت بەن بۆبێگار
مەنیشەبێکار نەکولەم ماڵەی، دابنیشی وبێکار

١١٠ * * *

بریابەبریای
خوداکچ بایەی
هەربەبێنەونیەی،گزوفچ بایەی
بریام بەبریای،خوداکچ بایەی
١١١ * * *

بریا مردن هەباو
پیری نەبا
وەك مردن هەیەو،دەی باهەرهەبا
پیریەوکەنەفتی،خۆزیاقەت نەبا
١١٢ * * *

بریانەمد بیای و
هەرنێوم بیستبای
خۆزیاسەت خۆزیا، نیێوم زانی بای
جانەوەرێکی، وەك تۆ م نەدیبای
١١٣ * * *

بڕێکیان تەکاندوە
"" ""
ئەتۆدەبێ بڵەی،هێندێکیان تەکاند
دەناپەراسوو،باسکێکیان شکاند
١١٤ * * *

برینانم مەکولێنەوە
"" ""
رابردۆەکانمان ،زوبیردێنەوە
چی دی برینانم،تۆمەکولێنەوە
١١٥ * * *

برینج وڕۆن هەبێ
دایکت چێشتی خاس ئەکا
برینج وڕۆن بێ،دایکت پۆرنەنێ
چێشتی زۆرخاس و،خوشیش لێ ئەنێ
١١٦ * * *

بریندار‌دەزانێ
برینی لەکوێ یە
بریندارپۆخۆیی،لەم ڕەوت ورێ یە
دەزانێ برینی،چەندەولەکوێ یە
١١٧ * * *

برینی خەنجەریش چاك دەبێتەوە
برینی زمانی چاك نابێتەوە
برین لەکوێ بێت،چادەبێتەوە
برینی زمانیەو،ژێردەدرێتەوە

١١٨ * * *

بزانەوبیلێ بزانەوبیان لێ و،ئەوەی دەیزانی

نایزانی مەیلێ خۆی لێ ببوێرەو، هەرچی نەیزانی

١١٩ * * *

بزمار لەبەردی بەچەکوچی بیکوتی،ڕۆژ تائێواری

ناچێتەخوارێ بزمارلەبەردی،ناچێتەخوارێ

١٢٠ * * *

بزن ئەگەر ئەجەلی هات بزن هەروەختێ،ئەجەل ڕوی تێکات

تێشوی شوانی دەخوات تەماح دەتێشوی، شوانی خۆی دەکات

١٢١ * * *

بزن بۆ شەوێکیش بێ بزن بۆشەوێك ،یان تۆبڵێ زیاتر

جێگای خۆی خۆش دمکا جێگاخۆش دەکا،یابگرەچاتر

یان " بزن عادەتیەو،کاری خوێ دەکا

" " بۆشەوێکیش بی،جێی خۆی خۆش دەکا

١٢٢ * * *

بزن دەخەمی گیانی داو بزن دەفکرێ ،گیانی داو،قەساب

قەساب دەخەمی پیوی دا دەیگوت پیوەکەی، زۆربێبۆکەباب

١٢٤ * * *

بزن ئەکاهێلەهێلێ بزنن بانەچی و، ئەی حێلەحێلێ

نێریش ناکابێلەبێلێ نێریش هەرنایەو،ئەی بێلەبێلێ

١٢٥ * * *

بزن ومەڕهەرکەسەیە حیسابی بزن و،مەڕجوێجوێدەکرێن

لاقی خۆهەڵداوەسرێن هەریەك بەلاقی،خۆی هەڵداوەسرێن

١٢٦ * * *

بزنێگەرۆڵ لەسەرینچاوەی بـزنـی زۆرگـەڕۆڵ،ڕێـی دەکـاتـەوە
ئاوێ دەخواتەوە لەکانیە خاوێن ،ئـاو دەخـواتـەوە

١٢٧ * * *

بستێك .یربێ و بابستـێك ..یرو،بـۆربێ یاسـوربێ
لەمەدوربێ چەندی بۆن بکرێت،لێمان بادوربێ

١٢٨ * * *

بکێشەجەفا دەبکێشەجـەوری و،دەردوجـەفـایە
بنۆشەسەفا ئەمجاربی بینەو،خۆشی وسەفایە

١٢٩ * * *

بگرە داری وبکوژە ماری هـەروا حالـی بـی و،دەبـلـێ زۆرداری
" " زوبکـوژەمـاری و، فـەرمـوهـاداری

١٣٠ * * *

بلأبێژنەتەهارە پێم خـۆشـەوبـەتۆ، بـابـلـێن زۆردارە
نەبێژنەتەهەژارە نەکـوبلـێن لالـۆی ،هێدیـەوهـەژارە

١٣١ * * *

بلوێرێ بۆگاجوتی جوانی لێ حالیەو،هەرخۆدەبوێری
لێ دەی وەك بۆگاجوتی، لێدەی بلوێری

١٣٢ * * *

بلێ سێوان نارەحەت مەبەو،باشەوبابی خۆم
بەجۆنادەم بـەجـۆیان نادەم،دەبلێ سێوی خۆم

١٣٣ * * *

بلێم بز لێشم تێك چوبی و،گوتبێتم بزنە

دەڵێ دز — هەڵایەو دەڵێ هەرزنەوکرنە

* * *

١٣٤

بلێم سیر — ناکرێ بیدوێنم ،نیزیك بێ ودوریش

دەڵێ پیواز — بلێم سیردەڵێ پیوازوتوریش

* * *

١٣٥

بلێم ماست ڕەشە — بێژم ماست ڕەشە،بێ قسەوگوفتوگۆ

دەڵێ ڕەشە — دەڵێ من باوەڕ ،دەکەم بەقسەی تۆ

* * *

١٣٦

بلێم ماست سپیە — بێژم ماست سپیەو، باوەڕناکەن پێم

بەقام پێ ناکا — دەی لازم ناکات،چی دی بلێم وبێم

* * *

١٣٧

بناغەی لەسە — بێ سەحەت نابی و،دڵتانیش بێشێ

خۆڵەمێشێ داندراوە — بناغەی دانرا،سەرخۆڵەمێشێ

* * *

١٣٨

بن لاقی من دەکۆڵی — لیت حاڵی بومەو،حەسلێ نی وزۆڵی

" " — هاتوی بن لاق و،پیێی من دەکۆڵی

* * *

١٣٩

بنیادەم — بنیادەم یەکێك، بەسەدیاهەزار

یەك بەهەزارە — زۆرلەوەی پتریش،تۆدەبڵێ بەزار

* * *

١٤٠

بنێشتەخۆشکەیە — بەبنێشتەخۆشکەی،بابیربێ تەوە

" " — بی بێژی زوێکی و،هەریبڵێ تەوە

* * *

١٤١

بۆئاورت	بـۆئـاورت گـرتـوەو،پـەلـەوەل دەكـەی
گرتوە	كـاری چاكـراوم،لـێ پـوچـەڵ دەكـەی

*　*　*

١٤٢

بۆئاوری هاتوی	خـێرابـەدەی دەی،هـەی زوكـەزوكـە
وابەتاڵوكە	بـۆ ئـاوری هـاتـوی،وای بـەتـاڵـوكـە
یان ""	تـەونت ڕایـەڵ كرد،وەك جاڵ جـاڵـوكـەی
"" ""	بـۆئـاوری هـاتـبـوی،وابـەتـاڵـوكـەی

*　*　*

١٤٤

بۆئەمن لەزڕ	ئـەنـجامت نـەدا،چـەنـدی هـاتم وچـوم
دایكێبومە	بـۆپـێـێت وابـومـن،لـەزڕدایـكـێبـوم
یان ""	هـات وچـونـەكـەت ،هـەروا لـەڕێـمـە
"" ""	لـەزڕدایـكـێبـوین،دەی بـۆچـمائـێـمـە

*　*　*

١٤٦

بوئەوكەسەی بگری	بـۆئـەوكـەسـەی بـگـری،كـەبـۆتـۆدەگری
كەبۆتۆدەگری	ئـەوی بـۆت نـەگـری،تـۆبـۆبـۆی دەگـری

*　*　*

١٤٧

بۆبەئەسپی شام	كوابـەئـەسـپـی شـام،گـوت بـەرەمـەڵلاّیـە
گوتوەنارەسەنە	هـەرات سـازكـردبـۆ،ئـەوبـەرەڵـلاّیـە

*　*　*

١٤٨

بویەدڵۆپەناوێك	تـكـایـەبـەرپـێ و،بـۆدڵـۆپـەنـاوێـك
تكایەبەرپێم	نـەیـما هـیـچ ڕێـگـا،یـاشـوێن ونـاوێـك

*　*　*

١٤٩

بویەکرێی چەنەی	بەخرینگەخرینگی،موروژێرچەنەی
"" ""	هیندت پێك دادا،بوبەکرێی چەنەی
١٥٠	* * *
بو بەکەڵە بابی بۆکێ	کەڵەبابەکەی،بوکیان چۆن ڕفاند
"" ""	هەرکەس بۆخۆی هات،شتێکی قاچاند
١٥١	* * *
بویەکەوێ	وەکو ئەوکەوەی،بوون بەبرابرا
برابرا	جیایان کردنەوەو،بەشیان دا تدرا
١٥٢	* * *
بۆ پیاو قات بووە	بۆقات بوەمرۆو، پیاوێ لەم شارە
"" ""	زوخۆت پێ دادا و،وا ت زانی بارە
١٥٣	* * *
بۆپیاوی زانا	دیتت هەرپیاوێك،ئاوا زۆرزانە
شت زۆرهاسانە	زەحمەت لەلای وی،بۆی دێهاسانە
١٥٤	* * *
بۆپەزی زیانی نەبێ	ئەمنیش پێتم وایەو،کەس لێی نابەزی
"" ""	زیانێکی وەوتۆی،نەبی وبۆپەزی
١٥٦	* * *
بۆت لەکولانە	ڕۆژێت لەروچەن،یالەکولانەوە
بەرنابێتەوە	بۆت ناهێننەخوار،یالەم بانەوە
١٥٥	* * *
بۆتەنەشکەوت هەر	خۆهەرەی لەبرەی،هەرناکەتەوە
دەنگ دەداتەوە	وەك ئەشکەوتێکە و،دەنگێ بداتەوە

* * *

١٥٧

بۆتە پشیلەی ڕەجەبەشێتی	وەکوپشی ڕەجەب،دێ‌خۆدەنوێنێ
گەڕەکەماڵێکی بەخۆوەدەسوتێنێ	چەندماڵان دەگەڵ،خۆشی بسوتێنێ

* * *

١٥٨

بۆتە پشیلە ی سەرچناڕێ	بۆسەیرێ پشیلە،چوبۆسەرداڕێ
"" ""	حەولم زۆربۆداو،تاهاتەخوارێ

* * *

١٥٩

بۆتە پشیلە ی کلك نەقتینە	لێم بۆتە پشیلەی،کلك نەفتینە
"" ""	دونیا بسوتێنم و،دوایەش بم بینە

* * *

١٦٠

بۆتە تاژیە قوبادبەگی	دەشینەی بەردەی ،تاژی قوبادخان
دەکەروێشکێی بەردەدەی	دەچی هەڵدەڕی،وەقاچکەگوێنیان
وەقاچکەگوێنێ هەڵدەڕی	

* * *

١٦١

بۆتەتولەی دۆسوارن	تێ پەڕی وڕۆیشت،لابەلاوخوا ران
"" ""	هەروەکوتولەی ،کەوتەدوی سوا ران

* * *

١٦٢

بۆتەتیراوێ	وەکو نەخۆشیە،پیسەی تیراوە
چانابێتەوە	عیلاج وچارەی ،بۆکەس نەکراوە

* * *

١٦٣

بۆتە خوێنێ سیاوەشی	سەعی بۆکراوەو،ناکوژێتەوە
ناکوژێتەوە	خوێنی سیاوەشیە،بیر ناچێتەوە

* * *

١٦٤

بۆتەسورەداڵ ، هەر	بۆتەسورەداڵ،وەکوسیەکوێری

بەخاڵی خۆی دەوێری بەخاڵەکەی خۆی،تەنیادەوێری

١٦٥ * * *

بۆتەسێڵێ بێ دەوڵەتی وەك سێڵی بێ خێر،سوردەبێتەوە
پاش نانی سوردەبێتەوە گەرکابان لەنان ،کردنێ بیتەوە

١٦٦ * * *

بۆتەفۆتەحەما م خۆبۆتەفۆتەی،حەمامی جاران
" " لەپێش وپاشی،ئەغیارویاران

١٦٧ * * *

بۆتەقەلە منداره قەلەومنداره‌ی،دەوری تۆپێنێ
" " هەڵێی بەتۆپێك،زو دەتتۆپێنێ

١٦٨ * * *

بۆتە قیلی کەواسپی قیلی کەواسپیش ،دیتوتەچلۆنە
" " وام پێوەنوسان،لەتازەوکۆنە

١٦٩ * * *

بۆتەکەچەربە،کەس پێی ناپێوی بۆتەکەچەربەو،بەسەریابازدە
بۆخۆی دەڵێ ئەوەشازدە کەس پێی ناپێوی،ئەودەڵی شازدە

١٧٠ * * *

بۆتە کەچەلی نێو گندۆران بۆتە کەچەڵەی،لەنیوگندۆران
" " خۆی هەڵدەبژێری،لەزەردوبۆران

١٧١ * * *

بۆتەکەرێ بیگاران بۆتەواکەرێك،هەربۆبێگاران
" " پێی دەکێشنەوە،باراشی وداران

١٧٢ * * *

بۆتەکەرێ دێزەبەتۆپینێ خۆی دێزەپێی خۆشە،سەندان وێی کەوێ
پێخۆشەهەتازەرلەساحەبی کەوێ بتۆپێ وزەرر،وەخێوی بکەوێ

* * *

١٧٣

بۆتە کەرێ مام دمروێشی وەك کەری دەروێش،بەتدەلەچۆشە
لەچۆشەی بەندە، هێش وهۆشی شی،هەروابێ خۆشە

* * *

١٧٤

بۆتەکەڵی گونی خوانەوبەلایەن،لەکۆڵ کاتەوە
"" "" بۆتەکەڵی گونی و،جواب ناداتەوە

* * *

١٧٥

بۆتەگۆلێ وێرای دومۆزی،مەرزینگ وسەکران
کابەکران خۆن تێ خست وەکی،گۆلی کابەکران

* * *

١٧٦

بۆتەلە پەدمگەڵ هەروەکولەپەی،لەگشت شۆرباوێ
هەموشێوان هەیە لازمیشیان نەبی،خۆی هەرتێ داوێ

* * *

١٧٧

بۆتەمریشکێ خەراپ هێلکەی مریشکێخەراپەو،خوابیباتەوە
ناکاوڕاوکەش دەخواتەوە هێلکەی نیەوڕاوکەش،دێ دەخواتەوە

* * *

١٧٨

بۆتەمندالێ بازاڕی مندالێ بازاڕیەو،دیارەناکاری
"" "" زولێی حالی بوم ، گەلا لەوباری

* * *

١٧٩

بۆتەموی کە پۆی گێژوێژداماو،دەگەڵ ئەوکارەی
"" "" بۆتەموی کەپۆی،بۆم ناکرێ چارەی

* * *

١٨٠

بۆته مەلای ترشەكانێ
هەتادەخوێنی کەرتر دەبێ

فەقێی ترشەکان،دەڵێن وادەبی
تارۆری بخوێنێ و،پترکەرتردەبی

* * *

١٨١

بۆته مێرگێ لاوازان
"" ""

لێی کۆبونەوە،دەستەی دۆخوازان
یەك یەکەو.وێنەی،مێرگێ لاوازان

* * *

١٨٢

بۆتەنێرەکەرێبرا یمەشینی
لەجێگایان .ۆنێدەداو
لەسەرمەش
گونان دادێلێ

هەروەکوگوڵی،برایمەشینەکەی
لەلاوەهیدیەو،چۆن وچی لێ بکەی
هاتەوەش گونمان، لەسەرداديلێ
بەکاری چی دێ، وەدەبی چی لێ بکەی

* * *

١٨٤

بۆچمابە پولی
سەربەندۆکەی دایکت کراوە

بۆچمابەپولی،سەربەندۆکەکەی
دایکی تۆ کراوە،لێم داگیردەکەی

* * *

١٨٥

بۆچماجەردە ڕاوەستاوە
"" ""

بۆ چماپێت وایە،کەوتومەدواوە
ڕێ گرن وجەردەو،دزرا وەستاوە

* * *

١٨٦

بوچما کەرێم لێ دەگرێ
"" ""

هاتوی تورەشی،وادەکوژی ودەبڕی
بۆ چماپێت وابی،کەرێم لێ دەگری

* * *

١٨٧

بۆچما کەرم
لێ دەقورێ کەوتوە

پێت وابوکەرم لێ،دەقوڕێ کەوتوە
شانس وبەختیشم،یەك جاری خەوتوە

١٨٨ * * *

بۆچما گیای بەهارێم بۆگیای بەهارێم،ئەتۆپێت وایە

شین ببمەوە سەرم بپسێنی و،پێشم کەی کایە

یان "" زوێکی بێم هەروا ،زۆرزوش بچمەوە

"" "" گیای بەهاریٚ نیم ،خۆشین ببمەوە

١٨٩ * * *

بۆچمالاقم بەستراون بۆچما پێت وابو،بەستراون دوپێم

"" "" نەتوانم ببزوم ،یابۆهیچ کویٚ بێم

١٩٠ * * *

بۆچما لەچۆلی ڕاهاتوم بۆچما پێت وابوو،هاتوم لەچۆلی

"" "" جانتام بۆپرکەی ،بەڕیەوبەکۆلی

١٩١ * * *

بۆچما،مالّی دەیخوی ودەشلّیٚ،بۆمن حەلاّلە

جویە کومالّی جوانە،بۆچما ئەومالّە

١٩٢ * * *

بۆچمامالّی خۆت خستۆتەئەو،کێشەوهەرایە

کافریە مالّی کافرانەو، ئەتۆ پێت وایە

١٩٣ * * *

بۆچما مێشکی بۆچما خواردومە،ئەمن مێشکی کەر

کەرێم خواردوە نەخێر کێشاومن،ڕەنج ودەردی سەر

١٩٤ * * *

بۆ چەنگی بەخوێنت چەنگی بەخوێنت،بۆلێخەم داوە

لەبەرۆکیٚ داوم دەی بۆلەرێگەی،ڕا ستیت لا داوە

١٩٥ * * *

بۆخچەی نەكراوەیە تاوێستاهەروەك،بوخچەی نەكراوە
"" "" لای دایك وبابی،دەست لیٚ نەدراوە

١٩٦ * * *

بۆخۆت بخۆتێرە جاریٚ هەربۆخۆت،بیخۆتێرتێرە
بەكەس مەكەخێرە بەمن وبەئیدیش،كوابیدەی خێرە

١٩٧ * * *

بۆخۆت سەر بۆخۆت سەرپشكی،لێی هەڵبژێرە
پشك بە ئێمەش بەپاك و،چاكان بسپێرە

١٩٨ * * *

بۆخۆت لەخواریٚ بی و بەلكوكەس نەبیٚ،دەگەڵ خۆت بەریٚ
نێوت لەسەریٚ بی خۆشیەهەرنێوت،بڕوابۆسەریٚ

١٩٩ * * *

بۆخۆت یەكی و بۆخۆت یەكێكی و،دۆستی دوچلانی
دۆستی چلان بالآتان پێكتر،دەست دەست وملانی

٢٠٠ * * *

بۆخۆم دەزانم بۆخۆم دەزانم،كوێم دێشیٚ ئەمن
كوێم دێشیٚ دەوروبەر.زۆرتر،ئەوبۆمن خەمن

٢٠١ * * *

بۆخۆم كردومەو بۆخۆم وام كردوەو ،دەبا بیكێشم
دەبیٚبی كێشم ناخۆشی ودەردەو،دڵەی پڕئێشم

٢٠٢ * * *

بۆخۆم كردومەو كارەوهەرلەدەست،خۆمی ڕوداوە

دەبێ بۆخۆم چارەی بکەم چارەش هەرچی بێت،بۆمنە ولەدواوە

* * *

٢٠٣

گۆرانیەکی فۆلکلۆری بۆخۆم لەخۆم کرد،بەردیارا نم کەن
بەبڕێك دەستکاری وێڵ وئاوارەی ،ئێویارا نم کەن

* * *

٢٠٤

بۆخۆی ڕوتە هەرچی تۆلێت ویست،خۆڕوت وقوتە
بۆخەڵکیش پوتە بۆلاوەوخەڵکیش، باتمان وبوتە

* * *

٢٠٥

بۆخۆی لێرە نیە و گوتن وشاهیدی،قسەی حەق خێرە
خوای وی لێرەیە بۆخۆی لیرەنیەو،خوای ویم هالێرە

* * *

٢٠٦

بۆخۆی لێرەیەوکلکی بۆخۆی لێرەیەو،بەدوتیرەوهۆز
لەبەغدایەتۆزێ دەکا لەبەغداکلکی،کردیەتەپ وتۆز

* * *

٢٠٧

بۆخۆی مریشکە زۆرم پێ سەیرە،ئەومۆدی تازە
وهێلکەی قازە بۆخۆی مریشکەو،هێلکەی وی قازە

* * *

٢٠٨

بۆ دایەلاوکۆی وەك دایەلاوکۆی،شرۆشەپرێوی
"" **""** تۆرای لەماخۆت ،ئێستابێ خێوی

* * *

٢٠٩

بۆ دمی مردوی بۆدمی مردوی،هێندساردبۆتەوە
"" **""** بەشی بەشداریەو،بۆی کۆبۆتەوە

* * *

٢١٠

بۆدەستت	بۆدەستت خەنەو،ڕەنگی لێیدراوە
بەخەنەیە	کارێکەوەھاسان ،پێت ئەسپێراوە
یان ""	کارێکمان بۆبکەی،نەبەوشێوەیە
"" ""	بۆدەڵەی دەستت،خەنەی پێوەیە

* * *

٢١٢

بۆدەسرۆکێکی	زولێی حاڵی بوم ،بۆدەسرۆکێکی
قەیسەرێکی دەسوتێنێ	بسوتێنی ھەروا ،ڕێزخانولکێکی

* * *

٢١٣

بۆرۆنم لێ دەگرت	چەندرۆژی دیش با،لیرەماباوە
"" ""	ڕۆنم لێ دەگرت ،بۆنەت بردباوە

* * *

٢١٤

بۆرەبۆرەم بۆکرد.	بۆرەبۆرەم کرد،بۆنەھاتیەوە
نەھاتەوە.بازەبازەم	بازەبازەم کرد،بۆنەھاتیەوە
کردنەھاتەوە.دوایە	کەوتیەبیرووڕای ،وەك پەشیمانی
بەپای خۆی ھاتەوە؟	دوابەقاچ وقول و،پای خۆھاتیەوە

* * *

٢١٦

بۆرەنەوەی بازەبێ	بۆرەم بۆبێنەو، نەوەی بازەبێ
یەکی تەڕوتازەبێ	بەلام دەبێ زۆر ، تەڕو تازە بێ

* * *

٢١٧

بۆسپیەکەی وادەخوێنێ و	بۆسپی کەی ئاوا،قاقاوپێ کەنین
ڕەشیش لەجێی خۆی دەمێنێ	بۆرەشیش داتنا ،ڕۆڕۆگەرمەشین

* * *

٢١٨

بۆسۆی لێ ھات	ھەناسەی کێشات،خۆبۆسۆی لێ ھات

"" ""	کێیە بەوراستیەی،بەقای پێ نەکات

٢١٩ * * *

بۆسیر لەزاری لاوێکی	بۆسیرلەدەستی و،زاری تازەلاو
خۆشترەلەبۆنی گوڵاوی پیرێکی	نەك لەمامی پیر، وەریگری گوڵاو

٢٢٠ * * *

بۆسیر	بۆمان بێت بۆنی،پیوازوبۆسیر
بێت لەزاری پیر	جالەدم ولەوس و،لیچی مامۆی پیر

٢٢١ * * *

بۆشێتی	بۆشێت گشت رۆژێ،شادی وجێژنەیە
هەموڕۆژێ جێژنەیە	گەربۆی بێتەنوا،زۆرجێی دی هەیە

٢٢٢ * * *

بۆعارفان حەرفێك بەسە	بۆپیاوی زانا،ئیشارێك بەسە
"" ""	تێ دەگالەوتەت،ئەوکەسەی کەسە

٢٢٣ * * *

بۆ کاری خێرێ تاڵوکەی بکە	چەندی پێت دەکرێ،بۆکاری خێرێ
"" ""	بەتاڵوکەبن و،کەس خۆی نەبوێرێ

٢٢٤ * * *

بوك ئەوعادەتەیان	ئەوعادەتانەش،بۆبوکان هەنە
هەرهەنە	نوکەنوك گریان،فێرکردن وجەنە

٢٢٥ * * *

بوك بەخەسوی گوت هەتا	بوك دەڵێ هەتا،خەسوم موعتەبەر
ئەتۆنسحەتت کردم ئەمنیش	نسحەتی کردم و،عەقڵیان دامەبەر
سی وسێ مێشم لەگونی	خۆنەمنیش بێکار،بۆی نەوەستابوم

کەرمکەی ئەژماردن سی وسیٚ میٚشم،ئەژماردلەگونی کەر

۲۲۷ * * *

بوك وخەسوویت بوك وخەسویتیت،بەخۆونەدیوە

بەخۆومنەدیوە رایەڵەی هەیوات،لیٚ هەڵبڕیوە

۲۲۸ * * *

بۆکوردی هەژار بۆشوانی هەژار،مەرلەشویٚن ویوا ر

خوای گورگ وخوای سوار فەرقی چیەگورگ،بیخوات ویاسوا ر

۲۲۹ * * *

بوکەکەی ماڵی مەتی ئەوبوکەکەی هات،بۆماڵی مەتی

سەری سورمو پای پەتی سەریٚکی سورو،جوانەوپای پەتی

۲۳۰ * * *

بوکی ساڵیٚ هەرکاتیٚ هیٚنات ،ئەوبوکی ساڵیٚ

بەریدەماڵیٚ بیٚ بیرکردنەوەی،بەری بدەماڵیٚ

۲۳۱ * * *

بۆکیٚ لەگەڵ تۆمە بۆکیٚ بەتۆم گوت،خەسوگویٚت لیٚ بی

خەسو گویٚت لیٚ بی باس لەگەڵ تویەو،لەخۆوحاڵی بی

۲۳۲ * * *

بوکی میمکان بۆکیٚکیان هیناو،بۆماڵی میمکان

بەشی پیتکان بەشیٚك مایەوەو،ئەویش بۆتیتکان

۲۳۳ * * *

بۆکویٚری شەووڕۆژ شەووڕۆژەکو،یەکین بۆکویٚری

هەریەکە فەرقی پیٚ ناکات،بەغدلوهەولیٚری

۲۳٤ * * *

بۆکوێی دەبا	کوابۆکوێی دەبات،ڕێگەی لێ ون بووە
"" ""	کیسەدڕاوەکەی ،شڕوکون کون بووە

* * *

٢٣٥

بۆمارەبڕانەی دایکتە	بۆمارەبڕانەی ،دایتەپێت وایە
"" ""	والەخۆت شەت دا،کوانەوقسەوایە

* * *

٢٣٦

بۆماڵ لەماخۆی حەرامە	بۆچماحەرامە،ماڵ خۆی لەماخۆی
"" ""	چۆن دەڵەی نابی،هەرهیچی لێ بخۆی

* * *

٢٣٧

بۆم تێکەو	ئەوجاربەڕاستی،وەرەوبۆم تێکە
چاوم لێکە	ئەزیابخۆمەوەو،تۆش چاوم لێکە

* * *

٢٣٨

بون عەیب پوشە	بونیش بەگشتی،سامان دەسمایە
"" ""	عەیب پۆشەویت،بێ لەم دونیایە

* * *

٢٣٩

بۆنی خۆشیشی لێ دێ	ڕەشێك بەوێنەی،ڕیحانەی نێوباغ
"" ""	بۆن کردنی پیاویش،دەکاپڕدەماغ

* * *

٢٤٠

بۆنی خوێنێی لێ دێ	چۆل وبێ ڕێبوار،زۆر یش مەودایە
"" ""	وەك بۆنی خوێنێی،لێ بێ پێم وایە

* * *

٢٤١

بۆنی شیری خاوی	زارت پێك دادەی،بەسیەقاوەوقاو
لەزاری دێ	هێشتاش لەدمت دێ،بۆنی شیری خاو

٢٤٢ * * *

بۆنی له پلاویٚ خۆشتره بۆنی خۆشتره،لەگۆشت وپلاویٚ
"" "" ئیسکی تیدابیٚ و،بۆ منی هەلاویٚ

٢٤٣ * * *

بۆهات ونەهاته بۆهات ونەهات،عەسکری رۆمان
کەی ، رۆمیٚ خۆمان حاشاردەین،لەگۆم وچۆمان

٢٤٤ * * *

بۆهەرکویٚ بچم بۆهەرجێیەبچم ،یاسەرم لیٚ بدەن
هەرنان و پیازمکەس هەرنەوپیازو،نانەم پیٚ دەدەن

٢٤٥ * * *

بۆ هەموان دایکی چاکەی بۆهەموان، زۆر تیرو پڕە
وبۆمن زڕدایکی تەنیابۆچ بۆمن،هەرزڕەوکرە

٢٤٦ * * *

بۆی تێکەن ئەویش هەوالٚ ئەم ،سەر بێتوکەیە
بەتالٚوکەیە دەبۆی تێکەن زۆر،بەتالٚوکەیە

٢٤٧ * * *

بۆیە پێت دەلێم خالە پێت دەلێم خالٚی،بەهانەی نەگری
چوێلەکانم بۆبگری بیٚی وچویلەکان،بۆخوارزای بگری

٢٤٨ * * *

بۆیەدامێنت گەورەومەزنێکەی،پاك وخاوێنت
وادرێژن بۆیەوادرێژن ،تەشك دامێنت

٢٤٩ * * *

بۆیەهاوین خۆشە هەربۆیەش هاوین،وەرزێکی خۆشە

کەس ناڵێ مامەخۆدا پۆشە کـەس بـەکـەس نـاڵـێن ،دا خـۆداپـۆشـە

٢٥٠ * * *

بەئاواتی خۆم گەیشتم شـوکـرانـەبـژێـرم ،جـارێك نـاسـەت جـار

"" "" بـەئـاره زوی خـۆم،گـەیـشـتـم ئـەوجـار

یان "" نـەڵـەی لالـەرێـی ،یـانـەبـیـسـتـومـە

"" "" بـەئـاواتـەکـەی،خـۆم گـەیـشـتـومـە

٢٥٢ * * *

بەئەوبایەی دەژیم وەزعـم تـێـك دەدات ،بـیـرەوەری تـۆ

لەلای تۆوەدێ بـەئـەوبـایـەی دەژیـم،بـۆم دێ لـەرێـی تـۆ

٢٥٣ * * *

بەئەوداخەیەوە چـی بـۆم کـراوەت،بـەراسـت کـردومـە

مردومە بـەوداخ ودەردەی،دیـکـەی مـردومـە

٢٥٤ * * *

بەئەو گەزوبەرەت ئـەگـەربـەرا ستـی ،مـافـی خـۆت دەوێ

وەبەر ناکەوی بـەوگـەزوبـەرەت ،وەبـەرنـاکـەوێ

٢٥٥ * * *

بەبای وبەبارانەی هەرلە بـای بێ یـاتـۆبـڵـەی ،بـبـارێ بـاران

عومری بەفرێ کەم دەبی بـەفـرتـێ دەچـێ و، لـەدەشـت وبـنـاران

٢٥٦ * * *

بەباڵولیان گوت داوەتە بـەبـاڵـولـیـان گـوت ،داوەتـەوشـایـی

گوتی بەمن چی بـەزم ورەزمـێـکـەو، لـەومـاڵـی دوایـی

گوتیان بوك بۆتۆیە دەڵـێ بـەمـن چـی،بـۆکـێ دێ ودەڵـێن

گوتی بەئێوەچی بـوك بـۆتـۆیـەبـڕۆ،دوایـی وبـەرایـی

"" ""	دەڵێت بەئێوە،چ ڕەبتی هەیە
"" ""	بەسیەجائیدی،پێی بێنن دوایی

* * * ٢٥٩

بەبەخت ونسیبی	بەخت ونسیبەو،خواچی پێ دا وە
خوای ڕازی بە	پێی ڕازی نەبوی،دەخرێیەدوا وە

* * * ٢٦٠

بەبەردیکی	کارەکانی خۆم،ئاواپێك دێنم
دوکێلان دەشکێنم	بەبەردێك کێل و،دوانیش دەشکێنم

* * * ٢٦١

بەبەشی خوای	ڕازی بی باشەو،بەبەختی وبەشت
ڕازی بە	نەکوڕەشتر بیت،بەختی وارەشت

* * * ٢٦٢

بەبەشی خوای ڕازی بە	لەلای خواهەرچی، بۆتۆش دانرا وە
"" ""	پێی تێ هەڵمەدەو، مەیگێڕەدوا وە
یان ""	مەیکەناشکوری،زیادێکەبتاشە
"" ""	هەربەشێ خوادای،ڕازی بی وباشە
یان ""	ناشکوریەمەکە،چی خواداویەتی
"" ""	کەم بێ زۆربێ یا،باهێناویەتی

* * * ٢٦٥

بەبێ خواردنەومەستە	بێ بایخ هەروا،خوێڕیلەوپەستە
"" ""	خۆنەشخواتەوە،دائیمی هەرمەستە
"" ""	وەرەپێ بکەنە،سەیری زۆرخۆشە
"" ""	بەبێ خواردنەوە، مەست وبێ هۆشە

* * * ٢٦٦

بەبێ مەیلی خوای چ نابی	بەبێ مەیلی خوای ،ڕوناداهیچ کار
«« ««	بزانسین چ یاریەك،دەکەی ڕۆژگار

* * *

٢٦٨

بەبیوەژن کۆشی	وابەچەنگ وچڕی و،بیوەن ژن کۆشی
«« ««	زگیش باپڕ بیت، هەرچۆلەکۆشی

* * *

٢٦٩

بە پارەی دەکرێ ئاغایی	دەکرێت بەپارەو، پولیش ئاغایی
چ لە پرسەوچ لەشایی	لەپرسەوماتەم،هەڵپەڕکێ وشایی

* * *

٢٧٠

بە پشیلەیان گوت،گوت بەدەرمانە	گوت بەدەرمانە،پێی گوت بەپشیلە
دەچوکون بەکون دەیشاردەوە	زوچوشاردیەوە،لەوپەناوسیلە

* * *

٢٧١

بە پولْ وسەروەتی	بۆنیۆمەجلیس و،پیاوانیش نابی
بابی دەخوری	دەخورێ بەماڵی و،سامانی بابی

* * *

٢٧٢

بە پولی خەلکی	بەپولی خەلکی،خۆمن گیرفانم
باغەلی خۆم نادڕێنم	نایدڕێنم وبۆ،هێندەش نازانم

* * *

٢٧٣

بە پەلا پیت کەی لێم دا	بەپەلاپیتکەی،لێم داهەرنەبزوت
«« ««	دەباپێت گوتبام، دوربێ دوا پشوت

* * *

٢٧٤

بە پیرێ سەری	دەبێ بم بوری و،بەپیرێ سەری
کەلاش میکەری	بۆچماتۆدۆمیت،کەلاش میکەری

* * *

٢٧٥

بە پیری فێری بلوێری بی بەپیری فێر بی،بلوێر لێدانێ

دەبی بۆمردوانی لێدەی بۆمردوان لێدەو،باکەس نەزانێ

* * *

٢٧٦

بە پیری فێری پلاوخواردنێبی تاکاتی پیری،هەرنەیدیبی پلاو

پاروی بۆچاوان دەبەی پاروی بکادەیبا،بۆچاوو یاکلاو

* * *

٢٧٧

بەترێ لۆتیش هەلپەری بەترێ ،ترکەنی ولۆتی

هەڵدەپەرێ پیم گوت وەدیارە،هەروەکو خۆتی

* * *

٢٧٨

بەتەڵەبە بەتەڵەب دیارە،وابۆی رێزیونە

"" "" وەك رەوەوگاران،وەدوی کەوتونە

* * *

٢٧٩

بەتەمای تۆبین چێشتن بەهیوای تۆبین ،نیورۆوبەرقەلیان

لەکن نیورۆژێ دەبێ بێ بەش دەمینین،خۆلەهەرنوکیان

* * *

٢٨٠

بەتەمای من بەشەرمەیەن ئەچن بەشەرپێن،ئەبەوهیوایە

لێکو ناکەمەوە لێکوجیاناکەم ،هەرئەبەوخوایە

* * *

٢٨١

بەجحێلیش خۆنەمبوسۆل بەجحێلی نەمبو،کەوشێ دەپێ کەم

بە پیریش لێم بوەبەکۆل پیربوم قۆندەرەو،سۆلی چلێ بکەم

* * *

٢٨٢

بەجوعەیان گوت بۆوانافلی فەرمویانەجوعەی،کارت بوا رێکە

گوتی هەرعەقلەی لەخەسارێکیە دەیگوت هەرعەقلەم،لەخەسارێکە

٢٨٣ * * *

بەجومعەفێرم جومعانەفێرم و،جوان پێی دەوێرم
بەشەممەکوێرم شەمۆشەمۆی تر،نابیناوکوێرم

٢٨٤ * * *

بەچاوی مشتەری بەچاوی کڕیار،ئەگەرتێی فکری
تەماشای کە عەیب وئیرادی،هەبی لێی دەگری

٢٨٥ * * *

بەچلمی خۆی هەربەچلمی خۆی،زۆروەوەی دەچی
بەرێ دەچێ کاسپی پێ ناوێ،وپێی بەرێ دەچی

٢٨٦ * * *

بەچلێ کەما بەچکی کەرهەستاو،بەدوقلەی کەما
دێتەسەما وەکوفێرکردەی ،زودایدا سەما

٢٨٧ * * *

بە چوار برایان بەچواربرایان،هەیتیان کلاوێك
کلاوێکیان هەیە دەمێك لەسەرئەم ،ئەوی دی تاوێك

٢٨٩ * * *

بەچەنگ وچڕی وابەچەنگ وچڕی،کۆی کەی ئەومالە
"" "" دەکرێ وبەکێ بلەین،بۆتۆحەلالە
یان "" بەوکوێرەوەریەو ،یابەچەنگ وچڕی
"" "" کوا کێ واهەیەو ،بێت ولێت بکڕی

٢٩١ * * *

بەحەوت ئاوان شوشتویانەوەو،وابەحەو ئاوان

شۆراوەتەوە بەردەشۆروجوان،هەرلەبەرچاوان

* * *

٢٩٢

بەحەوت قەڵەم بەو حەوت ڕەنگەی،خۆی ڕازاندەوە

خۆی ئاراستەکردوە بەڕاست بێ بەدرۆ،خۆی گیرساندەوە

* * *

٢٩٣

بەخاسەخاسە پێ هەلاگوتن و،ئەم خاسەخاسە

گوی کرد نەمگوت گودەکا،ئاخری لەم کاسە

* * *

٢٩٤

بەخاڵۆمامۆهات وەلامەوە بەخاڵۆمامۆم ، هات وەلامەوە

وەکوماری سڕدای وەپامەوە وەك مارێکی سڕ،دای وەپامەوە

* * *

٢٩٥

بەخت جارێکی بەختەونیقبالیش؟تاڕۆژێ ماوی

رودەکاتە پیاوی جارێکە وتەنیا،دێبۆڕێی پیاوی

* * *

٢٩٦

بەختم ئەوەندەبەکارە بەختم لەپێشەو،هێندەش بەکارە

ترێزوبچێنم کالیارە ترێزوبچێنم ،یەقین کەلیارە

* * *

٢٩٧

بەختەکەی ناری دەك یاخوائەڵێم،بەختەکەی ناری

بەردی لێ باری ڕۆژتائێواری و،بەردی لێ باری

* * *

٢٩٨

بەختەوەرج بلێ بەختەوەرقسەی ،ڕەوان وخۆشە

قسەی ڕەواجە بۆ دەوربەریش،زۆرعەیبی پۆشە

" " بۆێ بێتەپێش کار ،چی لێ نەزانی

"" "" ڕێنوێنی دەكرێت ،لەلای لێزانی
"" "" بڕوابۆهەركوێ،ڕێگەی بێ گرێیە
"" "" چێ ویستی وهەرچی،هەموی هەرپێیە
"" "" پڕوپوچ بێ جێ ،یاخۆبڵێ ناحەق
"" "" دەڵێن قەت ناكا،خۆجوێ لەقسەی حەق
"" "" هەركارێكی بكا،خەڵكی پێی جوانە
"" "" هەرجورێ بیدا ت،ئەمری ڕەوانە
"" "" ڕێزوحورمەتیان،وابۆ ڕیز داوە
"" "" سەرسوڕهێنەرە،چون خوا پێ داوە
"" "" بەكێ بڵەی قسەی،سەختەوگرانە
"" "" بۆیی دێنێتەوە،دوسەت بەهانە
"" "" جێگای لەبەرزەو، بچێتەهەرماڵێ
"" "" هەرچی بكاوچی بڵێ ،كەس چی پێناڵێ

٣٠٦ * * *

بەختی ڕەش ئەوكەسەی ئەگەر،كەوتەبەختی ڕەش
حەوجێ‌نیەبەبەش حەوجێ بەوەنیە،خۆبكرێ‌بەش بەش

٣٠٧ * * *

بەخشین لەكیسەی بۆونەزانانەش،هێندەسوڕ پۆشە
خەلیفەی خۆشە بەخشین لەكیسەی،خەلیفەی خۆشە

٢٠٨ * * *

بەخوای ماڵت ڕەنگینە چۆماڵێك گۆران،تاكوشتێ بدزی
بەخوای كۆڵت سەنگینە هات بۆدواچونكی،چی نەبوبیدزی
"" "" دەگوتی خەرابێت،ماڵت ڕەنگینە
"" "" خاوەن ماڵ پێی گوت،كوڵت سەنگینە

٣١٠ * * *

بەخۆت وبەگونت کوانێ هەتن کێ، بەخۆت وبەگونت
فاتیلێ ژنت تەنیالەلات ما، فاتیلەکێ ژنت

٣١١ * * *

بەخۆوبەلینگی بەخۆوبەلینگی،ژنەکێش مانەوە
ژنێ یەتی کەسی دیش لەلای،نەگیرسانەوە

٣١٢ * * *

بەخوێنی سەری من ئەم کەچەڵۆکەم،زۆرکردوەدەرمان
تینوە بۆئێستاتینوەو،بەخوێنی سەرمان

٣١٣ * * *

بەداروبارە زیاترلەوفکرو ،بیرەی بەکارە
"" "" بەهێزوتواناش،بەداروبارە

٣١٤ * * *

بەداستانان وای بەسەربێنم،لێم نەشێرنەوە
دەبی بیگێرێوە بەداستانانی،جالێ بگێرنەوە

٣١٥ * * *

بەدزی ئیزرایلی وەکونەقلەکەی،پورنەستێ کەرێ
دەگەرێ بەدزی ئیزرایلی ،رۆیشتوەبگەرێ

٣١٦ * * *

بەدۆستایەتی شای ودەنگی بەدۆستایەتی و،ئەوشای ناحالی
خۆشی منداڵی باوەرمەکە باوەرمەکەودەنگ ،خۆشێی منداڵی

٣١٧ * * *

بەدوشاییان دەگۆشت هەربەدوشاییان ،نەبێ بەدرۆبۆم

گای گەیشتم تێ گەیم دەگۆشت،گای تۆبابی خۆم

٣١٨ * * *

بەدوعایان نەهاتوین ئەتۆپێت وابو،هاتوین بەدوعایان

بەتوکان بچینەوە هەربەدوعایانیش،تابڕۆم بۆلایان

٣١٩ * * *

بەدەردی، پار چی بەدەردی پارچی،یارەبی ئەوساڵ

"" "" خواهەرنەتداتێ،جاگامێش وباڵ

یان "" دەردەکەی پارت،یاخوا بەسەربێ

"" "" دەی بەڵکوئەوجار،هۆشت وەبەربێ

٣٢١ * * *

بەدەرزێوە،دەچی بادەیباسەبریش،نافوی لێ نەکەی

"" "" باریك بوەودەبێ،بەدەرزێی وەبکەی

٣٢٢ * * *

بەدەستی بەستوناتوانی بەدەستی بەستراو،یەقین ناتوانی

بەداریْهەلابچی بەدارهەلابچی و،وەك دارەوانی

٣٢٣ * * *

بەدەستی پوڵی بدەو بەدەست پوڵی بدەو،لەکۆڵ خۆی کەوە

وبەلاقان وەدوای کەوە ئەوجار بەلاقان،دەی وەدوای کەوە

یان "" زەحمەتی کەمەو،هەروەکی هەندوی

"" "" بەدەست پولی بدەو،بەلاقی بچۆدوی

٣٢٥ * * *

بەدەستی خۆم هاواربەماڵم،هەربەدەستی خۆم

چم کردلەخۆم نەمزانی ئاخر،بو وام کردلەخۆم

٣٢٦ * * *

بەدەستی خۆی گۆڕی — پێم نەیزانیبو، هەربەدەستی خۆی
خۆی هەڵقەندوە — خۆمەڵی قەندبو،قەبروگۆڕی خۆی
"" "" — تێ فکرەبزانە،چۆن بەدەستی خۆی
"" "" — هەڵی قەندقوڵکەو،گۆڕوچاڵی خۆی

٣٢٨ * * *

بەدموڵەمەندی دەڵێن پیرۆزە — هەرپیرۆزت بێ،دەوڵەمەندهەیبوو
بەفەقیری دەڵێن لەکوێت بوو — فەقیرییێی دەڵێن،ئەوی لەکوێبوو

٣٢٩ * * *

بەرت دمکێوی — بەرت دەکێوی ، دەرەش بی ڕەبی
دمرەش بی — ئێمەت بێبەش کرد،ئەتۆش بێ ڕەبی

٣٣٠ * * *

بەرازهەتا — بەرازیش ئەودەم ،بۆزوپیردەبی
بۆزنەبی لێ نادات — دەڵێن لێدانێش، فێروگیردەبی

٣٣١ * * *

بەڕانکەوەی لێ دەخورێ — دوپات کردنەوەی ،ئەوجارێ تامە
"" "" — هەربەڕانکەوەی ،لێ مەخورەمامە

٣٣٢ * * *

بەرباربوە — ئەوهەموحەول و،دەولەی بۆدرا وە
"" "" — بەرباربوەئێستا،زۆریش گۆڕا وە

٣٣٣ * * *

بەریەی گەورە — لای لێداشەڕو،کێشەوپەشێوی
دەپێویت — ئێستابەڕیەکەی،گەورەی دەپێوی

٣٣٤ * * *

بــــەرتــیــل لــەسـەربـەردی ڕەق،تـۆداینـێ بەرتیل
بەردی نەرم دەکا نەرمی دەکابـۆت،بـێ بـەڵگـەودەلیل
٣٣٥ * * *

بەرچاوتەنگی دەڵێن بـەخـیلی وەکێ بـەرچاوتـەنگـە
عەیبی دینیە بـەشـرحی ئیسلام،کارەکەی لـەنگـە
٣٣٦ * * *

بەرخۆڵەی خوی بەئاوێ بـەرخـەجوانـەکـەی،خـۆی خستنەئاوێ
دادان و،دەچوکاریلەی نـەمزانی دەی بـو،یاهـەرپـێـی ناوێ
خەڵکی دەگرتنەوە کاریلـەی خـەڵکی،دێ دەگرێـتـەوەو
"" "" لـەنـیـّوسـێلاوێ،و،قـوڕ ولـیـتـاوێ
٣٣٧ * * *

بەرخ هەتا سەر هـەڵـەت نـەکـردوە،ئـەگـەرپـێت وابـی
دەیێن سەوەی دانابی بـــەرخ هــەردەبــن،ســەوەی دانــابی
٣٣٨ * * *

بەرخی نێر بۆسەربڕینە وەك بـڕڕەکی بێ،یابڵـەیـّن وەك شـێر
"" "" بـۆسـەربـڕیـنـەو،دەڵێن بـەرخـی نێر
٣٣٩ * * *

بەرخی نێرم تـەنگـانـەت نـەبی و،بـاوەڕیکەی پـێم
دەکەڵکت دێم من بـەرخی نێرم و،دەکـەلکـت هـەر دێم
٣٤٠ * * *

بەرداشی لەسەرسەری بـەرداشـی لـەسـەر،تـۆبـێی وبـگـێڕی
بگێڕی وەجواب نایە نـاڕەحـەت نـابی ،یـالـوت وەرگـێڕی
٣٤١ * * *

بەردان بۆحاسمانێداوێ	حاڵ ووەزعی وەی ،کەس لێی نازانێ
"" ""	بەردان هەڵداوێ،لەڕوی حاسمانێ

* * *

٣٤٢

بەردلەجێگای	لەلاوەی فەرقی،ماڵتان بپرسە
خۆی قورسە	بەردلەجێگەی خۆی،گران وقورسە

* * *

٣٤٣

بەردی بشکێنەو	بەردی چوکەش بی،دەی بۆم بشکێنە
درۆمەنوێنە	بەلأم بەدرۆیان،خۆی بۆمەنوێنە

* * *

٣٤٤

بەردی بکوشی	لەڕوی ئەوپیاوەی،نەکەی ڕوبێنی
ئاوی لیٚ دێ	بیٚ بەردی بکوشی،ئاوی لیٚ دێنی

* * *

٣٤٥

بەردی دەتوێ نیتەوە	ئەوبەسەرهاتەی،بێ بخوێنیتەوە
"" ""	بەردی بەوڕەقیەی،دەتوێنیتەوە

* * *

٣٤٦

بەردی سوك دەپارسەنگی	بەوکارەی نەیار،نەیەوپیٚ بکەنێ
کەس مەنێ	بەردی سوك دەپار،سەنگی کەس مەنێ

* * *

٣٤٧

بەردی سەرشکێنێت	مالیٚ ئاوالەم،هێندەش پیٚ شك دێن
لیٚ ومدەست ناکەوی	چەنگ ناکەوێ لێی،بەردی سەرشکێن

* * *

٣٤٨

بەردی گەورە	ئەوبەردەگەورەی،تۆدەستت دایە
عەلامەتی نەوەشاندنێیە	دیاربولێی نادەی،ئەمنیش پێم وایە

٣٤٩ * * *

بەردێکی گەورەی بـەردێـکـی گـەورەی ،زوولـە سـەر دانـێ
لەسەردانێ ئـەوباسـەش نـابـی ،کـەسـی دی بـزانـێ

٣٥٠ * * *

بەردێکی لەبەردێکی دەی بـەردێك لـەبـەردێ،دەی یـابـیـخـشـێـنـی
شتێکی لێ پەیدادەبێ زانـیـم شـتـێـکـی ،لـێ وەدەسـت دیـێـنـی

٣٥١ * * *

بەردی لەسەردڵم دادەنێ بـەرد‌ەدایـدەنـێ ،دێ لـەسـەری دڵـم
"" "" تـاسـاکـیـن نـەبـێ،کـوڵ زیـاتـری دڵـم

٣٥٢ * * *

بەردی بۆدەگری بـۆوکـارەسـاتـەو،بـۆئـەوڕوداوە
"" "" بـەردیـش بـۆی دەگـری و،چـاوی پـڕئـاوە

٣٥٣ * * *

بەردی بەرنیسێ بێنیەبەرڕۆژی بـەردی نـیـسـێـت پـێ،دێـنـمـەبـەر.ڕۆژی
بەردی بەرڕۆژیش بێنیەنیسێیە بـیـان هـێـنـیـەنـیـسـێش،ئـی دەبـەر.ڕۆژی

٣٥٤ * * *

بەردوەجواب هات بـەردبـەبێ زمـانـی،هـات وەجـواب هـات
ئەوموەجواب نەهات مـرتـەقـی لـەخـۆ،بـڕی وهـەسـتی نـەهـات

٣٥٥ * * *

بەردیش بباری چـارەم نـیـەوئـەگـەر،بـەردیـش ببـاری
هەردەڕۆم کـارم زەرورەو،هـەردەچـمـەشـاری

٣٥٦ * * *

بەردێکی لەسەری خۆت دە وەدەسـتـت کـەوی،بـەردێـکـی بـێـنـە

"" "" ئـەوسـەری ڕەقـتـی،زوپـیّ بـشـكـێـنـه

٢٥٧ * * *

بەرزەبەرزەبنیشه تـۆبـنـیـشـەولـەسـەر،زۆرسـەریّ ولـێـژی
کەڵەکەڵەبێژه وتـەت زل زل و،کـەڵ کـەڵ دەبـێـژی

٢٥٨ * * *

بەرکوتێکی کرد بـەوقـسـەخـۆشـانـە،خـوّی پـەڕانـدەوە
"" "" بـەرکـوتـە وکـردی و،خـوّی بـوژانـدەوە

٢٥٩ * * *

بەرگ بۆهەموکەس ڕەوانیه بـەرگ بـۆگـشـت کـەس،دەی کـوارەوایـە
بەلاّم نەوس بوهەموکەس ڕەوایه نـەوس وخـواردنـەو،بـەوی بـلّـێ وایـە

٢٦٠ * * *

بەرگی فەقیری و پـایـیـز هـات بـەرگـی،مـسـكـێن وهـەژا ر
هەژاران دڕا دڕاوبـێ ئـاورن،وەك پـارویـێـرا ر

٢٦١ * * *

بەرماڵی لەسەر بـەرمـاڵـی مـامـۆی،هـەریـشـتـاوپـشـتـی
ئاویّ دەگەڕیّ دەسـوڕێـت لـەسەر،ئـاووەکـوکـەشـتـی

٢٦٢ * * *

بەرماوخۆر چـت پیّ بڵێم مـاڵاّن،گـەڕەی بـەرمـاوخـۆر
"" "" هـەمـوت هـەرخـواردن،نـەمـان سـورویـۆر

٢٦٣ * * *

بەرویوخچەی کـواچـیـان پـیّ گـوتـوە،بـۆدڵـی ئـێـشـاوە
تێك ناوه بـەرویـوخـچـەکـەی ،دیـسـان تـێـك نـاوە

٢٦٤ * * *

بەروپشت بەروپشت ئەتڵەس،قەدوسەرشینن
ئەتڵەسە ڕۆڵەی خوڵقێنەر،سەرکردەی دینن

٣٦٥ * * *

بەرۆژ بەرگی جوانە بەرۆژدەبەرکەی،ئەوبەرگەجوانە
ئی شەوێی کورتانە بەرگی شەویێشت،یەقین کورتانە

٣٦٦ * * *

بەرۆژیش چرایەهەڵکەی بەرۆژیش چرای ،هەربایسێنێ
بۆ شەوێ نەفتت نامێنێ یەقین بۆشەوێ، نەفتت نامێنێ

٣٦٧ * * *

بەرەنیە بەرەنیەودیسان ،پێمان ڕانەگات
پێن ڕانەگات مەیسەردەبێ کار،گیرەن پێ نەکات

٣٦٨ * * *

بەرە هەرلەلای خۆلەزۆردەوران،هەروادێترا وە
تەنگێ ڕادەدرێ بەرەن هەرلەلای ،تەنگێ لێ درا وە

٣٦٩ * * *

بەرەی خۆی پێ کەئەرخەیان بم،بەرەی لەئاوێ
لەئاوێ، دێتەدەرێ دەی هێنێ تەدەر، چی دیم لێی ناوێ

٣٧٠ * * *

بەرەی فەقیران درا هەرکەس هات بۆخۆی،شتێکی پێ برا
"" "" پاییز هات بەرەی ،فەقیری لێ درا

٣٧١ * * *

بەرێگەی مەڕۆلەم ڕێگەی،لێی بی کێشەوشەڕ
شەڕی دامەڕۆ یان دەست دەدارێك،لەبارێت وتەڕ

٣٧٢ * * *

بەڕێویان گوت بۆکلك وتیان ڕیێوی بـۆچ،کـلـك ئـەهـەژێنـی
ئەهەژێنی وتی لێم دێ وتـی لـێـم دێ وزۆر،تـێـش دەپـەڕێنـی

٣٧٣ * * *

بەزستانا پینەوەپەڕۆ بـەخـێـوبـی زسـتـان،بـەپـیـنـەوپـەڕۆ
جاهاوینان وردوردبڕۆ هـــەروابـــەوبـــۆلای ،هـــاویـنـان مـەڕۆ

٣٧٤ * * *

بەزگێکی پـیـێم وایـەوتـــۆزۆر،بـەبـــیـروفـــکری
دومنەتان هەڵمەگرە بـەزگێ دومنـــەتـان،نـابـی هـەڵبـگـری

٣٧٥ * * *

بەزمانی منیانەوە جـوێ نـەکـرابـۆوە،ئـی مـنـەیـا ئـی تـوە
گوتوە بـەزمـانـی مـنـیـان،ئـەوقـسـەش گـوتـوە

٣٧٦ * * *

بەزمانی هەمانیان تـێـی فـکـرەهـەروەك،بێـچـوی شـەیـتـانـی
دەزانێ یـەك یـەك بـەزمـانـی،هـەمـوان دەزانـی

٣٧٧ * * *

بەزۆری ئیلاقەی بکەی بێی ئـیـلاقـەی کـەی،ئـەوکـەسـەی وابـێ
لەشی پیس نابێ دەستوێژی ناشکێ و،لـەشـی پیس نـابێ

٣٧٨ * * *

بەزمانی ئەسحابان فـەرمـوی لـەسـاڵ و،دەوری ئـەسـحـابـان
کورچاترن لەبابان کـوریـان چـاکـتـربـون،خـۆزۆرلـەبـابـان

٣٧٩ * * *

بەزی بەکتکی بسپێری بــەزی بـەکـتـکی،جـاچـۆن دەسـپـێری
«« «« بــەزت لـێ دەخـوا و، پـێـشـی نـاوێری

یان ""	فـکـرت نـایـگـاتـیّ، یاهـەربـیّ خـیّری
"" ""	جـابـچـی بـەکـتـکـی، بـەزی بسـپـیّری

* * *

٣٨١

بەزەیی بە	بـابـەزەیـەیـیـکـی،بـەومـاڵـی وحـاڵـی
مناڵەکانی دابیّ	پـیّـی دابـیّ بـەشـرپی،ورِوت ورِەجـاڵـی

* * *

٣٨٢

بەزەییم پێی داهات	چـوم ئـەگـەردیـتـم وەزانـیـم کـارەسـات
"" ""	بـەزەیّـی ورِوحـمـم،بـەحـاڵـی داهـات

* * *

٣٨٣

بەسمە	هـات وهـوت هـەراو،چـی بـکـریّ بـەسـمـە
کوڕەکەچەڵ کەسمە	کـەچـەڵ جـێی براو،گشت باب وکەسمـە

* * *

٢٨٤

بەسەت بەرتیلی	چـەنـدبـەرتـیـلـی بـدەی،ئـاوای لیّ دیـارە
قەرزێك پانابێتەوە	پـاك نـابـێـتـەوە، قـەرزێـك بـیّ پـارە

* * *

٣٨٥

بەسەت حەکیمی بەقەت	بـەسـەت حـەکـیم و،پسپۆری لـەجـۆش
نەخۆشێکی نازانن	لـەدەردحـاڵـی نـین ،وەکـونـیـونـەخـۆش

* * *

٣٨٦

بەسەدەقەسەری	هــەربــەســەدقــەســەر،یـابــەلارەمـلـی
بەڕێدەچی	بـەڕیّ چـوەونـەکـو، پشـت وشـانـی زلـی

* * *

٣٨٧

بەسەرزارم	بـەسـەرزارم دا ، نـایـەومـن چ بـکـەم
دانایە	بـاشـەدەی ئـەدی،چۆنـو حـاڵـی بـکـەم

٢٨٨ * * *

بەسەرم هات تێشکاوێ خۆم دی، وابەسەرماهات

باوەڕم نەهات خۆم کۆکردەوەو،بەقام پێی نەهات

٣٨٩ * * *

بەسەگیان گوت شێن خۆشەیاشایی شین خۆشەشایی،گوتیانەچوارپێ

گوتی هەرکام ئێسکی زۆربێ دەیگوت هەرکامیان،ئێسکی زۆرلێ بێ

٣٩٠ * * *

بەسەویەتە بەسەوییت بلێ ،یان سەبروهێدی

"" "" لەکۆی پەل وهەل ،قازانجت لێدی

٣٩١ * * *

ئی خۆیەتی بەشان وشەوکەت،وەك نەریمانی

"" "" چل کەس ڕمانت،تۆوکەس نەڕمانی

(١) * * *

بەشای دەڵێم ڕۆژی واخۆشم،قەت قەت نەدیوە

هەتیو خۆبەشای دەڵێم ،دەبڕۆهەتیوە

٣٩٢ * * *

بەشداربێ بەشدارم هاتومەودەڵێم ، بەش بێ بەشدارم

زۆرداربێ زۆردارم ڕوشم لێ لادەی،ئەوجار زۆردارم

٣٩٣ * * *

بەشەرتی چەقوی بەشەرتی چەقوی ،وەری گرەهالێم

"" "" کەیفیشت نەیگرت،لەعۆدەی دەردێم

٣٩٤ * * *

بەشەو جەردە شەوی دورو درێژ ،دەبێتەجەردە

بەڕۆژ مەردە — ڕۆژا نـەش تـەواو،هـاو کـارومـەردە

*   *   *
٣٩٥

بەشەودەماڵی و — ئـەونـەخـۆشـەشـمـان ،بـەڕۆژدەنـاڵی
بەڕۆژدەناڵێ — شەویش چـی کـەوتـە،دەستی دەیمـاڵی

*   *   *
٣٩٦

بەشی ئاش بونەوەی — بـابـەرچـاونـەبـێ،هـاتـن وچـونـەوە
تێدا بێلەوە — تـیێـدا بێـڵـەوە ،جـێـی ئـاش بـونـەوە

*   *   *
٣٩٧

بەشێری زاری سوتاوە — بـەشـیـری زاری،سـوتـابـوبـۆخـۆی
ئێستا فو لەدۆی دەکا — دەتـرسـێ وئـێـسـتـا،فـودەکـالـەدۆی

*   *   *
٣٩٨

بەشی قرپەی نان و — قـرپـەنـان وگـۆشـت،بـۆی دا نـدراوە
گۆشتە — سـەبـارەت بـەوەی،کـەوتـۆتـەدواوە

*   *   *
٣٩٩

بەشی لێدانێ — بـەشـی لـێـدا نێـی،خـۆش زل کـاتـەوە
دەست دەکاتەوە — ئـەگـەربـتـوا نێ و، بێ دەس کـاتـەوە

*   *   *
٤٠٠

بەغدا دورە بۆپیاوی فەقیر — ئـێـرەیـیـش نـابـم،بـەتـۆ وبـمـبـورە
"" "" — بـۆپـیـاوی فـەقـیـر ،بـەغـداش خـۆدورە

*   *   *
٤٠١

بەغداشت بی — پـێـم خـۆشـەخـۆتـۆ،وەزعـی بـاشـت بێ
وخورماشت بی — خـۆنـابـێ بـەغـداو،هـەم خـورمـاشـت بێ

*   *   *
٤٠٢

بەغدا نیوەی بـەغدانـیـوە رێت،بـێ دەبـڕۆوهـەستـە
ڕێیەت بێ دەردومـەیـنـەتـت،جـوان لـەخـۆ بـەستـە

* * * ٤٠٣

بەغیان بـەغیـان نـابێ بـکـەی،هـەنـدی دەتـوانـی
مـەکـە پـەشـیـمـان لـەڕوی ،نـەبـون وبـوانـی

* * * ٤٠٤

بەفاڵە بـەهـارهـات کـەرو،مـاکـەربـەفـاڵـە
"" "" وردەحـیـسـابـێك،نـاکـرێ لـەومـاڵـە

* * * ٤٠٥

بەفرسپیەو بـەفـرەکەم سپـیـەو،واجـوان وگەش گەش
گوی ڕەشی لەسەردەکەن سـەگ خـستەسـەری،گـوی واپـیـس ورەش

* * * ٤٠٦

بەقرژاڵیان گوت بۆیەدوسەردەڕۆی وتـیـان بـەقـرژاڵ ،دەڕۆی بـەدوسـەر
وتی هیچ لەجحێڵی عەیب نیە دەیـگـوت لـەلاوان،کـارێـکـەوهـونـەر

* * * ٤٠٧

بەقسەی خەڵکی تـۆبـەقـسـەی خـەڵـکی،نـابـی هـەڵـپـەڕی
هەڵمە پەڕە نـەوەك پـێـت بـڵێن،پـیـری سـەرسـەری

* * * ٤٠٨

بەقسەی کەرێ خـۆبـاوەڕنـاکـەم،نـەمـنـیش وەکـوتـۆ
جۆ نابارێ بـبـا رێ بـەقـسـەی ،کـەرێ کـاوجـۆ

* * * ٤٠٩

بەقسە کار پیك نایە بـەقـسـە پـێك نـایـە،کـاریـان هـەربـەلاف
"" "" زۆرجـاردیـتـراوەو، دەبـیـسـرێ گـەزاف

٤١٠ * * *

بەقونێ بارگینی بەکینگی ئەسپی،دادا وگەڕا وە

داداوگەڕاوە نەکەی گورگ ئاوڕان،بدەی بەدوا وە

٤١١ * * *

بەقونێ دڕاوتەوە بەم ڕەنگە جوانەی،چرو چاوتەوە

"" " دیارەوی بەکونگی،هەڵدڕاوتەوە

٤١٢ * * *

بەقەت توڕێکی خۆی حالی ناکات ،بەهیچ جورێکی

تێ ناگات هەرتێشی ناگات،هێندی تورێکی

٤١٣ * * *

بەقەت بەیتێ دەتدوێنی وەهەروا،بەشل وئارامی

بارامی تێ ناگات تیێ ناگات بەقەت ، بەیتی بارامی

٤١٤ * * *

بەقەستی هاتوەبەقەستی،خۆم لێ گێل دەکا

خۆم لێ گێل دەکا لێی حالی بومەو،خۆفرۆفێل دەکا

٤١٥ * * *

بەقەلات هێندێ نەهێنیەو ،بابیشێرمەوە

پێ دەگێڕمەوە بەقەرزوقەلات،پێ دەگێرمەوە

٤١٦ * * *

بەکاخۆرم دا بەکاخۆرمان داو،ڕاگیرالەوێ

"" "" خۆشەوخۆشی وای،بۆهەڵناکەوێ

٤١٧ * * *

بەکایەک نەزانی بەچاکەی کایەک،تۆپێی نەزانی

بەکیوێك نازانی کابکرێت بەکێو،هەروای دەزانی

* * *

٤١٨

بەکرمانج بڵەی مەرحەبا بەکرمانجی بڵەی،چۆنی مەرحەبا

بۆخۆی دێتەبن حەبا پەلەوهەلیەتی و،دێ بۆین حەبا

* * *

٤١٩

بەکرەشەیتان وەك نی هەرمەبە،هۆبەکرەشەیتان

„ „ چیدیت لێ نەڵێن،قەیات ویەیتان

* * *

٤٢٠

بەکرەمەرگەوەڕی بەکرەمەرگەوەڕ،دەبڵێ شوفارە

„ „ لەبنێ هەروایەو،نەك جاروبارە

* * *

٤٢١

بەکفتەی خۆنەوی جاران،پێم دەگوت کفتە

دەڵێم فلتە بۆم نایەونێستا،پێی دەڵێم فلتە

* * *

٤٢٢

بەکۆستی خۆی داکەوتوە بەدەردوکۆستی،خۆی داکەوتوە

„ „ گورگەخەویەڕاست،یامەرخەوتوە

* * *

٤٢٣

بەکەچکە ئاوێکی هێدی بەوچیدی،خۆمەخەدلوێ

ڕەمەلەکەوتوی بۆکەوتیەمەلەی،بەکەچکەئاوێ

* * *

٤٢٤

بەکەرێ یان گوت داوەتە وتیان بەمام کەر،داوەت گیراوە

گوتی نەدەزانم هەڵپەڕم و لەتۆشیان وەکو،خەڵکی گیڕاوە

نەدەنگیشم هێندەخۆشە دەڵێ من لاقی،شایەم هەرنینە

قامان بلێم ئەمنیان	بۆگۆرانیانیش،دەنگم نوساوە
بۆباراش هێنانەوەی	باراش بینمەوە،یاناوێ بکیشم
یابۆناوکێشانێ یە	زوترئەوباسەم،بەگوێ دادراوە

٤٢٧ * * *

بەکەرێیان گوت کوڕت بو	مزگێنیان بەکەر،داجاشکێکت بو
گوتی هەرئەومم کەم بو	دەیگوت زۆرباشەو،هەرئەوم کەم بو

٤٢٨ * * *

بەکەریان گوتبوکرمانج	ڕۆژێك بەکەریان،گوتبوکرمانجی
دوڕۆژان لەجۆی زیز بو	دوڕۆژجۆی نەخوارد،ئەوەش قازانجی

٤٢٩ * * *

بەکەرمکەرە	وا ی بەردا وەتێ،زۆربە کەرکەری
بەری داوەتێ	جابۆیەپێم گوت،نەزان سەرسەری

٤٣٠ * * *

بەکەرێ بلەی خالە	ئەوەندەت دەکوتم،ئەبەوزوخاڵە
"" ""	بانگی کەری بکەی،بلەی هۆخاڵە

٤٣١ * * *

بەکەرێ ناوێری	پێم خۆش بوخۆتۆش،حاڵی بی بزانی
لەکورتانی ڕەپە ڕەپە	بەکەرناوێری و،ڕەپ لەکورتانی

٤٣٢ * * *

بەکەرێوبەکوڕی دەکەی پیاوەتی	تۆبەکوڕی وبەکەر،دەکەی پیاوەتی
چ منەتی نابی بۆجیرانەتی	کوا منەتی هەرنین،بۆجیرانەتی

٤٣٣ * * *

بەکەلێنی قامکا ندا	بەنێو قامکاندا،وای بەردانەوە

بەری دانەوە — کوابەشی ئێمەش،جوێ نەکرانەوە

* * *

٤٣٤

بەکێهەسازت هەڵپەڕم — خۆم بۆشل کردوی،گەلێك لاشەڕم
"" "" — بەکام سازی تۆ،بێم وەهەڵپەڕم

* * *

٤٣٥

بەگزادەی — تۆبەگزادەکەی،یابنەچەك دۆمی
بنەچەك دۆم — هەرچی بی وبێ شك،نیزێکی خۆمی

* * *

٤٣٦

بەگلێنەم ببژێرەو — بەگلێنەسوریم،تۆبۆببژێرە
بەکەچکێم ڕادێرە — بەکەچکی زۆرپەل،جابۆم ڕادێرە

* * *

٤٣٨

بەگۆڕباوکت مەنازە — بەگۆڕباوکەکەت،مەچوومەنازە
موچت هەرنان و پیازە — هەینەموچەت ئەو،نانەو وپیازە

* * *

٤٣٩

بەگورگیان گوت ببەشوان — چوبۆکن گورگی،ڕۆژێك کوێخای دێ
دەستی کردبەگریانێ — پێی گوت وادیارە،شوانیت جوان لێ دێ
پێیان گوت بۆ دەگری — باشەئەوساڵ تۆ،بۆمان ببیەشوان
گوتی درۆی وام — دایداگریانێ و،شین وقوڕپێوان
زۆر پێ گوتراوە — پیی گوت بۆدەگری،چت لێ قەوماوە
"" "" — دەیگوت خۆدرۆی وام،لەلا هەر ماوە

* * *

٤٤٢

بەگورگیان گوت نۆرەگاڕانتە — گوتیان بەگورگی،لێن دەبی حاڵی
گوتی کواخوابەئەوڕۆژەی — نۆبەگاڕانتەو،دەست دەگۆپاڵی
"" "" — دەگوتی خوائاوام،بەسەرکاتەوە

"" "" گـرۆگـاڵـیٚ بـکـەم،هــەروەك مـنـداڵـی

* * *

٤٤٤

بەگۆڵم گوێبڕی بـــەگـۆڵـم گـــوێ بـــڕی،ئـازاوبــوێـری

بەدێڵ دەرچوو وابـــەدێـڵ دەرچـوو،کــواخـێـروبـێـری

* * *

٤٤٥

بەگوڵێکی بەهار نایە لـێـی وردبـبـیـەوە،بـەڕێـك وپـێـکـی

"" "" دەزانـی بـــەهـار،نـایـەبـەگـوڵـێـکـی

* * *

٤٤٦

بەلاباران ئـەوساڵـیش دیسان،وەك جاری جاران

دەچتەهەواران چـون بـۆهـــەواری و،هــەربـــەلابـاران

* * *

٤٤٧

بەلا.لە وەڵـــلاهـی بـــەلاش،بـیـدات لـەدرۆیـە

درۆیودا ئـەوحـەول ودەولـەم،هـەمـوی بۆتـۆیـە

* * *

٤٤٨

بەلایان چاند چـانـدبـویـان بـەلا،تـازۆربـێ بـەرهـەم

شین نەبوو شیـن نـەبـووبـۆیـان،بـوبـەدەردوخـــەم

* * *

٤٤٩

بەلای قۆنیٚ هــەربـەلای قـیـنـگـی،قسـەودەمـدویـٚنـی

قسەم دەگەڵ دەکا لـەکـاری خـەڵـکـیـش،خـۆوەبـەردیـٚنـی

* * *

٤٥٠

بەلبادیان سەر بڕی بـەفـێـڵ ولـبـادی،زوکـوشـتـیـانـەوە

"" "" بیٚ هـەسـت وخـوست و،وەبـانـیـانـەوە

* * *

٤٥١

بەلکو سەرێکی بڕاوی تێدابی	هاتوی تەفتیشی،دەکەی وانابی
"" ""	سەرێکی بڕاوی،بەشقەم تیدابی

* * *

٤٥٢

بەلکەگاگوی نەکرد	دەی بەلکونەوسال،هەرگاگوی نەکرد
"" ""	کردی دەی کەم بو،بەشی توی نەکرد

* * *

٤٥٣

بەممکەو شوشەی	مەمکەی لادەباو،شوشەی بۆدێنی
بەتالْ دەی خافلێنی	بەشوشەی بەتالْ ،دێ دەیخافلێنی

* * *

٤٥٤

بەمەندێلی مەلای بەقانەکەی	تۆباوەڕنەکەی،بەڕیش ومیزەر
بەزمڕڕەی کەرێ بەقادەکەی	چۆن بەقادەکەی،بەزڕڕینی کەر

* * *

٤٥٥

بەمێوژێکی نەزانی	نەلەی چاکەیە،ئەگەربەمێوژێك
بەکەویژێکیش نازانی	هەروادەبێ چەند،مێوژوکەویژێك

* * *

٤٥٦

بەنان وئاوداخورا	ئەم زانی چۆن بو،یاچی بەسەرهات
"" ""	بەنان وئاودا،خوراوچی لێ هات

* * *

٤٥٧

بەن کالەی خۆم دەبەن	پێم وابوبۆخۆم،لەسەرنەوشاخەم
چەکمەی تۆناخەم	بەن کالەم دەبەن،چەکمەی تۆناخەم

* * *

٤٥٨

بەن وتویەتی توشم بی و	بەن دەیگوت ئەگەر،هەلم نەگرێوە
هەلم نەگرێوەبە پسانێ پسێی	بەپسانێ بپسێی ،جێی خۆنەگرێوە
هەلم گریەوەوبەکارت نەیەم	هەلم بگرێوەو،بەکارت نەیەم

ئەمن بە پسانێ پسێم لەت وکوت قەتیش،تۆلێی نەبڕێوە

٤٦٠ * * *

بەنوێگیرێی بەنۆیتگرن و،بت بەن بۆبەندی

بەدمبەرنابی بەدەش بسەرنابی و،یابەدوچەندی

٤٦١ * * *

بەنۆجگان بەنۆودە.جگێکی،لێ نابرێتەوە

جگێکی لێ نابرێتەوە لەدواتریش تۆڵەی،لێ ناکرێتەوە

٤٦٢ * * *

بەنۆیان نەدەچۆداوەتێ بەنۆکەس پێیان،گوت نەیکردشایی

بەدمیان نەدەهاتەومدمرێ بەدەش بەزەحمەت،هێنای کۆتایی

٤٦٣ * * *

بەنی ژنێ کەهاتەبیانوان،هاوارلەدەست ژن

بەکەس بانادرێ بانادرێت بەنی،بەتۆودوی وەك من

یان "" دەڵێن بەنی ژنێ،بەکەس بانادرێ

"" "" مەزنی بدرێتێ،دەی هەرلانابرێ

٤٦٥ * * *

بەوشتریان گوت بەوشتریان گوت ،بێنە مزگێنی

مزگێنیم دەیە خواکوڕی داویەتێی،کەنگی بۆن دێنی

کوڕێکت بۆگوتی دەڵێ پێت وایەو،ئەمنیش وەك تۆمە

باری خۆم هەرلەخۆمە باری لەسەرخۆم،هەرلەسەرخۆمە

٤٦٧ * * *

بەوشتریان گوت ملت خوارە ملت زۆرخوارە،گوتیان بەوشتر

جاگوتی کوێم ڕاستە جاکواکوێم ڕاستە،لەهی تۆش پتر

٤٦٨ * * *

ئی خۆیەتی	بەهارەباران،چیش بەچیش مەکۆ
"" ""	تاوێ موارۆ،تاوێ وەش مەکۆ

(٢) * * *

بەهاربەهەشتی	وەکی بەهەشتیەو،وەرزی بەهاران
نێرەکەریە	بۆنیێرەکەریەو،بۆزۆربێ حاران

٤٦٩ * * *

بەهارێ قومارەو	کاری خۆت هەروا،ڕێك وپێك دەکەی؟!
ئەی کەنگێ کارە	بەهارێ قومارەو،ئەی کەی کاردەکەی

٤٧٠ * * *

بەهۆی نەوسێ	بەهۆی ئیشتیهاو،ئارەزوونەوسێ
دەچێتە حەوسێ	خۆی حازردەکات،زوبچێتەحەوسێ

٤٧١ * * *

بەهەزار جەڕڕی سەقیل	بەحەول ودەول و،زۆربەڵگەودەلیل
"" ""	نەیکردبەدوسەت،یاجەڕڕی سەقیل

٤٧٢ * * *

بەهەزاردەرزی گاسنێکیان	هەرچەندی تێی کەی،خۆبۆت پڕنابێ
تێ نابی	بەهەزاردەرزیش،گاسنێکیان نابێ

٤٧٣ * * *

بەهەزارزاوا	کۆوەبن ئەگەر،هەرچی هەن زا وا
ماڵێك نابی ئاوا	ناتوانن ماڵێك،بێن وبکەن ئاوا

٤٧٤ * * *

بەهەڵمی چێشتێش	بەهەڵمی چێشت و،پلاوێ ودوکەڵ

ناگەنەیەکتری بۆخزمایەتیش، هەرنابین تێکەڵ

* * *

٤٧٥

بەهەڵواهەڵوازار دەبۆم تێکەدەی،تۆش بێ قەزابی
شیرن نابێ بەهەڵواهەڵوا،زارشیرن نابی

* * *

٤٧٦

بەهەمو زمانان هۆش وزیرەکیەو،زانای وایە
دەزانی هەرزمانێ بڵەی،لێی شارەزایە

* * *

٤٧٧

بەهەناری دەی لەبن بیدەی بەشوتی و،بەخرچەوهەنار
سەری دانیی وبۆت نەخوریٚ لەکنەخۆی دانێی،پێت نەخورێن چ جار

* * *

٤٧٨

بەهەوهەویٚ سواران چ نەکرا هیچیان پێ نەکرا،هەوهەوی سواران
بەشلپەشلپیٚ پیریٚژنیٚ چ دەکریٚ شلپەی پیریٚژنیٚ،ماوئی رێبواران

* * *

٤٧٩

بەهێزی باسکت نانی پەیداکە بەهێزی باسکت،وەدەست بێخەنان
منەتێ لەکەس هەڵمەگرە مەیکەخزمەتی،هیچ بەگزادەوخان

* * *

٤٨٠

بەیانان بەرقەلیانی بەیانان دەبخۆ،بۆبەرقەلیانی
نیومڕوان تائەتوانی نیورۆیان تێرتێر،هەرتائەتوانی
ئێواران خۆت ئەیزانی کارئیشی شەو،بەدەستی خۆتە
" " کەمی بخوێ وزۆر،خۆتی وئەیزانی

* * *

٤٨٢

بەیتی بلەیە و وەك بەیتی بلەیەو،هەربۆی برێسی

شانامەی ڕۆستەمی ئەوکەم دەبیسی و،زیاتری دەڕێسی
یان "" بەیتی ڕۆستەمیان،تۆبۆبخوێنەوە
"" "" دوایەش پرسیاری ،وات بۆدێنەوە
"" "" کاکەگیان ڕۆستەم ،نێر بویامێ بو
"" "" جارێکی دیکەش ،بۆمنی بخوێنەوە

* * *

٤٨٥

بەینی ژن ومێردی دەکا بەینی ژن ومێردو،نیزێکیان دەکات
"" "" جۆرێك شەیتان بێ و،ئەوفکرەی نەکات

* * *

٤٨٦

بیانوی بەخەلکی مەگرە بۆدەچی بیانوی،بەخەلکی دەگری
خەلك بیانوت پێ نەگری دەی خەلکیش بیانوی،بەتۆدێ دەگری

* * *

٤٨٧

بێبار بێی لەچۆمی بدەی،باریێ نەزانی
لەئاوێ مەدە کارت جوانیش بێ،دەی هەرنەزانی

* * *

٤٨٨

بێبرەوبوە بێ برەوماوەو ،کەس لێی ناپرسی
"" "" ئیحتیاج بەوەی نیە،تێربێت وبرسی

* * *

٤٨٩

بێ پوڵ قسە،ڕەواجی نیە نارەواجەقسەی،کێ بێ وبێ پولە
"" "" بێ پولی لەکوێی و،کواکەی مەقبولە

* * *

٤٩٠

بێ حەشرو بێ حەشرونەشرو ،زۆربێ چاوڕووە
نەشرە بەزێنەرلەڕێی،زۆربوك وخەسووە

* * *

٤٩١

بێخەبەرنەبی بێ خەبەرنەبی و،نەڵەی نەوزانی
"" "" لەزانایییەکەی،تۆوەمان زانی

٤٩٢ * * *

بێ خەویت دەردت زۆردیوە،هەربەبیری من
وەك من نەكێشاوە خۆنەتکێشاوە،بێ خەوی وەك من

٤٩٣ * * *

بێ دەرپێ دوگەزە هەروام زانیوە،لەنێونەم وئەو
جاویان دەخەوێ دێ بێ دەرپێ دوگەز،جاویان دێتەخەو

٤٩٤ * * *

بێ دەنگی ئەوەی هەرهیچیش،لەهیچ نەزانی
لەنەزانینێچاترە دەڵێن بێدەنگیە،وەك زۆرەبزانی

٤٩٥ * * *

بێزوڕنا هەڵدەپەڕێ دەیبینی هەروەك ،هەیتەوجادوباز
"" "" کردیەهەڵپەڕکێ،بەبێ زوڕناوساز
"" "" لێی گرتوم کوچەو،شەقام وڕێباز
"" "" شایی وسەمایەك،هەربێ تەپڵ وساز

٤٩٧ * * *

بێژەبەخاوەن بێستان بێژەبەخاوەن ،باخچەوبێستانان
پاش گەزی هالەجستان پاش گەزیان فرەس،کاتی زستانان

٤٩٨ * * *

بێستان ئەمن پێم وایە،دەی تۆش پێت وابی
بێ سەرە خەرنابی بێستان بی وبەبێ، سەری کەرنابی

٤٩٩ * * *

بێستانچی بێستانچی تاکو،بێستانی هەبێ

بێ گندۆرەنابی بـەبێ گـنـدۆرەو،شـوتـی چـۆن دەبـێ

٥٠٠ * * *

بیسم اللەلەسفرەی لـەکـەوڵ وسـفـرەی،بـەتـاڵ وبـێ نـان
بەتاڵ ناکرێ نـاکـرێ بـیسم الـلـەو،بـخـوێـنـی قـورئـان

٥٠١ * * *

بێ سەوادی کوێریە کـێ بـێ سـەوادەو،لـەخـوێـنـدن دورە
"" "" وەك کـوێـری وایـەو،هـەروامـەنـشـورە

٥٠٢ * * *

بێعاریان خستبۆرەشکەکا بـێـعـاریـان لـەنـێـو،رەشـکـەی کـانـابـو
لەقوڵفەکانێ...ی دمردێنا لـەقـوڵـفـەی ..یـری،بـۆی وەدەرنـابـو

٥٠٣ * * *

بێ عەیب خوایە بێ عـەیـبی ونـیراد،خـوای تـەعـالایـە
"" "" پـاکـەوبێ نـەزیـر،بـەحـری زانـایـە

٥٠٤ * * *

بێ کەسی هەر دەڵێن بـێ کـەسـی،هـەربـۆخـوای چـاکـە
بۆ خوای چاکە هـەربۆهـەمـوکـەس،کـەسـەوخـۆی پـاکـە

٥٠٥ * * *

بێگانە پشتی پێ بەستن بەدە پـشـت بـەیـگـانـەی،جـاچـۆن دەسپـێـری
لەسای بێگانەی هەرنائومێدە ئـەسـپـاردت بـۆخـۆت،زەرردەبـژێـری

٥٠٦ * * *

بیگرە وبەری مەدە بـیـگـرەوزونـەمـمـا،نـەکـەی بـەری بـدەی
"" "" کـاری پـێـك هـاتـوت،بـێی وتـێـکـی بـدەی

٥٠٧ * * *

بیگرەوبیکوژە	بیگرەوبیکوژە،وردبن لەکاران
"" ""	یاتێک چۆتەوەو،وەک جاری جاران
٥٠٨	* * *
بیلامانێو	بیلاتەشبی بڵێ ، ودوابیلامانێ
بیلاتەشبیە	باتە ڵێن قەدرو،ڕێزمان لێ نانێ
٥٠٩	* * *
بێنوی ترێ	دەیگوت بەهانەی ،تر نانی جۆیە
نانی جۆیە	دەبێ ئیشکەجوی،زۆرکردبی بۆیە
٥١٠	* * *
بێنەویەرەم پێ دەکا	هات وچۆوبێتنەو،بەرەم پێ دەکا
"" ""	فێڵ وخۆبواردنیش،پەلەم لێ دەکا
٥١١	* * *
بێنەونیە	چەندی هاوارێش،دەکەم بۆم بێنە
"" ""	تۆش دەڵەی چ نێە،کواچی لەشوێنە
٥١٢	* * *
بیور دەسکی خۆی نابڕێ	بیوردەسکی خوێ،قەت پێ نەبڕا وە
"" ""	لەدونیا نەبوەو ،هەرنەش دیترا وە
٥١٣	* * *
بیورتیژبی ودارگەندەربی	بیورێکی تیژ و،داریش گەندەربی
ویارلەدەربی	چۆن خۆی لێ دەکوشی،یاریش لەدەربی
٥١٤	* * *
بیوەژن نیوەشەوی ٤١٥	دەڵێن بیوەژن ،کاتی نیوەشەو
پەشیمان دەبێتەوە	پەشیمانێکە،چاوی ناچنەخەو

پیتی (پێ)

پێ پەردەپۆشی،عەیب وگوناهم

لەژیان ومردنیش،هەرتۆی پەناهم

* * *

١

پاتۆڵت نەبی و پیاو بێ پاتۆڵیش،عیلاجی دەکرێ

خانوت هەبی بەڵام بێ خانو، چۆن چارەی دەکرێ

* * *

٢

پاتۆڵی دە قا پان کەوت لەترس وخۆفان،لەشیشیان خەوت

"" "" هەروا پاتۆڵی،دەقاپان کەوت

* * *

٣

پاداران بگرن دەڵێ پادا ران،بگرن زوهەستن

بێ پا ئی خۆنە بێ پائی خۆنن ،جارێ بێ هەستن

* * *

٤

پارو ئەگەر لەزاری پاروەکەت ئەگەر،کەوت لەزاری

کەوت بکەوێتەسەرکۆشێ بێتەسەرکۆشت،دەڵێم وشیاری

* * *

٥

پاروش خۆجوتنی دەوێ نان دەخۆی دەبی،پاروی هەڵبگری

"" "" هەردەبێ بیجوی،بێنوی لێ نەگری

* * *

٦

پارونانێکی خۆت پاروەنانەکەی،دەکەوڵت دایە

هەزارپلاوی خەلکی دێنێ ورکەوبرشوا وی و،وردەکەی زایە

"" "" لەسەت پلاوو،گۆشتی درا وسێت

"" "" یەقین چاکترەو،ئەتۆش پێت وایە

* * *

٨

پاروەنانێکی لەماڵیٚ دا	هەوا وئیفادەی،کەمتر لیٚ دابا
شك نابا	پاروەنانێکی،بۆخۆی شك نابا

* * *

٩

پاروی چەوری	دوای چەوسانەوەی،باشی بۆگرتوە
وەدەست کەوتوە	پارویکی چەوری،وەدەستی کەوتوە

* * *

١٠

پاروی دەرۆنی کەوتوە	وادیارەپاروی،کەوتۆتەرۆنی
"" ""	لیٚمان ناپروانی،چیدی بەمۆنی

* * *

١١

پاروی	ئەوەی وەك پاروی،شەرمیٚی مابۆوە
شەرمێیەتی	تەڵەوداوێك بوەو، بۆی دانابۆوە

* * *

١٢

پارویٚك کەمتر	بیٚی بەگوێم بکەی،پارویٚ کەمتربیٚ
برایەك زیاتر	هیٚزەوپشتیوان،بابرازیاتر بیٚ

* * *

١٣

پارویٚك هاتەدەر	هەرپاروەنانیٚك،دیتم هاتەدەر
توڵیٚك بەدۆوە	بەدوای داتوڵەو،تاژی کەوتەسەر

* * *

١٤

پارویکی بکە	پیٚت خۆشەکارت،بۆهاسان بکریٚ
پیٚت قوت دریٚ	پارویٚکی وابکە،تابۆت قوت بدریٚ

* * *

١٥

پاروی گەورە	گەروت هەڵدەبڕیٚ،بەپاروی گەورە
گەروی دەدڕی	نابی قوتی بدەی،هەربڵەی چەورە

١٦ * * *

پاروی گەورە — پاروی گەورەوزل،لەوکت ناچێتەخوار

ناچێتەخوارێ — دولەت بیٚ وسیٚلەت ،یانەبیکەچوار

١٧ * * *

پارەلەتازەکیسەقەرزمەکە — لەتازەکیسەی،پولٚ قەرزی نەکەی

کەقەرزدەکەی خەرجی مەکە — وشیاربەقەرزی،کەی خەرجی نەکەی

١٨ * * *

پارێزیٚ — بەلٚیٚ بەدایمی و،هەمووەخت وکات

لەناوی شەویٚدەکا — لەناوی شەویش، پارێزیٚ دەکات

١٩ * * *

پاشای ناحالٚی وعا لمی بیٚ — عالمی بیٚ عەمەل،بیٚ وشای ناحالٚی

عەمەل دوژمنی ملك ودینێن — ئەودوەدوژمنن،بۆدینی ومالٚی

٢٠ * * *

پاش ئەستۆی — ئەوەش پاشەستۆی،نەشکاوەجاریٚ

نەشکاوە — دەنادەگەلٚ تسۆو،ئێمەش دەچاریٚ

٢١ * * *

پاش تێرخواردنیٚ — پاشی تێرخواردنیٚ ،دەستت نابی بشوٚی

چل پاروسوننەتە — سوننەت چل پاروە،هەردەبیٚ بیخۆی

٢٢ * * *

پاش پەڕی — دەیگوت پاش پەڕی،کردوەدۆڕا وە

کردوە — وەك پێشورەنگی،نەماوگۆڕا وە

٢٣ * * *

پاش ڕوت کردنیٚ تەشتی — فایدەی چیەپاشی،ئەوەی ڕوت بکرێی

زێڕ لەسەرسەرت دانێ بەتەشت وپولّ و،زێڕیەڕێ بکرێی

* * *

٢٣

پاش قولی داوە لەویەش وحەقەی،چم پێ نەبڕا وە

"" "" وەك هی پێشوتری،پاش قولەدرا وە

* * *

٢٤

پاش مردن گریان پاش مردنێ شین و، هاواروگریان

وەسەکای بێ دان وەکوکای بێ دان،بەبای داکریان

* * *

٢٥

پاشی مردوان ڕەحمەت چاکە پاش مردوان ڕەحمەت،چاکەوبینێرە

"" "" هەرچاولەڕێگای، بۆدوعاوخێرە

* * *

٢٦

پاش ملە باس کردن پاش ملەش غەیبەت،یاخۆبوختانە

"" "" نامەردیەوبوختان،بۆهەرئینسانە

* * *

٢٧

پاش ملە سەری میران دەبڕن لەبن لێفەی ڕا،دەخوێن ودەزێن

"" "" سەری میرانیش،بەقسەزو دەبڕن

* * *

٢٨

پاش وپێشی بۆنیە لەوکاروەزعەی،فەرقی بۆنیە

"" "" پاش وپێش زوو،درەنگی بۆنیە

* * *

٢٩

پاش وپێشی قسەی لەقسەوگوفتوگۆت،گەلێك زۆرزانی

خۆی نازانی پاش وپێش قسەی،دەبی نەزانی

* * *

٣٠

پاش هەموتەنگانان
فەرعانیە

خۆت مەخەسەختی و،وهوبان وبانان
فەرعانی وخۆشیەو،پاشی تەنگانان

* * *

٣١

پاشەلوشکە
"" ""

هێندپاشەلوشکەو،هەڵوەشانەوەت
عەیبەچەندجارەی ،داگیرسانەوەت

* * *

٣٢

پاشی بارانەی
کە پەنەکم بۆچیە

تەماشای بەزم و،ئەویەهانانەی
کەپەنکم بۆچیەو،پاشی بارانەی

* * *

٣٣

پاشی ترێ خەمشەی برێ
"" ""

کواهەروانابێ و،تاپاشی ترێ
بێکاربی ودوایی،جاخەمشەی برێ

* * *

٢٤

پاکم
بۆیەبێ باکم

ئەوەندی تۆبڵەی،خۆئەمنیش پاکم
هەربۆیەش ئاوا،لەشتی بێ باکم

* * *

٢٥

پاك وپیس لێك درا
"" ""

وای کردیانەبۆی،هەڵتەوێرا ون
پاك وپیس چی بوە، هەرلێك درا ون

* * *

٣٦

پاڵەوان پەمۆ
"" ""

پاڵەوان پەمۆ،بێ نیوەرۆکە
هەرلەدورەوەی،دیترابوکۆکە

* * *

٣٧

پاڵەی چاکەو
بەختی بەباقان نیە

پاڵێکی چاکەو،لەونیوەی تاقە
شانس وبەختی نیە،لەکەرخی وباقە

٣٨ * * *

پاڵی دابەگردەوە پاڵی دایتەوەو،بەئەم گردەوە

بای گونی بردەوە بای گونی وەك خۆی،زوتر بردەوە

٣٩ * * *

پاڵی داوەتەوە پاشی زەحمەت و،زۆرچەوسانەوەی

" " پاڵی دایتەوەو،بۆحەسانەوەی

٤٠ * * *

پانێرێکە پانێرەنەلەو،دەشت وسەحرایەی

لەودەشتەی هەربۆیەویەبیر،کەسیش دانایەی

٤١ * * *

پاییزان جوجکان خۆزۆرلەمێژەو،بەوکارەی فێرین

دەبژێرین پاییزێ جادێین،جوجکان دەبژێرین

٤٢ * * *

پاییزهات پاییزبۆپیری و،فەقیرهاتەوە

بۆفەقیری کاتی سەرماسەر،مان لێ بداتەوە

٤٣ * * *

پردی پشتەوەی لەگشت ئیش وکار،خۆی کردوەبەری

ڕوخاندوە ڕوخاندویەتی،پردی نووی سەری

٤٤ * * *

پرساوەەرماوێك نەزانە بەینێك نەزانە،ئەوپیاوی پرساو

بەلام نە پرساوەەموتەمەنی نەزانەوەەرتا،دەمرێ نەپرساو

٤٥ * * *

پرس وڕات پرس وڕات هەبی،خۆشەلەودەورە

بە پیاوی گەورەبی	بەلآم بەشی زۆر،بەپیاوی گەورە

٤٦ * * *

پرسێ بەژنێ بکەی	بەژنێش پێویستەو،خۆبکەی تەکبیرێ
بەقسەی نەکەی	پرس وراهیچ کات،ڕێی پێ ناگیرێ
"" ""	پرست کردبەلآم،بەقسەنابێ بکەی
"" ""	ئاوابکەی دەنا،ڕێت لێ دەگیرێ

٤٨ * * *

پرسیم چیەڕێی زۆربزانی	پێم گوت زاناچیە،ڕێی زۆرەبزانان
وتی نابی ببیەڕەفیق نەزانی	دەگوتی تۆش مەبە،هاوڕێی نەزانان

٤٩ * * *

پرسین عەیب نیە	لەهیچ دەورێکی،عەیب نیەپرسین
نەزانین عەیبە	سەرشکاودەبین،هیچ تێنەگەیبین

٥٠ * * *

پرسە	کارلەوەش پیستر،ئەگەرخەرابا
گورگانێك	پرسەگورگانەی،دەبوپێ کرابا

٥١ * * *

پرسیان لەڕێوی کەنگێ	پرسیان لەڕێوی،کواکەی زستان دێ
زستانەگوتی نەگەرزریان بی	دە وتی ئەوڕۆژەی،باکەی زریان دێ

٥٢ * * *

پشت بەبێگانەی	پشتیوا نت بێ و، بلێن وەك شێری
مەسپێرە	بەبێگانەی چۆن،پشتت دەسپێری

٥٣ * * *

پشت بەخوای بسپێرە	دەبێ تۆپشتت،بەخوای بسپێری

"" "" تـاوابـی زیـاتـر،لـەسـەرڕێـی خـێـری

* * *

٥٤

پشت تێشوی هەڵدەگری پشـت هـەڵی گرتـوە،ئـەوێـستاوپـێشوو
وزگ تێشوی هەڵناگری نـەبـوەزگ هـەڵی،گرتـبیٚ خۆتـێـشوو

* * *

٥٥

پشتم پـشتـم وەك كـێوێك،قـایـم ومـەحكـەمـە
قایمە بیـرم بۆنـەوكارەی ،بیٚ فـكـرەو خـەمـە

* * *

٥٦

پشت وڕوی نیە پـشـت وڕوی خـۆنـیـە،وەكـی دەی بـیـنـی
"" "" فـەرقـیٚ دانـانـیـێـت،بـۆشـایـی وشـیـنـی

* * *

٥٧

پشتی دەستی خۆم قـەرارم كـردوەو،بـۆوكـارەی نـەیـۆم
سوتاندوە سوتـانـدم ئـیـدی،پشتی دەسـتـی خـۆم

* * *

٥٨

پشتیوانی گەورەیە پـشـتـیـوانـی زۆر،گـەورەومـەحـكـەمـە
"" "" بۆخـۆی دانـیـشـتـوەو،بـیٚ فـكـروخـەمـە

* * *

٥٩

پشیلەباڵی هەبا پـشـیلـەبـاڵـی بـان،مـەعـلـوم بـوكـاری
باڵداری نەدەهێشت نـەیـدەهـێشـت تـۆو،جـنسـی بـاڵـداری
"" **یان** پـشـیـلـەبـاڵـی بـا،لـەكـویٚ بـا،باڵدا ر
"" "" دەی گـرتـن تـێـگـرا،بـەجـیـنـجـورك وزا ر

* * *

٦١

پشیلەبەزی پیٚ نەدەخورا هـیـچـی بـۆنـەخورا،لـەویـەزەپـشـیـلـە

دەیگوت سوێرە دەیگوت ئەوسوێریە،کوابێ دەلیلە

* * *

٦٢

پشیلەبەزی دی پشیلەبەزی دی،خەونی پیێوەدی

خەونی پیێوەدی خەبەری بۆوەو،ڕوانی چی نەدی

* * *

٦٣

پشیلەت دەدەر پیێیەداوێم هۆنابڕوبەرەی،بێ شەرمی چاوشێت

"" "" بیێم پشیلەبێنم،بیخەمەدەرپێت

* * *

٦٤

پشیلەش پشتی لەجیێی زۆربڵیند،بکەوێ ویانەوی

وەهەردناکەوێ پشیم قەت پشتی،وەگڵی ناکەوی

* * *

٦٥

پشیلەشۆری خاوێن نابنەوە،لەزەردوبۆری

"" "" هەرپیسترد ەبن،بەپشیلەشۆری

* * *

٦٦

پشیلە لەماڵێ نیە لەماڵ نیەپشیلە،جیێژنەی مشکانە

مشکان تلی لیبیە هەرمیاوەی لێ بێ،بڕان تێشکانە

یان "" جیێژنەی مشکانە،پشیلەلەماڵ نیە

"" "" هەرمیاوەی لێ بێ،مشکان چ حاڵ نیە

* * *

٦٨

پوچت کرد ئەوقسەونەگەر،گوتبوت پوچت کرد

داواتی کلاوی قوچت کرد داوای کلاوێکی،قیت وقوچت کرد

* * *

٦٩

پورنەدەتری پیلاقێکیان لێ دا پورم نەدەترپی و، چیشی هەرنەگوت

دوسێ یەکی لێ بەردەبون لەقێکیان لێ دا،لێی دەرچون بەجوت

*   *   *

٧٠

پۆرەقیتێ هەرچی دی تەماشات کردوەو ،خۆپورەقیتێ
ئیشتیای دەچیتێ هەرچی بی بیبنێ،ئیشتیای دەچیتێ

*   *   *

٧١

پۆزی عالی و لێدەباوکم تۆ،جوانیش لیێ حاڵی
جیبی خاڵی ئەوپۆزی عالی و،گیرفانی خاڵی

*   *   *

٧٢

پوش وپەلاش وداڕوجان پوشکە وپەلاشەو،کاوداڕوجانە
زاواکەچەڵ بوك بێ ددان زاواکەچەڵ بوەو،بوك بەبێ ددانە

*   *   *

٧٣

پۆلاش لێی ڕەقیکەوپۆلاش،خۆلێی هەڵناکا
هەڵناکا دەنادەکراخۆی،ئەوکارەی چاکا

*   *   *

٧٤

پولێ پوڵی دێنێ مامڵەی کەپێبکەی،پولێ پوڵی دێنی
"" "" واڕێك وپێك بێت،تۆش نەچیەشوێنی

*   *   *

٧٥

پولێ پەیداکردن گرانەو پەیدا کردنی پولێ، وامێتدەگرانە
خەرج کردنی هاسانە خەرج کردنەکەی،بۆوامەرزانە

*   *   *

٧٦

پوڵدارژنی بەمێرد ژنیش هەڵدەگرێت،پوڵدارەوبەکار
هەڵدەگری و- باخاوەن شوبێ و،کاری دیش زۆرجار
پیاویش دەکوژێ پیاویش دەکوژێ ،لەنیونەوخەڵکە

"" "" خۆی نیشان دەدات،خەلوار وبەبار

* * *

٧٨

پوڵدار کەبابی دەخواو پوڵدارکەبابی،دەخوات وبێ پوڵ

بێ پوڵ دوکەڵەکەی بۆدوکەڵ خواردنێ،دێتەجوڵەجوڵ

* * *

٧٩

پوڵداروسواری وەختی حیسابان،پوڵدارنەدوێنی

نابی بدوێنی سوارچاك رابېری،نەکەویەشوێنی

* * *

٨٠

پوڵی بدە ومەلای وەرەپوڵی بدەو،خۆسەروبەرکە

لە مزگەوتێ دەرکە مەلای مزگەوتێ،ئەوکاتەیێ دەرکە

* * *

٨١

پوڵی سپی بۆڕۆژی ڕەش ئەوپوڵەجوانەی،ئاواسپی وگەش

"" "" تەرخان کرابۆ،خەرج وڕۆژی ڕەش

* * *

٨٢

پوڵی لەئاوێ زەحمەتی زۆری،لەسەرکێشاوە

هەڵنەیە نجاوە پوڵی لەئاوێ،هەڵنەیەنجاوە

* * *

٨٣

پوڵی لەکولانەی پوڵی لەکولانەش،چۆتەدەربابڵێن

چۆتەدەرێ زۆرخۆشەڕاستیت ،بابێن وپێ بڵێن

* * *

٨٤

پە پوی لێ دەخوێنی خۆچۆل بوەئێستا،والەبڕووبێنی

"" "" پەپوسڵەمانەی،دێ لێ دەخوێنی

* * *

٨٥

پەتی لەسەدامالن	دەبچووزوپەتی،لەسەردامالە
"" ""	ڕازی بوبمێنێ،دەی بابەوحالە

* * *

٨٦

پەتی لەسەردامالی	هەروا چون پەتیان،لەسەردامالی
"" ""	ئەوجاربابچێ بۆ، لای مامی وخالی

* * *

٨٧

پەردەی هەڵبەست بەکەتانی	پەردەی هەڵبەستوە،خۆلێی ئەزانێ
بوك ئەوەتا ـ زاواکوانێ	بۆکمان هالێرەو،ئەی زاواکوانێ

* * *

٨٨

پەشم وقوماش	تاڕۆژێ ماون و،خۆپەشم وقوماش
نابنەوێلداش	نابن بەدۆست و،ڕەفیق وویلداش

* * *

٨٩

پەڵوی پێ ناخورێ	پەڵوی پێ نەخورا،چەقەی دەداتێ
"" ""	تاکو بڵێ کوازنێ،وەك ئێدەفاتێ

* * *

٩٠

پەلەقاژەی مەرگێتی	ئەوپەلەقاژەو،ئەولینگەفرتە
"" ""	دواپلەی ژیانیە،بەفلتەوپرتە

* * *

٩١

پەلە وهەلە	ئەوپەلەوهەلەو،خێرابەوزوکە
"" ""	دوایی وی چت بۆبێ،هەردوعاوتوکە

* * *

٩٢

پەلە هەورم	پەلەهەورێکم،کردبۆنیشانە
لێ کردۆتەنیشانە	نیشانەی ویشم،لەژێرحاسمانە

٩٢ * * *

پەندی پێشینیان — پەندی پێشینیان ،ئاوادڵخوازە
"" "" — وەبیرهێنەری ،سازەوئاوازە
پەندی پێشینیان — پەندی پێشینیان،ئی مەزن وگەوران
"" "" — وێنەجوانەکەی،زۆرخول ودەوران
پەندی پێشینیان — پەندی پێشینیان،باغچەی گوڵانە
"" "" — خاڵەوسەرخەتی،ڕێبازی دڵانە
پەندی پێشینیان — پەندی پێشینیان،بۆت بخوێننەوە
"" "" — ماندوێتیت هەموو،بۆبحەسێننەوە
پەندی پێشینیان — پەندی پێشینیان،بەحرەوبێ سنور
"" "" — پێمان گەیشتوەو،لەنیزیك ودور
پەندی پێشینیان — پەندی پێشینیان،بەدەنگەوبێ دەنگ
"" "" — زۆرکەرەی کردون،تائێستابەزەنگ
پەندی پێشینیان — پەندی پێشینیان،بێشکەی ئازادی
"" "" — ڕێنوێنیەویەڵێ،دژی بێدادی
پەندی پێشینیان — پەندی پێشینیان،بیکەئاڵقەی گوێت
"" "" — چەسپی دڵتی کەو،لەمێشکت بڕوێت
پەندی پێشینیان — پەندی پێشینیان،پڕلەگوڵەوباغە
"" "" — کێ غیرەت دێنێ ،بێبڵێ یاساغە
پەندی پێشینیان — پەندی پێشینیان،تایبەتی کوردە
"" "" — دایێنێ پێش کەسێ،کەبزانی وردە
پەندی پێشینیان — پەندی پێشینیان،تەجروبەی خاسان
"" "" — کەوتۆتەدەست تۆ،واسوك وهاسان

پەندی پێشینیان پەندی پێشینیان،چەندی بڵەی جوانە
«« «« وەك سرتەودڵە،خورتەی جێ ژوانە
پەندی پێشینیان پەندی پێشینیان ،دڵدارد ەنوێنێ
«« «« بێ ترس وبێ خۆف،ڕەچەی دەشکێنێ
پەندی پێشینیان پەندی پێشینیان،دەرسەمەکتەبە
«« «« فێرگەیەوجێگای،عیلمەتەجرەبە
پەندی پێشینیان پەندی پێشینیان،سروەی شەماڵە
«« «« وەك قاسپەی کەوی ،پڕخەت وخاڵە
پەندی پێشینیان پەندی پێشینیان ،سنورپڕێنە
«« «« لەکوێ پێت خۆش بو،تۆبڵێ بۆم بێنە
پەندی پێشینیان پەندی پێشینیان،عیشقەونارەزوو
«« «« بۆی چاوەڕوانی،لەدرەنگی ولەزوو
پەندی پێشینیان پەندی پێشینیان، عیشقەونەوینە
«« «« سەرچاوەی هەموی،ئاواتەوژینە
پەندی پێشینیان پەندی پێشینیان، لەگەورەپیاوان
«« «« قسەی نەستەقی،بزان وشیاوان
پەندی پێشینیان پەندی پێشینیان،لەم کوردوستانە
«« «« لەخزمەت گەل داو،لەبەردەستانە
پەندی پێشینیان پەندی پێشینیان،مێژوی ڕوداوە
«« «« ئەوجورەی هەبوەو،واوەمنیان دلوە
پەندی پێشینیان پەندی پێشینیان، نامەی دڵدارە
«« «« دڵ لێدانەوهەر،زۆرئینتیزارە
پەندی پێشینیان پەندی پێشینیان، واپڕمانایە

"" "" بەبیری ئێمەی،نەزان دانایە

پەندی پێشینیان پەندی پێشینیان،وەخوێنەورد ورد

"" "" هەڵبگرەونسحەت،لەنوسراوەی کورد

پەندی پێشینیان پەندی پێشینیان ،وەکوزێڕوگەنج

"" "" هاتۆتەدەست تۆو ،بێ دەردوبێ ڕەنج

* * *

١١٩

پەیمانەئەگەر میلەت بمێنێ ،ویاهەموی قرپێ

پڕبو،لێی دڕژێ پەیمانەدیارە، لێی دەڕژێ پڕبێ

* * *

١٢٠

پیادەلەوەزعی سواری ئەوەندەی دەڵێ ،خۆهەرناچارە

ئاگادارە پیادەلەوەزعی،سوارئاگادارە

* * *

١٢١

پیازبەیانان بۆخۆت پیوازی تۆبخۆو،بوخۆت بەیانان

نیوڕۆیان بۆبرات نەچی بچی بەقسەی،خوڵ ونەزانان

وئێواران بیدەدوژمنت نیوڕۆیان بیدە،بەبرات بابیخوات

"" "" ئێوارەش بیدەی ،بەدژوبێگانان

* * *

١٢٣

پیاوان بەجل وبەرگ دێیەبەرچاوم،وردوەك هەیاسی

دەناسن چۆن بەجل وبەرگی،پیاوان دەناسی

* * *

١٢٤

پیاونەگەرتەڕبو کێ تەڕبوەوگیانی،هەموخوسابی

لەبارانەی ناترسێ زۆریش بابباریت،کوا ترسی نابی

* * *

١٢٥

پیاو ئەگەرڕۆیشت ناگەڕێتەوە

پیاوێ کەڕۆیشت ،ناگەڕێتەوە
وەعدەوپیاوەتیە، بۆپیاودێتەوە
پیاوی پیاوڕۆیشت ،ناگەڕێتەوە
تەرمی بێ گیانی،بۆماڵ بێتەوە

* * *

١٢٧

پیاوئەگەرلەژنێ هاتەبەهانان دەڵێ ئاردی دادەبێژێ قونان دەبزێوێ

پیاوئەگەرلەژنێ ،زۆربێنو بپێوێ
زۆرجوانی حاڵیەو،لەوەردوشێوێ
دەڵێ ئاردەکەت،دابێژتۆوەجوانە
ئەوەچیەوبۆچی،قونان دەبزێوێ

* * *

١٢٩

پیاوئەگە رلێی قەوما خزمی دوروقەرزی کۆن ڕەچاودەکا

پیاوکەلێی قەوما،خزمی باپیری
دەگەڵ قەرزی کۆن،پاك دێتەبیری

* * *

١٣٠

پیاو ئەوپیاوەیە لە حاست دوژمنی سەرشۆڕنەکا

هەرکەسێ پیاوبێ،بیری لەخۆبکا
لەحاست دوژمنی،سەری شۆڕنەکا

* * *

١٣١

پیاوئەوپیاوەیەلەکاتی ڕق هەستانێ ڕقی خۆی بخواتەوە

پیاوئەوپیاوەیە،خوێن بشواتەوە
کاتی ڕق هەستان،ڕق بخواتەوە

* * *

١٣٢

پیاو بەئاوات و ئارەزو دەگات

تۆهەوڵی بۆبدەی،هەر بەکات وسات
پیاوبەئاوات و،ئارەزوش دەگات

* * *

١٣٣

پیاوبەحەقێ

پیاوبەهەق گوتنێ،ماڵ خەرانابێ

ماڵی خەرانابی هەردەبێ دەبیر،کاری خوادابی

١٣٤ * * *

پیاوپیاوی دەکوشت شەڕێك بوهەرا و،پیاوپیاوی دەکوشت

حەمەگیپەی دەشوشت حەمەی گیپەخۆر،ورگ وچی دەشوشت

١٣٥ * * *

پیاوبەناودارستانێك دابڕوا پیاوبڕوات لەنێو،وادارستانێك

لەبن دارێکی داهەردەنیشێ دادەنیشی ودار،بۆپاڵنگانێك

١٣٦ * * *

پیاوحەقێ خوای بڵێ پیاوبێ حەقی خوای،بیڵێ باحەق بی

„„ „„ بۆناحەق وەکو،بەردی باڕەق بی

١٣٧ * * *

پیاو دەبێتەبەرد پیاودەبێتەبەرد،لەداخی قسانی

„„ „„ ئەوهەڵەوەڕیەو،کەلێن پێزانی

١٣٨ * * *

پیاو دەبێ دۆست و گوێت کللۆرمەکە،هەرچی گوتی خاسە

دوژمنی خۆی بناسێ دۆست کێیەودوژمن،هەریەکی بناسە

١٣٩ * * *

پیاودەبێ دەگەڵ دەگەڵ تۆزەمان،ئەگەرنەسازێ

زەمانەی بسازێ دەبڕۆوتۆدەگەڵ،زەمانە بسازێ

١٤٠ * * *

پیاو دەبی لێ بوردنیشی لێ بوردن کاتێك،هەقت بەدەستە

هەبیت بۆگەورەپیاوان،زیاتر مەبەستە

١٤١ * * *

پیاودەستی بۆهیچ ناچی — پیاودەستی بۆهیچ،ناچی خوارو ژور

"" "" — ماندوبی رێگات،نیزیك بێت ودور

١٤٢ * * *

پیاودەشاران دابێ — هەرکەسێك ئەگەر، دەشاران دابێ

دەبێ دەکاران دابێ — پێویستەودەبێ،دەکاران دابێ

١٤٣ * * *

پیاودڵی نایە پڕ — جادڵی نایەت پیاو،خۆپڕی چاوانی

بەچاوان تەماشای کات — بڕوانێتەئەو،بەژنی زۆرجوانی

١٤٤ * * *

پیاو کەبرسی بو — پیاوکەبرسی بو، دەی پەنابەخوا

بەردانیش دەخوات — نان نەبێ ناچار،بەردانیش دەخوا

١٤٥ * * *

پیاوگشت گیانی تاڵ بی ئەگەر — گشت گیانی پیاوی ،تاڵ بێ یاهەندە

زمانیشی تاڵ بی نرخی چیە — زمانیش تاڵ بێ و،کوانرخی چەندە

١٤٦ * * *

پیاو لەبرسانیش بمری — پیاوی پیاوئەگەر،بمرێ لەبرسان

ناچێتە قون دوژمنی — پەنای بۆدوژمن،نابا ولەترسان

١٤٧ * * *

پیاولەدوی کەرێبڕوا .دەبێ — لەدوی کەرێبڕۆی،هیچ کەس ناپرسی

تڕوفسانیشی قبوڵ کات — دەنگی تڕیۆنی، فسێ وزۆرتەرسی

١٤٨ * * *

پیاولەنێوبێستانی بێ — نێوبێستان هەرکەس،مزڵی دانابێ

کو، بێ گندۆرەدەبێ — قەت بەبێ خرچەو،گندۆرەی نابێ

١٤٩ * * *

پیاولەهەموشوێنێك پیاولەهەرشوێن و،جێ‌نیشتەجێ‌بی
لەچکدارێکی هەبێت دۆستی گیانیەکەی،ئەشێ لەوێ‌بی

١٥٠ * * *

پیاو میوانی مرۆلەدێی بێ و،یابچێتەشاری
خولقی خۆیەتی میوان بۆخولقی،خۆیەوناکاری

١٥١ * * *

پیاو نابێ لەکونێکی هەرمێندەبزانی و، بڵەی نابی مار
دوجار مارپێیوەدا بەپیاوی وەبدا، لەکونێکی دوجار

١٥٢ * * *

پیاوهەتاکەرێ حالی دەکا پیاوتائەوکاتەی،کەردەکاحالی
بۆخۆی دەبێتەکەر خۆی لەکەرزیاتریش،دەبێ ناحالی

١٥٢ * * *

پیاوەتیە وای پێك هێناون،پیاوەتی وچاکە
بەئاوی حەمامێ دەکا بەوناوەی حەمام،هێندەی پێ پاکە

١٥٣ * * *

پیاوەتی بەنیشە نیشانەی پیاوی،سەروسمێڵ بونە
نەبڵەی بەریشە بەلاّم پیاوەتیەو،بەدڵ ودەرونە

١٥٤ * * *

پیاوەتی خەڵکی چی هەبێ ونەبێ،لەخۆی ببینی
نەهینێ بەرچاوت چاکەوپیاوەتی،خەڵکی نەبینی
خەڵکیش بەسپڵەت هەربەسپڵەشت،نێودەنێن کەچی
لەقەڵەم دەدەن کەورەزیانێکن،بۆدونیاودینی

١٥٥ * * *

پیاوەتی گۆشتی پیاوەتی گۆشتی،بەلەکیە ولەشە
بەلەکێیە دەبڕۆبی هێنە،زۆیکیش بی بەخشە

١٥٦ * * *

پیاوەتی هەموڕۆژێ لەکیس خۆی نەدەی،پیاوەتیت دەوێ
هەڵناکەوێ خۆهەموڕۆژێک،بۆت هەڵناکەوێ

١٥٧ * * *

پیاوی ئازا ڕۆژێك دەمری پیاوی ئازاوپیاو،لەماوەی ژینی
وترسەنۆك هەمۆ ڕۆژێ تەنیاهەرجارێك،مردنێ دەبینی
"" "" بەلأم ترسەنۆك،هەرهەموڕۆژێ
"" "" دەمرێ ویامردنێ ،بۆخۆی دەبینی

١٥٩ * * *

پیاوی بێ خانو پیاوێك بێ خانوو،بێ سەرپەنایە
وەك بێ پاتۆڵیە وەك بێ پاتۆڵی و،بێ دەرپێی وایە

١٦٠ * * *

پیاوی پیاو کێ یەنان خۆشەو،بەدڵ ودرونە
نان خۆشە لەگشت جێ قەدری،زۆرەلێم ڕونە

١٦١ * * *

پیاوی پیاو لەقسەی پیاولەقەولی خۆی،پاشەکشەناکا
خۆی ناگەڕێتەوە نەوەك بێ شوێنی،بڕوای خەراکا

١٦٢ * * *

پیاوی پیر قوماری بەبێ شك وگمان،دیتراوەوزۆرجار
پێ دەکەن دەکرێبەپیاوی،پیرگاڵتەوقومار

١٦٣ * * *

پیاوی پیرو.ژنی جوان دەڵێن پیاوی پیر،هەیبێت ژنی جوان

ئەگەربتڕی دەڵێ گیان بتڕی دەڵێ گیان،دەبۆم بەردەوان

١٦٤ * * *

پیاوی توڕە مەدوێنە پیاوی توڕەکراو،چۆنی دەدوێنی

"" "" لەخۆت جاڕزبوی،کەوتویەشوێنی

١٦٥ * * *

پیاوی چارەڕەش پیاوی چارەڕەش،تێ فکرەوکاری

ئێسك گرانەوخوێن تاڵە هەربەناجوانیش،دیارن ئاکاری

"" "" لەخۆرەقەڵسی،هەرکەدەی بینی

"" "" دێزەودومۆرو،کەکرەیەخوێنی

"" "" بینیت لەساڵیش،هێندێ بەم لاوە

"" "" دەڵەی ئەرێ بۆا،زۆرلەبەرچاوە

"" "" دوعای بۆئینسان،وەك جنێووایە

"" "" دەڵەی سەت خۆزیا،هەرنەمدیبایە

"" "" تۆبڵەی ئەوڕەنگ و،ڕوی واناتەرزی

"" "" دیبت نەحسی وا،لەسەرڕوی عەرزی

"" "" لێی دەشێرنەوە،کارەکەی جوانی

"" "" ئەوگێژەکواقسەی،نی وا چوزوانی

"" "" بابێ زەرپیش بێ و،بۆدونیاودینی

"" "" عەیبی خەڵکی وخۆت،هەرلەودەبینی

"" "" دەڵێین نەهاتیەو،کەدێتەبەرچاو

"" "" دەکرێتەرپیس و،گوریس چاوڕاو

١٧٣ * * *

پیاوی چاك پیاوی چاك لەسەر،دونیای ئەوخوایە
خۆی ون ناكات قەت خۆ.ون ناكات،چۆنەوهەروایە

١٧٤ * * *

پیاوی خۆش حیساب لەقسەوگوفتوگۆ،كاكەیەوبابە
شەریكی خەڵكیە شەریكی خەڵكیە،كێخۆش حیسابە

١٧٥ * * *

پیاوی دزدڵی دوترپلێ دەدا پیاوی دزدوترپ،لێ دەدەن لەشیان
یەك لەترسان،یەك لەخۆشیا یەكیان لەترسان،لەزۆری بەشیان

١٧٦ * * *

پیاوی دڵسۆزبۆهەموكەسێ ئەوەی لەگشت كەس،دەچی دەپرسێ
دەرگایشی نەبێ لەكەس ناترسێ دەرگای هەرنەبێت ،لەكێ دەترسێ

١٧٧ * * *

پیاوی دوژنە ئەوپیاوەی خاوەن، دوژنەسێ ژنە
جەرگی كون كونە لەداخ وحەسرەت،جەرگی كون كونە

١٧٨ * * *

پیاوی دوژنەم دیومو دوژن و.وێوەتریش ،هەبۆودیترا وە
ژنی دومێردەم نەدیوە ژن دومێردی بن،نیەونەبیسرا وە

١٧٩ * * *

پیاوێك دوربین بی پیاوێكی ئاوا،زورزان بێ دوربین
نابی تەنیابێ دەبێ ئازادیش،بژی وبێ پەرژین
یان "" پیاوێك دوربین بێ و، ئاوازانابێ
"" "" لەوخەڵكەی دورو،خۆتەنیانابێ

١٨١ * * *

پیاوی گەورەعەیبیان وەکوکێوی وایەچاکەیان دەبن هەوری دایە

پــیـاوی پـیـاوعـەیبی،وەك کـێوی وایـە
چاکـەشیـان دەبـن و،ژێـرهـەوری دایـە

١٨٢ * * *

پیاوی نابەڵەد وەك کوێری وایە

هــات وچـون لـەبـەر،سەرمـاوهـەوایە
پـیـاوی نـابـەڵـەد،وەك کـوێـری وایـە

١٨٣ * * *

پیاوی نەزان وەك کەندوی بۆشە

کـابـرای نـەزان بیّ ،یـەقـیـن تـامـابیّ
وەکوکـەنـدوی بـۆش،بـەکـەس پـڕنـابیّ

١٨٤ * * *

پیّ پیّ برۆ بۆسەریّ
"" ""

بــەپـیّ پـیّ ودوپــیّ،وا دەرۆی بــۆسـەر
یــەك ڕۆژەنـابـیـە،گـەورەومـوعـتـەبـەر

٢٨٥ * * *

پێت بوەستم ڕاناوەستم

لێم مـەعلـوم بـبی و،بەتـۆدەوەسـتـم
بـۆبــەرزەم بــونـت،خـۆڕا نـاوەسـتـم

١٨٦ * * *

پێت دەڵێم پوت چەند کیلۆیە

ئــەتـۆمـەڵـمـەیـەو،ڕوم هـەرلـەتـۆیـە
حـاڵیت دەکـەم جـا،پـوت چـەندکیلۆیـە

١٨٧ * * *

پێت قارە
"" ""

پــیـێـت قــارەدا دەی،کـوالـیـتم بــڕوانـە
بــۆچـی هـــەرکـاری،خـۆت لـەلاجـوانـە

١٨٨ * * *

پێت وایەبە پێی

پـیـێـت وایـەبـەپـێـی،کـەریّ شـەلـەوەیـن

کەرێشەلەوەم شوکرم بۆ خوایە،زۆرلەسەرەوەیەن

*   *   *

١٨٩

پێت وایە خمخانەیە ئەتۆ پێت وابو،خمەوخمخانە

"" "" ماشەرتێ خستنەو،هەردەرهێنانە

*   *   *

١٩٠

پێت وایە،ڕدێنم ئەتۆ پێت وابو،لەچۆلی وئاشی

لەئاشی سپی کردوە سپیم کردپیشم،کەس نیەبیتاشی

*   *   *

١٩١

پێت وایە ڕدێنم پێت وابوڕدێنم،هەرلەبەرتاوێ

لەبەرتاوێ سپی کردوە سپی کردوبڵێم،چی دیشم ناوێ

*   *   *

١٩٢

پێت وایە،سکەم لێداوە سکەم لێدابوو،ئەتۆ پێت وایە

"" "" بێ ونەبێت هیوام ،هەرلوتفی خوایە

*   *   *

١٩٣

پێت وایە،سەرم داغ کراوە پێت وابوسەرم،بۆی داغ کراوە

"" "" لەجی وشوێنی دی،چم پێ نەکراوە

*   *   *

١٩٤

پێت وایەشێروخەتێ پێت وابوشێرو،خەت دەگەڵ کوێری

دەگەڵ کوێری دەکەی دەیکەی بەجوانی و،واپێی دەوێری

*   *   *

١٩٥

پێت وایە کاروان سەرایە ئەتۆ پێت وابو،کاروانسەرایە

"" "" بیکەی بەقومارو،بەگاڵتەوکایە

*   *   *

١٩٦

پێچی مالآوایه ئەوجاربەکارمان،بێنین کۆتایی
"" "" ئەوەش وەك پێچی،دەی ماڵ ئاوایی

١٩٧ * * *

پێ دەکەنم وادەکەم هەرپێکەنینەوە،دەچم وادەکەم
دونیاچۆن بێ وادەکەم دونیاهەرچۆنی،بێ ومن وادەکەم

١٩٨ * * *

پیربوی رەنگ بێگەلێ کەس،زۆرچاکی بزانێ
ئەومەکرەی دانێ بەسیەتی پیربوی،ئەومەکرەدانێ

١٩٩ * * *

پیربەتەماحە ئی پیریەتەماح،نیوەی دونیایە
"" "" دەڵێ خۆزیائەو،نیوەی دیم بایە

٢٠٠ * * *

پیر بەحورمەتە پیرەبەقسەدرو،زۆربەحورمەتە
"" "" زۆرپیرەوکەچی،حازری خزمەتە

٢٠١ * * *

پیر بەخواردنێ وە پیریەخواردنێ باش،ماوەودەمێنی
دەمێنی هەرلێی بگرێوەو،دەزوی دەپسێنی

٢٠٢ * * *

پیر بەکەڵ پیریەکەڵ پێشوی،بیرخستونەوە
"" "" هێند کەڵوتی بۆ،کۆکردنەوە

٢٠٣ * * *

پیرخوێن تاڵە پیرهەرچەندی بڵەی،ئاواخوێن تاڵە
"" "" چەنگ وچرپەو.بۆ، کۆکردنی ماڵە

٢٠٤ * * *

پیر زۆر بلێ یه پیر زۆربلێ یەو،زۆرقسان دەکا

"" "" زۆریشی بدوێنی،تێکەڵیان دەکا

٢٠٥ * * *

پیر قسه بەگێڕانەوەی،قسەوباسی خۆش

خۆشه مامی پیردەردمان،دەکافەرامۆش

٢٠٦ * * *

پیر مەنێرە بۆ کەرکڕین و قەت پیر مەنێرە،بۆکەرکڕینێ

"" "" تەنیاقازانجی خۆی،لێ دەبینێ

لاو مەنێرە بۆپەسندکردنێ،ژن؟ لاومەنێرە

بۆژن پەسندکردن هەرچی بێ دیسان،بۆوی تێ خێرە

٢٠٨ * * *

پیروکوێر شەرمێ شەرمێ لەهیچ کەس،ناکەن کوێروپیر

لەکەس ناکەن چی بی هەرخۆیان،دەیکەن فکروبیر

٢٠٩ * * *

پیرە،بۆیە ئەگەردەت فەرموو،مامۆش خۆپیرە

وەگیرە ڕاستەوهەربۆیەش،ئاوا وەگیرە

٢١٠ * * *

پیرەسەیە پیرەسەگەکەی،کوچ کوچی دەوێ

کوچ کوچی ناوێ بێ دەنگەوتەنیا،ڕەودەباشەوێ

٢١١ * * *

پیرەکەروزەنگوڵە ئەوکەرەی وا پیر،زەنگوڵەی ناوێ

"" "" دەنادەزەڕێ و،لوشکانیش دا وێ

٢١٢ * * *

پیرەگاگونێ لەکاری پیێشوش،هەڵوەشاونەوە
هێناونەوە پیرەگایەگونی،بۆهێناونەوە

٢١٣ * * *

پیرێژنێ وەك پیرێژنەی فەرهادی بەکوژدا
فەرهادکوژ تەپشۆکەی دەستی،خۆی چوبەگژدا

٢١٤ * * *

پیری لە پیری نیە پیری پیرێ نیەو،پیری تەجرەبە
لەتەجروبەیە کێشاویەدەردو،رەنج وجەزرەبە

٢١٥ * * *

پیری و کوا کێ دیتویەو،لەکاتی پیری
مەعرەکەگیری بەپەڵپ وبیانوو،مەعرەکەگیری

٢١٦ * * *

پیری و هەزارعەیب پیری هات بەخۆو،هەزارعەیبەوە
«« «« بەگوێیداخوێندم،هەستی غەیبەوە

٢١٧ * * *

پیری هاتوەبە پیرمەوە هات بەرەوپیرمان،پیری وپشتی کۆم
«« «« چی پاك وناپاك،هاتنەرێگەی خۆم

٢١٨ * * *

پیس بە پیسی دەچی زۆرم پێ خۆش بو،ئەوەش ببیسی
«« «« دەڵێن شتی پیس،دەروابەپیسی

٢١٩ * * *

پێستی سەی دەبباغی نایە پێستی سەی بەهیچ ،دەباغی نایە

"" "" زۆرجوان مەعلومەو،ئەمنیش پێم وایە

٢٢٠ * * *

پێستی وەی دەبباغی نایە لەدەبباغخانەی، دەڵێن پێستی وەی

"" "" دەبباعی نایەو،نابی خۆی لێ بدەی

٢٢١ * * *

پێشت پۆلا بێ خۆجوانت باس کرد،ئەونەقڵەخۆشە

پاشت کلۆشە پێشت پۆلاش بی'و،پاشت کلۆشە

"" "" قازانجی هەموی،خوهەربۆتۆشە

"" "" جێگات قایم بێ و،چەندی پێت خۆشە

"" "" دەنامەعلوم بو،وەکی گوتویانە

"" "" پێشت پۆلاشبێ و،پاشت کلۆشە

٢٢٤ * * *

پێشمان ناگرێلەبەرگورگی لەچەنگی گورگی و،یان لەزۆردا ری

مەرداری تەرخ کەین خۆتەرخی ناکەین،شوانی ومەڕدا ری

٢٢٥ * * *

پێشەنگی کاروانی کەربێ کەرپێشەنگی بێ و،پێش کاروان کەوێ

کاروان دەقوڕێ دەکەوێ سەیرنیەدەقوڕێ و،زل وزوان کەوێ

٢٢٦ * * *

پێکراوە پێکراوەونەرێ،واش بەهاسانی

"" "" هەتڵەنابێت و،تۆش دەبوبزانی

٢٢٧ * * *

پێکەوەلیگیان بێ هەراوکێشەن،ئەوژن وپیاوە

ڕاکێشاوە لینگیشیان وێگرا،جوت ڕاکێشاوە

٢٢٨ * * *

پێ لەعەییی خۆم دەنێم — هاتومەوهەرتا،دانێم لاق وپێم
لەسەرئیرادو،عەیبەکەی خۆنێم

* * *

٢٢٩

پێمان لێ مەبڕە — پێمان لێ نەبڕیت،چاومان لەرێیە
"" "" — داینێ سەرجەرگم،شوێنی شەوێیە

* * *

٢٣٠

پێم فێربوە — هەروەك قەدیمیان،چۆن بو.وافێرە
"" "" — ئێستاش پێی وایە،چی کردوەوخێرە

* * *

٢٣١

پێم لەئاوخواردنەوەی هاسان ترە — پێم هاسان ترە،لەئاوخواردنەوەی
چیەهێندەش وەبیر،خۆهێنانەوەی

* * *

٢٣٢

پێمەرە بەدەست کارنەکەرێوە سوکە — بەدەست کارنەکەر،پێمەرەش سوکە
دروبەشەوبوك،ڕۆژجوکەجوکە

* * *

٢٣٣

پێنج قامك بران وەك یەك ناچن — پێنج قامکن بران،وێك ناچن بۆچی
باسی لێ نەکەین،نەکو بلێ تۆچی

* * *

٢٣٤

پێنج ودوڕۆژێکی ماوە — کارت مەحکەم کە،چەندی پێت دەکرێ
پێنج ودو.ڕۆژێك،ماوەو.ڕادەبرێ

* * *

٢٣٥

پێنەی ڕاناگری — پێنەی ڕاناگرێ،واشیوبۆتەوە
"" "" — بێ ئاگاداریش،لێم بەربۆتەوە

٢٣٦ * * *

پینەکرێم بەشی سالێکی پێم خۆشەبمێنم،ناشکوریش ناکەم
دی ناکەم پینەکرێم بەشی،ئەوسالَیش ناکەم

٢٣٧ * * *

پێومدان ئەوهازوهوزەت،بابۆناکەس بی
لەوزموزیٚ خۆشترە خۆشەپێم وەدەی،وزەت بابەس بی

٢٣٨ * * *

پیوازیش پیوازناکابلَیٚ،ئەمنیش میوەمە
دەلیٚ ئەمن میوەم تاکات ورەختی،خۆم لەودیوەمە

٢٣٩ * * *

پیوازی نەخۆی پیوازی نەخۆی،ئەمنیش پێم وا یە
بۆنت لەزاری نایە بۆنت لەزارو،ولێوودمی نایە

٢٤٠ * * *

پێومکەوشێکی وەکی هەردوکیان،یاپێویٚ کەوشی
لێرمکەوتۆتەوە مابتەوەوبەدلی،پاك وبیٚ خەوشی

٢٤١ * * *

پیٚ ویستە لەژیاندا پیٚویستەولەژیان،لەسەرلاقی خۆت
لەسەرپیٚی خۆت خۆڕاگری خۆڕاگری وپرتەو،بۆلەی نەکری بۆت

٢٤٢ * * *

پێی خۆشەنینۆکم نەبن دەی ویست نینۆك و،قامکم نەمێنی
خۆمی پیٚ بخورێنم دەیگوت نەبادا،خۆی پیٚ بخورێنی

٢٤٣ * * *

پێی دەگویەوەچوە دەگویەوەچوە،هەردولاق وپێی
"" "" لەوکارەی هەرهیچ،حالی نەبولێی

٢٤٤ * * *

پێی لەگوی نیْ بیْ پیْ لەگوبنیْ،هەرخونەبزێوی

تامی دمگاتەزاری تامی دەیگاتیْ،سەرزا ری ولێوی

٢٤٥ * * *

پێی ناوێری کەپێی ناوێری،کرنۆشی بۆبکە

کرنۆشی لەبەربکە بەهەرجوریْ بیْ،عیلاجی خۆبکە

٢٤٦ * * *

پێی وایە سەری پێت وابوسەری،زینوت بۆگرتوم

زینوی بۆگرتوم من خۆم حاشارداو،لەدیوی بستوم

٢٤٧ * * *

پێی وایەسەری کەچەلّی سەری کەچەلّمت،چاکرد پێت وایە

چاکردومەوە خۆزیاقەت چاکەی،وات نەکردبایە

٢٤٨ * * *

پێی وایە بۆخۆت گیف کردوە،دەشکوژی ودەبڕی

کەرێم لیْ دمکڕی هاتوی پێت وابو،کەرێم لیْ دەکڕی

٢٤٩ * * *

پێی وایە منداڵان بۆچمامنداڵان،دیێی دەخافڵێنی

دەخافڵێنی یاڕێگاوشوێنەو،بۆخۆی پێك دێنی

٢٥٠ * * *

پێیە کی فکری لیْ ناکا،بەوزوانەدەمری

لەسەرلێوی قەبریە پێی دانساونەتە،سەرلێوی قەبری

٢٥١ * * *

پیتی (تێ)

تێ تائەوڕۆژەی، دەچمەتوێی زەوی
ئالآی هیوای تۆم، قەت قەت ناکەوی

* * *
١

تائەوبایەی لەئەو تاکوئەوبایەی، لەکونێەوەبۆبێ
کونەوەبێ بۆمن هیچ نابی و، دەی چێ بۆتۆبێ

* * *
٢

تابوك دەسازێ وابەساوەساو، تابوك دەسازێ
خان دەترازێ ڕون ومەعلومەو، خانیش دەترازێ

* * *
٣

تا بێ میوان نەبو تاتەوانەبون، یاناخری میوان
ماڵی بەجێ نەهێشت مایەودودانیشت، لەماڵ ودیوان

* * *
٤

تا پیرێك دەمری تاپیرێك دەمرێ، کەمتریاهەزا ر
هەزارلاودەمری لاوەکان دەمرن، بەئێش وئازا ر

* * *
٥

تاترشی نەچێژی تاتامی تاڵیەو، ترشیش نەنۆشی
بێرلەشیرنی ناکەیەوە شیرنی نابینی و، قەتیش نەینۆشی

* * *
٦

تاجەفانەبینی تازۆرنەچێژی و، ڕەنجی وجەفایە
سەفانابینی بێ شکەونایبینی، خوشی وسەفایە

* * *
٧

تاجی بەزۆری بییەبۆڕاوێ بەزۆری بۆڕا و، تۆش بی بەی تاجی
کەرێشکت بۆناگری جاکراکەرێشکێت، بۆدەگری حاجی

٨ * * *

تاژی ڕەش کوژ وەك تاژیەڕەش کوژ،ئازاوبوێری

"" "" چێ یەولەڕاوێش،کوا خۆ دەبوێری

٩ * * *

تاژی کەروێشکی دەگرێ و تاژی کەروێشکێ،دەگری زۆروکەم

توڵەدەڵێ ئەمن هەم گوێ توڵەیەلەولا،دێ دەڵێ من هەم

١٠ * * *

تاژی من کەروێشکی تاژی ڕستەی من،نەدرەنگ ونەزو

تۆی پێ ناگیرێ قەتی پێ ناگرێ،قرخەشینەی تو

١١ * * *

تاچوکەنەبی تانەبیەچوکەو،هەرنەبیە ژێردەست

گەورەنابی مەزنی وگەورەییت، نایێتەبەردەست

١٢ * * *

تاخان دەڕازێ تاخان بەرەوشەڕ،دەڕواودەسازێ

لەشکر دەترازێ پەرت ویلاودەبێ و،لەشکردەترازێ

١٣ * * *

تادایکەدیارنەبی دایکم دیارنەبی،یاخۆبگنخێنێ

باوکەچاوی ماردەردێنێ باوکەچاوی مار،بەجوت دەردێنێ

١٤ * * *

تارات نیوەی نیوەی تەحیاتێن،خاوێنی وتارات

تەحیاتە کەس بۆنەوکارەی،خۆرەدوانا خات

١٥ * * *

تاڕەنجی نەکێشی ڕەنجی نەکێشی،قەت ناگەی بەگەنج

گەنجت پێ ناگا	کێ بودیتی گەنج،ئەوی کێشای ڕەنج
١٦	* * *
تازە ئەوەڵ بسم الله	تازەئەوەڵیەو،بیسم للای لێ کرد
"" ""	بەهیوایەکی، زۆردەستم پێ کرد
١٧	* * *
تازەئەوەڵی	تازەی ئەوەڵیە،دمی ولاوێتی
دمێ تی	وەردوشێولەنێو،کێڵگەوزەوێتی
١٨	* * *
تازەبەدایەشێخی	تازەڕابردۆەو،بەدایکی شێخی
"" ""	بەنك وبەرموروی،هەروەخۆبێخی
١٩	* * *
تازەچو ڕۆیشت	تازەچووڕۆیشت،وازی لێ بێنە
"" ""	گەلاڵەی دیکەت،بێنەپێك بێنە
"" **یان**	تازەڕۆیشتوەو،ناگەرێتەوە
"" ""	بیری لێ ناکرێ و،قەتیش بێتەوە
٢١	* * *
تازە پێ گەیشتوە	ئەوەندەی تاڵی و،ناخۆشی چێشتوە
"" ""	پاش زۆرفەقیری و،دەردپێ گەیشتوە
٢٢	* * *
تازەجێی	تازەش لەوبوارەی،سەرتوێی ڕاهینا
خۆی گەرم داهێناوە	جێی خۆیی پێ زانی و،گەرمی داهینا
٢٣	* * *

تازەدەستم چی تازەوکۆنەن،هەموی ڕابردوە
پێ کردوە تازەمن دەستم،بەوکارەی کردوە

* * *

٢٤

تازەناگەڕێتەوە ڕۆیشتوڕۆیوەو،ناشگەڕێتەوە
"" "" بەختت بێ لای دا،بی گێڕێتەوە

* * *

٢٥

تازەنایەتەوە نایەت هەرئاوا،چی ڕۆیشت تازە
"" "" فکروبیرێکی،نوێت بێنەوسازە
"" "" ڕۆیشتوڕۆیوەو،ناشگەڕێتەوە
"" "" بەبیروفکران،دەی کوادێتەوە

* * *

٢٧

تازەنۆبەرەی تازەوەك قات و،قڕی وزۆربرسیان
گێلاسانی هێناوە هێنای نۆبەرەی،گێلاس وقەیسیان

* * *

٢٨

تازە هاتەبازاڕی تازەونوێیەکان،هاتن بۆبازاڕ
کۆنە بوەدڵ ئازاری کۆنەش کەوتونە،نەخۆشی وئازار

* * *

٢٩

تازەی بدڕی هەزاران ئەوبەرگەجوانەی،بۆت دێ لەشاران
کۆنەی لەتازەی بدڕی،سەتان هەزاران
بدەیەفەقیروهەژاران کۆنان کۆکەوەو،خێری قالبی ساخ
"" "" هەموان بەری بدەی ،پیروهەژاران

* * *

٣١

تازەی دی و تازەی کەدیت و،بۆیەك بونەوە
کۆنەی لەبیرچۆوە کۆنەی بەگشتی،لەبیرچونەوە

٣٢ * * *

تاقتەی ئەوەی تۆفەرموت ، وابێ تاقتەیە
جوداباقتەیە مەعلومەوئاخر،جوێ جوێباقتەیە

٣٣ * * *

تاقانە تاقانەن بێ پیت ،بویەهەروازوو
بێ بەرەکەتە دەبڕێ و.ودوای دێ ،بەشی ئەمن وتوو

٣٤ * * *

ئی خۆیەتی تاق تاقەکەرەی،بەسەردارەوە
" " چاوەڕێی یارە،بێت لەشارەوە

(٣) * * *

تاقەسوار ئەسپەکەی شێبی،کوێت ویاڕەش بۆز
تۆزێ ناکا بەتاقەسوارێك،ناکرێ تۆزوپۆز

٣٥ * * *

تاقی کراوەوەی هەرجارێك بەسە،تاقی کردنەوەی
تاقی مەکەو زیادیەوبێ جێیە،دوپات کردنەوەی

٣٦ * * *

تاکچەنەکابۆڕەبۆڕ تاکچەکەت نەکا،هێڕەوبۆڕەبۆڕ
کوڕەناکاکاری زۆر ئەوکوڕەکوادەیکا،کاری زۆروقۆڕ

٣٧ * * *

تاکەرێك نەبی ئاقڵ چۆن دەژی،تاکەرێك نەبێ
عاقلێك ناژی ئەودەبێ بژیت،ئەویش هەرهەبێ

٣٨ * * *

تاگوێت دەگیرێ تاگوێت دەگیرێ،لەترسیان هەڵێ

هەڵێ لەوباس وخواسەی،هیچ بوکەس مەڵێ

* * *

٣٩

تاگوێی گۆڕێ هۆشم بێ ومابم،تاکوگوێی گۆڕێ

لێم ناگۆڕێ خۆشەویستێکمەو،خۆلێم ناگۆڕێ

* * *

٤٠

تالآن کەرزۆر چی تالآن کەرو،زۆرخۆرن بەعام

خۆرو قەت پڕنابن تێرنابن برسین،لەنێوخاس وعام

* * *

٤١

تالآویان بە پێی رازی نەببوم،کەچی کەوتنەدوم

زاری داکردوم تالآویان کردوە،لەزاری وگەروم

* * *

٤٢

تاڵەسێوانت سەبرم لێ بگری،سبحەودوشێوان

دەخەوێ دێنم دەیهێنمەخەوێت،زۆرتاڵەسێوان

* * *

٤٣

تاڵەکەریشەو تاڵیەوبەتاڵی،نیشانیان داوین

خۆشەکەریشە خۆشەولەخۆشیش،ئاوا لێ براوین

* * *

٤٤

تالێت نە پرسن ئەونەزیلەبڵێم،دەی تارێم هەیە

ولأم مەدموە تاکونەتدوێتن،قەت وەجواب مەیە

* * *

٤٥

تالێت نەقەومێ تالێت نەقەومێ،نازانی چلۆنە

نازانی چۆنە فەرقیان دانانێی،ئێ تازەوکۆنە

* * *

٤٦

تاڵی وسوێری	تاڵی وسوێریانەی،ئەلەم دونیایە
دونیای زۆرچێشتوە	ئەوەندەی چێشتوە،دەسیای نایە

* * *

٤٧

تاڵی وسوێری نەدیوە	زۆرکەس لەزمان و،دەستت بزیون
"" ""	دەشلێی من تاڵی و،سوێریم نەدیون

* * *

٤٨

تامت کرد	ئەرێ تامت کرد،چ گوێکی خوا ردوە
چ گوێیکی خوارد	بەلاّم بەبێ دەنگ،چوەخۆی لێبوا ردوە

* * *

٤٨

تامەزرۆیە	هێندەرایەڵکەو،ئەوهات وچۆیە
"" ""	لەدوورا دیارەو،زۆرتامەزرۆیە

* * *

٤٩

تامی بەخشینێ	بۆگێژت کردوم،بەئەوبۆڵەبۆڵەی
دەتۆڵە دانیە	تامی بەخشینێ، دەی کوالەتۆڵەی

* * *

٥٠

ئی خۆیەتی	تاوان باردەرچو،لەتافی دەو ا
"" ""	بێ تاوان گیرا،لەشیرن خەو ا

* * *

(٤)

تاوان بارسەری بەدارێوە	تاوان بارسەریان،بەسەرداریێوە
بێ تاوان سەری لەلای یارێوە	بێ تاوان سەریان،بەلای یاریێوە

* * *

٥١

ترسی گورگیم	هێندەم شاخ وکێو ،وەپاش خۆداوە
هەردەزگی دایە	ترسی گورگیم هەر،دەزگی داماوە

٥٢ * * *

تــــرکـــەھـــــات ترمات بـەپاتـۆڵ،یـادەلـینگی تـەنگ

بەشەلوارەوەناوەستێ گیرنـابـی ھـەردێ،خۆبـۆنـیشی ودەنـگ

٥٣ * * *

تــــــر کەھـات وئـەگـەر،لـێشت بـەربـێترپ

لەجێی پڕ باشـەجـێ بگـری و،بکرێ لـەجێی پـڕپ

٥٤ * * *

ترتۆپ بەکارنایە چـیـدیـکـەش ھـەوای،تـرتـۆپـێ بدەن

" " دەوروبـەریش دێن،لـێولـەھـۆپ دەدەن

٥٥ * * *

ترەسازو خـۆتـرەسازوترێ،ماشیـشی ھـێـنـان

ترەماش بـۆبـەلگەوبـەجـوت،خۆی نێوی لـێـنـان

٥٦ * * *

ترکەلەکەیە ئـەوترێ کـەلـەکیەو،چاکـواسـەردەگری

" " وازیـان لـێ بـێـنـەو،نـەتـبـێ بـەرگری

٥٧ * * *

ترێ ئاخیری خـۆتـرێ ئـاخـیـرو،ئـۆخـریشی کـەنـدوە

کەندوە نـەکـوبـلـەی بـەمێـز،پـوشێکی سـەندوە

٥٨ * * *

ترێ بەمیکوتی تـریـان پـێ نـاشـکـێ،بـەمـێکـوت وپـاچی

نــــــاشکێ چ قسـەوبـاسیشیان،بـەگوێی داناچی

٥٩ * * *

ترێك وبرێکی لــەدوری دەڵـەی،کـاری وی بـسرێـکـە

ماوە	ئــەوەی مــاویــەمــەر،تــرپــێك وبــرپــێکــە

٦٠ * * *

ترپێك وتۆپێك	تــرپــێك وتــۆپــێــك،جــاوقــەردارەپــێم
جاوقەرزدارە	نیــۆیــك بــێ ونیــوەی،دی حــاشابێ لــێم

٦١ * * *

ترپی وەترپێ	تــەمــاشای خــۆتــرپی،وەتــرپێ ڕاناگــات
ڕاناگ	تــازەئــەو.وەزعــەی،خــەرامــەرنــاکــات

٦٢ * * *

تفێ بەرەوژورە	مــستیش لــەدرێشــەی،بــێ بگــەرێتــەوە
بۆخۆت دێتەوە	تــفــی بــەرەو ژورە،بــۆخــۆت دیــێتــەوە

٦٣ * * *

تفێ دەزاری	تــفــێــش دەزاری،مــارکــاوبــۆی بــکــرێ
ماری کادەمرێ	بــاوەڕوی وبــێ مــار،هــەرلــەوێ دەمــرێ

٦٤ * * *

تفی دەزاریدا نیشك بووە	تــفــی ئــیــشــك بــوەو،لــەگروێ وزاری
"" ""	لـــەتـــرس وخـــۆفـــان،یــاشــەرمــەزاری

٦٥ * * *

تفێش بداو	وات بـــۆدا نــاوەو،چــۆن تــفــێش بــدا
و.ونێش بدا	دەی نــابــێ ئــاخــر،خــۆ...ونــێش بــدا

٦٦ * * *

تکاکاربرا	تــکــاکــاری بــڕان، لــەدێ ولــەشــارا ن
"" ""	ئــەنجــام نــەدراپــێت،مــالــەنــێوکــارا ن

٦٧ * * *

تۆبلێ کاکەمن دەڵێم خوشکێ	تــۆبــڵێ کاکــەگیان،من دەڵــێم خــوشــکــێ

شەیتان نەکەن شکێ	شەیتان ودوزمان،لێن نەکەن چ شکێ
٦٨	* * *
تۆبەی گورگی مەرگە	کەپەنەك بۆ شوا ن،پێ خەفوبەرگە
"" ""	تۆبەی بەڕاستی،بۆگورگی مەرگە
٧٩	* * *
تۆبی	تۆبی خواودوعای،ئەوپیاوچاکانە
ئەوخودایەی	هەستم دەوێ نەك،بێم بۆپاکانە
٧٠	* * *
تۆپینی کەرێ	جێژنی سەگەلیەو،تۆپنی کەرێ
جێژنی سەگەلیە	کێ بێ وخەبەربۆ،ئەوخۆشیەی بەرێ
٧١	* * *
توتنێ خۆمانە	لەجۆرکی ڕابێت،یانێوهەمبانە
"" ""	ئەوەم جائەوجار،توتنێ خۆمانە
٧٢	* * *
توتنی نێوقوتوی نانی هەمبانە	توتنی نێوقوتوی،نانی هەمبانەی
پشتیان پێ مەبەستە	نابێ واهێندەی،پێبکەی موتمانەی
٧٣	* * *
توتی واری فێربوە	هەرتوتی وا ری،دەرسی دادراوە
"" ""	دەیگێڕێتەوەو،چی پێی گوتراوە
٧٤	* * *
تورەتوری بلوێرێ	بەوقورەقورەو،تورەی بلوێرێ
شەلەیان بردبۆکوێرێ	سواریان کرد شەلەی،بیبەن بۆکوێرێ
٧٥	* * *

تۆڕیای	جاچۆن وادەبێ و،والێمان تۆڕیای
شۆڕیای	کواسوچمان چ بو،هەرناواشۆڕیای

* * *

٧٦

تۆز لەقوڕێ هەڵناستێ	دەباتێ گەی بام،زوتر مەبەستی
"" ""	کێ دیتویەتی،تۆزلەقوڕێ هەستی

* * *

٧٧

تۆزی ناشکێنێ	هەرناواش بڕوات،بەدعیەوپۆزی
"" ""	تۆش بەغارهەڵێی،ناشکێنی تۆزی

* * *

٧٨

توشی ڕیشم بەردە	توش بوم لەڕیشم،بەردەدەی ڕیشم
ڕیشم بەردەی بومە	تێك چوحەوسەلەو،هێدی وسەبریشم

* * *

٧٩

توشی قوڕ	توشی قوڕقوڕۆ،کەوقوڕشێلانێ
شێلانی بوم	بومەو.کەی خەلاس،بم خوادەزانێ

* * *

٨٠

توشەی خەڵکی	باتوشەی خەڵکی،زۆریش وەمنێنێ
برسێتێی ناشکێنێ	برسێتی پیاوی،جاکوادەشکێنێ

* * *

٨١

تۆفانی بچێنێ	قانونی وایەو،لەسەردونیایە
خەرمانت بایە	تۆفانی بچێنی و،خەرمانت بایە

* * *

٨٢

تۆقی زاڵمیت	خۆ تۆقی زاڵمیش،بخرێتەئەستۆت
بێتەدەستۆی	شەرتەهیچ داخێك،هەڵناکێشم بۆت

٨٣ * * *

تۆقی زێڕدەستۆی کەرێ کەی تۆقی زێڕبێنە،بیخەئەستۆی کەر
پێ بەئیحتیڕام دەبی لەلای گەلێ کەسێ،دەبی موعتەبەر

٨٤ * * *

توقی سەریشی خۆتۆق وتەپڵی،سەریشیان چاوە
هەرچاوە بویەهەرکەس کەس،پێی نەوەستاوە

٨٥ * * *

توکەمندارەی توکەمندارەی،هێناونێ تەوە
هێناوەتەوە لێی گەڕێن بۆخۆی،خاستر بێ تەوە

٨٦ * * *

توکی بکێشی هەرتوکی بکێشی و،بەزی پێوەدێ
بەزی پێوەدێ واخڕوپڕپێ زۆر،تامی لێوە دێ

٨٧ * * *

توکی لێ مەکە بەوەی نیەئێستاش،بەبەروانکەیە
جوانکەیە خۆنابی توکی،لێ بکەی جوانکەیە

٨٨ * * *

تولأن دەباتەڕاوێ قسەوباسێك یا،چی وای پێ ناوێ
"" "" بەخۆشیۆتولأن ، دەباتەڕ اوێ

٨٩ * * *

تۆڵەبەتۆڵە لێم دا.تاتوانیم،تۆڵەی بەتۆڵە
مانگایەکی کۆڵە پێشینیان دەڵێن،وەك گاکەی کۆڵە

٩٠ * * *

تۆڵەبەسەبرە لەتۆڵەی هێدی،زۆریش بەسەبرم

بەلاَم بەزەبرە — بـەلاَم لـەكـاتـی،گـرتـنێی بـەزەبـرم

*   *   *

٩١

تۆم كردە جۆلاَ — لـەداخـت كـەم مـا،ئـەنـدامـم بـڕزی

مەكوم لێ بدزی — تـۆم كـردبـەجـۆلاَ،مـەكـوم لـێ بـدزی

*   *   *

٩٢

توند مەڕۆ هەڵدەنگوی — تـونـدمـەڕۆنـەوەك ،وەعـەرزێ بـكـەوی

"" "" — چارەنـیـەدەڵـێم،ئـێـستاش هـەرهـەوی

*   *   *

٩٣

تونگە قەت ئاوی — قـەت بـێ ئـاونـابـی و،ئـاوی لـێ نـابـڕێ

لە بیر ناچێ — تـونـگـە بـێ ئـاوبـێ،داخ زگـی دەدڕێ

*   *   *

٩٤

تۆ هانەكەی من هو ئەكەم — دەی تـۆهـانـەكـەی،مـنـیش هـوئـەكـەم

تۆ ژن دێنی من شودەكەم — تـۆژن بـێـنی ومـن،خـێـرا شـوئـەكـەم

*   *   *

٩٥

تۆوی كینەوغەرەزی — تـۆوی غـەرەزیـەو،بـۆغـزی دەمـێـنـی

دەدڵیدا شین كردۆتەوە — كـەسـەریـادلـخـەو،دەدڵـیدابـچـێـنـی

*   *   *

٩٦

تەبیعەت — تـەبـعـێ خـەرابـێ و،هـەرلـەنـێوخـۆمـان

بەنسحەتێ نیە — جـاكـوا چـادەكـرێ،بـەنـسحـەت بـۆمـان

*   *   *

٩٧

تە پشۆی — تـەپـشۆی لـەماكـەو ،ڕیشەی خـۆی داوە

لەڕیشەی خۆی داوە — دەیـگـوت كـواخـۆهـیچ،شـت ڕوی نـەداوە

*   *   *

٩٨

تەپشۆی لەلاقی خۆی داوە لەلاقی خۆی دا،تەپشۆی نەهاتی
"" "" لیێی تە شەتابوەو،نابێ نەجاتی

* * *

٩٩

تەپلی تەپلی دەنگ نادا،یا پێی ناوێری
دەنگ نادا پێم خۆش بوجارێ،خۆێ لێ ببوێری

* * *

تەپلی کەوتەدەست زوکەن خێرابن،کۆوەبن تەردەست
"" "" دەنامیچ ناکرێ و،تەپڵی کەوتەدەست
یان "" سەرباری دەردو،بێ بەختی خەمان
"" "" تەپڵەکەی لێ دا،زۆریش بێ ئەمان

* * *

١٠١

تەرازو شەرمێ لەکەس ناکا شەرمێ هەر لەکەس،ناکاتەرازو
"" "" لەسوك وگرانی و،لەدرەنگی یازو

* * *

١٠٢

تەرسەقولی لەت کەی تەرسەقولێ لەت کەی،بێنی بیشکێنی
بەلای کامیان دادێ هەردووەکێك وان،جوان تێی رامێنی

* * *

١٠٣

تەرسی لەم تۆزوپۆزەی،هەم هێرپت برسی
بەپاچی ناشکێ پاچ ودودمی تیژ،ناشکێنی تەرسی

* * *

١٠٤

تەرکی عادەت تەرکی عادەت کەی،وەکونەخۆشی
نەخۆشیە ئازارودەردیش،زۆردەبی بنۆشی

* * *

١٠٤

تەرەغەی دەقونێ خەی تــەریّغــەی بیّنـی و، بـیخـەی لـەقـونـی

لەوەی گرانتر نابێ گـــرانـــتـــرنـــابـــێ و،دیـــارن بـــەپونـی

* * *

١٠٥

تەپەقی وتەنەزولی بەخوایە سـەرکـەوتـن وخـۆشی،بـۆهـەرکـەس وایـە

"" "" یـان تـەنـــەزول بـی،هـەریـەدەست خـوایـە

* * *

١٠٥

تەشتی زێڕ تـــێ پـــەڕیـــن ڕۆژی،نـــەزانـــی ولاســـار

لەسەرسەرت دانێ تــەشــتــی زێـڕدانـی،سـەرسـەرت ئـەوجـار

* * *

١٠٦

تەشێی دەڕێسم تــەشــیــەدەڕیّـسـم،سـەپـلـەسیّتـایـە

سەپلەسێ تایە شـوێ دەم بـەڕیخ و،بـەمـیــزی گـایـە

"" "" لـــەوەی زیـاتـری بـێ ،لـەدەسـتـم نـایـە

"" "" بـۆڕانـــك وچـــۆغـــەی،ئـــەوتـاقـــەبـرایـە

* * *

١٠٨

تەشێی دەڕێسم تـــەشـیـّـەدەڕیّـسـم،فـــیـــزبـاریـکـانـــە

فیزباریکانە شوێ دەدەم بـەگـوڵ و،ئـاوی ڕیـحـانـە

"" "" دەیـبـەم بـۆجـۆلا،تـابـۆم دروسـت کـا

"" "" ڕانـــك وچـــۆغـــەڵـەو،بـۆدەسـگـیـرانـــە

* * *

١١٠

تەشی ڕێس ئەگەرتەشی ڕێس بی تـەشی ڕێس ئـەگـەر،واجـوانـی بـەڕێسێ

لە•یری کەرێش دەڕێسێ لـــەئـی کـەرێش بـێ و،هـەروای دەڕێسێ

* * *

١١١

تەشی لەبەر وادیـــارەوتـــەشـــی،لـــەبـــەردەڕیّـســی

دەرپێسی چڵم ولیکیشیان،بەماچی بلێسی

* * * ١١٢

تەعریفت بەرزە خۆتەعریفاتت،هێندەبەرچاوە
"" "" لەزا ری دۆست و،دوژمندا قاوە

* * * ١١٣

تەقدیر تەکبیرێ فکری زۆروردو ،ڕونیش دەکاقاڵ
بەتاڵ دەکا تەقدیرتەکبیرێ،زودەکابەتاڵ
یان "" هەرجورێئەگەر،بۆی دانێی تەکبیر
"" "" بەتاڵ و پوچیان،زودەکاتەقدیر

* * * ١١٥

تەقەڵ هەڵناگرێ تەقەڵ هەڵناگرێ و،ڕاێڵی پساون
"" "" یاشیوبۆتەوەو،هەرتاوسوتاون

* * * ١١٦

تەقەڵی ئەوجورەی دەبێت،دورمانی وتەقەڵ
هێندەلەسەرێك نینە لەسەریەك نینەو،نەکوبڵەی دەغەڵ

* * * ١١٧

تەقەی لێوەهات باسەکەم زانی و،تەقەی لێوەهات
"" "" چۆنیش ڕوی دابو،دیاربوکارەسات

* * * ١١٨

تەکبیرلەکاری تەکبیرلەکارو،ئەمری ئەوخوایە
خوایّ ناکرێ بەکەس نەکراوەو، ئەمرۆو لەدوایە

* * * ١١٩

تەکبیرنایگاتێ بەوفکروبیرەم،کەرێگام داتێ

"" "" هـیچ تـەگـبیر ێکی،دیکەی نـاگاتـێ

١٢٠ * * *

تەگبیروتەقدیر چەندی حەولم دا،بەهێندفکروبیر

لێك دورن مەودایان زۆرن،تەگبیروتەقدیر

١٢١ * * *

تەگبیرورا لەواجباتانە کێ تەگبیرورای،کردنەواجبات

"" "" لەژیانی هیچ کات،هەڵێکی ناکات

١٢٢ * * *

تەڵەی مشکی گرتوە داوی مام عەلیم،داینابونەوە

"" "" مشکی بۆگرتبوو، لێی کۆبونەوە

١٢٣ * * *

تەماح تەماح دەگولان و،دوزامیش دەکات

دەگولانیش دەکات کێ یەکاری وەی،ڕێك وپێکی بکات

١٢٥ * * *

تەماح سەری نەبڕی بۆت بکرێ سەری،تەماحی ببڕی

سەرت دەبڕی دەنانەوزوتر،سەری تۆدەبڕی

١٢٦ * * *

تەماح کار دایمە موحتاجە کاری تەماح کار،لەبنی ڕاخوارە

"" "" موحتاجەورسقیش،لەدوای وی سوارە

١٢٧ * * *

تەماح کاردونیای پێ بدەی تەماح کاردنیای،پێ بدەی وبزانێ

تێرنابێ وقانع بەنانێکی تێرە برسیە وهەژاریش،ڕازین بەنانێ

١٢٨ * * *

تەنبەڵ بەتەوەزەلی گوت	تەنبەڵ پێی دەگوت،بەم تەوەزەلە
سبەێنێ ناچینەکارێ	بۆکاری سبەینێ،نابی بکەی پەلە
تەوەزەل گوتی	دەیگوت پێت خۆشە،دوسبەش ناچین
پێت خۆشەدوسبەش ناچین	کەڵکی وەردەگرین،پێم خۆشە وەهەلە

*   *   *

١٣٠

تەندور تاگەرمە	دەستت نەسوتێن،بگرەوڕەفیدەی
نانی پێوەدە	تاتەندورگەرمەو،نانی پێوەبدەی

*   *   *

١٣١

تەندورکەداغە	تیێی ناگاوبیری،قۆڕدەماغ دەکا
ونانی داغ دەکا	تەندورزۆرداغ بێ،نانی داغ دەکا

*   *   *

١٣٢

تەنکی وقوڵی ئاوێ	تەنکی وقوڵی ئاو،جوان لێی بڕوانی
لەبوارێ ڕادیارە	لەبواریش دیارەو،خۆزۆربەجوانی

*   *   *

١٣٣

تەنگانان بەریان تەسکە	دەی بابێتەپێش،تۆش ئاوابزانە
"" ""	بەریان زۆرتەسکە،دەڵێن تەنگانە

*   *   *

١٣٤

تەنگانەبەئیشتیای	لێی بگرەسەرڕێ و، هۆبانەوبانە
پیاوی نابێ	بەئیشتیای پیاوی،نابن تەنگانە

*   *   *

١٣٥

تەنیاماڵ	تەنیاماڵ یاهەر،لەدێی بەدەربی
لەدراوسێی خەراپ چاترە	نەجیران خوێڕی و،زۆرنان نەدەربی

*   *   *

١٣٦

تەواوت کرد	تەواوت کرد.دەی،ئەوکاری جوانت

"" "" ئێمەش دەی چیدی،نین چاوەڕوانت

* * *

١٣٧

تەون کێ کردی کێ بوئەوتەونەی،بارهێناوکردی

نەویردی قازانج وبەهرەی،بۆئەوبووبردی

* * *

١٣٨

تەونی بۆدادەنێتەوە ڕێگای پێشترەو،ئەیتەنێتەوە

"" "" داوەیاتەونەو،دایدەنێتەوە

* * *

١٣٩

تەونی تەونێکەوداوێك،بۆی داناونەوە

بۆداناوەتەوە کار وەهۆی دیشن،بۆی پێچاونەوە

* * *

١٤٠

تەیر لەنگەری قەتارەی تەیران،دیێن وڕادەبرن

لەسەردەگرن وەك نیسێی لەسەر،لەنگەرێ دەگرن

* * *

١٤١

تەیری گول ئاشقی دەڵێن تەیری گول،ئاشقی دارێکە

داری ژەقنەموتێ یە ژەقنەموت لەسەر، شانی بارێکە

* * *

١٤٢

تیتۆڵێکی لەدایکت دادڕە ڕێگاکەی دایتەو،دادڕەتیتۆڵێ

"" "" بانەجاتیو بێت، لەبۆڵەبۆڵێ

* * *

١٤٣

تێر ئاگای لەبرسی نیە کێ دیتویەتی و،بچێت وبپرسی

"" "" تێرێك لەوەزعی ،پیاوێکی برسی

* * *

١٤٤

تێر بخۆو ماڵان مەکە تـــیـێـــر بـخــۆیـانــی،هــەرتــادەتــوانـــی
"" "" نـەچـیـەهــیــچ مـاڵـێك،لـەنـان بـرِوانــی
* * *

١٤٥

تیری پاش باسکیە تـیـێـری پـاش بـاسـكـیـەو،بـۆئـامـۆزایـە
"" "" بـەرخـیـش مــاویـێـكـیـەو،لـەنـاوكــۆزایـە
* * *

١٤٦

تیری تۆ ؟ پەلە پیتکەی منە وەك پـەلاپـیـتـكـەی،مــنــەوتــیـرەكـەی
"" "" خـەریـكـی بـاویـێـی،چـاوی مـن كـویـێـركـەی
* * *

١٤٧

تیری چەوێڵ راستـــــە چــەوێـل بـیـهـاوێـت،هـەرگـوللـەوتــیـری
ڕێی كەوتـوەوبـەكـەس،ڕێی پیێ نـاگـیـری
* * *

١٤٨

تیری داوە کەوانی دەشارێتەوە تــیـری داوەتـیێ و،هـیـێـنـدەبـەجــوانـــی
دەی شـیـێـریـێـتـەوە،ئـــەوجــاركــەوانـــی
* * *

١٤٩

تیری دەتیردانیٚ دا نەماوە دەتــیــردانـیـێـی دا،هــەرتــیــرنــەمــاون
هــەربـۆیــەش لـەشــەر،واشـلـن وخــاون
* * *

١٥٠

تیرلەکەوانی بێتەدەر ناگەڕێتەوە لــەوكــەوانـی ڕا،هــەرتـیـریـك چــۆدەر
نــاگـەڕیـێـتـەوەو، ورِۆیـشـتـوەیـەكـسـەر
* * *

١٥١

تێرنەخواردن لەباب مردنیٚناخۆشترە بـرِوانـــەوئـەگـەر،شـیـێـوی تـیـێـرنـەخـۆی
بـابـیـشـت بـمـری،تـۆهـیـێـنـددەگـری بـۆی

یان " دەی تۆش دەزانی،خۆتێرنەخواردن
" " ناخۆشترەولەباب،دوباپیرمردن

١٥٣ * * *

تێرونیوەتێر بیرناکالەوەی،تێربی ونیوەتێر
هەرگەرمەسێر فەرقی پێ ناکات،سارد بێ وگەرمەسێر

١٥٤ * * *

تیری کوێریە تیری کوێریەودەی ، بێ بیهاوێژی
گرتی ونەیگرت وێی کەوی ودەنا،ڕاستیم پێ بێژی

١٥٥ * * *

تیرێك لەمن نەبێ لەئاوالم تیرلە من نەبێ و،بێ بۆئاوالم
وادەزانم لە چەوالی کایەدەدرێ وەك لەکابدرێت،ئاواخوشحالم

١٥٦ * * *

تیرێك ودو نیشانە ئاوات دادەنیم ،وێڕای کارزانان
" " تیرێکی باوێی و،بۆدونیشانان

١٥٧ * * *

تێشوی دەست وپەنجەی تۆ،ئاوازونەڕزی
پێغەمبەردزە تێشوی پێغەمبەر،بێ لێشی ئەدزی

١٥٨ * * *

تێشوی شوانی بیخاتەپشتی،ئەوتێشوی شوانی
چ لەزگ وچ لە پشت یان دەزگی دابی،کێ لێی دەڕوانی

١٥٩ * * *

تێکوشین بۆخواردنی مەلێ،ددانت تیژکە
بەتەمای جیرانی ئیشکە تێکوشین بەهیوای،جیرانی ئیشکە

١٦٠ * * *

تێ گەیشتن لە دێـیـەوەسـەرخـۆو،وردرۆیـن وروانـیـن

مێوژمڕەشان خۆشترە خـۆلـەمـێـوژانـیـش،خـۆشـتـرەوزانـیـن

١٦١ * * *

تینولەخەویاوادەزانی تـیـنـولـەخـەویـا،وای هـاتـبـۆبـەرچـاو

هەمودونیائاوە دونـیـامـان تـێـگـرا،کـانـی بـوەهـەرئـاو

١٦٢ * * *

تینو.وبرسی ئـی مـاڵـەخـۆتـی،تـیـنـوبـی وبـرسـی

ماڵەخۆتی دەنـادەمـزانـی،بـێ ڕاو بـێ پـرسـی

١٦٣ * * *

تینی تێدانەماوە پـیـێت خـۆش بـوئـاواش،هـەرحاڵی نـەبین

" " هـەرتـیـێی دانـەماو هـیـچ گـەرمـایـی وتین

١٦٤ * * *

١٦٥

پیتی(جیم)

جیمم لەڕیزی، جـەماڵ وجوانـان
تاکولێژنەبوە، جـێمان لەزوانـان

*   *   *

١

جاران بێ ساز هەڵدەپەڕی	بـۆن هـەڵـپـەڕیـبـون،بـەبێ سـازجـاران
ئێستا سازیشی پێیە	بـەکـەیـف وخـۆشـی ،لـەدێـی وشـاران
" "	ئـێـسـتـا کـەهـاتـوەو،سـازیـشـی پـێـیـە
" "	دا یـمـەهـەرسـەماو،شـایـی وگـوڵـباران

*   *   *

٣

جارێ شەقەی	نـەیـزانـیـبـوچـیـەو،ئـەوقـاڵ وبـاسـە
قەنناسەی نەبیستوە	نـەیـبـیـست بـوجـارێ،شـەقـەی قـەنـاسـە

*   *   *

٤

جارێك بەزستانێ	لـەنـێـوخـۆمـانـدا،هـەرچـی پـەرسـتـان
دەڵێن سارده	جـارێـکـی دەڵـێـن،خـۆسـاردبـوزسـتـان

*   *   *

٥

جارێکت خواردم بەسندانت بێ	هـاتی فـریـوت دام،تـۆی لـەئـەوەڵ جـار
دوجارت خواردم نەوشی گیانت بێ	جـارەکـەی دیـکـەی،خـۆمـم تـاوانـبـار

*   *   *

٦

جارێکت هەڵە لێ قبوڵ دەکرێ	هـەڵـێـکـی تـۆیـکـەی،چـاوپـۆشـی دەکرێ
بۆیەسێ ودوبۆت پێنەناکرێ	بـوبـەسـێ و چـوار،رێـگـەی پـێ دەگرێ

*   *   *

٧

جارێ لەکوێتە	دەی کـواچـت دیـوەو،لـەکـوێـتـەجـارێ
" "	یـاخـواپـیـاوخـەراپ،بـەردیـان لـێ بـارێ

*   *   *

٨

جاریٚ هەر کوڕی دایـکـێـتـی،هـێـشـتـاوەك جـاران
کوڕی دایکێتی بۆن بـێـنـیٚ وبـەتـا،یـان هـەربـەبـاران

* * *

٩

جاریٚ هەرگەرمەبرینە لـەکوێـتـەئـێـسـتـا،هـەرگـەرمـەبـریـنـە
"" "" پـاش ساردبـونـەوەی،جاخـۆت وەبیـنـە

* * *

١٠

جاشکی کولکن پەسـنـدیـان کردون،دەی جـاشکی کولکـن
کۆرپەی چلمن مـنـدالـی چلـمـن،لـیکـن بـیٚ وچـلـکـن
کوێلکی ورگن لـێـم حـالّـی بـویـەو،دەزانـم دەلّـەی
"" "" سیٚ هـەمـیش گوێـلکی،تـەنـبـەڵ وورگـن

* * *

١٢

جافر تێی ڕیا جـافـر تـێـی ڕیـاوەو،پـاك نـابـیـتـەوە
"" "" نـەخـۆش بـەدوعـایـان،چـاك نـابـیـتەوە

* * *

١٣

جام گوتی بم ئـەگـەریـەمـن بـیٚ،وەکـی ئـەوپـێك بیـێـم
شکێنن مەمزریگێنن جـام گـوتـی بـشـکـێـم،بـەلاّم نـەزریـگـێـم

* * *

١٤

جانتای پڕە و کـیٚ جـانـتـای پـڕەو،شـەریـکـی بـەشـە
ڕوی ڕەشە "" جـانـتـاکـەپـڕبـو،یـەقـیـن ڕوی ڕەشـە

* * *

١٥

جاومرە.ئەمن بمرم و جـادەی من بمرم،شوێـن بۆتـۆخۆش بی
بەتۆبلێن بۆخۆت خۆش بی عـالەم بـەتـۆبـلـیٚ،دەی بـۆخۆت خۆش بی

* * *

١٦

جحێڵێك لەلای پیرێكی جوانێ دابنیشێت،بەلای پیریێوە
دانیشی وەك حەپسیە وەبزانە بەندیەو،بەزنجیریێوە

* * *

١٧

جرۆجانەوەری چی جرۆجانەوەر،هەن لەودونیایە
دونیایەی تێدایە باوەڕكەن بیّ شك،هەموی تێدایە

* * *

١٨

جلفەی دەگێڕی هاتوەتاجلفەی،زوبگێڕی بۆشەڕ
"" "" بسوتێنیّ هەرچی،هەیتیان ویشك وتەڕ

* * *

١٩

جلكمان لەبەر جلكی من وئەوەی،لەلام بونەوە
خۆرێكەوەویشك بووە بەرخۆرەتاوێك ،ویشك بونەوە

* * *

٢٠

جلكی دو هەویّ یان جلكی دوهەویّ،وێگراوپێكەوە
وێگڕا ناحاوێتەوە ناحاوێتەوەو،لێكیان جوێكەوە

* * *

٢١

جلكی دوهەویّ یان بەبیروفكری،هەموانن تێگڕا
وێگڕا ناشۆرێن جلكی دوهەویّ،ناشۆرێن وێگڕا

* * *

٢٢

جل وبەرگ نەنكابەدو پێتاك وبەرگم ،ئەم كا.سیّ ودو
دەنكابە پیاوی لای سەرو دەنكا بەئێكێك،دانیشتوی سەرو

* * *

٢٣

جلیت ئاغاونۆكەری جلیت پێی ناویّ،ئاغاونۆكەری
نازانیّ شەرم وشورەییش، دەبیّ لابەری

٢٤ * * *

جندوکەخۆی ئەوجورەی ئەگەر،تێك چوەوگۆڕا وە

نیشان داوە جندوکەیەوچوە،خۆی نیشان دا وە

٢٥ * * *

جندوکە دوعایان حالی بوم زانیم،وازوچابۆوە

بۆ هێناوە جندان دوعایان،بۆهێنابۆوە

٢٦ * * *

جندوکە دوعایان دەبێ بیزانی و، بەلای خۆتەوە

لێ شاردۆتەوە بەلاداهاتوەو،هێندبەربۆتەوە

"" "" پاش بیرکردنەوەی،بۆم مەعلوم کرا

"" "" جندوکەنشتوی، لێ شاردۆتەوە

٢٨ * * *

جندوکە دەستی ڕەنگ وڕوی دیارەو، جۆرێك پڕا ندوە

لێ وەشاندوە جندوکە دەستیان،لێ هەڵوەشاندوە

٢٩ * * *

جوابی تەحای لەبیرت مابێ و،جوابی تەحایە

پەحایە بۆم ڕەوان کردوە،ئەویش پەحایە

٣٠ * * *

جوانی باوەڕم پێ بکەو، ئەوهەندەجوانی

تائەتوانی چەندی بۆت بکرێ و،یاتائەتوانی

٣١ * * *

جوانیکی بیخەنێوترشی جوانیێکی بیخەو، نیوترشی وتاڵی

پیرێکیش بیخەنێوشیرنی پیرلەنێوشیرنیش،هەرتاڵەحاڵی

٣٢

* * *

جوجكەی بن سەبەتێ جوجیلەی لەبن،قرتاڵەوسەوەی
دەمرن بەوێحەسرەتێ دەمرن لەداخ و،یاحەسرەت ئەوەی

* * *

٣٣

جوجكەی یەك ساڵەبۆ جوجكەی یەك ساڵەی،سەربەزەردێنە
جوجكەی دوساڵە سەرت لەوكارەی،وەرەودەربێنە
بەیتان دەڵێ دەگێڕانەوەو،هێندبەیت وقەیات
"" "" بۆلەخۆی زلتر،لەورێگەوشوێنە

* * *

٣٥

جۆگەلێك جۆگەلەی ئاوێك،لەهەركوێ ڕابێ
چۆمێكی قوڕاو ناكا چۆمێكی ڕونیان،پێی شیلوێ نابێ

* * *

٣٦

جولەترسان فەقێ جوویەهاوارو،دادبوزۆرترسان
لەبرسان دۆم بۆپەڕۆ دۆم پەڕۆوسیرمە،فەقێش لەبرسان

* * *

٣٧

جۆ لە جۆی شین دەبێ چی چاندت بەرهەم،دانەوێڵەی تۆ
وگەنم لەگەنمی گەنمیش لەگەنمی،شین بوجۆلەجۆ

* * *

٣٨

جومعەبباریێ، شەممەخۆش كەرۆ جومعەبباریێ، شەمموی خۆش دەبێ
شەممەبباریێ پەنج و شەش كەرۆ شەنبەش بباریێ،زۆرناخۆش دەبێ

* * *

٣٩

جومعەی لێ تێك چووە لێی تێك چوەجومعەو،شەممەی كامەیە
"" "" غارغاردێن دەڵەی،ئاغای دامەیە

٤٠ * * *

جۆی دیوه کای ناخوا جۆی دیوەوتازە،جاچۆن کادەخوا
"" "" وام دەکردئەمنیش، بام ئەرێ بەخوا

٤١ * * *

جەرگت ڕەش بێ جەرگت ڕەش بێ،یابۆت ڕەشبێ جەرگم
"" "" لەجەرگم دووربێ و،بارەش بێ بەرگم

٤٢ * * *

جەرگم پڕ لەخوێنە پڕپڕلەخوێنەو،لەداخت جەرگم
"" "" یابڵێم پەلاسن،لەدوریت بەرگم

٤٣ * * *

جەرگم هەرئەوڕوداوەم،وەبیرهاتەوە
جەرگی دەخواتەوە خۆجەرگم جەرگی،بۆدەخواتەوە

٤٤ * * *

جەرگم هەمو جەرگم کون کون بو،بەتیری موژەت
کون کون بوه تۆبۆم دەرمان کەی،بەخەندەوبزەت

٤٥ * * *

جەرگ ودڵی نیه خۆجەرگ ودڵی،هەرنەبوەهیچ کات
"" "" سەرەڕۆهەرخوا،ڕوحمی پێدەکات

٤٦ * * *

جەرگی جەرگە ولەتاوان،جەرگی بخوا تەوە
جەرگی دەخواتەوە ئاکاری پێشوی ،خۆی بشوا تەوە

٤٧ * * *

جەرگی خۆی ئەوەهەرجەرگی،خۆی دەخواتەوە

دەخواتەوە	ڕێگەی پێ داچوی،خۆی ناڕواتەوە

* * *

٤٨

جەرگی سوتاوە	جەرگی سوتاون و،یارمەتی دەوێ
"" ""	بێ وەزع وحاڵەو،بۆن نانوێ شەوێ

* * *

٤٩

جەرگی نیەوسێ پەلاکیش	دەی جەرگی نەبوەو،یاهەرنەیماوە
هەرئەوەندەکارێ دەکا	سێ پەلاك هاسان،کاری لێ کراوە

* * *

٥٠

جەماعەت جەمەو	جەماعەت گشتیان،کۆوەبوەوجەمە
هەرتۆیان کەمە	خۆت بەجێ هێشتوە،هەرتۆیان کەمە

* * *

٥١

جەم مردوبووە	واجەم مردوبووە،چی پێ نەخوراوە
"" ""	بیرێکیش بۆچاك،بونێی نەکراوە

* * *

٥٢

جەمێ	جەمێ بەچوارو،نیونانی خورێنە
بەچوارنان خورێنە	لەخواردنێ ولەزگی،واسەردەرێنە

* * *

٥٣

جەواڵم لەزگم	تێروجەوا ڵم،لەزگم نەدرونە
نەدروە	تۆبڵەی لەوانم،ڕاپرکردونە

* * *

٥٤

جەوانی یادەت بەخێر	بیرەوەریێکەو،دەوران لاویم
"" ""	پیری وکەنەفتی،یاهەرکۆلاوێم

* * *

٥٥

جەهلی بۆشەیتانی جەهلی ونەزانی،لەخۆبڕەوێنە
هاتوە بۆشەیتان چاکەو،زۆرسم چەقێنە

٥٦ * * *

جەهەندەمت لێ پڕبێ دەبڕۆنەتبینم،جەهەنەم پڕکەی
"" "" بۆدواهاتنەوەش،دەکرێ خۆقڕکەی

٥٧ * * *

جەهەنەم پوڵی ئەوەش بڕوادەی، جەهەنەم پوڵی
"" "" خەرجیش ناکرێ هەر،هەموی ئسوڵی

٥٨ * * *

جیران جیرانی ناخوا خۆقەت قەت نایخوا،جیران جیرانی
"" "" کواکێ یەئەوقسەی،نەکاونەیزانی

٥٩ * * *

جیران نابینێ وەخرۆشێ جیران چی نەدی و،هاتوەدەخرۆشی
خواوەند دەبینێ وە پۆشێ خواوەندعەیبی دی و،بۆعەبدی پۆشی

٦٠ * * *

جیران نانی جیرانی نابڕی نان لەجیرانی ،ناخواجیران بێ
"" "" بیخوات جارێکەو،بابۆپیران بێ

٦١ * * *

جێژنەونەگەرنێوجێژنانە جێژنەبێ ونەگەر،یانێوجێژنانە
موچەی هەتیوکوتێ نانە موچەی هەتیوهەر،دوسێ کوتەنانە

٦٢ * * *

جیفرکان جیفڕکان داوێت،بەجوتەولوشکان
داوێ دم ولوتی شکاند،ئی دایك وخوشکان

٦٣ * * *

جێگای بێکاران نـــیـــە — جێـگـای بـۆزیـادی و،بـێـکـارنـیـن ئـێـرە / پڕ.وازی خـۆت بـێ و،جـێ هـەڵـبـبـژێـرە

٦٤ * * *

جێگای خۆت بـنـاسە — جـێـگـای خـۆت یـاهـەر،باو.وبـاپـیرانـت / بـیـنـاسـەو.زۆرجـوان،خـزم وجـیـرانـت

٦٥ * * *

جێگای شوکرانەیە "" "" — پـڕپـەدڵـم تـەواو،شـوکـرانـەبـژێـرم / هـیـمـەدادلـەخـوابـێ،زۆرسـەرەوخـێـرم

٦٦ * * *

جێگای غەریبان گۆشەوکەنارن گۆرانی فۆلکلۆری — غـەریـب لـەشـاران،غـەریـب دیـارن / جـێـگـای غـەریـبـان،گـۆشـەوکـەنـارن

٦٧ * * *

جێگای لاقت بکەوچالاقت وەگوێزە — هـەرکـاتـێ جـێـگـای،لاقـت کـردەوە / لاقـی بـگـوێـزەوەو،بـچـۆپـاڵ گـردەوە

٦٨ * * *

جێگای لاقت بکەوە سەرت جێی دەبێ — جێی لاقـی بـکـەوەو،سـەرت جێی دەبـێ / هـیـچ کـارێـکـیـشـت،ئـەگـەرپـێـی نـەبـێ

٦٩ * * *

جێگای لەخۆت لێژ مەکە "" "" — بـەبـڕیـاری مـن،هـەرقـەت وانـاکـەی / جـێگای خـۆت لـێژو،وای خـەرانـاکـەی

٧٠ * * *

جێگای لەخۆی لێژ کرد — هـەربـەقـسەووتـەی،پـیـاوی گـیـژی کـرد

"" "" جێگاکەی خۆش بو،بۆخۆی لیژی کرد

٧١ * * *

جێگای مستێ پێلاقەیە پێت بڵێم بێ دەنگ،عەیبیشی فرێدە

"" "" کێ بەمست لێی دای،پێلاقەی لێدە

٧٢ * * *

جێگای ناخۆشی لێت دیارەکەچلۆن،هات وچۆیەتی

ماڵەخۆیەتی جێگای زۆرناخۆش،ماڵی خۆیەتی

٧٣ * * *

جێگایان هەرخۆت پەنادا،لەبن پەسیوان

بەهەتیوان لێژ کرد تاوایان لێژکرد،جێی بەهەتیوان

٧٤ * * *

جێگایەك مەلای لێ نەبێ جێی بەبێ مەلاو،کەسیش نەناسم

بەکەڵبابی دەڵێیم بوڵقاسم کەڵەشێرم دی و،دەڵێم بوڵقاسم

٧٥ * * *

جێی خۆی گەرم نەکردوە جێگای خۆی گەرم،دانەهێناوە

"" "" فەقیرەبۆچی،تێت هەڵپێچاوە

٧٦ * * *

جێی ڕمبێ بکەوەو لێت وەدیارکەوێ،بەردی بوەشێنە

ڕمبێ بچەقێنە جێی ڕمبێ بکەوەو،ڕمبی بچەقێنە

٧٧ * * *

جێی گلمەتێ سندانت پێ بڵێن،ولامی دەردە

بەردە گلمەتت لێ دەن،جێگاکەی بەردە

٧٨ * * *

پیتی (چیم)

چیم لەچل سوارەی،غەیبی چاوەڕێم
بەلاوموسیبەت،نەیەن بۆ سەر ڕێم

*   *   *

١

چادان چای دەناسیٚ چادانەوزۆرچاك،واچای بناسیٚ
"" "" لەدوای وی نەكەی،ئیدی هیچ باسیٚ

*   *   *

٢

چارەنوس وابو چارەنوس وابوو،هەردەباوابا
"" "" دەی هەرواش نەبا،دەباچ كرابا

*   *   *

٣

چارەی بێچاران سەبركردنە چارەی بیٚ چاران،سەبركردنە
"" "" چاوەڕوانی زۆر،بۆخۆی مردنە

*   *   *

٤

چاك بیٚ، بۆخۆتەو خەراپ بۆخۆتەو،چاكەش دێتەڕێت
خەراپ بی بۆخۆتە گولٚ بیٚوباچەقلێش،نەیەن بۆسەرڕێت

*   *   *

٥

چاكت بۆهاتوە تەنیاهەربۆتۆ،لەم سەنەوسەدەی
ئەگەرلەقی لیٚ نەدەی چاكت بۆهاتوەو،لەقی لیٚ نەدەی

*   *   *

٦

چاكت خولەسەرئەوخەلٚكەی لەسەرئەوخەلٚكەی،بۆخۆت كەركردوە
كەركردوە هەربەویستی خۆت،بەڕێوەت بردوە

*   *   *

٧

چاك لەكورەی چاك هاتۆتەدەر،لەم كورەخانە

هاتۆته دەرێ رێـك وپـیـێك حـازرەو،بـاروبـارخـانـه

٨ * * *

چاك وایه نەیزانی بـەو بـڕوایـەی مـن،نـەیـزانـی چـاکـه

"" "" نـابـی هـەمـوشـتـێك،لـەقـاودەی کـاکـه

٩ * * *

چاك وخەراپ بۆکەس نامێنێ چـاکـەوخـەراپـەن،بـۆکـەس نـامـێـنـی

"" "" بـەلاّم تـادوارۆژ،شـوێـنـی دەمـێـنـی

١٠ * * *

چاك وخەراپ ڕادەبرێ ڕادەبـرن هـەردوی،خـەراپـەوچـاکـه

"" "" چـەندی پێت دەکرێ،بگرەڕێی چـاکـه

١١ * * *

چاك وخەراپ ناشاردرێتەوه خـەراپ بـی و چـاکـەش،ناشـێـرێـتـەوه

"" "" بـەنـۆبـەی خـۆیـان،بـۆلای دێـتـەوه

١٢ * * *

چاکه پرسیاری ناوێ چـاکـەوکـاری چـاك،پـرسـیـاری نـاوێ

"" "" خـۆدەنێـوڕێـگـەو،کـاری چـاك بـاوێ

١٣ * * *

چاکەلەگەڵ خەرا پان لـەگـەڵ پـیـاوخـەراپ،تـۆدەکـەی چـاکـه

وەك خەرا پە لەگەڵ چاکانه وەك خـەراپـێکـەو،لـەڕێـی پـیـاوچـاکـه

١٣ * * *

چاکەوخەرا پە چـاکـەوخـەراپـە،دەکـرێ بـەدوکـەس

بەدوان دەکرێ چـەپـڵـەبـەدەسـتـێك،لـێ نـادرێ بـۆکـەس

١٤ * * *

چاکەوخەرا پە دەمێنێتەوه چـاکـەوخـەراپـە،هـەردوك دەمـێـنـن

"" "" هەرچاکەچاکن و،دەی زوکەن بێنن

١٥ * * *

چاکەوخەراپەی بۆی جوێ نابنەوە،خەراپەوچاکە

جوێ ناکاتەوە لێك خۆی لێ گێل کردوەو،یامەربێ باکە

١٦ * * *

چاکە،ون نابی چاکەبکەچاکە،بۆکەس ون نابی

"" "" بێ شك بەونابی،فکرت تێی دابی

١٧ * * *

چاکەی بکە و دەتۆچاکەی بکە،بیخەچۆم گۆم

بەئاوێی دابێڵە قەرەبوی دەکا،خوا بۆت کوڕی خۆم

١٨ * * *

چاکەی بکەی چاکەی دەبینی و چاکەبکەچاکەت،دێتەیارمەتی

خەراپەش بکەی خەراپەی دەبینی تۆخەراپەبکەی،دێ بۆنیکبەتی

١٩ * * *

چاکەی بکەباچاکەت بێتەرێ دەسا چاکەبکە،بێتەرێت چاکە

"" "" خەراپەش دێتە،رێت زۆر بێ باکە

٢٠ * * *

چاکەی خۆت دەوێ ناکاروچاکەت،دەوێ تۆش دەبی

چاکەی لەگەڵ خەڵکی بکە چاکەوپیاوەتیت،بۆخەڵکیش هەبی

٢١ * * *

چاکەی خەڵکیت بێتەبەرچاو پیاوەتی خەڵکیت،نەیێتەبەرچاو

"" "" سپلەی وزۆرزوش،لێت دەدن لەقاو

٢٢ * * *

چاکەی خەڵکی کەم بێ وبەزۆری،تۆوبزانەچاکە
کەمیش بی بەزۆری بزانە هەرلەبیرت بێ و،کەشیرت پاکە

* * *

٢٣

چاکەی دەگەڵ دەبرۆچاکەبکەی،تۆلەگەڵ کرمانج
کرمانجی بکەی فکروبەرژەوەند،بەبێ هۆوئامانج

* * *

٢٤

چاکەی سەربەخۆ چاکەی سەربەخۆ،سەرت دەشکێنێ
سەری پیاوی دەشکێنێ پەشیمانیەکەی،دڵت دەردێنێ

* * *

٢٥

چاکی پیر پەڕوی لەدەورەی وەکو،جاران بێی وبڕۆی
"" "" بەوێنەی ئاڵاو،چاکی پیرپەڕۆی

* * *

٢٦

چاوان هەڵێنەتۆبزانەمن کێم چاوان هەڵێنەو،تۆبزانەمن کێم
گۆرانی فۆلکلۆریە لاوەکەی نوێنیم،گەرقەولت داپێم

* * *

٢٧

چاوبازە،ناگیرێ چاوبازەودەڵێن،ناگیرێ بازدە
"" "" بۆچاوبڕکێ نیێش،سازەوئامادە

* * *

٢٨

چاو بچوقێنە چاوان بچوقێنەو،باکەس نەبینی
باکەس نەتبینی نەوەك لەدیتنێ،زیانیکێ ببینی

* * *

٢٩

چاوبلقەدۆ عەیبی وەی دەی بۆ،لەمن ولەتۆیە
"" "" فێرکردەی خۆیتی،چاوبڵقەدۆیە

٣٠ * * *

چاو بۆدیتنیٚ یە چاوبۆدیتنیٚیە،تیٚر پیێ بڕوانە

"" "" بەسیلەی چاوی،چەندی بڵەی جوانە

٣١ * * *

چاوچنۆك بیٚ ئابڕوە چاوچنۆك هەروا،عەیب داریٚکە

"" "" بۆودینی ودونیاش،زیان باریٚکە

٣٢ * * *

چاوسورە چاوسورەوبۆمنیش،پشتیوانیٚکە

"" "" ئاکاری وەك خۆی،شیرن وجوانیٚکە

٣٣ * * *

چاولەچاو چاولەچاوبڕین،بەقین شەرم ئەکا

شەرم ئەکا بەرتیل بەردی ڕەق،شل ونەرم ئەکا

٣٤ * * *

چاولەدەستی خەڵکی بۆچاوت دەبی،لەدەستی خەڵکی

"" "" بەرژەوەندیت بیٚ،زیٚڕی وبەکەڵکی

٣٥ * * *

چاولەڕیٚگایە نەکو بڵەی مامۆم ،کاری هەروایە

"" "" وەعدەی پیٚ داوەو،چاولەڕیٚگایە

٣٦ * * *

چاو مار بیٚ وەی مەحتەل بی،دیسانیش وەك پار

"" "" چۆن فریوی داین،خۆدیتت چاومار

٣٧ * * *

چاومان نابینیٚ چاومان نابینی،یەکتر ببینین

یەکتر ببینین — تا بزانین کێن،زۆرتر شیرینین

* * *

٣٨

چاوم خێل بولەرێگایە — چاوم لەرێگا،خێل بون دەی تاکەی

"" "" — هەروارات گرتم و،چاریشمان ناکەی

* * *

٣٩

چاوم لەتاوان سپی بو — وا سپی هەڵگەران،چاوم لەتاوان

"" "" — خۆم ڕاگرت نەچوم،بۆجێگەی پاوان

* * *

٤٠

چاوم لەدەستی تۆیە — ڕوت وڕەجاڵم و،تاوێستاش بۆیە

"" "" — چاوم لەلوتف و،لەدەستی تۆیە

* * *

٤١

چاووەچاودەکەوێ — ڕاگرەبۆوەختەی،چاووەچاوکەوێ

"" "" — حورمەتی هاوسێت،ئەگەرپێ دەوێ

* * *

٤٢

چاوەشی — هاتوەچاوەشی،ئی قەلیاساوێ

قەلیاساوێ — بیروفکری مەی،دەی هەرپێ ناوێ

* * *

٤٣

چاوی بەرمدایە نادابم بینێ — چاوی بەرادا،نادات بەهیچ جور

"" "" — بم بینێ نیزیك،بم یازۆرلە دور

* * *

٤٤

چاوی پەڕینە — چاوی پەڕین بۆ،تۆقی سەربەجوت

تۆقی سەری — منیش لێی ترسام،بەخوای چم نەگوت

* * *

٤٥

چاوی جینێی دەردێنێ
دەیان گوت خۆتۆ، فەقیر وبێ نوای

"" ""
چاوی جندوکەی ،دەردێنی بەخوای

* * *

٤٦

چاوی چوقاند
هەربەسەرسورمان،واقم بردەوە

وزاری کردەوە
چاوی چوقاندن و،زاری کردەوە

* * *

٤٧

چاوی خۆشەویستی
چاوی حورمەت و،زۆرخۆشەویستی

عەیبی نابینێ
نابینیت عەیب و،عاری ونەویستی

* * *

٤٨

چاوی دوژمنت کوێربی
چاوی دوژمنت،کوێربی نەتبینی

"" ""
دەنالەبنیڕا،هەردەت فەوتێنی

* * *

٤٩

چاوی دوسەری
چاوی دوسەربێ،بەمنی هەڵنایە

بەمن هەڵنایە
خۆزیاتاقیامەت،هەرنەم دیبایە

* * *

٥٠

چاوی دەرێ
بۆبەردێ دەڕوا،یان هەربۆسەرێ

"" ""
دەڕوا بابڕوات ، دەی چاوی دەرێ

* * *

٥١

چاوی ڕەشت کاڵ بۆوە
ئەوەی پێت وا بو،وەك خوێ مابۆوە

"" ""
ئەوجاریش چاوی،ڕەشت کاڵ بۆوە

* * *

٥٢

چاوی سوربوە
چاوی سوربونەو،زۆرجاروادەکا

"" ""
هەرلەخۆڕایی،کێشەی سازدەکا

٥٣ * * *

چاوی له پیاوی ژێرماڵ ئه‌کا

چاوله‌چاوپیاوی،ئی ژێرماڵ ئه‌کا
تاکرێ خانوه‌که‌ی،مشت وماڵ ئه‌کا

٥٤ * * *

چاوی له‌دوای بو

چاویان له‌دوای بوو،باوه‌ڕیوبێ پێم
ده‌وکێم مابه‌خوای،که‌م مابش خێن کێم

٥٥ * * *

چاوی له‌ڕێگایه

هه‌روابارهاتوه‌و،عاده‌تی وایه
چاوله ڕێگایه‌و،یاهه‌رله‌دوایه

٥٦ * * *

چاوی له‌سه‌ریان خۆری به‌سه‌ریان

چاوه‌که‌ی لیرو،له‌وێ له‌سه‌ریان
بۆغه‌وارانیش،خۆلی وه‌سه‌ربان

٥٧ * * *

چاوی له‌وه‌ش کارێ ده‌کا

چی دیتی چاوی،کاری لێ ده‌کا
چاوی واجاچۆن،فه‌رقی پێ ده‌کا

٥٨ * * *

چاوی ماری ده‌ردێنی

ددان وه‌ك بڕه‌ك،وێنه‌ی نانوێنی
مارپێی ناوێری و،چاوی ده‌ردێنی

٥٩ * * *

چاوی هارو ماردەردێنی

توشی ماریش بی و،هێرشی بۆبێنی
هه‌ردوك چاوانی،به‌جوت ده‌ردێنی

٦٠ * * *

چاویه‌ك وفرمێسك

چاوهه‌رجۆتێکن و،زۆرداربی وهه‌ژار

هـــــــەزار کەچی فرمێسکیش،دێنەخوارهــەزار

* * *

٦١

چاوی هەڵنایە تەماشام کات چاوی هــەڵــنــایــەن،تــەماشام بکات

«« «« هەربەمۆڕەمۆڕ،خێسەم بالێ بکات

* * *

٦٢

چ باکم هەیە دەی من بۆدەبی،هیچم خەیاڵ بێ

دراوم هەیە پولم بەتێری و،گونی وجەواڵ بێ

* * *

٦٣

چ بچێنێ دەیدرویەوەو،هەرچی بیچێنی

ئەوی دەدرویەوە واچاکەوهەرچی،چاك بێ بیچێنی

* * *

٦٤

چت کردەحەمبار چت بوەتێت کردوە،لەنێوحەمبارێ

هەرئەودێتەخوار لێی هاتەخوارێو،هەرئەوبوجارێ

* * *

٦٥

چت ماوبیکەی چت مابوبی کەی ،بیلێ بابزانم

«« «« لای تۆهەرچی بم،خۆ هەر نەزانم

* * *

٦٦

چت ماوە بیلیی چت ماوەبی لێی،بۆدواین جارت

«« «« دەی بیلێ باوکم،تەواو بێ کارت

* * *

٦٧

چ خێرێ لەخولای بو چ خێرێ لەخودای،لێم بوەگرژومۆن

«« «« نەیگرتن قەدری،ئی نوێ ونەئێ کۆن

* * *

٦٨

چ داربەقونم نەدیون — چ دا ربەقونمان،نەدین بێنەوە

لەولاڕابگەڕێنەوە — بەخاترجەمیش،بابحەسێنەوە

٦٩ * * *

چ ددان ئێشان — تاقی کراونەوەو،کەددا نی بێشی

چ ڕوح کێشان — یامام ئیزڕائیل،بێت وڕوحی بکێشی

٧٠ * * *

چرا خۆقەت — چرانایبنیَ و،قەت پشتی وبەری

بەرمووەی خۆی نابینیَ — چۆنی لیێی حاڵی، نەزان سەڕسەری

٧١ * * *

چرا لەچرای ئاورووەردەگریَ — چرازولەچرای،ئاوری وەردەگری

"" "" — کارئەنجام دەدریَ،بیَ وەی ڕیَ بگری

٧٢ * * *

چرا لەڕۆژیَ،ڕوناکایی نیە — چی زانیم بۆمن،هەرفکرەوخەمە

"" "" — چرای ڕۆژی ڕون،شۆقی زورکەمە

٧٣ * * *

چرای بۆهەلکراوە — ئەوڕۆمزگێنیان،بۆمن هێناوە

"" "" — خۆشوکرم چرای ،بۆداگیرساوە

٧٤ * * *

چرای درۆیە بیَ شۆقە — چراکەی درۆی،نەڵەی بیَ نورە

"" "" — من شەریك نابم و،دەجابم بورە

یان "" — چرای لەدرۆ بیێت، شۆقی هەرکەمە

"" "" — خۆی لیَ دورخەوەو،هەردەردوخەمە

٧٦ * * *

چرای عومری کوژایەوە لەجوێ بونەوەی ،دڵیش برژا وە
"" "" خۆچرای عومریشی،یەکجێ کوژا وە

* * *

٧٧

چرای فەقیران مانگەشەوە چرای فەقیرو،مسکێن ودەروێش
"" "" مانگەشەوئەویش،هەوری دێتەپێش

* * *

٧٨

چرای کەس تارۆژ نایسێ پێم وەنیەبۆکەس،ئاواهەڵکەوێ
"" "" چراکەی بایسێ و،تائاخری شەوێ

* * *

٧٩

چرایماڵیان کوژایەوە چراکەی ماڵیان،بۆوا زوکوژا وە
"" "" یان ئەوەش داوبو،هات بۆی دانا وە

* * *

٨٠

چرای ئاکەسان چرای ئاکەسان،تارۆژهاتەدەر
تارۆژ نایسا تەواوئایسا،ئەوشەوەی یەکسەر

* * *

٨١

چرتەمیزەی دەی باهەلاتبێ و،یانەرێکەتوە
وێ کەوت دەی چرتەمیزەی،دیارەوێکەوتوە

* * *

٨٢

چر چە پەستی کە چرچەپەستی بکەو،تاماوەت ماوە
"" "" نەیکەی حەسرەتەو،دەدڵتدا ماوە

* * *

٨٣

چرر دەرچوم لەخێرو،بێریش نامەوێ
دەرپێ یە لەچرِدەرپێی وا،چم دەست ناکەوێ

٨٤ * * *

چ سەختێك ماوە چ سەختێك ماون،کەهاسان نەبێت

هاسان نەکرابێ شەرتیەپیاوبۆخۆی،هەراسان نەبێت

٨٥ * * *

چش خێرێ ناکا ئەوەش باوابێت،پاکانەش ناکا

" " وێمدەدواجاربێ و،چش خێرێ ناکا

٨٦ * * *

چکەچکی دڵۆپان ئەیبینی تککەو،چککەی دڵۆپان

مشەمشی زڕبابان یامشەی زڕباب ،دێدەنگی تۆپان

٨٧ * * *

چل دونیا وەهەم بدۆزی تۆگەرچل دونیاو،ویێوەش وەدۆزی

خوابەکەس نادا ،زیادەڕۆزی دەی نەدرابەکەس،خۆزیادەڕۆزی

٨٨ * * *

چلکن دەوڵەمەند چلکن دەوڵەمەند،دەبخۆماڵی خۆت

" " یابێدەوهەتا،خێرێك بکرێ بۆت

٨٩ * * *

چل کوچە چل کەچك ومەنجەڵ،تاوەش بارم بو

بارم بو خۆش بولەئەم کۆلان،ڕێگەم یارم بو

٩٠ * * *

چلمی چلم ولیکیشی،هەرپێی دانادا

پێ دانادا ئیتربابزانێ و،زوخۆی لێ لادا

٩١ * * *

چلوبڕ چلوبڕ یاهەر،بەچلوی زستانێ

"" "" — دەرکران هاتنە،گوڵێ ونەستانێ

* * *

٩٢

چم بەهەناوانەوە — تێك چوەوەزعەکەم،جورێك گۆڕا وە

نەماوە — سست بوەهەناوم،چیان پێ نەماوە

* * *

٩٣

چم پێ نەبڕابو — چم پێ نەبڕابو،تابۆی بسوتێم

بۆی بسوتێم — نازانم چۆنو،باوەڕکردوەپێم

* * *

٩٤

چ مێوژێك و — دەچم زودێنم،کەویژێك مێوژ

چ کەویژێك — لەرێ قانع بوم ،بەدەنکێ مێوژ

* * *

٩٥

چوار پێی سەیەو — کەللارەن وردە،قاپ چوارپێی سەگە

وردەقا پی کەللارەیە — نەیوێرابچێتە،نێوبزن وتەگە

* * *

٩٦

چوار دیواری ئیختیاری — خانویێکی خۆت بێ،بان چواردیواری

"" "" — ئیختیاریش بەخۆت،بێ رێگەوبواری

* * *

٩٧

چوبۆتۆوهەرزنی و — چو.تۆوهەرزنمان،بەخێربۆبێنێ

هاتەوەبەسەرباقانداکەوت — شینەی بەهارێ ،شکارتەبچێنێ

"" "" — هاتەوەوبەسەر،باقانداکەوت

"" "" — شەرمی کردنەچوو،کوڕان بدوێنێ

* * *

٩٩

چو بۆڕیشی — چوریشی دانێ و،یاشین کاتەوە

سمێلیشی لەسەردانان	سـمـێـڵـیـان تـاشـیـن ،زویـّکـی هـاتـەوە
١٠٠	* * *
چو بۆلوتی	چـوکـاری لـوتـی،جـوریّ پـیـنـەبـکـا
گوێشیان برین	گـویـّشـیـان بـریـن و،ئـەوجـارچی لـیّ بکـا
١٠١	* * *
چۆییتە پەرپەۆرچکەی	بچێتـەپـەرپـەرۆچـکـەی ئـەوحـاسـمـانـە
حاسمانیّ دەیهێنمەخواریّ	دەیـهـێـنـمـەخـواریّ،بت بـیّ مـوتـمـانـە
١٠٢	* * *
چۆتەچ قالبێکی رەشەوە	چۆتـەقـالـبـێـکـی ،رەش وسـەخـتـەوە
" "	چـن بـۆنـاکـریّ وا،بـیّ ریّ وبـەخـتـەوە
١٠٣	* * *
چۆتەسەرداریّ	هـەربـۆسـەیـرانـیّ،چـۆبـۆسـەرداریّ
نایەتەخواریّ	ئـیـێـسـتـایـاغـی بـوەو،نـایـەتـەخـواریّ
١٠٤	* * *
چوچاوان برێژی کویربو	چـۆبۆچـاو رژتـنـیّ و،خـۆجوان کـاتـەوە
" "	بـەکـویـّروکـوتـریـن ،جـابـۆن هـاتـەوە
١٠٥	* * *
چۆ سەرئاویّ بە	چـۆبـۆسـەرئـاویّ،بـۆئـاوخـواردنـەوە
تینوایەتی گەراوە	هـەربـەتـیـنـویـّتـی،بـۆلان هـاتـنـەوە
١٠٦	* * *
چۆغەلەسەرچۆغەلەی	لاودوچـۆغـەلان،دەخـۆی.وەربـیـّـنـیّ
کوردەسۆژیّ لەگەرمان	سەرمـاش بـیّ گـەرمـا،هـەردەیسـوتێنـیّ
١٠٧	* * *

چومەباوان تەکودرم چـــوم بـــۆلای بـــاوان،بـــۆرێـسز ودەرم
کۆسی قەوی کەوتەبەرم کـۆسـتـی زۆربـەهـێـز،کـەوتـەسـەرسـەرم

*   *   *

١٠٨

چومەکانیە ئاونا چـوبـوم بـۆکـانـیـەو،کـانـی بـوئـاونـا
دستم شوتن چاونا دەسـتـم شـوردن و،بـەجـوانـی چـاونـا

*   *   *

١٠٩

چوون بەخۆتەو چـون بۆکوێبۆخـۆت،هـەڵـی دەبـژێـری
هاتنەوەبەخوایە هـاتـنـەوەت خـوایـەو،گـەرسـەرەوخـێـری

*   *   *

١١٠

چونت بیٚ و چـونـت بـیٚ ویـاخـوا،هـاتـنـەوەت نـەبـی
هاتنەوەت نەبیٚ چـەنـدی پێم خۆش بی،لـێم دوربی رەبـی

*   *   *

١١١

چۆن دڵت دیٚ بە ئـەگـەر لـێـم نـەگـری، هیچ لـۆمەولـەقـەب
هەناری بڵەی بەدمەسەب چـۆن بـەهـەنـاریـش،دەڵـەی بـەدمەسەب

*   *   *

١١٢

چونەلای قازی بەتەنیٚ پـێـاوهـەرتـەنـیـابی،بـچـێـتـەلای قـازی
رازی دمگەرێتەوە دێـــتـــەوەوهـــەرزۆر،خـــۆشـحـــاڵ ورازی

*   *   *

١١٣

چوێلەکە چیە و چـوێـلـەکـەن بـۆخـۆی،چاکـەهـەرنـەبیٚ
شۆرباوی چ بیٚ دەنـابـۆخـۆی چـیـەو،شـۆرباوی چ بـیٚ

*   *   *

١١٤

چوێلەکەچیەو چـوێـلـەکـەخـۆی چـیـەو،کللەپـاچـەکـەی
کەللە پاچەی چ بی هـەرمێـنـات باسی،زیـاتـری لـێـوەبکـەی

١١٥ * * *

چەپ کوێرە چەپ کوێرەودەڵێن،حاسێ بوەلەخوا

"" "" دەك چی نەمێنێ،دەبەرکاوبخوا

یان "" چەپ کوێریەگرێشەو،پەلپەوبەهانە

"" "" لەچاکەوخێریش،هەرلێی نەبانە

١١٦ * * *

چەپڵە ئەوکارەی نەبو،کوابەکێ دەکرێ

بەدەستیکی لێ نادرێ چەپڵەی بەدەستێك،بۆکێ لێ دەدرێ

١١٧ * * *

چەغەی لێ بکەی هەرچەغەی لێ بکەی،هێندەبوەڕێ پێت

دەوەڕێ دوایەهەرچی بکەی،بۆت بێدەنگ نەبێت

١١٨ * * *

چەق وچۆیەتی ورەو،غیرەتیش،وەکوخۆیەتی

"" "" ترساولەترسان،چەق وچۆیەتی

١١٩ * * *

چەقو دەسکی خۆی نابڕێ چەقودەسکی خۆی ،پێ نابڕێتەوە

"" "" بیبڕی دەی زەرەر،بۆخۆی دێتەوە

١٢٠ * * *

چەقوی گەیوەتەئێسکی چەقوی گەیوەتێ،سەرئێسك وگۆشتی

"" "" دەمزانی دەنەو،هاندانیەخۆشتی

١٢١ * * *

چەقوی مندارەبێ وەك،گای دێدەفاتێ

ناگاتێ ڕابردوەکێردو،چەقونەیگاتێ

١٢٢ * * *

چەقەسرۆیە دەمزانی هەرچی،بی بنیژێ درۆیە
"" "" بۆدواندنێ نابی و،ئەوچەقەسرۆیە

١٢٣ * * *

چەقەڵ دەسی وەهە نجیرنەڕەسێ چەقەڵ لمبۆزی،نەگەیبۆهەنجیر
ئەیوت کەرەسێ ئەیوت بابمێنی،هەربۆپیاوی پیر

١٢٤ * * *

چەقەی فەرەجی تێکی دا خۆش بوتێکیان دا،بۆەهەرەج مەڕەج
"" "" شێواندی چەقەی، قەیماس وفەرەج

١٢٥ * * *

چەك بۆڕۆژی جەنگ چەکیان دانابۆ،ڕۆژی دەعواوجەنگ
قەوم بۆڕۆژی تەنگ خزمیشیان دانا،بۆڕۆژی زۆرتەنگ

١٢٦ * * *

چەل ومل وەکوچەل وملێك،وابەستۆم داهات
بەستۆم داهات بەمەیل وویستم،نەبوخۆهیچ کات

١٢٧ * * *

چەم بێ چەم بەبێ ڕێوی و، چەقەڵکوانابێ
چەقەڵنابی دوعابکەی بەشقەم،پتریان تێدابێ

١٢٨ * * *

چەند ساڵەجیرانین خۆچەندساڵێکەو، ئاواجیرانین
ماڵی یەك نازانین ماڵەکەی یەکتر،هێشتانازانین

١٢٩ * * *

چەندکۆکەیتەوە چەن کۆی کەیتەوە،ماڵ ودارایی
دارایی؟ تاکوپلەی وەکیل ،وەزیرپاشایی

تاکوپلەی پاشایی؟ بەخشین وچاکەو،پیاوەتێ بنوێنە
بەجێ یان دێلی دوایی؟ بەجێیان دێلی،بەحەسرەت دوایی

١٣١ * * *

چەندلەخوای دەترسی هێندەش دەبێ ئەوەندەی،لەخوای دەترسی
لەموزەردوچاوکەوەبترسە هێندەش لەچاوشین،موزەردبترسی

١٣٢ * * *

چەندم پێگوتی مەچۆکێوی چەندم پێ دەگوتی،مەڕۆبۆکێوی
توشت دەبێ ڕۆڵەی نەکووتوشت بێ،ئەو ڕۆڵەی دێوی

١٣٣ * * *

چەندم ڕەنج بۆکێشای هێندەم بۆکێشای،کوێرەوەری ودەرد
تاپێم گەیاندی لەڕەنج کێشانت،ڕەنگ وڕوم بوەزەرد

١٣٤ * * *

چەنگان لە حاسمانێ دەدات کواکێیەقەرەی،لەقەرەی دەدا
" " چەنگان لەحەواو،حاسمانێ دەدا

١٣٥ * * *

چەنەگەم شل بو چەنەم شل بو،خۆلەزۆرگوتنێ
" " ئەتۆپێت وابو،یالەبنێشت جوتنێ

١٣٦ * * *

چەنەگەم شکا هێندەم گوت ئاخری،خۆچەنەم شکا
" " بۆوکارەوکەسیش،نەیگرتم تکا

١٣٧ * * *

چی بۆخۆت دەوێ بۆخەڵکیت بوێ،چی بۆخۆت دەوێ
بۆخەڵکیشت بوێ ڕۆژێکیش هەردێ،چاووەچاوکەوێ

١٣٨ * * *

چی پێ نەماوە خۆچی پێ نەمان،لەهۆش وژینی

"" "" سوێندیشی بۆخوارد،بەشاڵی شینی

١٣٩ * * *

چی چاکم توش نای نازانم بۆچیەو،چاکم توش نابی

"" "" لەبەختم دەبێ،هەروانوسرابی

١٤٠ * * *

چیغی بەلای داربەرچیغێکیان،زوش بۆهێناوە

خوای وەناوە بەلاوبەپێشی،خوایان وەناوە

١٤١ * * *

چیەخان هەموی هەرحازر،کردون وبردوە

خەبەری هاوردوە چیەخان خەبەریان،باسی هاوردوە

١٤٢ * * *

پیتي (حێ)

حێ حەیی سوبحان یارمەتیم دەوێ
دونیا لەبڕان نـیەوزۆری پێ دەوێ

١ * * *

حاجەتیان کردەڕێویە ناردیان حاجەتیان،بەڕێوی ئەسپارد
ئەویش کردیەکلکی خۆی لێ بواردئەویش،بەکلکی ئەسپارد

٢ * * *

حازربەدەستە هەرپێویستێکت،پێی بی هەرکاتێ
"" "" حازربەدەستەو،زۆر.زودەتگاتێ
یان "" هەرپێویستیت بێ،حازروبەدەستە
"" "" پشتت بەزۆرو،بۆران مەبەستە

٤ * * *

حازر خۆری بن سێبەرێ حازرخۆرەکەی،لەبن سێبەرێ
"" "" زەوادی لێ بڕین،لەدێ ودێبەرێ

٥ * * *

حاسمان ببێتەلێفە حاسمانێ بێنم و،بۆلێفەویەتۆ
پێی ڕاناگا پێی داناپۆشرێ،ئەوپشت وملی تۆ
یان "" بیکەی بەلێفە،حاسمانێ گەورە
"" "" دایناپۆشی ئەو،پشت ومل چەورە

٧ * * *

حاسمان کون بوومو شوکرانەبژێرم،بەوفریشتەی خۆم
ئەوەی پێ دا هاتۆتەخوارێ حاسمان بۆم کون بۆو،هاتەخوارێ بۆم
یان "" شانازی دەکەم،بەبەختم سەت جار

"" "" بۆم کون بوەوحاسمان،هاتەخواربەبار

* * *

٩

حاسمان لە پێش چاوم لەپێش چاوانم، تاریك بوەحاسمان

تاریك بو ئەوەش بادانێن،دورلەقسەوباسمان

یان "" هەرکەلێم تۆرای،شیرن باوانم

"" "" تاریك بوحاسمان،لەپێش چاوانم

* * *

١١

حاسمان لەهەمو حاسمان لەهەرکوێی،ئەوسەرزەمینە

جێگایەکی هەرئەورەنگەیە بی بینی ومەعلوم،دەبێ هەرشینە

* * *

١٢

حاسمان ناڕۆخێ بۆمان ئەنجام دەن،بەعام وخاسمان

"" "" خاتر جەمیش بە،ناڕۆخێ حاسمان

* * *

١٣

حاسمان وریسمانە بەخۆی دا دا وەو،دەڵەی حاسمانە

"" "" ئەمن لێی بەشکم،دەڵێم ریسمانە

* * *

١٤

حاشا بێ لەماڵی گەن حاشاسەت حاشا،بێت لەماڵی گەن

کەس ناڵێ بەچەن کەس نیەجارێکی،بێ وبێژێ بەچەن

* * *

١٥

حاشالەئەوخوێنەی شەوی پرلەبێ مرادیەو،هەرخۆزیابریا

بەسەردادێ حاشالەخوێنێ،شەودێ بەسەریا

* * *

١٦

حاشا لەگۆشتی کەروێشکێ حاشالەگۆشتی،کەروێشکێحاجی

ولەبۆفسێ تاجی	چی دین بۆنەیەت،بابۆفسی تاجی

١٧ * * *

حاللۆری بوه	هەرحاللۆری بوە،وەك بزنەکێوی
"" ""	لەکوێ بۆی پێك بێ،دێ لێی دەپێوی

١٨ * * *

حالی بون	حالی بون خۆشتر،لەمێوژوپلاوێ
لە پلاوێ خۆشترە	تەجروبەکرا وەو،چی دیشی ناوێ

١٩ * * *

حوشتری ون بوه	حوشترون بوەو،دەی پەنابەخوا
وەدوای قەرازمەکەی ئەکەوێ	بەدوای جەیارو،قەرا زەی ئەروا

٢٠ * * *

حوکم نەبێت	حوکمەت بێ هێز بی و،یاهەرنەمێنێ
شەرحیش نابی	شەرعیش لەبنی ڕا،دەزوی دەپسێنێ

٢١ * * *

حوکمەت گوێی هەیەو	حوکمەت گویی هەیە،چپلەی دەزانێ
چاوی نیە	بەلام چاوی نیەو،بڕوانێ بزانێ

٢٢ * * *

حوکمەت نەخۆش دەبێ	حوکمەت وەك مرۆڤ،نەخۆشی دەگرێ
ونامرێ	بەوان زوا ن فکرێ،نەکەی کەدەمرێ

٢٣ * * *

حوکمی حاکمیە	حوکمێ حاکمانیش،بەشانس وبەختە
ودەردی موفاجا	دەردەونەخۆشی، موفاجای سەختە
یان ""	لەحەیفان نەمری،خۆنەپسێنی وجا

"" ""	حوکمێ حاکمیەو،دەردی موفاجا

٢٥ * * *

حوکمێ منداڵی لە	دیترا وەوحوکمی،منداڵی زۆرجار
حوکمی پاشای ڕەواجترە	چاکتر جێی گرتوە،لەئی شاوخونکار

٢٦ * * *

حول حولی	حول حولیەومەزەب،دەنابێ نێوە
مەزەبە	هەرقبولێ نەکراو،دەڵێم زۆر.وێوە

٢٧ * * *

حەج لەدەرکی خۆتە	حەج وخێرهەردو،دێتەدەرکی خۆت
"" ""	چی لەدڵت بۆوەو،خوادەینێرێ بۆت

٢٨ * * *

حەجی لێ کەوتوە	حەجی لێ کەتوەو،هەم خێروخێرات
"" ""	ڕێگەی خوایەوخوا،بەشقەم بەڕێی کات

٢٩ * * *

حەزرەتی موسا بۆتۆ	حەزر ەتی موسام،بەهیچ نەوع وجور
نەچۆتە سەرکێوی تورێ	هەربۆحیسانێك،نەچوەکێوی تور

٣٠ * * *

حەسانەوەم نیسك	پشودانم بێ و،یان حەسانەوەم
هەڵقەندنەوەیە	نیسك کۆکردنەو،یانەڕنی نەوەم

٣١ * * *

حەسود	لەترۆپکی هێزو،زۆربونیش دابی
قەت ئاسودەنابی	حەسودعادەتیەو،قەت ڕازی نابی

٣٢ * * *

حەسود — چەندی حەولێ بدا،تێ بکۆشێ حەسود
ناگابەمەخسود — بێ سودەوقەت قەت،ناگابەمەخسود

٣٣ * * *

حەسەن حەسەناتە — فەرمویان حەسەن،خێرەوخێراتە
بەندروپردی سیراتە — بەندروش هەروەك ،پردی سیراتە
جاشولەماڵی دونیایە — جاشولەش ماڵی،دونیایەوسامان
ترێ میوەی بەهەشتێیە — ترێش میوەکەی،بەهەشتی خۆمان
یاخوا خەونت خێربی — پیاویژگەیاخوا،وامەڵوەژێربی
پیاویژگە — شەربۆشەیتان و،بۆئێمەش خێربی

٣٦ * * *

حەشرەیاموسا — حەشرەیاموسا،پەنام بەوخوایە
"" "" — بێ رێگەوشوێن لەم،دەشت وبێنوایە

٣٧ * * *

حەفتەبیجاڕ — حەفتەبیجارچیەو،بەرنامەی کاری
"" "" — فێربین ومات بین، لەدیارنەدیاری

٣٩ * * *

حەق بەحەقداری دەگات — ئاخری حەقی حەق،دەگابەحەق دا ر
"" "" — قۆڵ بەستیش دەکرێن،ناحەق وزۆردا ر

٤٠ * * *

حەق حەقە — قسەی حەق ئەگەر،دەگوترێ حەقە
بۆیە گوتنی وارەقە — چەندی بڵەی گوتنی،وا سەخت ورەقە

٤١ * * *

حەق لەبن ناحەقی هەر — لەمن ببیسە،قسەی راست وحەق

زڕەزڕیەتی زڕەزڕیەتی و،حەق لەژێرناحەق

٤٢ * * *

حەقی لەژێر پێی ناوە حەقی ناونەتە،بن لاق وژێر پێ

" " کاری ئەوزۆڵەی،کوابەچی دەشێ

٤٣ * * *

حەکایەتانم بۆ لەکاری حەسڵیش،خۆبۆن ناچارێ

دەڵێ جارێ هەرقەیاتیشمان،بۆدەڵێ جارێ

٤٤ * * *

حەکیم مەحرەمە وەکی دایك وباب،حەکیم مەحرەمە

" " چەندچاوەڕێی دیت،لێ بی هەرکەمە

٤٥ * * *

حەلاڵ کەم دەچیم حەلالان،بۆخۆوەکۆکەم

هەزارکەم کەم بێ نەکوبڵەی،هەزاری کۆکەم

٤٦ * * *

حەلاڵی دونیام حەلاڵی دونیام ،دەی لێ حەرام بێ

لێ حەرام بێ لەڕێزی دایك و،بابی وبرام بێ

٤٧ * * *

حەمام بەتڕان گەرم دانایە هەموشتێ نابێ،بۆگەمەوکایە

" " حەمام خۆبەتڕان،گەرم دانایە

٤٨ * * *

حەمامێ بەژنان لەدەوری برایمی،مەلازێندینان

" " میر دایناحەمام،بەژن وپەرژینان

٤٩ * * *

حەمزەل — چـەنـدم گـوت وست بـە،ڕاهـەرنـەوەستای
بەگوێی مام وەستای — هەردەتگوت حەمزەل،بەگـوێی مامـۆستای

٥٠ * * *

حەنجەرەلە پەنجەرە — ئـەودەنـگی خـۆش و،سـەداوحـەنـجـەرەی
نەچێتەدەرێ — نـابـی بـچـێـتــەدەر،ئـەلــەوپـەنـجـەرەی

٥١ * * *

حەواڵەبە — چـی مـن بـۆم نـاردوەو،بـۆم کـردحـەواڵـە
گەواڵەیە — بـێ بـایـەخ تـێك چـوەو،هـەربـوەگـەواڵـە

٥٢ * * *

حەواڵە ی سەرخەرمانێ — چـی لـێـیـان ویستـی،حـەواڵــەوئــەوساڵ
"" "" — سـەرخـەرمـان دەنـا،دەرهــێـنـانـی چـاڵ

٥٣ * * *

حەوت کچی کوێری هەبێ — وەك مـن دەیـنـاسـم،بـەخـوای پـورەمـێـر
هەموان بەڕۆژێك دەدا بەشو — حـەوت کـچی هـەبـن و،کـوێـروبـەبـێ خـێـر
"" "" — پێی خـۆش بێ هـەمو،کچـەکان بـەڕۆژێـك
"" "" — بـەشـویـان دەدات، بـەخـۆشـی وبـەخـێـر

٥٤ * * *

حەوت کفنی زەرد کردوە — حـەوکـفـنـی سـپـی،زەردکـردن ئـەوجـار
"" "" — هـات مـەیـدانـی گـرت ،بـەقـەتـرەوبـەغـار

٥٥ * * *

حەوت گیانی پێ بی — حــەوگـیـانـی پێ بن،هـەمـوی دەرچـونـە
هەموی دەرچونە — تــۆش وازت لـێ بـێ،دەڵــەی خــەوتـونـە

٥٦ * * *

حەوت ماڵ ونۆکوێخا — لەدەورانی زوو،یابڵەین چەن ساڵ
"" "" — کێ بیستویەتی،نۆکوێخاوحەوماڵ

* * *

٥٧

حەوت نانی بەدزی — دەبزانن شوانی،ئاواشمان هەیە
سەی خواردن — حەونانی خواردن،بەدزی ئەوسەیە

* * *

٥٨

حەوتی لەگرمووی هەشتا — پاش زۆرگەڕانێ،لەکێوویێ دەشت
"" "" — حەوتی داناون ،لەبارەمتەهەشت

* * *

٥٩

حەوساڵ کوڕێك — حەوساڵ حەولم دا،بۆکوڕێك وبڕێك
ئەویش بۆرەجرێك — ئەویش ئاخرەکەی،بوبەترۆجرێك

* * *

٦٠

حەوشەو تاوەبەڕە — حەوشەوتاوەبەر، هەڵنەبڕاونەوە
"" "" — عەیب وعاریشمان،نەشێراونەوە

* * *

٦١

حەیاتنۆکە ناوێکە — شەرم وحەیاوەك،تنۆکێك ئاوە
ڕژارژا — نەرژێ باشترەو،ڕژاندی ڕژا وە

* * *

٦٢

حەیا دار لەحەیای خۆی شەرمێ — حەیادا رحەیا،لەشەرمەکەی خۆی
دەکا بێ حەیالەچی شەرمێ دەکا — بێ حەیاشەرت و،قسەش ناکرێ بۆی

* * *

٦٣

حەیالەشەرعی دانیە — بۆحاڵی کردن و،گوفت وگۆوکەلام
"" "" — حەیای تێدانیە،لەشەرعی ئیسلام

٦٤ * * *

حەیا لەکنی باری کردوە — هیچ ڕێنوێنیێکیش،کاری لێ نەکرد
"" "" — چی حەیای هەیبو،لەکنی باری کرد

٦٥ * * *

حەیای دەچاوان دانەماوە — چی حیسابێ کران،یاوای داناوە
"" "" — حەیای دەچاوی و،ڕوان دانەماە

٦٦ * * *

حەیای لەکن نەماوە — بێ شەرمەوحەیای،هیچ لانەماوە
"" "" — وای خۆداسەپاند،بەم چاوڕاوە
یان "" — جوانی تێ فکرە،وەك جگی سواوە
"" "" — بێ شەرمەوحەیای،لێ هەڵگیراوە

٦٨ * * *

حەیفەشتی خۆش — بەڕاستی بابڵێم،زۆرحەیفەشتی خۆش
بۆشتی ناخۆش — بێی بی بەی بیدەی،بەشتێکی ناخۆش

٦٩ * * *

حیز وسلامەت — حیزی وسلامەتی،وەك دابی پێشیان
"" "" — ئەوابمێننەوەو،بەمان وژینیان

٧٠ * * *

حیزەبەخاڵۆی — حیزەبەستۆی خۆی،بێت هەروەباڵی
خۆی فێرە — فێری خاڵۆژنی،خۆی بوەیاخاڵی

٧١ * * *

حیزیش بەبەختە — لایەکی حاستەم،چەندی بڵەی سەختە
"" "" — ڕاست ئێژن بەخوای،حیزیش بەبەختە

* * *

٧٢

حیزی هەمبانەی
کودوانە هەتاتیّ کەی دەبا

حیزیش وکدوش،وەك هەمبانەیە
چەندی تێی ئاخنی،ئیسان جێی هەیە

* * *

٧٣

حیساب بەدینارو
بەخشین بەخەلوار

حیساب بەقڕان و،شایـیە ودینارە
بەخشین بەتۆن و،خەلواروبارە

* * *

٧٤

حیساب لەبەغدایەڕا
دەگەڕێتەوە

زۆرجاران حیساب،لەبەغداوبەسرە
بۆت هاتۆتەوەو،پەلپی لیّ مەگرە

* * *

٧٥

حیسان جانەوەرێکەو
داونەنێتەوە

جانەوەرێکەو،هەرنەشبێتەوە
حیسانەوتەڵەو،دا ونەنێتەوە

* * *

٧٦

حیسان لەسەرڕێیە بنوی خەونی
هاتەران پاتەران دەبینی

تۆبنوی لەسەر.ڕێی،هات وچۆکەران
خەونان دەبینی،هاتەرپاتەران

* * *

٧٧

حیسان لەگەڵکوێری نانی
بخوادەبی خوای لەبیربی

ئەوکەسەی لەگەڵ،کوێری نانی بخوا
دەبیّ لەوکاتەی،لەبیری بیت خوا

* * *

٧٨

پیتی(خێ)

خێ خالەقی منی لەم دودونیایە

پەناوهیواشم هەرئەتۆی خوایە

١ * * *

خالۆخالۆی خۆم خالۆخالۆی خۆم،خەرج بەخان ئەدا

خەرج بەخان ئەدا یاداب ورەسمەی،دی ونیشان ئەدا

٢ * * *

خانوی لەبابی بازارکە خانوی لەبابی،بازارکەوبفرە

ولەکوڕی بکرە هێدی برۆلەکوڕی،بێ چرپەبکرە

٣ * * *

خانوی مەسێن خۆتۆنابی بچی و،خانوێکی بکڕی

هاومالْ بسێن دەبێ جیرانی و،هاومالی بکڕی

٤ * * *

خانەی غەریبانە هاتن دەستەی بێ،رزق ونسیبان

"" "" هەروەکومزلی و،خانەی غەریبان

٥ * * *

خربی وپربی فرەبێ ودەبێ،هەموی هەرخربی

هەرکۆلْ پربی تێکەلێی مەدێ،جانتاباپربی

٦ * * *

لی خۆیەتی خزمان وخوێشان،باهەرفرەبن

"" "" گەرجارێ نەبن،جارێ ترئەبن

(٥) * * *

خزم برای بابیشت بێ قسەی قەدیمیە،خۆفشەنیەکاکە

هەرباشە بـرای بـابـیـش بیّ و،خـزم هـەرچـاکـە

* * *

٧

خزمی ژنیّحازر حـازرولـەرونـە،چـی خـزمـی ژنـیّـیـە

خزمی پیاویش بزر خـزمـی پـیاوبـزرو،هـاتـیـش بیّ جیّـیـە

* * *

٨

خلە. .انی دەکا ژنـیـان بـۆدیّـنـا،رۆژیّك بـۆوخـلـە

بلە بەران دەتاشی بـەری دەتـاشـیـن،بـەتـالّـوکـەبـلـە

* * *

٩

خلەمان لەمالّیّ خـالّـۆخـلـەمامـیـن،هـاتـۆتـەمـالّیّ

بەفر پری چالّیّ بـەفـریـش پـڕاوپـڕ،کـەوتـۆتـەچالّیّ

* * *

١٠

خۆناو خـۆنـەوەش ئـاخـر،ئـاونـەیـهـیّـنـاوە

نەیهیّناوە خـۆیان بـەزەحـمـەت،پـیّکیان وەناوە

* * *

١١

خوانەوەندەی عەبدی خەراپ خـواهـیّندەی عـەبدی،خـەراپی کـەهـەن

هەنە ؟ئی چاکیشی هەن بـۆچـاتـری دەڵـیّن،زیـاتـریـشـی لیّ هـەن

* * *

١٢

خوا بدامەرگم ڕازیـم هـەرئـیّـسـتـا،بیّ بـگـاتیّ مـەرگـم

زاوا نەدا بەرگم زاوام نــەمــداتــیّ،پـیّـتـاك وبـەرگـم

* * *

١٣

خوا بکا ئەم دەستەم یـاخـوائـەم دەستەت،دەی بۆدەسـتی تـر

موحتاجی دەستی ترنەبیّ ئـیـحـتـیـاجـی نـەبیّ و،بـۆکـەمـی وزیـتـر

یان "" مـن دەڵـیـّم یـاخـوا،تـۆش بـڵـیّ ڕەبـی

"" ""

ئەودەستەت موحتاج،دەستی دیت نەبی

١٥ * * *

خوا بۆخۆی دەزانێ

"" ""

خوابۆخۆی گەلێك،زانایەوشیار
هیچ پێ ویستی نیە،بەقسەوبەپرسیار

١٦ * * *

خوا بۆخۆی گەورەیە

خوابۆخۆی گەورە،وساحیب قودرەتە
قەلبی عەبدان پڕ،خۆفەوهەیبەتە

١٧ * * *

خوا بۆنوستوی خواردن خەلق نەکردوە

خواردنی بونوستوان ،خوادانەناوە
بۆهەربۆخواردنێ،بێتەئەم ناوە

١٨ * * *

خوا بەخێری بنوسی

"" ""

خواوەندهەربۆخۆی،بینوسێ بەخێر
ڕوت وبرسیانیش،زیاتربیانکاتێر

١٩ * * *

خوا بەرەکەتی تێ باوێ

"" ""

خێری تێ بکەوێت،خەلەوخەرمانت
شوکرانەبژێربن،بۆدەست وزمانت

٢٠ * * *

خوا بەزەیی بەمنداڵەکانی دابێ

دیارەخوابۆخۆی،باشتردەزانی
ڕوحمێك بەبچوکی،وردی وخێزانی

٢١ * * *

خوابەسەری کردومەوە

ئەمری خوا وبەسەر،یان کردومەوە
یان ئەمانەت بوەو،لێ گرتومەوە

٢٢ * * *

خوا بەلای دەی پـارانـەوەم،وەخـێـری بـگـێڕی

بۆدوژمنی بنێری خـوابـەلای بـوڵای،دوژمـنـی بـنـێری

* * *

٢٣

خوا بەندەی خۆی خـوابـاش دەنـاسـێ،خـۆگـشـت عـەبـدانـی

باش دەناسێ سـیـرڕی هـەمـوانـیـش،یـەك یـەك دەزانـی

* * *

٢٤

خوا پەکی خـواپـەکـی کـەسـی،نـەخـسـتـوەونـاخـات

کەس ناخات ئـەوعـەبـدانـەی خـۆش،بـێ هـیـوانـاکـات

* * *

٢٥

خواخوایە خـوا وەنـدی گـەورە،هـەیـەوهـەرخـوایـە

بزن سواری گایە بـزنـیـش بـاسـواری،گـای بـێ لـە دوایـە

* * *

٢٦

خوا دەردی داوەو خـوای گـەورەش دەردی،ئـەگـەردانـاون

دەواشی داوە خـۆدەرمـان وشـفـای،زیـاتـری ڕۆنـاون

* * *

٢٧

خوا دەرکێکی دەبەستی خـواهـەمـودەرکـێـك،نـابـەسـتێ لـێـمـان

وزۆرانیش دەکاتەوە شـوێـن وڕێـگـایـەك،دادەنـێ وجـێـمـان

"" "" دەرکـێـکـی هـیـواو،هـومـێـدیـکـی دی

"" "" بـۆن دەکـرێـتـەوەو،گـوتـرابـو پـێـمـان

* * *

٢٩

خوادەمێنی وملکی دەمێنی بــەڵـکـوتـارۆژێـك،خـواخـۆی دەمـێـنـی

"" "" مـڵـکـێـکـی بـێ هـاو،وبـێ هـوی دەمێـنـی

* * *

٣٠

خوا ڕازقی ڕزقییه — ڕازقی ڕزقیه،خوابۆعەبدی خوێ
"" "" — تاسەریمێنێ،ڕسقیش هەردێ بوێ

* * *
٣١

خوا ڕاستەو — خواڕاستەوبێ شك،لەگەڵ ڕاستگۆیە
ڕاستی پێ خۆشە — ئەمری قازانجەو،بۆمن وبۆتۆیە
یان "" — خواڕاستەوبۆخۆی،ڕاستی پێ خۆشە
"" "" — ڕاستیەولەڕاستیش،بێ عەیبی تۆشە

* * *
٣٣

خواردن ئاگای لەبرانێ نیە — زۆربڵێ قەت گوێ،لەدوانێ نیە
"" "" — خواردنیش خۆئاگای،لەبرانێ نیە

* * *
٣٤

خواردن ڕینەوەی دەوێ — لەكارێ وردبەو،هەی لەمنت كەوێ
"" "" — زانیبات خواردن،ڕینەوەی دەوێ

* * *
٣٥

ئی خۆیەتی — خواردنت خەم و،بەرگت پەلاس بێ
"" "" — لەدنیای ڕوشەن،هاودەمت خاس بێ

* * *
(٦)

خواردنەكەت غەم بێ — خواردنت خەم و،پەلاسیش بەرگت
وبەرگەكەت پەلاس — بەوەش دەڵێن ژین،داوابكەمەرگت

* * *
٣٦

خواڕۆحمی كردبەكتكی — دەخواڕوحمی كرد،بەپشیلە وكتكی
ئێمەش ئەچینە پاڵ متكی — ئێمەش نەچوین بۆ،پاڵە وپاڵ متكی

* * *
٣٧

خوارۆژێکیش خوارۆژێکیش هەر،قەرداره‌پێمان
بەئێمەقەرزداره شوێنی دیاری کراو،قەت ناگرێ لێمان

*   *   *

٣٨

خوازالم نیه خۆڵ وەدم ولێوم،دوچاوی کالم
"" "" ئەستەغیروالڵا،کێیەبڵێ زالم

*   *   *

٣٩

خوازامنی رزقیه زامنی رسقیه،هەرخواوەند بۆخۆی
"" "" چاك بێ یاخەراپ،هەردەنێرێ بۆی

*   *   *

٤٠

خواش بیدا خوادەیداعەبدیش،بەگیانی دەکرێ
حەمەسەرکەڵ ناهێڵی حەمەی سەرکەڵیە،بەبێ قسەی دەبڕێ

*   *   *

٤١

خوا شەرمێ خوالەموی سپی،دەڵێن شەرم ئەکا
لەموی سپی دەکا لەرۆژی ئاخریش،ڕوحمی پێم ئەکا

*   *   *

٤٢

خوا عاقڵ بدا بەتۆو خوابابتداتێ،عەقڵ وزۆرماقوڵ
تەلیسێکیش پوڵ بە من جەواڵێکیش پڕ،بۆمەبنێری پوڵ

*   *   *

٤٣

خوا عاقڵت بداتێ خواعاقڵ وهۆش و،فکرت پێ بدات
"" "" دوا ڕۆژی ژیانتەو،ڕێت لێ ون نەکات

*   *   *

٤٤

خوا عالمە هەرخودابۆخۆێ،ئاگاوعالمە
"" "" مەزلوم کواکێیەو،کێهەش زالمە

٤٥ * * *

خوا عەفوی کات

فەوتی کردمردوە،دەك خواعەفوی کات
جوبریلیش لەدەست،وی خەلاسی هات

٤٦ * * *

خوا کوێستانان دەبینی و بەفریان داوێتێ

خوای گەورەومەزنن،ڕوحمن پیٚ دەکا
کیۆوان دەبینی و،بەفریان تیٚدەکا

٤٧ * * *

خوا کەریمە

"" ""

خوابۆعەبدی خۆی، گەورەوکەریمە
نەکوبڵەی ئێستای، هەرزۆرقەدیمە

٤٨ * * *

خوا کەری ناسی و شاخی نەدایە

خوابۆهەموشتێك، زاناوئاگایە
کەری چاك ناسی و،شاخی نەدایە

٤٩ * * *

خوا کەس نائومێد ناکا

"" ""

بەلاش هات ئاوێك، بەئاگرداکات
خواهیچ کەسێکیش،بیٚ هیواناکات

٥٠ * * *

خوا کەسی بێ کەسانە

"" ""

خوداهەربۆخۆی،بۆبیٚ کەس کەسە
ڕوحمی خۆای هەبێ،بۆهەرکەس بەسە

٥١ * * *

خوا... ی چوکەی داوەتە پشیلەی و... ی گەورە شی داوەتەکەرێ

خوا... ی چوکەی ،داوەتەپشیلە
کەریش داویەتی، ئەو... ەفیلە

٥٢ * * *

خواگۆشتی دەدا

خۆسەرسام نابی ،کیٚ بی زاناوژیر

بە پیاوی بێ ددان خواگۆشتی ناردوە،بۆبێددان وپیر

* * *

٥٣

خواگیربی گوتراوەودەڵێن،مرۆخواگیربی
کوێرگیرنەبی ڕەزگاری دەبی و،نەکوکوێرگیربی

* * *

٥٤

خوالەدایك وبابی هەموشوێن بەڕێ و،ڕوحم وحیسابان
بەڕوحم ترە خوا ڕوحمی زیاترن، لەدایك وبابان

* * *

٥٥

خوالەڕەگی ملی نیزێك ترە هێندێ وەرەخوار،وا لەزۆرەملی
"" "" نیزێك ترەوخوا،زۆرلەڕەگی ملی

* * *

٥٦

خوالەسوڵتان مەحمودی لەسوڵتان مەحمود،هەرشای دیکانە
گەورەترە گەورەترخوایەو،ئەوەش عەیانە
یان "" قەسەم بەزاتی،ئەوحەیی مەعبود
"" "" گەورەترخوایە،نەسوڵتان مەحمود

* * *

٥٨

خوالێی گۆڕیوە وادیارەوخودا،هەرلێی گۆڕیوە
"" "" نەکوبڵەی بێدەنگ،یالێی نۆڕیوە

* * *

٥٩

خوامالْت لێ نەشێوێنی خوامالت ڕەبی،لێ نەشێوێنی
"" "" بەلای بۆدزی و،درۆزنی بێنی

* * *

٦٠

خوا مالْت وێران نەکا لێی پاڕاومەوەو،لێم کردوەتکا

"" "" خـوامـاڵـێـت ڕەبـی،لـێ ویـران نـەكـا

٦١ * * *

خوامولکی خۆی خـوالـێـی ئـاگـایـەو،هـێـنـدەش بـەبـاشـی

خــەرانـــاکا هـەرتـێـکـی نـادات،قـەت مـوڵـك ومـاشـی

٦٢ * * *

خوانەکاگەدا،ببی موعتەبەر خـوانـەکـا سـواڵـکـەر،وامـوعـتـەبـەربـێ

نەومکولەخوای،ببی بێ خەبەر نـەوەك لـەئـەوخـوایـەی،وابـێ خـەبـەربـێ

٦٣ * * *

خوانەکوژ بـەسـیـەتـوك ودوعـاو،بـریـابـریـایـە

چێ لێ نایە تـۆبـڵـێ خـوانـەکـوژ،دەی چـی لێ نـایـە

"" "" پیاوچی بـەسـەردێ،هـەرئـەمـری خـوایـە

"" "" خـوانـەکـوژ بـەکـەس،هـەرچـی لـێ نـایـە

٦٥ * * *

خواوبەنەم چەنەم تەنێ ئـەی خـواوبـەنـنـەم،وەی چـەنـەم تـەنێ

کاسەکەڵە پەنەم کەنێ دەی کـاسـەوکـەولـم،نـەشـێ پـەم کـەنێ

٦٦ * * *

خوا وەخێری گێڕی خـوابـکـائـەوجـاریش،وەخـێـری بـگـێـڕی

"" "" خـەلاس بـیـن لـەدەسـت،ناپیاوخـوێـڕی

٦٧ * * *

خوا هەمو دەرکان خـواهـەمـودەرکـان،نـابـەسـتێ لـێـمـان

لەحیسانی نابەستی شـوێـن وڕێـگـایـەك،دادەنێ وجـێـمـان

٦٨ * * *

خواهێلانەی بۆ خـوابـۆمـەش هـەروا،خـێـروبـێـڕێ بـکـا

تەیری کوێردەکا دەی هێلانەی بۆ،تەیری کوێرێ بکا

*   *   *

٦٩

خوا یاری داماوانە هێزەوپشتیوان،بۆلێ قەوماوان

"" "" یارمەتی دەری،هەرچی داماوان

*   *   *

٧٠

خوا یەکە ونابێ بەدو خوایەکەوقەتیش،نابنەسێ ودو

"" "" رەحیمەوبۆزۆر،نەوەك چواروەدو

*   *   *

٧١

خۆئەمن ئەوەم باشەمن ئەوەم،دروست نەکردوە

دروست نەکردوە کاری وانەشیاو،رێم پێ نەبردوە

*   *   *

٧٢

خۆئەمن خەشیمێکی خۆخەشیمێك نیم،نەزان وواخاو

هێندەخاونیم هەرچی بوزوێکی،لێشم دەن لەقاو

*   *   *

٧٣

خۆیلەی بەژێر خۆیلەکەی بەژێر،قەرزاچونیە

قەرزاچونیە یاوەك سوتاوی و،چی نەمای دییە

*   *   *

٧٤

خـــۆیـــنی دەیان گوت خۆینی،دەئاودانیە

دەئاوێ دانیە هێندەکێشەوەو،بردنەوەی چییە

*   *   *

٧٥

خۆبەزل زانین ولوت بلیندبون خۆبەزل زانین،لەخۆبایی بون

رۆژێکی پیس دەکەوێ زۆرتەقینەوەو،لەتوێلك دەرچون

"" "" بێ بەهرەوسوکن،لەکن خاس وعام

"" "" جوێ ڕیسوایی هیچ،ئاکامیان نەبون

٧٧ * * *

خۆبەکەم گرتن خۆبەکەم گرتن،لەگەورەی جوانە

لەگەورەی جوانە چوکەهەرچوکەی،لێ چاوەڕوانە

٧٨ * * *

خۆت ببینەو هەروەك دەیبینی ،ئاوابناسی خۆت

خۆت بناسە ئەمنیش دەناسی و،شك نامێنی بۆت

٧٩ * * *

خۆت بەرمەدەوە پێویست نیەخۆی وا،بۆبەردەیتەوە

"" "" یان تێك ڕای دەبێ،بۆلێك دەیتەوە

٨٠ * * *

خۆت کەرمەکە پێت بڵێم ئیدی،نەکەی خۆکەرکەی

"" "" هاوڕێکانیشت،وەکوخۆدەرکەی

٨١ * * *

خۆت وبەختێ بەڵکوچاکەبکاو،لەزوش چاکتربۆت

خۆت باشەدەی ئەوەش،خۆت وبەختی خۆت

٨٢ * * *

خۆتی دەپێنا ومەنێ چەندم پێگوتی خۆی،دەپێناومەنێ

"" "" چت پێنەگاوبێت،پێشت پێ بکەنێ

٨٣ * * *

خۆپیا و قات نەبوە بەس بم خافڵێنەو،پێم بکەی کایە

"" "" خۆپیاوقات نبوەو،لەسەردونیایە

٨٥ * * *

خۆحاسمان ناڕوخێ — بەزەیەك ڕوحمێك،پێت دابێم چاكە
"" "" — دەمگوت خۆحاسمان،ناڕوخێ كاكە

* * *

٨٦

خۆدونیا — لێم حاڵی بویەو،هیوام نەبڕاوە
سەری بە پۆشێ نەگیراوە — دونیابەپۆشیی،خۆسەرنەگراوە

* * *

٨٧

خۆدەزانم خەراپ — دەزانم چاك نیە،خۆچاك لەچاتر
لەخەراپتری چاكترە — خەراپ چاكترەو،زۆرلەخەراپتر

* * *

٨٨

خۆدەمن — جوانی تێ گەیبوم،لەم تەون وبەستە
مەبەستە — حاڵی بی تۆخۆت،دەمنیش مەبەستە

* * *

٨٩

خورپەم لەدڵی هات — وەختێكی زانیم،خورپەم لەدڵی هات
"" "" — خواڕوحمێ بەمن و،زۆری دیكە بكات

* * *

٩٠

خوردەماڵ ـ میرات هەرچی — خوردەماڵ مەندو،هەرچی ما میرات
ماوەوبەرگ..ئەكەوی — دەدرێ بەگ..كەر،نەك خێروخێرات

* * *

٩١

خورماشت بی و — ئەمن پێم خۆشە،وەزعی باشت بی
بەغداشت بی — خۆناكرێ بەغداو،هەم خورماشت بی

* * *

٩٢

خورماش لەبەغدایەزۆرە — زۆردورەبۆتۆ،ناپێورێ مەودا
"" "" — دەناهێند زۆرە،خورمالەبەغدا

٩٣ * * *

ئی خۆیەتی — خورمای خەستەوی،غەزوبەز دێری
"" "" — خیزلەخیزنشین،خەیلێ حەز دێری

(٧) * * *

خوری شۆری — بیکوتی ونەپرسی،لەشین وبۆری
"" "" — ئەبەوبەرچیقەی،جوان خوری شۆری

٩٤ * * *

خۆزگەم بە پار — گوتم ووادەڵێم ،جارێك ناسەت جار
"" "" — ئەوساڵێ نەهاتیەو،خۆزگەم بێ بەپار
یان "" — سیای نالەبار،کوادەکرێ بەزا ر
"" "" — خۆزگەم بەپارو،بەسەت بێ وەزا ر

٩٦ * * *

خۆزگەم بەخۆت — خۆزگەم بەخۆت و،عەقلێ وزانینت
"" "" — بسیرەوەریەکەو،بەزمی هاوینت

٩٧ * * *

خۆزگەم بەدوێنێ پارشێوێ — خۆزگەم بەدوێ شەو،دەوری پارشێوێ
گۆرانی فۆلکلۆری — لەگەڵ یارکۆڵێم،جوت بەچارشێوێ
بەهێندێك دەست کاری — بۆلێکیان کردین،دەك ماڵیان شێوێ
وئەونیوەشێعرەی ئاخری — ئەن ماهیچ جێگای،لەوەردوشێوێ

٩٩ * * *

خۆزیا دایکت ماری بیا — خۆزیاپێك هاتبا،هەرئەوداوایە
"" "" — لەجیات تۆدایکت،مارێکی بوایە

١٠٠ * * *

خۆسەرم داغ	نــەزان نــەبــوم و،خـۆم بـۆبـەرداوە
نەکراوە	دەنــامــن ســەرم،بـۆی داغ نــەکـراوە

* * *

١٠١

خۆسێلاو	خـۆئـەوەش سـێلاو،بـۆی نـەهـێناوە
نەیهێناوە	شـان وپـشـتـی زۆر،پـێـوەی ئـێشاوە

* * *

١٠٢

خۆشمانە	مـزگـێـنـیم دەوێو،بـۆئـەوگـۆڕانـە
نان ولەتێ بەشمانە	لـەئـەورۆڕاجـیـرەم،سێ نـیـوەنانـە

* * *

١٠٣

خۆقوفلی کابەی	خـوارنـابێ بـەخـوای،خـۆقوفڵی کابـەی
خوارنابی	یـان لـەوەی زیـاتـر،دەڵێم شك نـابـەی

* * *

١٠٤

خۆقەت خوێن نابی بەئاو	هــەرخــۆیــەوبــۆخـۆی،ئـاواکـۆلاوە
״ ״	خـوێـن نـابـێت بـەئـاو،زیـاترلەولاوە

* * *

١٠٥

خو،قەوی	خـۆت چەنـدی ئـەگـەر،دەنـوێنـی قـەوی
عینوان نەوی	بـەلاّم عـیـنـوانی،چەنـد هـێندەی نـەوی

* * *

١٠٦

خۆکابەکەج	هـەرنـەبێ جارێك،بـۆلای مـەش بـابێ
نابێ	خـۆبـەگـیـانی تـۆ،کابـەن کـەج نـابـێ

* * *

١٠٧

خۆکرد.	ئـەوکـارەی خـۆکـرد،بـێ دەرمـان مـاوە
دەرمانی نیە	کـێعـۆدەداربێ و،لـەئـەستوی ئـەومـاوە

١٠٨ * * *

خۆکوفرم نەکردوە کوفرم نەکردوە،زیانی ئیمانم

"" "" ئەگەرکردبێشم،لێی پەشیمانم

١٠٩ * * *

خۆکەرامەتم کەرامەتیشمان،نەبوپێ بزانم

نەبو یاپێت وابووەك،پێشوم لێزانم

١١٠ * * *

خۆکەرم لێ دەقورێ دەقورێ نەکەوتوەو،دەی خۆکەرێ من

نەکەوتوە بومەمەلّحە کەی، هێنددۆست ودوژمن

١١١ * * *

خۆگێل مەکە وەرەخۆت گێل و،وێل وخۆل مەکە

"" "" خەلّکیش گیرۆدە،بەندوکۆل مەکە

١١٢ * * *

خۆلّت ئەویشت هەردا،دەستی زرۆزۆلاّن

وەترۆتیتولاّن زەریفەوخۆلّت،وەترۆتیتۆلاّن

١١٣ * * *

خولّقی خۆشی چەندی بیرم کرد،لەوخولّقی بۆشی

کاری بۆشی زانیم تێیدانیەو،هیچ خێروخۆشی

١١٤ * * *

خۆلەبەرتاوێم خۆلەبەرتاوێم،نەدیتۆتەوە

نەدیوەتەوە شیرن وتالّیشی،بەلای خۆتەوە

١١٥ * * *

خۆ.لەخوێناو دەی خۆلەخوێناو،نەهاتبۆلاتان

نەهاتوە	زولێی ببڕێوەو،ئێوەوخوداتان

* * *

١١٦

خۆڵەداری نەزانینێ	ئاخردەزانین،ئەتۆش لەوسەدەی
دەدا	بۆخۆت لەداری،نەزانین دەدەی

* * *

١١٧

خۆلەدەشتێ	لەدەشتی دەڵێم،خۆشین نەببۆوە
شین نەبۆتەوە	یادەرقوڵی بێ و،دەی هەرلەخۆوە

* * *

١١٨

خۆڵەسەرسفرەی	خۆڵەسەرسفرەی،دایكی یابابی
دایك وبابی ڕانەهاتوە	ڕابۆن نەهاتوە،تۆزوكێك چابی

* * *

١١٩

خۆڵەمەزرایەم	لەمەزرایەم هەڵ،نەگرتونەوە
هەڵنەگرتۆتەوە	لەحاسمانێش ڕا،بەرنەبونەوە

* * *

١٢٠

خۆڵی تاوسان	خۆڵ وتاوەكەی،ئەمێسەتاوسان
هەلگرەبۆزوسان	هەڵیگرەتابگەین،وەسەرمای زوسان

* * *

١٢١

خۆڵی دەبەری دۆی	واتێك چوەكاری و،زوڵمی لەخۆكرد
خۆی كرد	چوخۆڵی هێناو،دە دۆكەی خۆكرد

* * *

١٢٢

خۆڵی مردوانیی	هیچ كاتێك ئاوا،كزنەدیتراوە
لەسەر دابیژراوە	خۆڵی مردوانی،بەسەركێشراوە

* * *

١٢٣

خۆماست نیە عافەریم لەگەڵ،کوڵ وپیوانت
بەلێوانتەوەدیاربێ خۆماست نیەدیاربێ،لەسەرلێوانت

١٢٤ * * *

خۆم ئاسودەمەبێکوروکەرم خۆم ئاسودەمە،هەربێ کوروکەر
لەئالیك وجۆش بێ خەبەرم لەجۆوئالیکیان،دەی وام بێخەبەر

١٢٥ * * *

خۆ من حەمباڵی گاڵتەوشۆخیشم،پێ بکەی لەدوایە
شەیتانی نیم شەیتان حەمباڵیم،بۆتۆپێت وایە

١٢٦ * * *

خۆم وخودای چەندی حەولن دا،کارێ نەکرابۆم
خۆم باشەجیانەوجار،خۆم وخودای خۆم

١٢٧ * * *

خۆمەگنخێنە چی ویست مەردانە،بۆی بەجێ بێنە
" " دەبچوبەگوێم کەو،خۆت مەگنخێنە

١٢٨ * * *

خۆنان قات بەوکردەوەی تۆش،قەت رازی نابم
نەبولەماڵەبابم خۆنان قات نەبوو،لەماڵی بابم

١٢٩ * * *

خۆنان نەچۆتە خۆنان نەچوبۆ،سەرپشتی شێران
پشتی شێران بگرم سەرخەتەی،پاڵەوجوتێران

١٣٠ * * *

خۆنێوکمان پێکەوە نەبراوە باشەخۆنیوکن،وێکڕانەبڕاوە
" " یابەجوت ڕێگەن،بۆهەڵنەخراوە

١٣١ * * *

خۆهێلکەم رەنگ نەکردوە خۆئەمن هێلکەم،رەنگ نەکردونە

"" "" کواچم پێ براِبو،لەم هات وچونە

١٣٢ * * *

خۆێنت بۆگرِوێی مدەبی خوێنت واشیرنەو،بۆن خۆش بی رِەبی

"" "" بۆزۆرنەخۆشی و،گورِوێ یەش دەبی

١٣٣ * * *

خوێنی خۆت تاڵ مەکە خوێنت تاڵ مەکەو،تۆزێك برِوانە

"" "" ئەوتوندوتیژیەت،زۆرلێ نەجوانە

١٣٤ * * *

خوێنی من لەوبەرزیەی کەمێ،بخزی باشترە

لەخوێنی تۆکاڵتر نیە خۆینم لەوخۆێنەی،تۆبۆکاڵترە

١٣٥ * * *

خوویەکی بگرێ بەشیری هەرخوێکی بیگیری،بەشلك وشیری

تەرخ ناکرێ بە پیری تەرخی بۆناکرێ،لەکاتی پیری

١٣٦ * * *

خۆی بۆخۆم کچی بۆکورِم خۆی بۆخۆم کچیش،دێنم وبۆکورِم

کۆباسی لێ بکاتاورگی بدرِم کواکێ دەنگی کرد،بێم ورگی بدرِم

١٣٧ * * *

خوێت لەجێگایەکی خوارد مەردی وپیاوەتی،بۆخۆت بنوێنە

خوێدانێ مەشکێنە خوێی دەخۆی ئاخر،خوێدان مەشکێنە

١٣٨ * * *

خـــۆی خۆیی بۆدارِشتوەو،وای دەجولێنی

دارشتوە وەك شەكێش دوگەی،بۆدەلارێنی

١٣٩ * * *

خۆی داوێتە نێو ئاووئاورێ بێ وەی فكروبیر، لەسەردەرباوێ

"" "" خۆی داوێتەنێو،ئاورونێوئاوێ

١٤٠ * * *

خۆی ڕیشی نیەو بۆخۆی بێ ڕدێنەو،سمێڵیشی نین

بەكۆسە ئەكەنێ كۆسەی دی ودایدا،قاقاوپێكەنین

١٤١ * * *

خۆی لەكوچەی تێ نەگەیشتنە و،ڕێی بەگەپ دەدا

عەلی چەپ دەدا خۆی لەوكۆلانەی،عەلی چەپ دەدا

١٤٢ * * *

خۆی لێ كردوینەتە بۆیەبێ شوێنەو،دیارنیەلەم ناوە

بنی قاوەی خۆی شیرن كردوە،وەكوبنی قاوە

١٤٣ * * *

خۆی لێ كردوینەتە خۆی لێكردوینە،عەبوشەی عەڕەب

عەبوشەی عاڕەب هەڵكشێراهەرتا،دواپلەونەسەب

١٤٤ * * *

خۆی لێ هاویشتوینەتە خۆی لێ خستوینە،سەرتەختی پشتێ

سەرپشتێ پێم گەیی ئەویش،لەهەشتێ مشتێ

١٤٥ * * *

خوێ لەشتی دەدەن خوێ لەشتی دەدەن،تاكوبۆن نەگرێ

هەتابۆگەنیونەبی خوێ خوێ بۆگەنیوبو،چی دەگەڵ دەكرێ

بۆگەنیوبو چی لێ دەدەن

١٤٦ * * *

خوێن تاڵە ژەهری مارچۆنەو،خوێنی واتاڵە

"" "" خۆزیا هیچ کاتێ،نەمدیبای خاڵە

١٤٧ * * *

خۆێنم وەجۆش هات خوێنم وەجۆش هات،کەدیم کارەسات

"" "" یاخواخوامیچ کەس،ئاواتوش نەکات

١٤٨ * * *

خوێن نابی بەئاو ئەوپەندەشیان هەر،ئاواداناوە

"" "" خوێن نابی بەئاو،تادونیاماوە

١٤٩ * * *

خوێن ون نابی خوێن قەت ون نابی و،دەکوڵێ دەمێنی

"" "" ڕۆژێک دێ حەقی،خۆی هەربستێنی

١٥٠ * * *

خوێنی خۆی تاڵ دەکا خوێنی خوێ تاڵ کرد،کەوتەلاساری

"" "" زۆرڕونیش دیاربو،چاک نابی کاری

١٥١ * * *

خوێنیان خوێنیان لەدمی یا،تۆبڵێ لەلوتی

لەکە پۆی نەهاتوە نەهاتۆتەخوار،بەجلی وبەڕوتی

١٥٢ * * *

خوێیان بەبرینێ داکرد خوێ یان بەبرینێ،داکردبرژاوە

"" "" تاکارتێک نەچوو،بۆن هەرنەگراوە

١٥٣ * * *

خەتا شتێکەکەس لەوسەرەی دونیاش،هەرتائەوسەری

وەستۆی خۆی ناگرێ کێت دیوەوخەتای،وەستوی خۆگری

* * *

١٥٤

خەتی خواردەبن ئەوخەتەی خوارو،ڕێنگەلادانە

سەری گای پیردایە لەبن سەرینی،گای پیرەی دانە

* * *

١٥٥

خەرابێ زەمانە خەرابێت یاخوا،دەوروزەمانە

کەکرەش بۆتەڕیحانە کەکرەش هاتوەخۆی،کردبەڕیحانە

* * *

١٥٦

خەرمان بەرەکەت پرخێروخۆش بی،خەلەوخەرمانت

"" "" خۆشیش تێ پەڕێت،ڕۆژگارو ژیانت

* * *

١٥٧

خەرمان کوتان،کاری گێرەن پێ ناکرێ،بەبزن وکەرکەل

کەروبزنێ نیە واچاکەچیدیش،بۆی نەبین مەحتەل

* * *

١٥٨

خەزێنەلەکەلاوەکۆنان دایە بیرێ بکەیتەوە،زێروخەزێنە

"" "" لەکاولەکۆنیەو،لەبن کادێنە

* * *

١٥٩

خەسوت خۆشی نەویستی شانست نیەنالێم،ئەتۆنەبیستوی

"" "" جاچبکەم خەسوت،خۆشی نەویستوی

"" "" چەندجارم پێگوتی،بۆوانەبیستوی

"" "" دەی چبکەم خەسوت،خۆشی نەویستوی

* * *

١٦١

خەسووبوکیت تۆبوك وخەسویت،بەخۆونەدیون

بەخۆوەنەدیوە رایەڵەی هێوات،لێش هەڵبڕیون

١٦٢ * * *

خەفەت دەرخستن دەرخستنی خەم و،دەردو پەژارە

بارێکی سوك ناکا سوك ناکات باری،ئەوەمام هەژارە

١٦٣ * * *

خەلأت برایم ئاغای دیاری برایم ئاغام ،بیردێنێ تەوە

حەمبارێیە پێی جوان بێ وزولێی،دەستێنێ تەوە

١٦٤ * * *

خەلأت کەبۆیان ناردی و،دیاری بێ وخەلأت

هەرچی هات وەری گرەزوێکی،هەرچی هات بەلات

١٦٥ * * *

خەلکی بەخۆت وەرەودەی خەڵکی،بەخۆت خۆش مەکە

خۆش مەکە کەس وخزمی خۆت،هەڵەوڕۆش مەکە

١٦٦ * * *

خەلکی عەیبێك تۆخێوی هەزاری عەیبێك لەمنەتۆش،خاوەن هەزاری

خەلکت لاخەرا پەوخۆت وەك دەواری خەڵکت لاڕەشەو،خۆت وەك دەواری

١٦٧ * * *

خەلکی هەرلەدەرکی ئەمنیش پێم خۆشە،ئەگەرێك بێبۆت

خۆت،ببینی خەڵکی ببینی و،هەرلەدەرکی خۆت

١٦٨ * * *

خەلك بەرق دەیگری و بەرق کەخەلکی،دەگری ویێ دەمرێ

ئەمن فتیلەدەمگرێ کۆنەفتیلەکەی،دەستی من دەگرێ

١٦٩ * * *

خەم نا خەفەت — قرژنەی دەلینگ ،درا وەی پاپەت
" " — نەهاتیەوەچش،دەی خەم ناخەفەت

١٧٠ * * *

خەمم ئەوخەمە — دەی ئەوەش بۆمن،دەردێکەوخەمە
قەرەچۆغ بەتەمە — قەرەوچۆخ سەریان،بەمژویاتەمە

١٧١ * * *

خەنان بێ و — هیچ باوەرم نیە،دەی جامن بەخوا
کوزەڵەنەخوا — خەنان بێ ومابێ،کوزەڵەی نەخوا

١٧٢ * * *

خەنجەرم — لەچەنگ ئەویەزم و،کێشەوەرایە
لێ دە ن خوێنم نایە — خەنجەرم لێ بدەن،خوێنم لێ نایە

١٧٣ * * *

خەنجەرێکی — خۆت تێ خست دیسان،ڕاهەرنەوەستای
دیکەیان، لەبرینێ دا — تاخەنجەرێکی،دیان لەبرینێ کوتای

١٧٤ * * *

خەنەی مەرەنگی نیە — ئەگەرتۆنەتبێ،بەهانەوەبەست
" " — چۆن سوری ناکا،خەنەم قامك ودەست

١٧٥ * * *

خەنیە لەمێشان — خۆشی وهازوهوز،خەنیە لەمێشان
چرچەی چاودێشان — چرچەی خوێن شیرن،گرتی چاوئێشان

١٧٦ * * *

خەوگرێوی لە — خەو،زوکێ بەرکێی،لەبابردەوە
بای بردۆتەوە — ئەودەرکی هیوای،بۆخۆکردەوە

* * *

١٧٧

خەو لەچاوم ناكەوى — زۆرم چاوقوچاند،ئەم كەلەكەونەو

"" "" — بێ بەهرەوچاوم،هەرنەچون بۆخەو

* * *

١٧٨

خەولەدواى نان — خەوت هات دەبنو،تۆلەدواى نانى

میزلەدواى ا..ن — كەيفيشت هەستا،میزلەدواى .انى

* * *

١٧٩

خەو مەرگە — خەومەرگەونەكاو،تۆبلێی رِوداوە

"" "" — دەهۆشەوەبچى و،تێى كەوتوى داوە

"" "" — خەومەرگەوزۆریش،تاقیم كردەوە

"" "" — خەونوچكەش گەلێ،جاردەیبردەوە

* * *

١٨١

خەونى دەناخۆش — باريك بوەودەپسێ،پێم هەوداى ژینم

ناخۆش دەبینم — هەرخەونى ناخۆش،ناخۆش دەبینم

* * *

١٨٢

خەوى رِۆژێ هیلاكیە — خەوى رِۆژدەلێن ،وەكوهیلاكیە

خەوى شەوێ لەش ساغیە — خەوى شەووەكى،لەش ساغى وپاكیە

* * *

١٨٣

خەونى ژنێ بەراوەژوە — بەرعەكسەخەونێك،ژن كەدەیبینى

"" "" — لازمەتەعبیرى،وەك خوى بۆببینى

* * *

١٨٤

خەونێك بودیتى ورِۆى — خەونێك بوتازەش،نایبینێ تەوە

"" "" — چورِۆیشت تۆوى،بۆبچێنێ تەوە

* * *

١٨٥

خەوی نایە بیانوی کێچە	ئەوستلی دەستی،پرقسلێ وگیێچە
"" ""	خەوی هەرنایەو،بیانوشی کیێچە

١٨٦ * * *

خەیالێ پلاوە	فەرقی نیەتاویان،ساووهەوریی
باچەوریێ	خەیالێ پلاوەو،بازۆر چەوریی

١٨٧ * * *

خەیالت خاوە	هێلکەی مام عەلیم،لەددانم داوە
"" ""	کەبلەی بێ فکری و،خەیالت خاوە

١٨٨ * * *

خێرات پاش مردوی سودی نیە	بەشینەوەی مالێ،یان خێروخێرات
"" ""	پاش مردوی هەدەر،دەرِوایامیرات

١٨٩ * * *

خێربکەن	کوێرەبەهاوار،دەیگوت خێربکەن
خێربە پیاوی کوێربکەن	خێربەبێ چاوو،پیاوی کوێربکەن
خێرومکوخێری	بێ ژن وبێ مالم و،موحتاج وفەقیر
دوێنێ و پیربکەن	خێروەکی خێری،دوێنێ وپیربکەن

١٩١ * * *

خێروبیری بۆتارێ	خێروبیرەکەی،تۆبلێ وبۆتارێ
ترِوفسی بوسارێ	ترِوفسە وچی دیش،برِوات بۆسارێ

١٩٢ * * *

خێروخۆشی	خێروخۆشی چی،بوبەستۆم داهات
بەستۆت دابێ	رێگەی چەوت وخوار،خێری بۆناکات

١٩٣ * * *

خێروشەڕی	تەونت بەداربوەو،هەموت بڕیون
بەرابەرن	خێروشەڕیشت،هەرتێك بەزیون

١٩٤ * * *

خێر هەرمەڕوبزن نیە	بیری لێ بکەوەو،بیڵێ مەردانە
"" ""	بۆخێرهەرمەڕو،بزن وبەرانە

١٩٥ * * *

خێری خۆت و	ئەوەی خێری خۆت،شەڕیشی بۆخۆت
شەڕی خۆت	خێرمان نەویستوەو،زیانیش بێ بۆخۆت

١٩٦ * * *

خێری لەدەستی هەڵناوەری	تێ گەیبی باشە،لەتەون وبەستی
"" ""	خۆهەڵناوەری،خێرێك لەدەستی

١٩٧ * * *

خێری نیەوشەڕیش	خێری نیەوشەڕیش،دەحیساب نایە
دەحیساب نایەت	خۆزیائەودوانەی،جێ گۆڕیبایە

١٩٨ * * *

خێری وەم نەویست	قەتم نەویستوەو،نامەوێ خێری
"" ""	بەمن بێ ئەتۆش،خۆی لێ دەبوێری

١٩٩ * * *

خینکاوبۆپوشێش	خینکاوبۆپوشکەش،پەلاماردێنێ
پەلامارئەبا	نەجاتی لەئاو،بێ ونەی خینکێنێ

٢٠٠ * * *

بیتی (دال)

دال دەستەودوعام،بەرزکـردنـەوە
کارەکەی چاکمان،لـەبیرنـەچـنەوە

١ * * *

داراونەدارا هەرخاوەن خەمە د ا را ونـە دا را ی،ژێـر بـاری خـەمـە
داراش خۆدەڵێن بەشم زۆرکەمە دارا ش دەگریاو،ئیی منیش زۆر کەمە

٢ * * *

دارئەگەربەری هەرنەهێنی دا رئـەگـەربـەری،هـەرقـەت نـەهـێنی
دەبێ بیبڕی بیبڕی ونی دیکەی،لەجێ بچەقێنی

٣ * * *

دارئەگەر ساڵێکی دا رساڵـێك ودوان،بـەریش نـەهـێنـی
بەری نەهێنا نابی بیبڕی بیبڕی دەستی خۆی،پێوەدەشکێنـی

٤ * * *

دار بەناواتەجاریکی دا ربـەئـاوا تـەو،لـەمـاوەی ژینـی
بازلەسەری بخوێنی لـەسـەرخـۆی جاریـك،بـازی ببینـی

٥ * * *

داربەتەڕی دانەیە بـەشـلـك وتـەڕی،دا ربـۆت دا نـەیـە
بەئیشکی دانایە بـەئیشکی سـەعـی،چی بکەی زا یـەیـە

٦ * * *

داربەدارە وەکـوکـارەکـەی،پـێشـوەوئـاکـارە
"" ئـەوەشـیـان دیسـان ،هـەرداربـەدا رە

٧ * * *

دارفرەبەرزبێ دا رچەندی بڵیندو،بەرزیش بێتەوە
نەچەمێتەوە خوا ردەبێ وبۆژێر،نەشچەمێتەوە

* * *

٨

دارکرمی لـەسـەرتـیـرا گـیٚ و،یـانـەزم وبـەرزی

لەخۆی نەبی ناڕزی دا رکـرمـی لـەخـۆی،نـەبی بـۆدەڕزی

* * *

٩

داریــــــان دا ریـان هـێـناوسـەر ،بـاری ڕا کـردوە

دەسەرباری ڕاکردوە چـی بـوهـەروا چـوەو،تـازەش ڕا بـردوە

* * *

١٠

داریان لە دەتـزا نـی دا ریـان،لـەپـشـتـی دا وە

پشتی داوە بـۆخـۆش پـلـلاریـان،هـەرپـیٚ دادا وە

* * *

١١

داری بریایە قـەت نـەبـوەوبـەری ،بی دا ری بریـا

بەری ناهێنی کیٚ هـەیـبـوەبـریـا،تـەنـیـابـۆی گـریـا

یان "" لـیـٚی بـڕوا نـی جوان،دا ری بـریـایـە

"" "" بـەری خـۆنـەبـوەو،ئـەلـەم دونـیـایـە

* * *

١٣

داری تەڕوسەڵای سەگی پـێـی دەکـەم دا ری،تـەڕسـەڵای سـەگی

پیٚ دەکەم دەشـی هـێـنمـەخـوا ر،لـەمیری وبـەگی

* * *

١٤

داری حەد دا ری حـەدنـایـبـێـت،ئـازا ری وئـێـشی

ئـازاری نیە زۆریـشـی لیٚ بـدەن،هـیـچ کـوێی نـائێشی

* * *

١٥

داری خوائاوا بیٚ دەنگە دا ری خـوا ی ڕێك و،پـێك وبـیٚ دەنـگـە

هەرکەس بیخوا کاری لەنگە هــەرکـەسیٚ بـیـخـوا،کـاری زۆرلـەنـگـە

١٦ * * *

داری خوار داربـۆخـۆی ئـەگـەر،هـەرجـوریَخـوا رە
سێبەریشی هەرخوارە نـیسـیَ کـەی ویَـنـە،خـۆی وا لـەبـوا رە

١٧ * * *

داری دەگەڵ هەموان چـی لـەومـاڵـەی دان،بـەچـاك وخـراوە
دەبەرناوێناوە دەگـەڵ هـەمـوی دا ر،دەبـەرنـاونـاوە

١٨ * * *

داری سواڵێم گرتەدەست ئـەگـەرحاڵی بی و،تێ گـەیـی مـەبـەست
"" "" یـەکـجـاری دا ری،سـواڵـێم گـرتـەدەست

١٩ * * *

دارێکم پێیە دا رێـکـم پـیـێـیـە،هـەرلـولای پـیـسـە
هەردوك سەری پیسن تـۆخـۆی تـێ مـەخـەو،لـەمـنی ببیسـە

٢٠ * * *

دارێکی بەری هەبیت دا ری مـیـوەت دی ،ئـەگـەربـری بـێ
سەری شۆڕە نـوسـولـەودەبـی،سـەری نـەوی بـێ

٢١ * * *

دارێکی هێندەبەرزو بـەرزوبـڵـینـد نـیەو،تـۆبـڵـەی وادا رێـك
بڵیندنیە، دەستم نەیگاتێ دەسـتـم پـیـێ نـەگـا،لـەژیـانـدا جـارێـك

٢٢ * * *

دارێکی هیوات پێ بی دا رنـابـی بـیـبـڕی و،تـۆهـیـوات پـێ بـێ
مەی بڕە خـزمـەتـی پێ بـەکـەو،چـاویـشـت لـێ بـێ

٢٣ * * *

داری گوێزی وابڵیند خوایە گـویـز ئـەواچـوکـە،دا ری هـیـێـندەبـی

دەبێ دار شوتی چەندەبێ	دەبێ دا رشوتین،خوایەچەندەبی
٢٤	* * *
داروبەرد کەرِبی	دا رویەردکەرِبن،باکەس نەیبیسی
"" ""	عەتاکەم بەخشی و،بەولەقای پیسی
٢٥	* * *
دارهۆرەی لەخۆ ی	پیاوچارەی هەبی،دوژمن نابەخشی
نەبی ناقەڵشی	دا رهۆرەی لەخۆی،نەبی ناقەڵشی
٢٦	* * *
داری هەڵێنە و	لەدەشت ودێبەر،یالەوبەیارە
سەی دز دیارە	دا ری هەڵێنی و،سەگی دزدیارە
٢٧	* * *
داشتەمری دزیان دەکردهەمزاوایی	داشتەمری بون خۆ،بۆدزی دەچون
بەسوێندانەوەگول دەبون	هەمزاوا یەکان،بەسوێندگول دەبون
٢٨	* * *
داکەکچی خۆی فرۆت	دا کەئەوکاتەی،کیژکەڵەی فرۆت
دای بەدارونەویش سۆت	دای بەلیژێك دار،ئەویشی هەر سۆت
٢٩	* * *
دانگەرِێزەی	یەك یەك ودودو،دا نگەرِیزەی کرد
کـــــرد	بەرەوجێ ژیانیان،هەموخۆی تێ کرد
٣٠	* * *
دانولەی	فەرمودەی دانوی،ئی بەتام وخوێ
بەتام وخوێ	واخۆشت ئەگەر،خواربێ کوالەکوێ
٣١	* * *

دانوم دەگەڵی	دانومان ناکوڵێ،دەگەڵ ئەوهەوزە
ناکوڵی	ئەوەی دەگەڵیان،مابنەوەبۆزە
٣٢	* * *
دانویان	ئەوان دا نویان،ناکوڵێ پێکەوە
وێگراناکوڵێ	دوعابکەمی خۆی،زوبۆی بێتەوە
٣٣	* * *
دانەخۆرە کراوە	نابی پێت وا بیت،وا سورەوتورە
"" ""	زۆرجاریش هاتوەو،وەك دا نەخۆرە
٣٤	* * *
دانی شاشەو	ڕاستیان پێ گوتویە،دانی وی شاشە
بەختی باشە	شانس وئیقبالٚ و،بەختیشی باشە
٣٥	* * *
داوای شانەی	هات داوای شانەی ،لەوکەچەڵەی کرد
لەکەچەلی دەکا	لەوکارەی چەوتی،فکرم لێی نەکرد
٣٦	* * *
داوەلۆزیەتی	هێدیلکەوهەروا،بەدا وەلۆزی
"" ""	خۆبەرچاوندا و،بێتەنێوکۆزی
٣٧	* * *
دایان دەنا دەتاقەوە	هێنای دا ینابو،جوان دەتاقەوە
چاوی دەچون دەزاقەوە	چاوی زەق دەچون، یان دەزا قەوە
دایان دەنا دەمیچەوە	دایان نادەنا و،چون دەمیچەوە
چاوی دەچون دەفیچەوە	ددا نی وکەپۆی،چون دەفیچەوە
٣٩	* * *

دایان لەدایکێ	کواکێت پێ شك دێ،ئەوای لێبزا نی
دڵ سۆزتر	لەدایکیش دڵسۆز،تربێ دایانی

*   *   *

٤٠

دایکت بمرێ گوڵ نیشان		نۆنانی خواردبون،بەپیوازەوە
نانی نەخواردبردیشیان		نۆی دیکەی خوا ردن،بەدەم نازەوە
یان	""	نۆی دیشی بادان،بەچاونەشۆری
""	""	نۆی دی تێ ئاخنین،هەروابەزۆری
یان	""	حەك دایکت رەبی،بمرێ گوڵ نیشان
""	""	نانی نەخوا ربو،هاتن بردیشیان

*   *   *

٤٣

دایك جێ ڕاخا	دایکەوڕادەخا،جێگابەزەحمەت
کچ وەلای دەبا	کیژەولای دەبا،نەزا ن بێ هیمەت

*   *   *

٤٤

دایك کەبوبەزڕ		دایکت بوبەزڕ،جوانی لێ بزا نە
بابیش هەرزڕە		بابیش زڕبابەو،زۆرلەونەزمانە
یان	""	دایکت بوبەزڕ،بابیش زڕبابە
""	""	ئەوفێڵ وفترەی،دەی بۆچیەبابە

*   *   *

٤٦

دایکی ببینە و	نەبڵەی ڕاڕەوی و،لەبەردەروازە
کچان بخوازە	دا یکان ببینەو،کیژا ن بخوازە

*   *   *

٤٧

دایکی بگرمو	پێویست نیەهێندەش،ئەوهات وچۆیە
کچ ئی تۆیە	هەرکاتێ دایکت،گرت کچ ئی تۆیە

٤٨ * * *

دایکی خۆی ئاکاریەولەهەر،لاوەهەرقاوە

بەچە پڵە.اوە دەڵێن دایکی خۆی،بەچەپڵە..اوە

٤٩ * * *

دایکی دەگەڵ دایکی خۆزیائەودا یکەی،هەموکەس دیبای

شای ناگۆڕیتەوە نایگۆڕیتەوەو،لەگەڵ دایکی شای

٥٠ * * *

داینیٚ وە یاوەرەودەستی،لەکۆڵی بکەوە

نەبوو دا ینیٚ وەونەبو،دەستی پیٚ بکەوە

٥١ * * *

ددان بەجەرگی گەردون لەگەڵ تۆ،زا نیم ناچاریٚ

خۆت ڕۆگرە ددا ن بەجەرگت، ڕۆبگری جاریٚ

٥٢ * * *

ددان کەنێشا چارەی کێشانە ناخۆشترین دەرد،ددا ن ئێشانە

" " ددا نیش ئێشاو،چارەی کێشانە

٥٣ * * *

ددانیان لێك عەیبەکەی دیاربو،لەلای خۆتەوە

سپی بونەتەوە ددا نیان لێك تر،سپی بۆتەوە

٥٤ * * *

ددانی لیٚ تیژ دەکا هەرسوێکەی دەدا و،خێسەی لیٚ دەکا

" " ددا نی دەسویٚ و،یالێی تیژ دەکا

٥٥ * * *

درۆ،خۆ ئەودرۆی کردت،بابۆت هەڵکەویٚ

مانگابەکەڵ نیە مـانـگـابـەکـەڵ نـیـەو،بێ وەدوا ت کـەوێ

* * *

٥٦

درۆزن ئاوری دەماڵێ بەر درۆزنـێـك ئـاوری،کـەوتـبـۆمـاڵـێ

ببوکەس بەقای پێ نەدەکرد گـوتـیـان درۆیـەو،قـەت ڕاسـتـی نـاڵـێ

* * *

٥٧

درۆزن درۆزنـەوتـەمـاح،کـاریـان فـریـود ا

تەماح کاری فریودا زۆریـش گـەڕابـون،لـەبـاسـك وشـیـود ا

* * *

٥٨

درۆ زن ڕوی ڕەشە قـەت ئـەونـیـنـسـانـەم،نـەشـدیـبـابـریـا

"" "" نـاڕا سـت ڕوی ڕەشـەو،بـۆهـەردودونـیـا

* * *

٥٩

درۆزن هۆشی کەمە خـۆبـاس کردنـیشی،هـێـنـدێ جارخـۆشـە

"" "" ئـەومـامـەدرۆزنـەی،کـەم بـیـروهـۆشـە

* * *

٦٠

درۆزن هەرچێشت درۆزنـان کـاریـان،لـەبـنـێ ڕاهـەروا

ونیوڕۆژیکی دەخوا زۆرێکـەی چـێـشـت و،نـیـوڕۆژ ێ دەخـوا

* * *

٦١

درۆودرۆزن بـەوقـسـەی ئـەمـنـیـش، بـاوەڕیـم وایـە

دوژمنی خوایە هـەرچـیـکـی درۆزنـەو،دوژمـنـی خـوایـە

* * *

٦٢

درۆی عەرزی نەماوە درۆی حـەرزێـمـان،زۆرن لـەبـوا ڕێ

درۆی حاسمانێ دەکا ئی حـەوای جـارێ،مـەیـهـێـنـەخـوا ڕێ

* * *

٦٣

دڕوی وەبن — چووەدڕوی وەبن،کلکی وەژا ندوە
کلکیی داوە — بەجوتەی کەڵپی و،لوتی شکاندوە

٦٤ * * *

درەنگ هاتوم — درەنگ هاتوم کوا،کەمم هێناوە
کەمم هێناوە — بانۆرەی تۆبێ و،لەمڕۆبەدواوە

٦٥ * * *

دزبازاڕی شێواوی — دزەودەیهەوێت،بازا ڕی شێوا و
دەوێ — ئەلەم کاتەی دا،بۆی هەڵکەوێ دا و

٦٦ * * *

دزدزی دەناسێ — لەوڕێگاوشوێنە،زۆرپێ حەساسن
" " — دزڕەفیقی دزیەو،یەکتردەناسن

٦٧ * * *

دزت لەماڵەخۆیی — لەماڵەکەی تۆ،دزخۆی هەڵبێخێ
دەرکەداخستنی ناوێ — ئیحتیاج بەوەی نیە،دەرکەی دابێخێ

٦٨ * * *

دز ترسەنۆکە — ئەونەقڵەش نەبوە،بۆمنی وەکۆکە
" " — کێ بێ و نەزانێت،دز ترسەنۆکە

٦٩ * * *

دزدەزانی چی دزیوەو — دزباش لێی حاڵیە،چی بۆدزرا وە
ساحێبی ماڵ دەزانی چی چوە — ماخۆش دەزانێ و،چی لێ دزرا وە

٧٠ * * *

دزمەبەوحیز مەبە و — دزمەبەوحیزیش،کەمتر بێنەوە
لەبەرخواش هێندەمە پاڕێوە — هێندەش لەبەرخوای،مەپاڕێنەوە

٧١ * * *

دزوماخۆیەك بن — دزوخێویەك بن،گای لەکونی کولانە

گای بەکولانەیداهەڵدەکێشن — هەڵی دەکێشن و،دەیبەن بۆوبانە

٧٢ * * *

دزی خۆماڵی — سەبرت بێ ودەنا،کەوتویەبیرێ

بەکەس ناگیرێ — دز خۆماڵی بێت،بەکەس ناگیرێ

٧٣ * * *

دزیش بی؟ — ژیانەورۆژگارە،توبەڵکودزبی

ویژدانت بی؟ — ئینساف وڕوحمت،دەی لەسەرکزبی

٧٤ * * *

دلاَن ئاگایان لەدلاَنە — وەك بول بولێکی،لەسەرچلاَنە

"" "" — دلاَن ئاگایان،زیاتر لەدلاَنە

٧٥ * * *

دڵ ئاوێنەی دلاَنە — ئەودڵ بۆئەودڵ، وێنەی ئاوێنە

"" "" — بۆیەکترپڕخەم، پاك وخاوێنە

یان "" — لەخۆت بڕوانە،نەبەوڕوانینە

"" "" — دڵمان بۆیەکتر،خاوێنی ببینە

٧٧ * * *

دڵ گۆشتە ئاسن نیە — دڵ گۆشتەوئاخر،نەئاسن وپۆلاَ

"" "" — چیدی مەشکێنەو،بەسیەناقۆلاَ

٧٨ * * *

دڵ لە گوڵ ناسکترە — لەگوڵی پشکوتوش،دڵ ناسکترە

"" "" — ڕای بگری ئارام،نەشکێ چاکترە

٧٩ * * *

دڵمان پێکەوە پاکە — دەزا نیێ دڵمان ،بۆیەك چەندپاکە
"" "" — هەروام تادەڕۆم،بۆژێرئەم خاکە

٨٠ * * *

دڵم پڕمو — خۆدڵم هێقێتی و،چی تویلەی پڕە
دڵم گرە — دەست وئانیشك و،باسکیشمی سڕە

٨١ * * *

دڵی ناسك — دڵێك ناسك بێ و،وا نازنازی بێ
بەئاوات ناگات — بەئاوات ناگەن،زۆریش ڕازی بێ

٨٢ * * *

دڵی وەکو — لەم لای تر زوزوش،سەرم لیێ دەدات
گونی هەلاجی لیێ دەدات — دڵی وەکوگونی ،هەللاج لیێ دەدات

٨٣ * * *

دڵەنەکاخاوەخاو — هەردڵێك نەیکا،بۆنەوخاوەخاو
فرمێسك ناتکێ لەچاو — ئەویش فرمێسکی،خۆناتکێ لەچاو

٨٤ * * *

دڵێك بۆ دڵێ — دڵێك بێ و بۆدڵان،نەزرینگێتەوە
نەزرینگێتەوە — وەك بەفری بەرتاو،دەك بتوێتەوە

٨٥ * * *

دڵێك وەهەزاران دڵ — هەزا را ن دڵیش،بابێن بەتاسە
"" "" — ببن بەهاوڕێی،بۆوقاڵ وباسە

٨٦ * * *

دمی بگری برشی هەڵدێ — دمی بێێ بگری و،کوا چی پیێ دەچێ

"" "" زوبرشی هەڵدێ،گیانی دەردەچێ

* * *

٨٧

دمی دەجەیازی خۆی ناوە دمی نابوۆەنێو،ئەم جەیازەی خۆی

"" "" حاڵی بوپێم گوت،چیدیت نیەبیخۆی

* * *

٨٨

دمی شیرن بوە دمی شیرن بوەو، وام بۆدەرکەوتوە

"" "" دەناخۆشانس و،ئیقباڵی خەوتوە

* * *

٨٩

دوای تەنگانان،فەرعانیە دوای بەزم وکێشەو،هەراوتەنگانان

"" "" بێ شك دەکەویە،خۆشی وفەرعانان

* * *

٩٠

دۆت بەدەروێشانەوە بەئەودەروێشانەی،دۆت پێ شك بردون

شك بردوە سەرزینو.وڕێگاو،بستوت لێ گرتون

* * *

٩١

دودەچنە لای قازی دوکەسن وێکڕا،دەچنەلای قازی

ویەکیان دەبێ ڕازی یەکیان خۆشحاڵەو،هی ترناڕازی

* * *

٩٢

دوربینی دوربین پەشی ما،نی لەدوای نیە

پەشیمانی لەدونیە نەفام نەزا نێك،وەك تۆومنی نیە

* * *

٩٣

دور کوژێ نەمزانی دا دەی ،چۆنت لێ دیارە

نیزیك خەسار ئەوەم دورکوژەو،نیزیك خەسارە

* * *

٩٤

دوری نات گەمێ یـارم لـێ دورەو،چـبکـەم نـایگـەمێ
گۆرانیکی خەمخۆرێکم نیەو،تاولاّمێی دەمێ
فۆلکلۆریە ئەودوبرۆی رەشی،وێنەی هیلالی
بەهێندێك ون بونەکەوتون،لەژێرپەرچەمێ
دەسکاری کەموکێك سوچی،چادرەکەت لادە
"" "" بابێتەدەرمانگ،لەمژۆژێرتەمێ

٩٧ * * *

دوژمنایەتی پیاوی پیاوخۆشترە دوژمنایەتیم،ئەی مەردوپیاوی
لەدۆستیایەتێ ناپیاوی نەك دۆستایەتی،خوێری ونەپیاوی

٩٨ * * *

دوژمن دوژمن کواچاکەی،تۆکەنگی دەڵێ
چاکەی تۆناڵێ خەراپەش نەڵێ،هەردەڵێ بەڵێ

٩٩ * * *

دوژمن کەرێشی ... ی وتەی پێشینیان،زۆربەقیمەتە
هەرغەنیمەتە دوژمن کەرێشی... یێ غەنیمەتە

١٠٠ * * *

دوژمن دار دوژمن دا رهەرچی،دەی بانەشچی بۆی
لەسێبەری خۆشی دەترسێ دەترسێ وبەڵکو،لەنێسێ کەی خۆی

١٠١ * * *

دوژمن سەیری پێلاّوت ئەکاو دوژمن دێ ودەکا،سەیری پێلاّوت
دۆست سەیری کلاّوت دۆستەودەڕوانێت،لەپێچ وکلاّوت

١٠٢ * * *

دوژمن کەمیش بێ ئەگەربەمن بێ و،ئاوابکەی چاکە

بەزۆری بزانە — دوژمن کەمیش بێ،زۆری حیساب کە
یان "" — ڕێنوێن وتەکبیر،وەك بابی قسانە
"" "" — لەبەریێ پولێیەی،ئاوامەرزانە
"" "" — لەگەورەپیاوان،زانیومەودەڵێن
"" "" — کەمیش بێ دوژمن،بەزۆری بزانە

١٠٥ * * *

دوژمنی — ئەوەش دوژمنەو،وەك بابەکوشتەت
بابەکوشتەت — نەکومەمبانەو،نیوکەوڵ وموشتەت

١٠٦ * * *

دوژمنی دوژمنت — ئەوەی دوژمنی،دوژمنی تۆیە
دۆستی تۆیە — تەنیانەودۆستەو،بەهرەی بۆتۆیە

١٠٧ * * *

دوژمنی زانا — دوژمن زانابێ،پێی سەربڵیندی
لەدۆستی نەزان چاکترە — شێت وشوربێ دەی،چاکوانێ چندی

١٠٨ * * *

دو ژن لەنەودیونەودیوی بیژینگێ — لەدولای بێژینگ،دوژن وەك تۆومن
یەکیان گوتی خوشکێ چۆنم دەبینی — یەك بەوی دی گوت،چۆن دەبینی من
ئەویش دەڵێ ئاوات دەبینم — دەڵێ خوشکێ تۆ،چۆن ئەمنت دیوەو
کە ئەتۆنەمن دەبینی — ئەتۆش وا دیاری،لەپێش چاوی من

١١٠ * * *

ئی خۆیەت — دوژمنی ئامالێ،لەدین بێگانە
"" "" — ڕەفیقی نەکەی،ئەبی بەتانە

(٨) * * *

دۆستایەتی بەزۆرناگیرێ	دوژمنایەتی،خۆدۆستایەتیش
" "	بەتۆبزی نابی و،یاخزمایەتیش
١١١	* * *
دۆست ئەوکەسەیە	دۆستەئەوکەسەی،عەیبەکەت بڵێ
بتگریەنی	ئەوکەس دوژمنەو،هەرچاکەت بڵێ
١١٢	* * *
دۆست بەبێدەلیل دەتۆرێ	دۆستێك بێ دەلیل،دێڵێن دەتۆرێ
بەلام دوژمن بەبێدەلیل ناتورێ	دوژمن بێ دەلیل،ڕێگای ناگۆرێ
١١٣	* * *
دۆستت زانا بێ	دۆستست زانابێت،ئیقباڵت بەرزە
بێ خەیاڵی	کاروگەلاڵەت،زۆرجوان وتەرزە
یان "	زانایەك بێنەو،بیکەدۆستی خۆت
" "	زۆربەخێروبێر،باشیش دەبێ بۆت
١١٥	* * *
دۆست ودوژمنی	نابی لێت تێك چی،لەئەوقاڵ وباسە
خۆت بناسە	دۆست ودوژمنی،خۆت باش بناسە
" "	گوێت کللۆرمەکە،هەرچی بڵێن خاسە
" "	دۆست کێیەودوژمن،دەجوانی بناسە
١١٧	* * *
دۆست ودوژمنی	ڕام ئەسپارد وخۆم ،هاتم بۆکنت
خۆی نناسی	چۆن نایان ناسی،دۆست ودوژمنت
١١٨	* * *
دۆست ودوژمنی	هیچ بیرێك لەخۆی،هەرناکاتەوە

خۆی لێك ناكاتەوە — دۆستی ودوژمنی،لێك ناكاتەوە

* * *

١١٩

دۆستی پارەكە
بێگانەی ئەوساڵ

دۆستەكەی پارم،ئەوخان ومانە
تۆراوەوئێمساڵ،بوەبەبێگانە

* * *

١٢٠

دۆستی كۆن
لەدەست خۆت مەدە

هەرچی پێت خۆشەو،بێنەنوێ كەوە
بۆدیتنی دۆستی،كۆنت ڕێ كەوە

* * *

١٢١

دۆستی كەسێك بە،ڕۆژی
تەنگانەی دەهانات بێ
یان ""
"" ""

دۆستی كەسێك بە،ڕۆژی تەنگانە
وات لەهانابێ و،ڕا ست ومەردانە
ئەوكەسەی دۆستەو،والێی بی حاڵی
لەلات بی وكاتی،تەنگانەوتاڵی

* * *

١٢٣

دۆستی گیانی بون
مەردیە ومەردانە

ئێكێكم پێ بڵێ،لەیاری گیانی
چەندی بڵەی زۆرن،ئی نانی ونانی

* * *

١٢٤

دۆستی وەفادار
لەخزمی چاترە

دۆستی وەفادار،لەخزم وئەحباب
چاكترەوهەروا،هاتون بۆحیساب

* * *

١٢٥

دۆستی وەكوتۆم هەبی
چ باكم لە دوژمنیە

تاكودۆستانی،وەكوتۆم بێ من
ترس وخۆفێكم،نابێ لە دۆژمن

* * *

١٢٦

دوسەرەكەڵ

سەری كەڵ دوبن،یەك دەربێنەوە

دمە نجەلێکی داناحاوێنەوە
دەیەك مەنجەڵ دا،ناحاوێنەوە
١٢٧
* * *

دوسەری بێ بەختێ
ناکەونەسەرتەختێ
دوسەروا دوربن،لەشانس وبەختێ
بۆن ناتون وێگرا،جوت لەسەرتەختێ
١٢٨
* * *

دۆشاو بەگونانت
لەجێگای بێ ئاو
باهەرنەتبینم و،ئاقڵ ناتەوا و
دۆشاوبەگونانت،لەجێگای بێ ئاو
١٢٩
* * *

دۆشاوکەزۆر بو
دەگونانی دەدەن
ڕا ستەیاهەروا،گەپی پێ دەدەن
دۆشاوکەزۆربو،دەگونانی دەدەن
١٣٠
* * *

دۆشاوەکەت هیچ
تامی لێ نەدەهات
نەڵەی نەیزانی،ئەومامەم گێژبو
ئەودۆشاوەی تۆ،بێ تام وچێژبو
١٣١
* * *

دۆشاوی خۆت لە
هەنگوێنی خەڵکی شیرن ترە
هەنگوێنی خەڵکیت،ناکەوێتەدەست
دەدۆشاوی خۆت،وەخۆبەبێ هەست
١٣٢
* * *

دوشوتی
بەدەستێکی هەڵناگیرێن
بابڵێم زۆرئازای،هەروەك بزوتی
چۆن هەڵی دەگری،دەستێك دوشوتی
١٣٣
* * *

ئی خۆیەتی
""
دووقرانمان دا ،بەینەڵەمان بەس
ئەم قۆنەقۆنەی،دوایمان بۆچەس
(٩)
* * *

دوعای سەرت — دوعا بۆخۆت بێ و،سڵاوی سەرتە
"" "" — بەدڵ ویەقین بێ،دەی ئەوەی شەرتە

* * *

١٣٤

دو کەسان — کەنگێ دوکەسیان،دەقەبرێك ناوە
دەقەبرێکی نانێن — بەفشەوبەگاڵتەی،وای بۆداناوە

* * *

١٣٥

دوکەس مردن حەسرەتی — پێی زۆربەداخم،ئەودوەکەمردن
زۆریان دەگەڵ خۆبردن — حەسرەتی زۆریان،لەگەڵ خۆبردن
یەك ماڵی هەبونە یخوارد — یەك هەیبووئەمما،هەرچی پێ نەخورا
یەك زانی نەیکردوخۆی بوارد — هی ترزانابوو،خۆی لێ هەڵبردن

* * *

١٣٧

دوکەڵی دورە — خۆی لێ دورخەوەو،بڵێ بم بورە
"" "" — سەروبەرناکرێ،ئەودوکەڵ دورە

* * *

١٣٨

دوگەی واچەورو،ڕێیە — ئەودوگەچەورەو،ئەوڕێ نیزێکە
وانیزێك بێ ئەسەرنیە — ئەلەوهەردوانەی،دیارەفێڵێکە

* * *

١٣٩

دولاقان دەکەوشێکی مەکە — ناخیچێی ئەگەر،بێ وکارێکی بکەی
"" "" — دولاقان نابی و،دەکەوشێکی بکەی

* * *

١٤٠

دولاقی دەکەوشێکی کردون — بۆبەڵگەوبیانوو،دولاقی هێنان
"" "" — بەزۆردا ری وزۆر،دەکەوشێکی نان

* * *

١٤١

دۆڵمێکی دەی دا دەی تـوخوا،دۆڵمـێکی تێنـیٚ
تیٚ نیٚ وەکـوکـابـرا کـەی،زۆربـیـژی دوێـنـیٚ
یان "" چیدی لێك مـەدەو،بەسیەلـێکی نـیٚ
"" "" زارت پـێـك دا دەو،دۆڵـمـێکی تـیٚـنـیٚ

*   *   *

١٤٣

دۆم بەژنیٚ بـەزم وکـێـشـێـکـی،ئـاوا سـازکـەم بۆی
خۆی نەکا دۆم قـەت نـەیکـردبیٚ،بـەژن ومـاڵی خـۆی

*   *   *

١٤٤

دۆم بیٚ و کەلاشی دۆم بـیٚ وکـەلاشـی،بـۆکـوڕی خـۆی بکا
بۆکوڕەکەی بکات چۆنی بـنـەخـشـێـنی،ودەبی چی لـیٚ بکا

*   *   *

١٤٥

دۆم هەتاڕۆت بیٚ بۆپـەیـدا کـردنـێـش،کـەمـترلـەجـۆشـە
مەزاقی خۆشە دۆم هـەتـاڕوت بـێـت،مـەزا قـی خـۆشـە
یان "" بـەزمـی زۆرخـۆشـەو،دۆم تـاڕوت تـرە
" "" سـەیـری خـۆشـەوتـا،ڕوت وقـوت تـرە

*   *   *

١٤٧

دۆمەژن دەڵیٚ ••••ت ڕەشەدەڵیٚ دۆمـەژن فـەرمـوی،بـۆهـیـن واڕەشـە
بەمیراتم بیٚلەوەی زیاتر شك نابەم :لـێم بـەمـیرات بیٚ و،هـەرئـەوەم بـەشـە

*   *   *

١٤٨

دونیا بوکەس بەقای نیە بـەڕاسـت پـێـت بـڵـێـم ،ئـەئـەودونـیایـە
"" "" بـۆهـەمـوکـەس هـەر،وا بـیٚ بـەقـایـە
یان "" کـوابـەقـای دونـیـا،بـەکیٚ گـەیـشـتـوە
"" "" یـاکـیـیٚ گـەلاڵـەی،دیـکـەی پـیٚ هـێـشـتـوە

١٥٠ * * *

دونیا بۆکەس وەفای نیە زۆرکەس هەن وەکو،دونیابێ وەفان
" " هەشی بێ ئیمرۆ،بۆمەی هیچ نەمان
یان " دونیاوەفای نیە،بۆکەس دەبزانە
" " سەرهات وچۆی بۆ،نەزم وبەرزا نە

١٥٢ * * *

دونیا وێگرا دا بنیشین،یەك یادودەمان
بەخەمان پێك نایە دونیاڕانابرێت،بەفکری وخەمان

١٥٣ * * *

دونیا بەهەشتێ کوابۆنێرەکەر ،دونیا دانرا وە
نێرە کەریە بەهەشت یانەهەر،وای پێ گۆترا وە

١٥٤ * * *

دونیات بەقومار. دونیات ڕا بواردوە،بەقوماروگاڵتە
ڕابواردوە پێت وابوهەرکوێ،چوی ماڵی خاڵتە

١٥٥ * * *

دونیات لێ کردمە دونیات بۆلێم کرد،چەرمی چۆلەکە
چەرمی چۆلەکەی جێگات بۆم نەهێشت،هۆی بچکۆلەکە

١٥٦ * * *

دونیا دونیاجەنگەڵەو،یان دارستانە
جەنگەلی مەولایە هەموی بۆمەولای،لەسەردەستانە

١٥٧ * * *

دونیاچۆنی بگری من وای لێ حاڵیم،بەبیروبڕوا
وادەڕوا دونیاهەرچۆنێ،بیگری وادەڕوا

١٥٨ * * *

دونیاخاڵی نیه دونیاخاڵی نیەو،پیاوچاکی هەرهەن
" " ناکرێ بۆهەموو،کەس خۆوەدەرخەن

١٥٩ * * *

دونیاخۆ جوێ لەتۆکەسی،دیکەی تێدانیە
پاشاگەردانی نیه پێت وابودونیاش،پاشاگەردانیە

١٦٠ * * *

دونیاخەرابێ لە دونیاخەرابێت،کەس بانەمێنێ
جێگای خۆی هەڵناستی لەجێی خۆنابزوێ و،خۆش ناجوڵێنێ

١٦١ * * *

دونیادەستەوایە کارەکەی دونیا،تێکڕاهەروایە
" " هەرەوەزیەویان،هەر دەستەوایە

١٦٢ * * *

نی خۆیەتی دنیادەفێکە،وەك دەف دەروێش
" " هەریەکەساتێ،مژەنوش پەی وێش

(١٠) * * *

دونیا دەوران دەورانه بۆدەڵێن دونیا،دەوران دەورانە
" " بەدەستی زاڵمی و،چوکەوگەورانە

١٦٣ * * *

دونیا زۆری پێ دەوێ خۆتۆش دەزانی و،کاری دونیایە
" " پێچ وپەنای هەن،هەروەك ڕێگایە

١٦٤ * * *

دونیاسەری بە پوشێ دونیابەپوشێ،سەرنەگیرا وە

نەگێراوە	گـیرابیش ڕێگەی،مەی لێ تـەبڕا وە
١٦٥	* * *
دونیام	ئـەومـاوەی ژیـنـم،چـەنـدی ڕابـردوە
زۆرقونەکەوکردوە	دونـیـاشـم دوهێـنـد،قـونـەکـەوکـردوە
١٦٦	* * *
دونیام لە پێش چاوان	لـەوڕۆژەی ون بـوی ،بـەخـوای بـاوانـم
تاریك بوو	دونـیـاش تـاریـك بـوەو،لەپـێش چـاوانـم
١٦٧	* * *
دونیاهەتاسەر	لـەکـاتـی خـۆی زیـاد،خـواکـەس نـاژێـنـی
بۆکەس نابێ	دونـیـاش هــەتـاسـەر،بۆکـەس نـامێـنـی
١٦٨	* * *
دونیا هەربۆ دونیایەیە	لـەقـیـامـەت کـارم،بەکـەس پـێـك نـایـە
"" ""	دەی بـاشـەدونـیـاش،هـەربـۆدونـیـایـە
١٦٩	* * *
دونیا هەرڕۆژەی	دونـیـابـەویـنـەی ،ڕەنـگـی مـام ڕێـوی
بەڕنگێکیە	هـەرڕۆژەی ڕەنـگـێـك،دێـنـی دەپـێـوی
١٧٠	* * *
دونیا هەروانامێنی	دونــیــانـامـیـنـێ،ئـاواوەکـی خـۆی
"" ""	بـیـری زۆرتـیـژیش،دەبێ بـکـرێ بـۆی
١٧١	* * *
دونیا یا زۆردارەیخوا	کـێ دونـیـادەخـوا،بـەزۆرزۆردا رە
یا بێ عار	بـەرمـاوچـی مـاوەو،ئـەوجـار بـێ عـارە
١٧٢	* * *

دونیای	کارت هاسانتر،دەکرا ن لەم ناوە
جارِداوە	هەتیوتۆبۆچوی ،دونیاوجارِدا وە
١٧٣	* * *
دۆو دۆ شاوی لێك دەدا	بەتورِەوقەڵسی و،رِق هەڵستاوی
"" ""	زویان لیێك دەد ات، دۆی ودۆشاوی
١٧٤	* * *
دۆینەبە	چەندی پێت خۆش بێ،دەبخۆتۆدۆینە
ئۆینە	بەلاش خۆنابێ و،دۆینەش بەئۆینە
١٧٥	* * *
دۆێی ئازمودە	دۆلێی حاڵی بی و،ئەوا بەجوا نی
نەوەك ماستی نائازمودە	چاترەلەماستێك،چی لێ نەزا نی
١٧٦	* * *
دەنەگەر. و	ئەگەریان دەنیۆ،ئەگەرکیرساوە
نەگەردایە	دەی مەعلوم نیەچین،ماوەونەماوە
١٧٧	* * *
دەبنەوەبرە	زۆرکەس هێدیەو،چەندی بڵەی پرِە
"" ""	بەلام لەلای دیش،دەبنەوەبرِە
١٧٨	* * *
دەبەرِیێی میوانی دا	دەبەرِیێی میوان،چ ژن بێ چ پیاو
دەبێتەقەترەناوێك	دەبێتەدڵۆپەو،یانەقەترێ ئاو
١٧٩	* * *
دەبەری دا	لیێی پارامەوەو،نەك واکرِوکاس
بومەئاس وپەلای	بەخواهیشت وتکا،وەك ئاس وپەلاس

* * *

١٨٠

دەبی ئاوری لەسەر لەسەرپشت وملی،تۆئاوری بکەوە
پشتی بکەیەوە لەجێی خۆنابزێوی،وای بیرلێ بکەوە

* * *

١٨١

دەبی بۆی لەبنی دەبێ بۆی لەبنی،کدوی دەی بەلێ
کدوی دەی ئەویش خۆشتێکت،دێ هەرپێ دەلێ

* * *

١٨٢

دەبی بەئاوی دەبێ بەئاوی،زێرپیش بنوسرێ
زێڕی بنوسی لەنێوقسەی زۆر،بەرێزبگوترێ

* * *

١٨٣

دەبێ بەکیری کەرێ بەگونی کەرێشین،کەسیش پێت نەلێ
لە پشتی کیسەڵێی بنوسی بینوسی ولەسەر،پشتی کیسەلێ

* * *

١٨٤

دەبێدم دمی بۆبلێی دەبێ هەربێنی و،بۆی بلەی دم دم
"" "" تۆبلێ وکارەکەی،دیشی من کردم

* * *

١٨٥

دەبی دوژمنی بە رۆژگاری ژیانت،ئەوا پێك بێنی
قەندی بخینکێنی دوژمن بەقەندی،دەبی بخینکێنی

* * *

١٨٦

دەبێ دوژمنی بەهێند بگری دەکرێ بەهێندی،بگری دوژمنت
"" "" دەنازۆر.زودیت،رۆژی مردنت

* * *

١٨٧

دەبی دەست نالێم یەکجاری ،لەبرسان بمرە

بەشتێوەبگری پێت دەکرێ دەستی،بەشتێوەبگرە

* * *

١٨٨

دەبێ
کلاوی بۆدانێی دەبچۆتۆکلاوی،بۆدانێن دەڵێ
لێت ڕا زی نابێت،بەوایەوبەڵێ

* * *

١٨٩

دەبێ گونانی
هەڵسەنگێنی تۆدەبێ گونانی،بۆهەڵسەنگێنی
بەزیادیش هەرچی،ویستی بۆی بێنی

* * *

١٩٠

دەبێ لەبەردێ
خۆت بشکێنی دەبێ لەبەردێ،خۆشت بشکێنی
ئەوبازا ڕەی بوت،وات بۆنەمێنی

* * *

١٩١

دەبێ مەلەی بۆهەمو
لایەکی بزانی مەلەی بۆگشت لای،چۆنی بتوانی
تۆش دەبێ بزا نی و،ئاوا بەجوانی

* * *

١٩٢

دەبێ نوێژێی
لەسەردامێنی بکەی دەبێ نوێژێ بکەی،لەسەردا مێنی
یان حەدیس وقسەی،لەلابخوێنی

* * *

١٩٣

دەپێش ئەسپی دا
ئاخوڕی هەڵبەستی پێت دەڵێم زانای،زۆریش تەردەستی
دەپێش ئەسپیدا،ئاخوڕی هەڵبەستی

* * *

١٩٤

دەتکەمە.تەنگە
دەبیەوە پاڵو نازانم مەست بوی،گێژی وخەوا ڵوی
دەتکەم بەتەنگەو،دیسانیش پاڵوی

* * *

١٩٥

دەتولێ دا دەتولێ دا شکێی،ناکامڵ وشلکی

شکێی بۆتۆ لەوخەڵکەی،هەرشاخ وکلکی

* * *

١٩٦

دەتەوێ ئەومیەو دیتوتەوئەوە،ئەگەردەتهەوێ

ناتەوێ ئەومیە ئەوەوناگۆڕێ، تەوەنەت هەوێ

* * *

١٩٧

دەچێتەدەزاری دەچێتەزاری،هەژدیهاوشێری

شێری دەی بابرسیش بێ،کێ وادەوێرێ

* * *

١٩٨

دەدەمی ڕاوێ دا کات ووەختەکەی،ڕا وێی دا گو دێ

گوی دێ بۆخوێ دایناوەو،یاوای لەدو دێ

* * *

١٩٩

دەراوی ڕونی خوڕخوڕەبو خوڕخوڕەی مابو،دەیگوت خاوێنە

ئەویش نۆحۆقەی گوتێدا ئەویش پڕلەگوەو،وا زی لێ بێنە

* * *

٢٠٠

دەراوی ڕونی نەیمان هیچ بوارو،دەرا وی ڕونی

نەماوە هەیبوشی تێك دان،زۆرمات وچونی

* * *

٢٠١

دەرچەی ئاوا یەك جاری،دەرچەی لێ درا وە

لێی داوە پولی پسەپسڕۆزو،چیشی لێ بڕا وە

* * *

٢٠٢

دەردەبڕۆ دەردە.دەبڕۆدەی،وازمان لێ بێنە

دەرمان هات دەرمان زۆرهاتوەو، ئیدی لەشوێنە

٢٠٣ * * *

دەردێك درازا
كەی مەبوئارا

دەردەونەخۆشیە،كەی وا بوئازا
كارەكەی تێكچو،هەرلێشی ترازا

٢٠٤ * * *

دەرزی دەچاوی خەڵكی دادەبینێ
گاسنی دەچاوی خۆی دانابینێ

دەرزی لەچاوی،خەڵكی دەبینی
گاسنی دەچاوی،خوێ دا نابینی

٢٠٥ * * *

دەرزێكی دەلاقی خۆت ڕاكە
وسوژنێكیش دەلاقی من

دەڕانتی ڕا كەی،دەرزیێكی كاكە
شوژنیێكیش بێنەو،دەلاقمی ڕاكە

٢٠٦ * * *

دەرسی شەیتانی خوێندوە
"" ""

تەوا وی دەرس و،فێعلی شەیتانی
هەموی خوێندوتەو،باشیان دەزانی

٢٠٧ * * *

دەركی مزگەوتێ،نە
دەدزرێ ونەدەفرۆشرێ

نافرۆشرێ دەركی،مزگەوتێ بەكەس
وابێ وناشدزرێ،بەفەردی وهیچ كەس

٢٠٨ * * *

دەركی مزگەوتێ
نەكرابۆوە،سواڵكەرگەیشتێ

دەركی مزگەوتێ،هەرنەكرابۆوە
سواڵكەر پەڕۆلەو،عەسای نابۆوە

٢٠٩ * * *

دەرمانی ڕێگایە،هەرڕۆیشتنە
"" ""

دەرمانی ڕێگا،هەرواڕۆیشتنە
تۆقەت ناگەیەی،ئەبەودانیشتنە

٢١٠ * * *

دەرنەكرابوی

بەڵگەی دیكانەم،بۆتۆزۆرپێیە

"" ""	خـۆدەرنـەکرابـوی،وا کـەوتـیـەرێـیـە

٢١١ * * *

دەروازەی شارێك دەبەسترێ	دەروا زەی شـاریـك،بـەڵـێ خـۆدەگـرێ
زمانی خەڵکی نابەسترێ	زاری ئـەوخـەڵـکـەی،کوابەچـی دەگـرێ

٢١٢ * * *

دەروئامانی	دەروئـامـــانـیـــان،ئـەواش لـێ بـــڕا وە
لێ بڕاوە	هــەردەڵــەی تــێــڕەو،پــڕکـایـەکـرا وە

٢١٣ * * *

دەروێش دەزانێ	دەروێـش لـەکوێ بێ،یان لـەڕێـگـایـە
چی دەجانتای دایە	دەزانـێ جـانــتـای،کـواچـی تـێ دا یـە

٢١٤ * * *

دەرەدزی دایەو	ئـەوەی پـیـێـت وا بـو،وەك پـشـتەوقـەلات
هەلآت	دەرەدزەی دا یــەو،ئــەویـش زو هـەلآت

٢١٥ * * *

دەریا بەدەمی سەی	دەبـڵــێ وایەدەی،قـیـامــەت ڕانــابــێ
پیس نابێ	دەریـابــەدمـی سـەی ،گـلآوهــەرنــابــێ

٢١٦ * * *

دەزاری	ڕۆژگـــارەوئـــەوەش،کــردەوەوکـــاری
هەژدیهای دامە	کــەوتــومـــەگــەروێ،هــەژدیـهـاومـاری

٢١٧ * * *

دەزانم ژەهری ماری	لـێی حـاڵـیـمـەوجـوان،خـۆژەهـری مـارە
بەلآم چارەم نیە	دەیـخـۆم وچـەبـکــەم،چـارەم نــاچـارە

٢١٨ * * *

دەزانی کوێ نیسکان دێنی	بیری بکاتەوە،کەمێك رامێنی دەزانی زۆرجوان،کوێ نیسکان دێنی

٢١٩ * * *

دەستان بشۆ وئەمنیش بخو	دەست وچاوانت،زۆربەجوا نی بشۆ
"" ""	پێش هەموشتێکیش،ماموی بێنەبخۆ

٢٢٠ * * *

دەست ئەگەر شکا	دەست بشکێ جێگای،خۆی ناگرێتەوە
جێی خۆی ناگرێتەوە	خواردەبێ بازو،هەردەشکێتەوە

٢٢١ * * *

دەست	دەست لەسەردەستی،هەیەودیترا وە
بالآی دەست هەیە	بۆژێردەستانیش ، وا داندرا وە

٢٢٢ * * *

دەست دەستی	دەڵێن دەست دەستی،دەناسی چاکە
دەناسێ	وتەی پیاوانی،زاناودڵپاکە

٢٢٣ * * *

دەست دەهەزارکونی رابکەی	دەستت بەوهەمو،کونان دابکێشی
لەکونێکی رامارێك پێتەوەدەدات	ماردێپێت وەدا و،لەشیشت دێشی

٢٢٤ * * *

دەست لەرەش و	بۆحیسابی دیش،خۆت نیوەی بەشی
سپی مەدە	هەرنابی دەستت،دەی لەسپی ورەشی

٢٢٥ * * *

دەستم بە پۆلوان	دەستم بەپۆلوان،دیسان سوتاوە
سوتاوە	بەقای هیچ کامیان،هەرلام نەماوە

* * *
٢٢٦
دەستم بەدامێنت — تۆخوا ووتۆبیرو،بڕوای خاویێنت
"" "" — نەیکەی ئەمجاریش،دەستم دامێنت

* * *
٢٢٧
دەستم بەکلاوی — دەستم بەکلاوم،گرت بووەك دو ێنێ
خۆم گرتوەبانەییا — نەبادابای بێ و،هەرلێم بفڕێنێ

* * *
٢٢٨
دەستم بێخوێیە — تاقیم کردنەوە،بۆعام وخاسان
"" "" — دەستم بێ خوێیەو،بۆخوێ نەناسان

* * *
٢٢٩
دەستم دەگەڵ — واچاکەودەستم،دەگەڵ تێکەڵ کەی
تێکەڵ کە — نەکوخۆتوشی،گێچەڵ پێچەڵ کەی

* * *
٢٣٠
دەست نیە — ئەتۆپێت وا بو،بەکەس چانابێ
دەگۆزەی مابێ — باشەخۆدەست نیە،دەگۆزەی مابێ

* * *
٢٣١
دەست وپێی — ئیفلیج بووەوکو،پێشوی نەماوە
بەقۆنێ وەنوساوە — چوارپەلیەوبەکون،گێی وەنوساوە

* * *
٢٣٢
دەستەچەورەکەت — وابەهاسانیش،ڕاناوەستم بۆت
دەسەری خۆت هەڵسو — دەستەچەورەکەت،بسوەسەری خۆت

* * *
٢٣٣
دەستەشکاوت — هەردەستەشکاوت ،کردم ومال ویران

کردم کەوتومەدوی زۆر،لەزل وبێ خێران

٢٣٤ * * *

دەستە گوڵی بەئاوێ داداوە قەوماوڕۆیشتوەو،خۆزیاشی ناوێ

" " دەستەگوڵەی دیشت،ناویشتبائاوێ

٢٣٥ * * *

دەستەونەژنۆ دامەنیشە تاکەی دانیشم،وادەست بەئەژنۆ

" " لەحەسرەت گەردون ،یالەدا خی تۆ

٢٣٦ * * *

دەستیان لەتەختەی نەیانهێشت جوڵەی،لێ بێت وبێ هەست

بەستون دەستیان بەجوتە،لەتەختەکەی بەست

٢٣٧ * * *

دەستی بێ خێر بۆبڕینێ چاکە ڕەزا وڕەحمەت بێ،سەودازۆرپاکە

" " دەستێك بێ خێربێ،بۆبڕینێچاکە

٢٣٨ * * *

دەستی بێ نمەك دەبێ ببڕی ئەودەستەی ئەگەر،قەتی خوێ نەبێ

" " بۆبڕ ینێ چاکەو،چیدی جوێ نەبێ

٢٣٩ * * *

دەستی تەماحێ درێژە دەیگاتێ دەستی،تەماحێ درێژە

" " ڕێگاشی خۆش و،زۆرسەرەولێژە

٢٤٠ * * *

دەستی بەمن کەی جارێ،دەستی تێ مەدە

تێ مەدە زەپوزیانی وا،هەرلەخۆی مەدە

٢٤١ * * *

دەستی چەوردەسەری	دەستەچەورەکەت،هەستەبێنەزوو
کەچەڵی هەڵسو	دەسەرکەچچەڵی،بەجوانی هەڵسوو

* * *

٢٤٢

دەستی چەورت	دەستەکەت چەورن،خۆبەڕۆنی زەنگ
دەسەری من هەڵمەسو	نابی دەسەری،منی هەڵسوی بێ دەنگ

* * *

٢٤٣

دەستی خاترجەمێ	دەستەکەت بێنەو،بەخاترجەمی
ومبن سەرت دە	بیخەژێر سەرت،بێ زۆروکەمی

* * *

٢٤٤

دەستی خۆی	بەقسەی زۆربڵێ و،دەم بەجوێن مەکە
لێ پیس مەکە	بەمن کەودەستی،لێ بەخوێن مەکە

* * *

٢٤٥

دەستی دوژمنی	دەستی دوژمنی و،کەبێ ویۆت بکرێ
هەربۆیەچاکەمارانی پێ بگری	دوپشکی ویاهەر،ماریت بۆبگرێ

* * *

٢٤٦

دەستی	ئەوکارەساتەش،دەی کەس نەیبینێ
دەخوێنێ خۆی ناوە	دەستی خۆی ناون،دەخوێن وبرینێ

* * *

٢٤٧

دەستی ڕاست و	تەپ لەسەرتەپی،فەرموهاڕەپی
چەپی خۆی ناناسی	نایناسێ دەستی،ڕاستی یاچەپی

* * *

٢٤٨

دەستی زۆرنامانی نیە	دەستی وا زۆردا ڕ،نابێت بۆنامان
دەستی زۆرسامانی نیە	هەروا حیسابیش،ناکرێن بەسامان

٢٤٩ * * *

دەستی زۆر ئەگەر وەستابی و،زۆر زا نا کارساز

ئاوێ بەهەورازی هەلا دەبا دەستی زۆردەبا،ئاوبەرەوهەورا ز

٢٥٠ * * *

دەستی شەیتانی ئەوفێڵ وفترەی،هەمان دەزا نی

لە پشتەوەبەستوە بەستونی بەجوت،دەستی شەیتانی

٢٥١ * * *

دەستی کەرەمی کەس دەستی کەرەمی،کەس مەگێرەوە

مەگێرەوە هێنایان دەبڵێ،هەربۆن بێرەوە

٢٥٢ * * *

دەستی کەس پشتی منی جوێی نینۆکی خۆم،ئەلەودونیایە

پێ ناخورێ پشتمی پێناخورێ،ئەتۆش پێت وایە

٢٥٣ * * *

دەستی لەگەراسی دەبونەوکۆسپەی،لەرێ لابەرێ

هێناوەتەدەرێ دەستی لەکراسی،بۆهێنادەرێ

٢٥٤ * * *

دەستی لە••ری بابی هەلماڵاو هەلمالان دەستی،لەگونیلەی بابی

ویە::::دایکی ناگیرێتەوە لەخە•• شەی دایکی،تازەگیرنابی

٢٥٥ * * *

دەستی ماندو لەسەرزگی تێر بەکاری چی دێ،کوا زلی بێ خێر

"" "" هەردەستی ماندوە،لەسەرزگی تێر

٢٥٦ * * *

دەستی ناگاتەوە دەستی ناگەنێ و،پشت وملەکەی خۆی

پشتەوەی خۆی	مەحتەلەوکەس نیە،بێ بخورێنێ بۆی
٢٥٧	* * *
دەست ودڵ	دەست ودڵ دا دەی،هەرنەبزێوی خۆت
"" ""	حورمەت وقەدریش،هەرزیاتربێ بۆت
٢٥٨	* * *
دەستێك حاكم بیبڕی	هەردەستێك حاكم،بیبڕێ پێم وایە
خوێنی نایە	لەت وكوت بكرێت،خوێنی لێ نایە
٢٥٩	* * *
دەستێك خێرودەستێك شەڕ	دەستێكت شەڕە،ئەوی دیت خێربێ
"" ""	ڕێی چاكەت دەوێ ،وا دەبێ فێربێ
٢٦٠	* * *
دەستێكی ناتوانی بیبڕی	دەستێ نەتوانی،بیبڕی ڕێی بگری
دەبێ ماچی كەی	دەبێ ماچی بكەی،قەدریشی بگری
٢٦١	* * *
دەسكەكەی	حەولیان زۆربۆدا و،لێی نەكشانەوە
دەرهات	دەسكەكەی دەرهات،هەڵوەشانەوە
٢٦٢	* * *
دەشی خورێ و	بەڵێ دەی خورێ و،دەی ئێشی دیارە
دەشی ئێشی	هەموی هەرگرتون،چی خۆونەیارە
٢٦٣	* * *
دەعبا هەیەدەبێ	دەعبای ئاوا شم،خۆزۆریێ شك دێن
گۆشتی بدەیەی	دەبێبیان دەیەی،گۆشت ودان وخوێن
٢٦٤	* * *

ودەعبا هەیه
دەبێ گۆشتی لێ بستێنی

لەهێندێ دەعباش،گۆشتی دەستێنین
لەم ڕێگاوشوێنەش،وات بۆ پێك دێنین

٢٦٥ * * *

دەعبای ترسەنۆك
زوبەتەڵەی وەدەبی

دەعبای ترسەنۆك،بێ فێڵ بی ڕێوی
تەڵەودا وزوێکی،لێی دەبنەخێوی

٢٦٦ * * *

دەعبای زیرەك
بەدندوکێ پێوەدەبی

دەعبای زیرەکیش،هەرئاوا بەشلی
کەوتۆوتەدا وێ و،بەدندوك وملی

٢٦٧ * * *

دەعبای گۆشت خۆر
دندوکی خوارە

ئەوەش دەزانی،خۆتۆش لەوبوا رە
دەعباگۆشت خۆربێ،دندوکی خوا رە

٢٦٨ * * *

دەقدوی هیج عەتارێکی
دانیه

دەقدووسندوقی،هیچ عەتتارێکی
نەبوەونابینرێت،لەدێ وشارێکی

٢٦٩ * * *

دەقونی کەرێش دا
دیارنەبوو

کواخۆدیارنەبوو،لەخوا روسەرێش
یابڵەی لەکونگی،کەروماکەرێش

٢٧٠ * * *

دەقیمەت نایە
"" ""

دەقیمەت نایەت،بەدرا وی وکەڵەك
گرانەوهەروەك،پێستەکەی دەڵەك

٢٧١ * * *

دەکوڵێ
بۆناکوڵێ

دەکوڵێ بۆناکوڵێ،پەلەی لێ نەکەی
خوا ردن بێت وچی،خێری لێ دەکەی

* * *

٢٧٢

دەگەڵ تری بزنێ دونیادەیزانی،ئاوای بەسەردێ
بەشەڕدێ خۆدەگەڵ تری،بزنیش بەشەڕدێ

* * *

٢٧٣

دەگەڵ دەگەڵ عومری نیەو،بابڕوانەوەش
عومری نیە زۆرزیادەلەکوڕی و،نەتیژەونەوەش

* * *

٢٧٤

دەگەڵ شیرەی پیرێژنێ کوڵ وکوڵبارت،بولەخۆبەستم
"" "" هەردەگەڵ شیرەی،پیرێژنێ هەستم

* * *

٢٧٥

دەگەڵ گورگی گۆشتی دەخوا دەگەڵ گورگی خوارد،گۆشتی دوپاشوان
ودەگەڵ شوانی شینێ دەکا تێرگریادەگەڵ،خاوەن پەزوشوان

* * *

٢٧٦

دەگەڵ نوڕەی دەك وەخەبەربێی،دەگەڵ نوڕەی سەی
سەی وەخەبەربێی بەهەرەی لەخێرو،خۆشیت قەت نەکەی

* * *

٢٧٧

دەگەڵ نیسێی لاسارەوزانیم،هەروا ی بەسەردێ
خۆی بەشەڕ دێ دەگەڵ نیسێلەی،خۆشی بەشەڕدێ

* * *

٢٧٨

دەگەڵ ورچێ دەگەڵ ورچێکی،بێ کلك وبێ گوێ
دەچمەدەغارێوە چۆمەنێوغارێ و،تۆبزانی لەکوێ

* * *

٢٧٩

دەگەمیەدا گەمیەوان چۆنی،چاوی دەردێنی

چاوی گەمیەوانی دەرنایە — وابێ تۆش دەبی،خۆتی بخنکێنی

* * *

٢٨٠

دەلاك بی كاربی — دەلاك بێ كاربی، ئاش چێتەئاشی
بەری خۆی دەتاشی — بەروبەرگەدەی،خۆی دێ دەتاشی

* * *

٢٨١

دەڵەی ئاشی ئاولێ بڕاوە — چۆل وهۆل كەسیش،خۆلێی نەماوە
"" "" — هەردەڵەی ئاشەو،ئاوی لێ بڕا وە
"" "" — كێشەوشەڕو شوڕ،لەوماڵەبڕا وە
"" "" — ئێستاوەك ئاشەو،ئاوی لێ بڕا وە

* * *

٢٨٣

دەڵەی ئاوهێناویەتی — ئێستاوەختێتی،گێژەڕا ویەتی
"" "" — تەماشای دەڵەی،ئاوهێناویەتی

* * *

٢٨٤

دەڵەی ئاوی حەیاتێ یە — ئاوەكەی حەیات،چۆنەولەم وێنە
"" "" — یاخدری زیندەی،هاواربۆم بێنە

* * *

٢٨٥

دەڵەی ئەسپی — خوی دەقلێپ ناو،ڕێزیشی كرا وە
بۆزین كراوە — ئەسپیان بۆهێنا، زینیی لێ كرا وە

* * *

٢٨٦

دەڵەی بریشكان دەخوا — لەچەنگ ئەم زۆڵە،پەنام وەبەرخوا
"" "" — دەڵەی بریشكەو،مریشكەی دەخوا

* * *

٢٨٧

دەڵەی برینێ باسۆكیە — ئەوەش لەدەردو،كێشەی ناكۆكیە
"" "" — تەشەناووەكو،برینێ باسۆكیە

٢٨٨ * * *

دەڵەی بزنەکێویە دای لەچڕی وتەلان،وەك بزنەکێوی
"" "" بەهومێدو هیوای،ساحێب وخێوی

٢٨٩ * * *

دەڵەی بۆسەغیرانی گرتوە وەك بۆسەغیران،گرتبی پێم وایە
"" "" کەس تێی بڕناکات،لەدانی وکایە

٢٩٠ * * *

دەڵەی بولبولە هەروەك بول بولی،قسان دەزانی
"" "" کوائەتۆوەك ئەو،لەشتی ڕە وانی

٢٩١ * * *

دەڵەی بەئاوری کوڵیوە شێوی وا داغ و،گەرمم کەم دیوە
"" "" دەڵەی بەپۆلوی ،بن ئاوری کوڵیوە

٢٩٢ * * *

دەڵەی بەتەڵەیان گرتوە دەمزانی هەرپێی،ڕا زی نەبویە
"" "" هەردەڵەی بەدا و،بۆیان گرتویە

٢٩٣ * * *

دەڵەی بەداری هەروەك بەدارا ن،لەپشتیان دا وە
لە پشتیان داوە حەولیشن زۆردا و،بۆن چانەکرا وە

٢٩٤ * * *

دەڵەی بەرەڵێخی وەك بەرەڵێخەو،لەولادیوا رە
دیواریە قەدوگیپاڵ و،پانتۆلیش خوا رە

٢٩٥ * * *

دەڵەی بەبەرچیغێ	دەڵـەی بـەبـەرچـیـغ،لـەپـشـتـیـان دا وە
لە پشتیان داوە	هـەرچی حـەولـن دا،بـۆن لـێك نـەدرا وە
٢٩٦	* * *
دەڵەی بەنی خاویان	چـوبـوبـەنـێکی،زۆرخـاوی هـێـنـا
بەبەژنێ گرتوە	بـەبـەژنێـی گـرت و،خـۆی نـێوی لـێـنـا
	* * *
دەڵەی پۆلوی ئاوریە	وەك پـۆلـوی ئـاوری،وا سـوربـۆتـەوە
"" ""	چـپـێ کـرا وێ کـوا،بـۆی بـەربـۆتـەوە
٢٩٧	* * *
دەڵەی پیرێژنێ	بـەنـیـرەوپـرتـەو،بـۆڵـەوەدڕا وە
دۆلێ ڕژاوە	دەڵـەی پـیـرێـژنـەو،دۆکـەی لـێ ڕژا وە
٢٩٨	* * *
دەڵەی پێ لەچاوی من دەنێ	بـانگـی کـەن هـێـدی ،نـەوەك ڕاچـەنـێ
"" ""	دەڵـەی پـێ لـەسـەر،چـاوم دا دەنـێ
٢٩٩	* * *
دەڵەی تاوسی	تـەمـاشای دەڵـەی، ئـەوتـاوسی مـەسـتـە
مەستە	دالـێـی بـروانـە،بـەدڵـی مـن هـەسـتـە
٣٠٠	* * *
دەڵەی تێرە	بـڵاوبـوەودەڵـەی،لـێك هـەڵـوەشاون
قەمامەی پساون	تـێـرەوقـەمـامـەی،هـەردوکی پـسـاون
٣٠١	* * *
دەڵەی تێرێ تاڵکانە	خـۆزیـاباریـك بـای ،وەك ئـەوخـەڵکانـە
"" ""	تـەمـاشـای دەڵـەی،تـێـری تـاڵکـانـە

٣٠٢ * * *

دەڵەی جاوی ڕایەڵ دەکا لێی حاڵی نەبی،دەبێ بڵەی چبکا
"" "" دێ ودەچی هەروەك،جاوی ڕا یەڵکا

٣٩٣ * * *

دەڵەی جگی سواوە خۆوەکو جگێکی،پەل وەێندسواوە
یاجگی پەلە چۆنی هاویشتت،قیت دێلەدواوە

٣٠٤ * * *

دەڵەی جۆی خواردوە دەڵەی جۆی خواردوە،بەزەڕپەوجوتە
"" "" دێ ودەچی وەهەروەك،ئاگروبزوتە

٣٠٥ * * *

دەڵەی جیوەی تێ کراوە جیوەی تێ کرا وە،یادەبی بڵەی چی
"" "" ڕۆژتائێوا را ن،هەردێت ودەچی

٣٠٦ * * *

دەڵەی جەهەندەمە گەرمەهەروەکو،جەهەندەم وایە
"" "" زستانان خۆشە،خۆزیاجێم بایە

٣٠٧ * * *

دەڵەی چرای دزانە دەڵەی فتیلەکەو،چرای دزانە
"" "" بەسەوچی دیکەی،هەرلێ مەزانە

٣٠٨ * * *

دەڵەی چەپۆکی لێدراوە پۆترا کی بلاوە،دەستی تێ درا وە
"" "" دەڵەی چەپۆکی،توندێ لێ درا وە

٣٠٩ * * *

دەڵەی حەزنەورە تەماشای وەکو،حەزنەورودەعبا
"" "" هاتوەشێتمان کا،زراویشمان با

٣١٠ * * *

دەڵەی دارجەگرەیە وەکودارجەگرەی،ڕا وەستای لەوێ
"" "" گێرەت پێ ناکرێ،دەبچۆولای خەوێ

٣١١ * * *

دەڵەی لەکاران شل و،شەپرێوی دیاری
داریان لەسەری داوی دەڵەی لەسەریان،دا وی وبەداری

٣١٢ * * *

دەڵەی دەزەردێنەی هەردەڵەی لەنیو،زەردێنەی هێلکەی
هێلکەیداگەورەبوە گەورەبوەوناکرێ،هەرهیچی لێ بکەی

٣١٣ * * *

دەڵەی دەزاری ئێکیان دەڵەی دەزا ری ،ئێکیان تفیوە
تفی وە خۆشتی واسەیرم،هەرئەوجاردیوە

٣١٤ * * *

دەڵەی دەستی بەخەنەیە هەڵی ناگرێوەو،لاشت لێ دا وە
"" "" هەردەڵەی دەستت،خەنەی لێ دا وە

٣١٥ * * *

دەڵەی دەعەقڵیان چۆن وابارهاتوەو،یاواگۆڕا وە
وەرپێچاوە دەڵەی دەعەقڵیان،ڕێك وەرپێچاوە

٣١٦ * * *

دەڵەی دەگوێی گای خۆی لەگشت کارێ،وەدورخستوە
دانوستوە هەردەڵەی دەگوێی،گادانوستوە

٣١٧ * * *

دەڵەی دندوکی کەوێ یە سورەوهەرویێنەی،دندوکی کەوێ

"" "" کواکێت پێ شك دێ،ئەوجوانەی نەوێ

* * *

٣١٨

دەڵەی دەنکی هەناریٚ یە دەنکی هەناریٚ ،چۆنەلەم وێنە

"" "" خۆئەمن دەمگوت،پتریش خاوێنە

* * *

٤١٩

دەڵەی دێلەبەبایە لەدەشتیٚ دی باو،لێن دیارنەبایە

"" "" کەوتونەدوی وەك،دێڵی بەبایە

* * *

٣٢٠

دەڵەی ڕێگرن هاتونەو،یادزن وچەتە

ڕۆژی حەشریٚ یە خۆدەلەی ڕۆژی،حەشروقیامەتە

* * *

٣٢١

دەڵەی ڕۆستەمی بووە چەندەکەنستوەو،هەڵیش نەستاوە

"" "" دەڵەی ڕۆستەمی،لیٚ بوەکەزاوە

* * *

٣٢٢

دەڵەی ڕۆنی قاڵ دەکا باس وخواس وقسەی ،سەرومالٚ دەکا

"" "" من دەمگوت هاتوە،ڕۆنی قالٚ دەکا

* * *

٣٢٣

دەڵەی ڕێوی دەڵەی مام ڕێویەو،مندا ربوەلێرە

تۆپیوە بیدەنەگجولان،ڕا یکێشن وخێرە

یان "" دەڵەی مام ڕێوی،تۆپیوومردوە

"" "" ددانی گرگر،چاوی زەق کردوە

* * *

٣٢٥

دەڵەی ڕێویەو بەواقەوهەرای،دونیای پڕکردوە

ژانی کردوه دەڵەی مام ڕێویەو،وا ژانی کردوه

٣٢٦ * * *

دەڵەی زاری دەڵەی بەسترا ون، زا ری ودولیێوی

بەستراوە جێگای نەماوهیچ،خۆشی ببزێوی

٣٢٧ * * *

دەڵەی زەلیلی زانیم گیرۆدەی،کردەوەی خۆشتی

دەوری گۆشتیە دەڵەی زەلیلی،لەدەوری گۆشتی

٣٢٨ * * *

دەڵەی ساڵی گرانیٚ یە ساڵی گرانیێیە،دەی دەتگوت دیسان

"" "" یان قات وقڕیەو،بەقسەی دڵ پیسان

٣٢٩ * * *

دەڵەی سەری بەم تسۆزو پۆزەو،ئەم چاووڕا وە

براوی بۆهێناوم بودەڵەی سەری،بڕا ووهێناوە

٣٣٠ * * *

دەڵەی سەکۆی پینەچیە ئەگەرتۆزانیت،وەکوچی دەچی

"" "" خۆشەوەك سەکۆی،وەستای پینەچی

٣٣١ * * *

دەڵەی سەی پێ سوتاوە دەرکەودەرك ئەچی،دەڕوانێت بەتاو

"" "" کەس پێی نازانی،وەك سەی پێ سوتاو

٣٣٢ * * *

دەڵەی سەی دەغڵ کرپە کواخۆئەوەی بوت،ئەویشت بڕی

"" "" چت پێ نەماوەك،سەی دەغڵی کڕی

٣٣٣ * * *

دەڵەی سێویکن	ئـەرێ ئـەودوانـە،ویێکـراگـۆڕاون
لەت کراون	یـان هـەرسێـویێکـن و،دولـەت کـراون

* * *

٣٣٤

دەڵەی شوتی	بـەهـێـزوتـوانـاو،یان بـیـروهـۆشـی
بۆنەخۆشی هیناوە	شوتـیـت هـێـنـابێت ،وەك بـۆنـەخـۆشـی

* * *

٣٣٥

دەڵەی شەوەیە	وەك ئـاڵ وشـەوەی،وا ڕێکی گوشـیـوە
"" ""	سەخـتی ونـاخـۆشـی،وای کـەمـتـردیـوە

* * *

٣٣٦

دەڵەی شەیتان لغاو	هـەردەڵـەی شـەیـتـان،لـغـاویـان کـردوە
کـــــــراوە	چـی پـێ نـاگـوتـرێ و،لـەوەش ڕابـردوە

* * *

٣٣٦

دەڵەی عەجەمی	بـامـیـانـدواوی بـێ و،خـەڵـکـی مـەراغـە
بەشڵتاغە	مـام عـەجـەم چـۆنـەو،وابـەشـڵـتـاغـە

* * *

٣٣٧

دەڵە عیسا گرتویەتی و	هـەردەلـەی عیسـا،تـونـد گـرتـویـەتـی
موساش تێی ئاخنیوە	مـوسـاش تـێ کـردوە،تـابـردویـەتـی

* * *

٣٣٨

دەڵەی فەرهادە	زلـەویـەهـەیـبـەت ،دەڵـەی فـەرهـادە
"" ""	دەم بـەپـێـکـەنـین ،بـەکـەیـف وشـادە

* * *

٣٣٩

دەڵەی	وەکوقـایـشی ڕەش،چـەکمەکـەی تـۆشـە
قایشی هەمەدانییە	هـەرمـێـنـدەودەڵـێـن،ڕەش بـۆنی خـۆشـە

٣٤٠ * * *

دەڵەی قسان وەك لەگیرفانی،یابڵەی باغەڵێ

لەباغەڵی دەردێنی قسان دەربێنی و،واپێمان دەڵێ

٣٤١ * * *

دەڵەی قسپیان هەردەڵەی قیسپ و،داریان تێ کوتاوە

تێ بڕیوە واهات لەپێشمان،قیت ڕاوەستاوە

٣٤٢ * * *

دەڵەی قومارخانەیە تەماشای دەڵەی،قومارخانەیە

"" "" هەموی بژاردەو،دانەدانەیە

٣٤٣ * * *

دەڵەی قەلای پێی وەبوقەلای،هات بۆگرتومە

بۆگرتومە دەستی نەیارمی،جوت بۆبەستومە

٣٤٤ * * *

دەڵەی کاروان سەرایە جوانی تێی گەییوم،بەکارم نایە

"" "" تەماشای دەڵەی،کاروانسەرایە

٣٤٥ * * *

دەڵەی کورتانە کۆت نییەودەڵەی،کورتانەکۆنە

"" "" وەك جل وجۆرو،شرۆڵەی خۆنە

٣٤٦ * * *

دەڵەی کوڕی پێم وایەدەی تۆش،وەرەبی ببیینە

خاقانی چینییە هەردەڵەی کوڕی،خاقانی چینە

٣٤٧ * * *

دەڵەی کۆنە سپیاڵە ئەوەی من دیتم،دوێنێ لەوماڵە

"" ""
کـەوتـوەهـەردەڵـەی،کۆنـەی سـیپـاڵـە

* * *

٣٤٨

دەڵەی کۆڵ و کۆڵباری بۆهێناومەوە

هـەردەڵـەی زوێکـی،بـوێ پێـچـاومـەوە
کـۆڵـەوکـۆڵـبـارەو،بـۆی هـێـنـاومـەوە

* * *

٣٤٩

دەڵەی کۆڵەوەژە

"" ""

ڕەش وبـرشـێـکەو،ڕەژی لـەوشـوێـنـە
کۆڵـەوەژچـۆنـەو،ئـەویش لـەئـەووێـنـە

* * *

٣٥٠

دەڵەی کونەبۆقە تازەناوی گەیوەتێ

کـردێـوەزا ری،وەك ئـەشـکـەولـەتـێ
دەڵـەی کـونـەبـۆقـەو،ئـاوی گـەیـوەتـێ

* * *

٣٥١

دەڵەی کونەکۆترە

"" ""

بـەسـیـەئـەوهـەرا،یـەوخـرمـەوزرمـە
وەکـوکـونـەکـۆتـریـە،بـەمـنـگـەوگـرمـە

* * *

٣٥٢

دەڵەی کەڵەبابی جرغەیە

وەك ئـەوکـەڵ بـابـەی،ڕوشـەوجـرغـەیـە
پـێـم وابـوجـارێ،فـەرخـەوجـوجـکـەیـە

* * *

٣٥٣

دەڵە کەوتۆتە ژێر سێبەری هومایونی

دەڵـەی کـەوتـۆتـە،بـن نـیـسـێـی تـاوسێ
والـەخـۆبـایـیـەو،پـێـن وەنـانـوسـێ

* * *

٣٥٤

دەڵەی کەوێ کوڕادەخواردوە

هـەروەکـوکـەوێ،کـوڕا دەخـوڕا دوو
لـەدەنـگ وقـاسـپـەو،چی خـۆنـەبـوا ردوو

* * *

٣٥٥

دەڵەی کیسەڵە سەردێنی ودەبا،تەماشان دەکات
کاوێژێ دەکا دەڵەی کیسەڵەو،کاوێژا ن دەکات
٣٥٦ * * *

دەڵەی گوتاجی خواردوە دەڵەی گوتاجی،خواردوەهەربەغار
" " دەڕوا وڕا دەبرێ،لەدیهات وشار
٣٥٧ * * *

دەڵەی گورگی لێرەش گورج وگوڵ،خۆی دانیشاندوە
خینکاندوە تەماشای دەڵەی،گورگی ڕەتاندوە
٣٥٨ * * *

دەڵەی گۆزەی خۆئابڕووحەیای،تەوا وبردویە
نەزانانە دەڵەی گۆزێکەو،نەزا ن کردویە
٣٥٩ * * *

دەڵەی گولی دورئاوایەیە هەردەڵەی گولەو،لەدورئاوا یە
" " نەخۆشی ودەردی،بۆهیچ کەس نایە
٣٦٠ * * *

دەڵەی گۆمی خوێنێ یە ڕاستی پێم خۆشە،لێی لادەی مامە
" " وەك گۆمی خوێنێ،بەترس وسامە
٣٦١ * * *

دەڵەی گوێزان دەبڕێری خۆدەڵەی گوێزا ن،یەك یەك دەبڕێری
" " لێی تێك ناچی وقەت،ئێکێش نابوێری
٣٦٢ * * *

دەڵەی گوێزان هەردەڵەی گوێزا ن،دێنی کۆدەکات
دەهەمبانەی دەکا بیبڕێرێ ویەك یەك،دەهەمبانەی کات

٣٦٣ * * *

دەڵەی گەمی لێ غەرق بوە نارەحەتی وا وەهێندمات وچونە

" " دەڵەی چەند گەمی،لێی غەرق بونە

٣٦٤ * * *

دەڵەی لۆتی مرج ومۆنی وا م،کوا هەرنەدیوە

مەیمون تۆپیوە دەڵەی لۆتیەکەی،مەیمون تۆپیوە

" " مام لۆتیم لوتی،بۆا دەژەنیوە

" " دەڵەی مەیمون یا،ورچی تۆپیوە

٣٦٦ * * *

دەڵەی لۆغەی هەردەڵەی لۆغەی،لەزا ری کەوتوە

لەزاری کەوتوە لەقسەوباس وخواس،قەپ وخپ کەوتوە

٣٦٧ * * *

دەڵەی لەدومەژنێی دەلەی لەدۆمە،ژنێی ڕا بادا وە

ڕابـاداوە خۆی بۆکیف کردوەو،هاتوەلەولاوە

٣٦٨ * * *

دەڵەی لەسەرچاوەی دەڵەی بێ چرپەو،خۆشی نەبزاوتوە

سنەی ڕاهاتوە یالەسەرچاوەی ،سنەی ڕا هاتوە

٣٦٩ * * *

دەڵەی لەگەروی هەردەڵەی لەوکوو،گروی تیزماری

ماریت ڕاکێشاوە ڕات کێشاوهێنات،بومن یەك جاری

٣٧٠ * * *

دەڵەی لەگێرەی دەڵەی هەرئێستا،بەربوەلەگێرەی

بەربوە دەخورێی لانەدەی،ئەتۆش لەوخێرەی

٣٧١ * * *

دەڵەی لەلاوەیان ڕا وەکــولــەلاوەو،لــەڕێــگــەی زۆر دور
پێوەناوە پـێـن وەنـانـۆسـێ،بـەخوای بـەهـیچ جـور

٣٧٢ * * *

دەڵەی دەڵــەی مــارەکـەی،مــام دەروێــشـانـە
ماری دەروێشانە ددان کـیـێـشـرا وەو،ولــەسـەرنـێـشـانـە
یان "" وێـنـەی مـارەکـەی،مـام دەروێـشـانـم
"" "" ددانـێـکـی نـیـەو،بـیـدات نـیـشـانـم

٣٧٤ * * *

دەڵەی ماڵی بێ دەروازەیە دەڵــەی مـاڵــیـێـکـەو،بــەبــێ دەروا زە
"" "" بــۆزۆرکــەســان هــەر،ئـاوادڵ خــوا زە

٣٧٥ * * *

دەڵەی ماڵی لێ گـەڕان چـاوئـەوچـاو،ئـەودیـوەدیـوە
دزراوە هـەردەڵـەی مـاڵ و،چـیـیـان لـێ دزیـوە

٣٧٦ * * *

دەڵەی مریشکی وەکـومـریـشـکـەکـەی،ئـاوەکـوڵـی کـرا و
ئاوەکوڵ کراوە لاروپـەڕکـەوتـوو،چـەرمـیـش دامـاڵـرا و

٣٧٨ * * *

دەڵەی مشکەدەڕۆنی وەك مـشـکـەکـوێـرەی،کـەتـبـێـتـەڕۆنــی
کەوتوە تـوش لـێـی نـەڕوانـی،بـەگـرژومـۆنـی

٣٧٩ * * *

دەڵەی منداڵەبەرە مـنـداڵـەبـەریـان،هـەرقـون گـرا نـە
"" "" بـۆچـمـالـیـێـرەژن ،قـاتـیـە وقـڕا نـە

٣٨٠ * * *

دەڵەی مۆز — هێندڕاچەنین وا،خۆی بەولادا وە

بەگونی وەداوە — دەلەی مۆزماتوەو،بەگونی وەدا وە

٣٨١ * * *

دەڵەی مومان — گەیشتنەلامان،ڕوی داکارەسات

لێ هەڵپڕوزاندوە — هەردەتگوت موی لێ،هەڵپڕوزاوەات

٣٨٢ * * *

دەڵەی مەڕی بێ شوانە — بەچاوێکی پاک،دالێی بڕوا نە

"" "" — هەردەڵەی مەڕی،بێ خێووشوا نە

٣٨٣ * * *

دەڵەی مەڕی خولایە — لەنێونەم هۆزە،ئی پێشوودوا یە

"" "" — ئەوەم دی بێ دەنگ،وەك مەڕی خوا یە

٣٨٤ * * *

دەڵەی میرە — چۆنی کردوەئەو،فکروتەکبیرە

"" "" — دانیشتوەگرژوو،مۆن دەڵەی میرە

٣٨٥ * * *

دەڵەی نانی — بەپەلەی هاتوی،کارمان تەواوە

بەسێلێ وەسوتاوە — بۆبەسێلێ وەو،نانتان سوتاوە

٣٨٦ * * *

دەڵەی ورچێ — کەوتوەوەك ورچێ،وابەبریندارى

بریندارە — نەیماولێی بڕان،هێزوزۆرداری

٣٨٧ * * *

دەڵەی ون بوی — ناشڵێ هەرئاوا،هاتم وچومەوە

بۆدیتومەتەوە هەردەڵەی ون بوی،بۆدیتومەوە

٣٨٨ * * *

دەڵەی هەویری وەك هەویرێكی،خاوەو،زۆرشلە

نەشێلدراوە وەخۆی خستونەو،خل خلەوبلە

یان "" دەلا ژیتتەوەو،حەك بێ بەلابی

"" "" وەك هەویرێكەو، نەیان شێلابی

٢٩٠ * * *

دەڵێ گوێت دەگرم دەڵێ دیم دەگرم ،بەجوت هەردوگوێ

دەدونیایەت دەگێرم دەتگێرم دونیاو،چەندی پێم خۆش وێ

دەڵێم باشەنەتۆش دەی باشەباوكم ،تۆش هەرلەگەڵمی و

هەردەگەڵەمنی فەرمودەبابرۆین،جاپێت خۆشەكوێ

٣٩٢ * * *

دەڵێن هەلاتنیش هەلاتنی شەڕی،عەیبەبۆپیاوا ن

زۆرجاروەك شەڕیە بەلام هێندێ جار،نایكەن بەتاوا ن

٣٩٣ * * *

دەماڵی كولی بەخوای دەماڵی،كولی كردومە

كردوم لەداخان هێندەو،هەرنەمردومە

٣٩٤ * * *

دەمان ،،،،،،،،، كاریش مەعلومەو،دەمان زەمانە

زەمانە،،،،،،،،،، نابن ئەوفێلّ و،فترونەزمانە

٣٩٥ * * *

دەمزانی سەری خۆت هێندەماتی وچوی،دەورەم لێ دەدەی

دەبەردیكی دەكوتی زانیم سەری خۆت،لەبەردێ دەدەی

یان "" لەبیرت چۆوەو،چەندی پێم دەگوتی

"" "" ئاخری سەری خۆت،دەبەردێ دەکوتی

* * *

٣٩٧

دەنگم بێ کواکامەیانم، دێن بەگوێم دەکەن

یابەڕێم دەکەن ئەرێ دەنگم بێت،یان بەڕێم دەکەن

* * *

٣٩٨

دەنگی پێت وابوئێستاش،وەك دوێن وپێرە

دلێرە گۆڕا وەودەنگیش،بەرزەودلێرە

* * *

٣٩٩

دەنگی دەهۆڵێ ئەوەش بێ خێرە،بۆی تێ مەکۆشە

لەدورەوەخۆشە دەنگی دەهۆڵێەو،لەدوربێ خۆشە

* * *

٤٠٠

دەنگی وەخوای دەی تازە دەنگی،وەخوای ڕاناگات

ڕاناگا چ بزانێ وچیدیش ،کاری وا ناکات

* * *

٤٠١

دەور گۆڕاوە دەور،وزەمانەن،ئێستاگۆڕا ون

"" "" پێشوترچۆن بون،کواجاوامان

* * *

٤٠٢

دەوڵەت کەرویشکێ دەوڵەت بیهەوێ و،نەیبی بەرگری

بەعارەبەی دەگرێ هەربەعارەبەی،کەرویشکێ دەگری

* * *

٤٠٣

دیتنی دۆستی فەرقی نیەدیتنی،دۆستی ڕۆژوساڵ

چ ساڵێك وچ ڕۆژێك نابی تێك بدرێ،وەزعی ژیان ومال

٤٠٤ * * *

دەیان هۆنیتەوە
بیان هۆنیتەوە،چی گەورەدرۆیە
"" ""
جابڵێ ئەورازەم،تەنیابۆتۆیە

٤٠٥ * * *

دیاری شوانی ئاڵە قۆقە
وەری گرەزوێکی،لیێشی مەتۆقە
"" ""
دیاری کاك شوانەی،هەرئاڵەقۆقە

٤٠٦ * * *

دیزە گوتی بنم زێڕە
دیزەبنی بنەکەم،زێڕێکی قاڵە
ئەسکوێ گوتی ئەمن لەکوێم
ئەسکوێ دەیفەرمو،من لەکوێم خاڵە

٤٠٧ * * *

دیزەوگۆزان دەسەری
دیزەوگۆزەکان،کۆدەکەی دێنی
من دادەشکێنی
دەسەرمنیان دا،بۆچی دەشکێنی

٤٠٨ * * *

دیزەی ڕەشی
هەرکاتێ ڕۆیشت،مەردانە بێنن
لەدوی بشکێنن
دیزێکی ڕەشی،لەدوی بشکێنن

٤٠٩ * * *

دیزەی کابان بیشکێنی
دیزەوگۆزێکی،کابان بیشکێنی
دەنگی نایە
کواچ ماڵێك بوە،دەنگی دەربێنی

٤١٠ * * *

دێڵەدێڵەی
هەردێڵەدێڵەو،یاحیزەحیزەی
دەکات
خۆزیانەهاتبا،دەرێ لەودیزەی

٤١١ * * *

دێڵێ تس کەن
بۆدێڵ وادەڵێن،هەردەش بی وابی

تاژی ڕش کوژی نابێ تسکەنان تاژی،ڕەش کوژیان نابی

* * *

٤١٢

دین دەفرۆشێ بۆدونیایە خۆقەت فەقیری،وەرێی ئەو نایە

"" "" جاچون دەفرۆشێ ،دین بۆدونیایە

* * *

٤١٣

دین دەفرۆشێ بۆدیناری خۆڕاگرەدەی تۆ،بۆوابێ هۆشی

"" "" بۆپولێ وپارەی،چۆن دین دەفرۆشی

* * *

٤١٤

دین ودونیا ویکڕانابن جاکوادونیاودین،ئەودوەپێکەوە

"" "" حاوا وەودەنا،لیکیان جوێیکەوە

* * *

٤١٥

دیوارکونا.دێرمد.کونا.موش. باوکەکەم دیوار،کونیان زۆرهەیە

دێرمد.موش گوش دێرمد کون پڕلەمشکەو،مشکیش گوێی هەیە

* * *

٤١٦

دیواری مەتت زوت خۆدیاری کرد،ڕەفیقی دزانی

بەنەوی زانی دیوارمالی مەو،نەوی پێ زانی

* * *

٤١٧

پیتی (ڕێ)

ڕێ ڕێگادەگرم، چەندی بکرێ پێم
ڕێی پیاوخاسەکان،نابی ون بێ لێم

١ * * *

ڕادەسێ‌وبەلام ناوەشێنی
"" ""

بەزۆریش ئەگەر،هێرشت بۆبێنی
ڕادەسێ و بەلام،قەت ناوەشێنی

٢ * * *

ڕازت لای یەکێو
پرست لای هەزار

دەت هەوێ‌کارت،بۆپێک بێ بەزا ر
ڕازت لای یەکێ و،پرست لای هەزا ر

٣ * * *

ڕازقی ڕزقێ‌خوا
بۆخۆیەتی

ڕازقی ڕزقێ،خوابۆعەبدی خۆی
تاسەری بمێنی،ڕزقیش هەردێ‌بۆی

٤ * * *

ڕاسپاردان چیان لەسەرنیە
"" ""

خۆڕاسپاردان،هیچیان لەسەرنیە
پێیان سپاردوە،شەڕبۆلەسەرچیە

٥ * * *

ڕاست .ئەگەرجارێکیش درۆیە
بکالێی قبولْ دەکرێ ئەگەر
بەناڕاستی نێوبانگی دەرکرد
بەقابەقسەڕاستەکەشی ناکەن

پیاوی ڕاست جارێك،درۆیەکی بکات
لێی قبولْ دەکرێ،کەس باسی ناکات
نێوبانگێ دەرکرد،بسەدرۆ.ودرۆزنی
کەس بەڕاستیەکەش،بەقای پێ ناکات

٧ * * *

ڕاست بۆدۆست
درۆبۆکۆست

هەرچیکی ڕاستە،پێش کێش بەدۆستە
درۆوناڕاست بۆ،نەیاری وکۆستە

٨ * * *

ڕاست بەومەترسێ
"" ""
ڕاست بەومەترسێ،بێ خوّف وبێ باك
تۆڕاست بی بۆت دێ،یەقین کاری چاك

* * *

٩

ڕاست نەقلەکەیە
"" ""
هەروەك نەقڵەکەی،هەرواشی لێ کرا
هیچ تەکبیرێکی،دیکەی لێ نەکرا

* * *

١٠

ڕاست نەبی گەورەش بی
هەرچوکەی
ڕاست نەبی درۆبی،قەول وقەرا ری
زۆریش گەورەبی،هەرچوکەدیاری

* * *

١١

ڕاستی جێگای
ڕەزامەندی خوایە
ڕاستی جێی ڕەزا ،مەندی بۆخوایە
خۆزیاڕاستیم باو،چیدیم نەبوایە

* * *

١٢

ڕاستی ڕزگاری لەدوە
"" ""
ڕاستی کەڕاست بێ،پیاوپێ ڕەزگارە
درۆزنی و درۆش ،بەدەوبەدکارە

* * *

١٣

ڕاستی ڕەوتی
چەوتی کەوتی
پێشینیان دەڵێن،تۆڕاستی ڕەوتی
بەخواروخێچیش،دەی چەوتی کەوتی

* * *

١٤

ڕاستی لەڕاستەو
کەرەش لەماستە
چی چاکەی بتبێ،بەرهەم لەڕاستە
کەرەودۆوژاژیش،هەرسێ لەماستە

* * *

١٥

ڕاوچی هەموجارێ
نێوچیری ناهێنی تەوە
ڕاوچی گشت جارێ،ڕاوی پێ ناگرێ
جارهەن زامنیە،خۆشیان پێ ناکرێ

١٦ * * *

ڕاو لێرمو،ڕێوی لەوێ ئەلەوبستوانە،دەستی پێکردڕا و
"" "" تەماشای ڕێوی،لەکوێ کەوتەڕا و

١٧ * * *

ڕاوی ڕێویە،بۆ کەوڵیە ئەوەمەموشاخ و،کێوەی دەپێوی
"" "" هەرلەبەرکەوڵیە،ڕا وی مام ڕێوی

١٨ * * *

ڕای ڕەوڕەفتەنە کاتی ڕەو ڕێگا،بگرەو ڕێکەوە
ڕای خەوخەفتنە کاتی خەو سەرت،دانێ وزوبخەوە

١٩ * * *

ڕا یەخی عەرزە و ڕایەخی عەرزە،مالیێ بڕوانە
پێ خەفی حاسمانە پێ خەفی هەورو،هەموی حاسمانە

٢٠ * * *

ڕدێنم یەبای بای واتوندی بێ و،دەوریشی بتەنێ
سەختیش هەڵناقەنێ سەختەڕدێنی منی،پێ هەڵناقەنێ

٢١ * * *

ڕدێنم لەبارمتەناوە ڕیشم دانابوە،بارمتەولەگرێو
"" "" هەرنەمناسی بو،سەرداربویاخێو

٢٢ * * *

ڕدێنم هێنا بۆحاجەتێ ڕیشم هێناوەو،بۆلات ئەمانەت
"" "" حیسابی بکەی تۆ،یان هەرزەمانەت

٢٣ * * *

ڕزق خوا دمیگەیەنی ڕزقی حیسانیە،خوادەیگەیێنی

"" "" تۆش دەبی ئاخر،خۆی بۆبجولێنی

* * *

٢٤

ڕزق لەلای خوایە ڕزق وبژیویە،هەرلەسەرخوایە

"" "" تۆش حەولێ نەدەی،کارت لەدوایە

* * *

٢٥

ڕزق وەك نیسێیە ڕزقە.وەك نیسێی،لەدوای حیسانی

لەدوای پیاوی دەگەڕێ لەشوێنتەوبێوەی،چیشی لێ بزانی

* * *

٢٦

ڕزق هەرئەوەندەنیە خۆڕزقەوڕۆزی،بۆژن وبۆپیاوان

لەبەرچاوان هەرئەوەندەش نیەو،ئی لەبەرچاوان

* * *

٢٧

ڕزقی سوارە هەنەوبارهاتون،ئاوالەوبوا رە

وبۆخۆی پیادە بۆخۆیان پیادە،ڕزقیشیان سوا رە

* * *

٢٨

ڕزقی لەسەرلاقانە بێ خێووکێوی،چی بەرهەڵلانە

"" "" بژیویان سوارەو،لەسەرلاقانە

* * *

٢٩

ڕزقی هاری بیری لێ بکەوەو،خۆڕزقی هاری

بۆێ دەباری لەخۆوەهەروا،دێت بۆی دەباری

* * *

٣٠

ڕق زۆرن لەڕێی نیشتیمان،ڕق هەیەوپیرۆز

"" "" دەیتەنێتەوەو،گشتی تیرەوهۆز

"" "" ڕق هەیەزۆر مالّ،ئاوەدان دەکا

"" "" نەکراویشی هێنند ،بۆ هاسان دەکا

"" "" ڕەنگ وڕوێکی وا ،خۆشی پێ دەدات

"" "" وەدوری دەخات ،لەگشت کارەسات

"" "" وابەتامەزرۆش،ڕێنوێنیێ کانی

"" "" شی دەکاتەوە،هەرچەندی بزانی

"" "" نایەڵی بگرێ ڕێی ،چەوت وهەڵەی

"" "" بۆی دەترازێنێت،گشت داووتەڵەی

"" "" بۆماڵ ویرانیش،ڕق هەیەوزۆرن

"" "" ڕێك وپێك هەموی،نەکوبڵەی بۆرن

"" "" ڕودەداوکاتی ،ڕق نەبی هوشیار

"" "" یالەنێوخێزان،کوژران وکوشتار

٣٥ * * *

ڕوح خۆشەویستە ڕوح خۆشەویستەو،لەئەژمار نایە

"" "" هەربۆهەموکەس،ئەلەم دونیایە

٣٧ * * *

ڕوح دەجێنەکی ڕوح دەجێ یەکی،زۆر قایم دایە

قایم داونایەتەدەرێ دەبوزودەربێ و،چبکەم دەرنایە

٣٨ * * *

ڕوحم بەخرا پی زوڵمەبۆچاکان، بۆفەقیرزوڵمەو،زاڵمی عەفوکەی

عەفوی زاڵمان جورمەبۆپاکان خزمەت بۆزاڵمی،زوڵمەبۆچوکەی

٣٩ * * *

ڕوحێ بدە ڕوحێ بدەئیتر،خۆت ڕەزگاردەکەی

"" "" لەڕێگەوشوێنی،زیندوان باردەکەی

٤٠ * * *

ڕوحی دمکولەکەی کردوه	وەك جادوبازی و،سیحری جولەکەی ڕوحی کردوتە،نێوئەوکولەکەی

* * *

٤١

ڕوحی هاتۆتەسەری کەپۆی	ڕوح لەسەری دمیەو،وا ڕا وەستاوە
"" ""	حاڵی نەبوم لێی،مردوەیان ماوە

* * *

٤٢

ڕوداڕێك لەزۆرداڕێك بەکارترە	بەبەڵگەونسبات،دەڵێن ڕوداڕێك بەکارترنەوەك،بۆن بێ زۆرداڕێك

* * *

٤٣

ڕو دەنامەردی مەکە	کردەوەت بێ وکار،مەڵێ بابردی
"" ""	چ بکەی هەرمەچۆ،دەرکی نامەردی

* * *

٤٤

ڕۆژی بەدەستی بەندەی بوایە هەموکەس لەبرسان دەمرد؟	ڕۆژی بەدەستی،تۆی باوبێ پرسان خەڵکیش دەمردن و،گشتی لەبرسان

* * *

٤٥

ڕۆژی پاییزێ چیان بەبەرەوەنیە	ڕۆژانی پاییزێ ،کورتەوشەوی درێژ دانیشتن ونوستن،پیاوپێی دەبێ گێژ

* * *

٤٦

ڕۆژڕۆژی تۆیەو ڕۆژی سەگیە	تەماشای تەشك و،گیپاڵ ئاتەگی ڕۆژ ڕۆژی تۆیەو،وەك ڕۆژی سەگی

* * *

٤٧

ڕۆژگارتۆڵە ئەستێنە	لەقسەی پێشینیان،چی لێ مەپسێنە ڕۆژگاری درێژم،تۆڵەش ئەستێنە

٤٨ * * *

ڕۆژم لەجێگایەکی
خەراپ لێ ئاوابو

لەم جێیەی ناجوان،ڕۆژلێم ئاوابو
زۆربیروفکری،دیش لەدڵمابو

٤٩ * * *

ڕۆژوی بەگوی کردەوە
"" ""

چۆڵەمەشکێنەت،زۆرجوان بردەوە
گوتیان خۆبەگوی،ڕۆژوی کردەوە

٥٠ * * *

ڕۆژێدەروێش
بەشەودەروێش

مەجبوربوی ئەگەر،ڕۆژبویەدەروێش
شەوێش دورکەوی،لەدەروێش وێش

٥١ * * *

ڕۆژی ڕوناك بۆتەنبەلان
بۆتەشەوی تاریك

بۆخوێروتەنبەل،ئەوڕۆژەڕونە
شەوێکەوتاریك،ڕێ دەرنەچونە

٥٢ * * *

ڕۆژێ سەت چەقوی دروست
دەکا،دەسکی لەئێکیان نانێ

ڕۆژێ سەت چەقوی،دەکاخاڵەمەر
هەموی بێکلك و،بێ گوێ وبێ سەر

٥٣ * * *

ڕۆژێك چاووەچاودەکەوێ
"" ""

تێی دابێڵەوەو،کێشەت کوا دەوێ
ڕۆژێك هەردەبێ،چاووەچاوکەوێ

٥٤ * * *

ڕۆژێك لەدارە و
چەندڕۆژ،لەخوارە

دەبڵەین ڕۆژێکی،چاکەولەبوارە
بەبێ قسەچەندڕۆژ،هەروالەخوارە

٥٥ * * *

ڕۆژی ماوزۆرن

لەگشتی وەخت و،وەرزودەورانێ

"" "" ڕۆژی ماوزۆرن و،لەبیرتەکوانێ

* * *

٥٦

ڕۆژی وتم حەوساڵ خەوتم بەرەبەیانێك،هەرمەستام کەوتم

"" "" بێقسەوبەبێ باس،حەوساڵان خەوتم

* * *

٥٧

ڕۆستەمی بۆگرتوم هاتوی لەبەندێ،خەلاست کردوم

"" "" ڕۆستەمی زاڵت،دەنابۆگرتوم

* * *

٥٨

ڕوسوریە ئەوکارەی وا جوان،بەرێسوەت بردوە

"" "" ڕوسوریەو.کاری،زۆرچاکت کردوە

* * *

٥٩

ڕۆڵەی لەبەردایکی هەڵدەگری ئەگەر ڕێی هەبی و،نەیبی بەرگری

"" "" ڕۆڵەی زولەبەر،دایکی هەڵدەگری

* * *

٦٠

ڕۆن ئەگەر زۆربو ڕۆن ئەگەرزۆربۆ،لاباتووقینگی

قینگی پێ چەوردەکەن پێی چەوردەکرێ،گەرویش وسینگی

* * *

٦١

ڕۆن بۆهیزە ڕۆنتان کۆکەوەو،بیکەنێوهیزە

گۆشت بۆدیزە گۆشت بکرەوبێنە،بیخەنێودیزە

* * *

٦٢

ڕۆنی ڕژاو ئەومەندەموروەش،بەکەس چانابی

دەکاتەخێری بابی ڕۆنی ڕژا ودەکات،بەخێری بابی

* * *

٦٣

ڕۆنی کەچەڵی وسەری کەچەڵی
"" ""

وەرگــرەوڕۆنــی،کــەچــەڵ بــێ بــاســە
دەبۆی چــەورکـەن،ئــەوکــەلــلـەتـاســە

٦٤ * * *

ڕوومڕونەکەوێ وچاووەچاو
"" ""

ڕووەڕووچــاویـش،وەچــاوی بـکـــەوێ
ڕوێکـی زۆرسـەخـت و،قـایـمی پێ دەوێ

٦٥ * * *

ڕوی بدەیەی دێتەسەرسەرت
"" ""

بۆدەورویـەریش،ئـەکـەی هـەرنـەیـیـەی
دێـتـەســەرســەرت،زۆری ڕوبـدەیـیـەی

٦٦ * * *

ڕوی تەگبیرکەرت ڕەشبی
"" ""

کێ ئـەوتـەکـبـیـرەی،بـۆکـردی ڕەبـی
وەك بنی مـەنجـەڵ،ڕوی ڕەشبی ڕەبی

٦٧ * * *

ڕەپی خۆت بێنەدەرێ
هەتاسستی خۆمی تێ نێم

دادەی ڕەپـی خـۆت،زوێکـی بـێنـەدەر
داخــوا سستی منـی،دەیکـەوێتـەسـەر

٦٨ * * *

ڕەحمەت لەئەوکەسەی
دوان پێك دێنێ

ڕەحـمـەت لـەوەی بێ،وا خـۆی دەنـوێـنێ
ئـەودونـاحـاڵـێـیـەی،دێـنـێ پـێك دێـنێ

٦٩ * * *

ڕەحمەت لەچاکتری
"" ""

پـیـاوی بـەنـیـۆبـانـگ،قـەتـیـش نـامری
بـاسـەت ڕەحـمـەت بـێت،هـەرلـەچـاتـری

٧٠ * * *

ڕەحمەت لەشیرت
"" ""

حـەسـانــدوتــمــەوەو،بـەفـکـرویـیـرت
عـافــەریـم ڕۆڵــەم،ڕەحـمــەت لـەشـیـرت

٧١ * * *

ڕمز.ڕمزوان دەیخواو
پەزیش پەزەوان

ڕەزکاتێ بگاتێ و،ڕەزوان دێ‌دەیخوا
ڕان وپەزیشمان،پەزوانەودەیخوا

* * *

٧٢

ڕەش بۆنی خۆشە
«» «»

ڕەش بۆنی خۆشەو،وەکو ڕیحانەی
بۆن خۆشە وڕەشە،نێوونیشانەی

* * *

٧٣

ڕەش بێ وبۆربێ
هەربرازۆربێ

چی ڕەنگێکی هەن،ڕەش بێت وبۆربێ
قەی ناکابابراو،دۆستیشمان زۆربێ

* * *

٧٤

ڕەشکەوپێشکەی
خوێندون

لەسەرخۆی زیادی،حیساب کردونە
دەناخۆڕەشکەو،پێشکەی خوێندونە

* * *

٧٥

ڕەش هەر،ڕەشە
«» «»

وای بۆدانرا وە،هەرچیکی ڕەشبێ
هەرجورچی بێ،هەرئەوەی بەشبێ

* * *

٧٦

ڕەشی بەرتاوێ
سپی نابێ بەئاوێ

ڕەشێکی ڕەش بیت،بەئاووتاوێ
سپیش نابنەوە،بەسابون ئاوێ

* * *

٧٧

ڕەفیقت شەلبی دەبێ
ئەتۆش بشەلی

تۆش دەبی بشەلی،هاوڕێکەت شەل بی
دەندوکی بەگووەو،کێ هاوڕێی قەل بی

* * *

٧٨

ئی خۆیەتی
«» «»

ڕەفیقی ناحالێ،دەستی بێگانە
ڕەفیقی نەکەی،دەبی بەتانە

(١٢) * * *

ڕەفیقی دزی ودۆستی دەبێ سەرشۆڕبی و،لەخۆت بڕوا نی
کاروانی دەسکیسی دزی بی و،دۆستی کاروا نی

٧٩ * * *

ڕەفیقی وشترێدەبی سەردەرانەی دۆستی وشتربی،سەردەرانەکەت
بلیندی هەبێت دەبێ بلیندبێت،بەقەت بانەکەت

٨٠ * * *

ڕەقەبەری ڕەقەبەرلەنێو،دومالٚ ویاچەند
دومالٚ کاول ئەکا مالٚ ویرانێکەو،یادەکرێن بەپەند

٨١ * * *

ڕەمەزانت بەقونێکی خاوێن زۆرخاوێن بوی پار،یاخۆڕەمزانێ
گرت نۆرەی شەشەکانێیە ئەوسالٚ تەکبیرچیە،بۆشەشەوکانێ
یان "" ڕۆژۆکەت گرتن،هێندجوان وخاوێن
"" "" بۆشەشی کانێش،هەروای لێ بدوێن

٨٣ * * *

ڕەندی مالٚت بۆچیەو دەی مالٚت بۆچیەو،ئەگەرتۆڕەندی
گەندی مالٚت بەچیە هەرنابی بت بی و،ئەگەرتۆگەندی

٨٤ * * *

ڕەنگ زەردی خەزان ڕەنگم زەردوەکو،گەلاکەی دارا ن
خەتای پایزە پاییز دەکەونە،جۆگەوجۆبارا ن

٨٥ * * *

ڕەنگم ببینەوبپرسەحالٚم ڕەنگمان ببینەو،بپرسی حالٚم
"" "" دەیزانی بەیتی،من ودەوری زالٚم

* * *

٨٦

ڕەنگ وڕوی پەڕیوە زەردەوەك نەخۆش،ڕەنگی پڕیوە

"" "" بەدبەختی ودەردو،مەینەتی دیوە

* * *

٨٧

ڕەنگی زەرد مایەی ڕنگی زەردمایەی،بێ دەسەلاتیە

بێ دەسەلاتییە دورلەلەیلامەو،ڕوتی ونەهاتیە

* * *

٨٨

ڕەنگی مردوانی لێ نیشتوە ڕەنگی مردوانی،لێ نیشتوەودیارە

"" "" هەرچی بۆی بکرێ،هەرلێی خەسارە

* * *

٨٩

ڕەنگی مێشەو لەویزەو هازو،هوزی ڕا مێشە

دەنگ گامێشە بەدەنگ وحۆقەو،حۆقیش گامێشە

* * *

٩٠

ڕەنگی هات دەنگی نەهات دیتم وپەیدابوو،زۆرجوانیش ڕەنگی

"" "" چی کردوکراندم،نەهات خۆدەنگی

* * *

٩١

ڕەوێ ڕەودەباوهەروا،چەق ولوریەتی

دەبا نیزێك نابێ وهەر،بۆرێی دوریەتی

* * *

٩٢

ڕێزلە پەندی پێشینیان بگرن ڕێز بگرن ئەلەو،پەندەجوانانە

"" "" ڕێزلەپێشینیان گرتن دانانە

* * *

٩٣

ڕیش درێژدەبێ بەهۆست ڕیش درێژدەبێ،زۆربەبەندوهۆست

قەت دوژمن نابێ بەدۆست	بەلام خۆدوژمن،قەت نابێ بەدۆست
٩٤	* * *
ڕیش ومێزەرزۆر جاران	زۆرجاربەریش و ،مێزەرویشتین
خەلکیان هەلخەلەتاندوه	لادراون لەرێ،فەقیرومسکین
٩٥	* * *
ڕیشی تەمەعکار	هەرواگوترا وەو،جارێك ناسەت جار
بەکونگی موفلیس	بەکونگی موفلیس،ریشی تەمەعکار
٩٦	* * *
ڕێگاوشوێنی لەبیر چۆتەوه	ریگاوشوێنی خوی،لەبیرچۆتەوه
" "	دەلەی لەبانی،ژێربەربۆتەوه
٩٧	* * *
ڕێگای خۆی ون ناکا	ونی ناکاقەت،ڕێگاوشوێنی خۆی
" "	تۆش سەری نیری،دەبی ڕاگری بۆی
٩٨	* * *
ڕێگای دور دەرمان نیه	باری خۆت داگرە،هەرلێرەکانە
" "	کێ دەلێ ڕێی دور،بۆتۆدەرمانە
یان "	زۆرهیلاك دەبی،دەبلێ بەم بورە
" "	بۆچمادەرمانن،ئەورێگا دورە
١٠٠	* * *
ڕێگای دوروباری قورس	دەبێ بی پێوم،ئەم ڕێگای دورم
" "	باریشم قورسەو،دەچم مەجبورم
١٠١	* * *
ڕێگای دنیان نەدەدا	ڕێی نەبوتابێ،بۆدێی ونیوشاری

لەماڵە کوێخای دەپرسی	دەیگوت من دەچمێ،ماڵی موختاری

١٠٢ * * *

ڕێگای ڕاست ون نابێ	ڕاستی هۆی ڕەزا و،ڕەحمەتی خوایە
"" ""	نەمدی کەس ون بێ،ئەم ڕۆو لەدوایە

١٠٣ * * *

ڕێگای کاری خەراپ دەپێش	ڕێی کاری ناحەز،لەپێش ڕودا نی
ڕودانی دابگری زانایانەیە	بتوانی بیگری،دەڵێم لێ زا نی

١٠٤ * * *

ڕێم نیەسەری خۆم بخورێنم	ڕێم نیەسەری خۆم،جارێك بخورێنم
"" ""	خوایاربێ پاشان،چی ویست بۆی دێنم

١٠٥ * * *

ڕێنوێنی بۆکاری چاك	هەرکەس بی هەوێ،بێت وبکاچاکە
بۆخۆی چاکەیە	ڕێنوێنیکەی هەر،بۆپیاوی چاکە

١٠٥ * * *

ڕێنوێنی دوژمن بەدڵ بسپێرەو	ڕێنوێنی دوژمن،بەدڵی بسپێرە
بەلام تۆئاخرخۆێی لێ ببوێرە	بەلام لەورێگەی،تۆخۆبوێرە

١٠٦ * * *

ڕێوی بۆخۆی جێی نەدەبۆوە	مام ڕێوی لەکون،جێگای نەبۆوە
قانگەلاشکی ودوای خۆدەدا	قانگەلاشکیشی،هێنابەخۆوە

١٠٧ * * *

ڕێوی بەفێڵ	ڕێوی بەفێڵ و،دەهۆی ناگیرێ
ناگیرێ	لەشتی دیکانەی،لێ بکەی تەکبیرێ

١٠٨ * * *

ڕێوی بەقاچ وقولی خۆی بەقاچ وقولی خۆی،زۆرجاریش ڕێوی
بەتەڵەی وەدەبی پێوەبوەوتەڵەی،لێ بوەبەخێوی
* * *
١٠٩

ڕێوی دمی نەدەگەیشتەقۆرەی ڕیێ نەبوڕێوین،تریێ بینێ بخوا
دەیگوت ترشە دەیگوت زۆرترشە،خۆناخوریێ بەخوا
* * *
١١٠

ڕێوی ڕەشم بە پیرمووەهاتوە هات بەپیرمەوەو،ڕێویکی وارەش
"" "" باشەزیاددەبیێ،ئەوجارنانی مەش
* * *
١١١

ڕێویکی گەڕاو لە ڕێویێك گەڕابی،لەوشاخ وبستو
شێریکی نستو چاترە ئەوزۆرزانترەو،لەشێری نستو
* * *
١١٢

ڕێوی هەرومرزەی ڕەنگی دەگۆڕیت،هەروەرزەیێ ڕێوی
ڕەنگیکی دەگۆڕیێ کیێ وەکوڕێویەو،بێت لێی بپێوی
* * *
١١٣

پیتی (ژێ)

زێ بەزاروزمان، زکری وەسفی تۆ
ڕۆژێ‌وشەوانیش، گرتومن وەستۆ

*   *   *

١

زاخاوی کرد — چی لەپێشی بوو، یەك جێ وەلای برد
"" "" — هیچی پێ نەهێشت،هەرزا خاوی کرد

*   *   *

٢

زاریەهاوارە — هێندزۆربلێیەو،زا ریەهاوا رە
"" "" — چی بزانی بلاوەو،لەنێو ئەوشارە

*   *   *

٣

زارم — زارم ودڵ ئیمڕۆو،پڕلەخوێن بونە
پڕلەخوێنە — بۆگرتنەوەی وان،ڕێ دەرنەچونە

*   *   *

٤

زارم گوتی ها، زگم گوتی کوا — زا رهاوا ری ودا د،هاوەربگرن لێم
"" "" — زگ دەیگوت کوانێ،چت بۆەداوتن پێم

*   *   *

٥

زاروگوێ .کە پۆوچاو — زاربۆخواردنەو،گوێش بۆبیستنە
"" "" — کەپۆبۆن دەکاو،چاوبۆدیتنە

*   *   *

٦

زاری پڕبولەئاو — وەك ئاوی ترشی،یابلەین ترشاو
"" "" — هەردیتی وزا ری،پرپربولەئاو

*   *   *

٧

زاری دۆشاوە — زا روکەلیمەی،شیرنە وپارا وە
"" "" — ڕا ستی خۆدەڵەی،ماست ودۆشاوە

٨ * * *

زاری سەی — ئەگەرپێت خۆش بێ،زاری سەی بدروی

بە پاروی دمبەستریٚ — بۆی باویٚ پەلکێک،نان دەناپاروی

٩ * * *

زاری گورگیان — دەنێو دالآش و،کونديان خستومە

لیٚ بەستوم — زاری گورگيشيان،توندليٚ بەستومە

١٠ * * *

زاری نەیاری خۆ — خۆدمی نەياريت،بسیهارۆژوێنی

. ونیٚ خۆت نیەبیقوچێنی — ·ونگی خۆت نیەو،توندبیقوچێنی

١١ * * *

زاری هیزەی — وەکو پێشوترەو،خۆی گرتۆتەوە

لستۆتەوە — خۆزاری هیزەی،چوەلستۆتەوە

١٢ * * *

زالم ببیتە پرد — زالم پردیش بیٚ،تۆپیی دامەرۆ

بەسەری دامەرۆ — فیلٚێك یان حیلێك،تیٚی دایادرۆ

١٣ * * *

زالم زۆردارت — دەك زالم یاخوا،بۆت بیٚ زەوالێك

بـــۆیـــیٚ — نەتمیٚنیٚ توك و،وپەرو هیچ بالٚێك

١٤ * * *

زالم سا لە — زالمی زۆرداریەو،سالم دەمیٚنیٚ

"" "" — هەزارلەدەستیان،كزدادەمیٚنیٚ

١٥ * * *

زالمیش زۆرداری — زالمیش زۆرداری،ئاخری بۆهەردیٚ

بۆهەردێ تاسەرلێی ناخواو،دردی بەسەردێ

* * *

١٦

زامن یادەست بەیەخەیە کێ بەرعۆدەبێ،کابرای عۆدەدار

یادەست بەکیسە بیدات یان دەبێ،بخرێتەژێردار

* * *

١٧

زامیش ئەکاو هاتوەزامیشمان،ئەکاوبریندا ر

تیماریش ئەکا جادوای وی دێت بۆ،تیماروديدا ر

* * *

١٨

زانادرەنگ درەنگ دەخۆن و زاناکان دەخۆن،درەنگانێکی

عابیدزۆرکەم ؟ عابیدزۆرکەم و،نیوەنانێکی

زاهید تاحدودی تواناى، زاهید تائاخری و،دەرنەچی گیانی

لاوەکان تادەتوانن و، لاوتادەتوانی و،بانەبێ زیانی

پیریش هەتا ئارەقە پیریش تائارەق،شەلاّ لی دەکات

شەلاّلیان دەکات، چی بیروفکرەو،یان چی لێ دەکات

* * *

٢١

زانالەگەلْ نەزانێکی کەوتەکێشەی نەزان کێشەی بێ،لەگەلْ زانایەك

چاوی حورمەتیت لێ نەبی نابینرێت لەوی،شەرم وحەیایەك

* * *

٢٢

زاوا وەك زاواماکیەو،هەراوهۆریایە

ماکە بەهاردوائی هات،ئەودوایی نایە

* * *

٢٣

زاوای سەپانی پێی دەگوت زاوای،سەپانی شێخی

شێخی ئەودە بابزانیت،کاریش رێك بێخی

٢٤ * * *

زاهیروباتینی یەکە — زاهـیـروبـاتـیـن،یـادڵ ودەرونـی
"" "" — هـەریـەك حـیـسابـن و،بـون ونـەبـونـی

٢٥ * * *

زراوت — لـەت بـکـریێ دەبـی،هـەربـەقـەت دوی وی
نەچی — بـۆچـی زراوت چـوەو،هـەرلـیـێی تۆقـی وی

٣٦ * * *

زستان بۆشەویکیش بێ — زستـان کـاتی خـۆی،بـاهـەربـۆشـەوێـك
کاری خۆی هەردەکا — کاری خـۆی دەکـا،لـەخـەوبـیێ ورەوێـك
یان "" — لـیێ زانـەو کـاریـش،ڕێـك وپـێـك دەکـا
"" "" — زستان شـەوێك بێ و،کـاری خـۆی دەکـا

٢٨ * * *

زستان بیهەوێ خەڵکی بکاقڕ — زستـان بـیـهـەوێ،ئـەوخـەڵکـەی قـڕکـا
شەوێ ساوڕۆژیش هەوری پڕ — بـەشـەوسـەیـاقـەو،ڕۆژهـەوری پـڕ کـا

٢٩ * * *

زستان سەرهەڵوەشێن بێ — واخـۆشـەوزسـتـان،سەرهـەڵـوەشـێنـی
وکلك هەڵوەشێن نەبێ — کـلـکـی لـەئـاخـری،هـەڵـنـەسـوڕێـنـی
یان "" — سـەرهـەڵـوەشـانـدنـی،زسـتـانێ جـوانـە
"" "" — کـلـکـی هـەڵـسـوڕانـد،قـاتـی وقـڕانـە

٣١ * * *

زگان دەکا — زگـان هـەردەکـاو،لـیێ نـەوەسـتـاوە
"" "" — پـاشـەبـەرەم کـوا،هـیـوام بـەومـاوە

٣٢ * * *

زگ پڕی زگ پڕكۆش بەتاڵ،گەلێك مەنشورە
كۆش خاڵی دیتراوەوهەروەك،ئەوڕۆش دەستورە

* * *

٣٣

زگ تۆشەی هەڵناگرێ تێشوی هەڵناگری،ئەوزگەی برسی
"" "" هەرخۆی تێردەكاو،لەچی دەپرسی

* * *

٣٤

زگی برسی خوای ناناسی زگ برسی وموحتاج،هەرخوانا ناسن
"" "" لەتاوتەبونیان،واگێژوكاسن

* * *

٣٥

زگی پڕن لەقسە پڕپڕبونەزگی،لەقسەوگوفتوگۆ
"" "" نایان دركێنیت،نازانم دەی بۆ

* * *

٣٦

زگێك بخواساوارێ ئەوزگەی دەخوا،ئیشكەساوا رێ
دەبێ بكاهاوارێ دایمەش دەبێ بكات،ڕۆڕۆوهاوا رێ

* * *

٣٧

زمان ئەمان لەدەستت ،سەت ئەمانەزمان
ئامان هەموت هەردەردن،بۆنیتن دەرمان

* * *

٣٨

زمان بەلای زمان بۆیەلای،سەروەكی برایە
سەری برایە چی لەوەی چاتریش،لەدەستی نایە
یان "" زمان برای سەر،وەك دیاری كراوە
"" "" هیچ هۆی دیكانەی،لێ جوێ نەكراوە

* * *

٤٠

زمان لێ گەڕێ سەرسەلامەتە

نابی بڵێی ئەوەش،وەك عەلامەتە
زمان لێم گەڕێت،سەرسەلامەتە

٤١ * * *

زمانیان پێ کێشاوە

هاتن وبردنەوەو،بەئەوسورەتاوە
دەی بۆچی زمانیان،وا پێ کێشاوە

٤٢ * * *

زمانی بلوێری شەیتانیە

ئەوەزمانی وەك،بلوێری شەیتان
شارەزان لەگشت ،نەزیلەوبەیتان

٤٣ * * *

زمانی خەڵکی قەڵەمی خوایە

زۆرجارگوتراوەو،بەڵێ هەروایە
زمانی خەڵکیەو،نوسراوەی خوایە

٤٤ * * *

زمانی دەزاری دانیە
"" ""

وەك هەڵەوەیتەو،ئەوجورانەنیە
لەزاری زمانی،بۆوکارانەنیە

٤٥ * * *

زمانی من لەخۆت مەکەوە

مەیکەوەوزمانی،من ئەوجارلەخۆت
دەنازۆر زەریش،لەڕێنەدێن بۆت

٤٦ * * *

زوو پچیەسەرێ زودێیەوەخوارێ
"" **یان**
"" ""

بیرکەوەوهێندە،خۆت هەڵمەکێشە
هاتنەوەخوارێت،هەرزۆرلەپێشە
وازوپچیەسەرێ و،واش بەهاسانی
دێیەوەخوارێ و،خۆشت نازانی

٤٨ * * *

زوخاوی پێ هەڵێناوم	پێت وابوو هەرتۆی، دەتگوت سوتاوم
"" ""	دەردێکەوزوخاو، پێی هەڵێ ناوم

* * *

٤٩

زۆربەئێکان نابن خەنی	ئێکێک ناتوانی، زۆران خەنی بکات
یەك بەزۆران دەبی خەنی	زۆردەتوانن دوو، ئێکێ خەنی بکات

* * *

٥٠

زۆربێشەرم وڕوهەڵماڵاوە	لەچوختی ودوپەل، کەتوتەواوە
"" ""	چەندەبێ شەرم و، ڕوهەڵمەلاوە

* * *

٥١

زۆربێ وبۆربێ	چی ویستت ئاوا، بابەردەشۆربی
"" ""	ئەوەفایدەی نیە، هەرزۆروبۆربی

* * *

٥٢

زۆرداردەستێنێ و	زۆردا رەوبەزۆر، دێ لێودەستێنێ
بێعاریش دەیخوا	بێعاردێ دەیخوا و، نێوبۆی دەمێنێ

* * *

٥٣

زۆر.ڕوبدیەمیوانی	نابێ هێندەش ڕو، بدەی بەمیوانی
دەبێتەخانەخوێ	یان بەخانەخوێی، تۆلێ بڕوانی

* * *

٥٤

زۆرگوتن قورئان خۆشە	ئەوەی بێ دەنگ کەی، واعەیبی پۆشە
"" ""	دەڵێن زۆرگوتنیش، قورئان بێ خۆشە

* * *

٥٥

زۆری ڕۆیومو	خۆتی بۆڕاگرەو، بەدەم خەتاوە
کەمی ماوە	زۆری ڕۆیشتوەو، ئێی کەمەوماوە

٥٦ * * *

زۆرم سەری خۆم پێت بڵێم ئەلەم،دیوونەم دیوە
بەتاشین دیوە بەتاشین سەری،خۆمم زۆردیوە

٥٧ * * *

زۆرم نیەو هاتومەویەلام،نەك بەزۆردا ری
نازم هەیە هەرچی بێ دیاری،یابەنازدا ری

٥٨ * * *

زۆرم هەورازو ڕێم کەوتوتەهەو،را زونشێوان
نەشێودیون هاویڕژراومەنێوو،درنج ودیوان

٥٩ * * *

زوڕناچی بی و زوڕناچی بێت و،بۆکوڕی بکاشایی
سوری بۆکوڕی بکا چۆن ڕازانەوەی،پێی دێکۆتایی

٦٠ * * *

زوڕنای بێعارێی بەرزەمیش نابێ،بەقسەویاسەهوو
لێ داوە زوڕنای بێعاریەی،لێداوەوهەهوو

٦١ * * *

زوڕنایەبدەیەدەست ناشی زوڕنایەبدەیە،دەستی نەزانی
فودەلای سەلکی دەکات فودەکاتەئەو،سەری فرەوانی

٦٢ * * *

زۆرنەماشاخان دەربێنم جاچۆن لەوکارەی،سەرم دەربێنم
"" "" هێندەی نەماهەر،شاخان دەربێنم

٦٣ * * *

زۆرەملی مەچوەنێوهەموو،کێشەوهەرایە

مل شكانی بەدواوە مل شكان لەدوای، زۆرەملی دایە

* * *

٦٤

زۆری چووەو وەك تۆش ئاگادار، ببوم لەوناوە

كەمی ماوە خۆراگرەو زۆری، چوەوكەمی ماوە

* * *

٦٥

زۆری دەرك بە هێندێكی لەبیر، خۆی بردوەتەوە

قونێ كردونەوە دەركی بەقونێ، زۆركردونەوە

* * *

٦٦

زۆری دەڕێسی ئەگەرتۆمەروا، دەی زۆری بڕێسی

"" "" ناخورێهەنگوین و، شەكریشی بڕێسی

* * *

٦٧

زۆری لەسەر ڕۆیشت لەسەردا، بێ فكروخەمی

كەمی دانێ تازۆری دابنێت، بستێ نێ كەمی

* * *

٦٨

زوڵم لەزاڵمی عەداڵەتە زوڵمەو لەزاڵمیش، چۆن عەداڵەتە

"" "" وەرزێرلەبەرپێی، هەموی لەت لەتە

* * *

٦٩

زوڵمیش ئەندازەی هەیە دەزانم خۆتۆش، بەقات پێی هەیە

"" "" باشەدەی زوڵمیش، ئەندازەهەیە

* * *

٧٠

ڕەحمەت ڕەحمەت بەڕەحمەت، بۆتۆپێك نایەن

بەڕەحمەت كەوتونەنێوان، ئەوەی لەدوایەن

* * *

٧١

زەڕونیوەزەڕ ئەویش دەیفەرموو،زەڕونیوەزەڕ
"" "" وەکێکن لەلای،پیاوی کوێروکەڕ

٧٢ * * *

زەڕەڕ لەنیوەش بامن پێت بڵێم،حاڵی کریێ باشە
وەگەڕێهەرباشە زەرەرلەنیوەش،ڕا وەستێ باشە
یان "" زەرەرلەنیوەش،باجوێ کرێتەوە
"" "" باشەدەی هێندەش،بۆن تێ کرێتەوە

٧٤ * * *

زەڕەری بۆمێروش نیە ئاوابارهاتوەو،یان واخوڵقاوە
"" "" بەمێروش زەڕی،نەبوەلەوتاوە

٧٥ * * *

زەڕینی هەیەو دەیگوت حیلەحیل،زەڕینی هەیە
پەڕینی نیە ناپەڕێ وئاخۆڕیش،دڕینی هەیە

٧٦ * * *

زەمانەبتکابەمەردی مەیدان بتکابەمەردی،مەیدانێ زەمان
پشتت لەعەرزێدەدابێ گومان پشتت لەعەرزێ،دەدابێ ئەمان

٧٧ * * *

زەمانی تەقیانوسێ دەوری تەقیانوس،یانەئەولاتر
"" "" پێم خۆشەبیلێ،کەبزانی چاتر

٧٨ * * *

زەمانی عیساو خۆزیازەمان باو،عیساوموسابا
موسایان نیەو ڕوڕەشی لەودوەن،پێوەنوسابا

٧٩ * * *

زەماوەندەزۆرێ زۆرێ	ئـەوزەمـاوەنـدەی،دەی زۆرێ زۆرێ
شۆرباوروتەو	شۆرباوێکی روت،چەندقاچکی مەرێ
قاچکی مەرێ	لەئەوخێروبێرەی،چاوپۆشی لێ بکە
بۆکوێ دەچی خوابت گرێ	تۆبۆکوێ ئەچی و،دەك خوابتگرێ

* * *

٨١

زەماوەندی هەیت وهوتە	شایی وزەماوەند،هەرهەیت وهوتە
گۆشتی نیەو، شۆرباوروتە	گۆشتی تێدانیەو،ئاوروت وقوتە

* * *

٨٢

زەندەقی چووە	زەندەقی چوبوو،هێندەش ترساوە
"" ""	بەغاردان هەلات،هەرنەشگیرساوە

* * *

٨٣

زەنگی بێعارێیان	هەر بەوگەلالەی،خۆی سەروبەرکرد
دەبەرکردوە	زەنگی بێ عاریەی،هێنادەبەرکرد

* * *

٨٤

زێدەپاروی دەوێ	وایان فێرکردوەو،بەتایبەت شەوێ
"" ""	زێدەپاروەکەی،پێش نوستنێ دەوێ

* * *

٨٥

زێڕ ئەگەرخۆی پاکە	زێڕئەگەربۆخۆی،خاوێن وپاکە
چ ئیحتیاج بەخاکە	چ ئیحتیاجێکیان،بەئاووخاکە

* * *

٨٦

زێڕچوکەو	زێڕبۆخۆی چوکەو،قیمەتی گرانە
بەلام قیمەتی گرانە	پێک هاتن وجوربون،نەکران وکرانە

* * *

٨٧

زێڕم داومو	چۆم دام زێڕی سور،بەلاّم پیٚ کڕیوە
بەلاّم خڕیوە	توانا ونە شیاویم،لە خۆش بڕیوە
٨٨	* * *
زیرەی بۆکرمانیٚ بەریٚ	ئەمیش پێی نەڵێم،بۆخۆی دەیزانیٚ
"" ""	وەك ئەوەی زیرەی،بریەکرمانیٚ
٨٩	* * *
زێڕی سور	مام بالّولّ بیٚ ژن و،بیٚ مالّم ورەبەن
یان زێوی سپی	توخواتەکبیریٚ،خاسمان بۆبکەوە
دەنابکشەوە	زێوی سپی وزێڕی،سوربێنەودەنا
بارگینم لوشکت لیٚ دەدا	بارگینم لوشکان،دا ویٚ دورکەوە
٩١	* * *
زێڕی لەسەر	داینیٚ سەرپۆلاّی،زێڕی یاپولّی
پۆلاّی دانێی نەرمی دەکا	بۆت نەرم وشل کا،زۆربەماقولّی
٩٢	* * *
زیندان بیٚ ومەیدان	کاری پێشوش هەلّ،ناوەشێنمەوە
دەگەڵت دەمێنمەوە	زیندان بیٚ ومەیدان،بۆی دەمێنمەوە
٩٣	* * *
زیندەخەونە	زیندەخەونەوەك،خۆت دروستی کەی
"" ""	وەك ڕاستیەپەلەو،هەلی لیٚ نەکەی
٩٤	* * *

بیتي (ژ ێ)

ژێ مەرجەولەگشت،ژیان وژینەکەم

ڕێزوگەورەییت، لەدڵی دەرنەکەم

* * *

١

ژاژیش ناکابلێ ژا ژیش ناکا بلێ،ئەمنیش لەزۆرم

ئەمنیش پێخۆرم وەك کەرەولۆرك و،پەنیر پێ خۆرم

* * *

٢

ژاندویانە هێندیان هێناوبرد،بەینی ئەدوا نە

"" "" چۆنیان مەشکەژا ند،وا ژا ندویانە

* * *

٣

ژاکاوە ئەوسورەگوڵەی نێو، باغی سەیداوە

"" "" سورسورەو دەڵەی ،خوێنی تێزاوە

"" "" چۆن خۆی لێ بواردوە،باغەوانەکەی

"" "" وامێندەسیس بوەو ،کزەوژاکاوە

* * *

٥

ژنان ئاقلیان دەڵێن ژن ئاقڵیان،دەکۆشێ دا یە

دەکۆشێدایە مەستێ لێی دەڕژێ،جابەزمەوکایە

* * *

٦

ژنان بدەبەژن مردوان ژن بێتەوبەرە،بدەژن مردوا ن

گای بدەبەگامردوان گاجوتت هەیە،بیدەگامردوا ن

* * *

٧

ژن ئارەزوی بۆپیاوژن وەکوو،هیوا وئارەزوە

پیاویە درەنگ هەڵدەستێ و،دیسان دەڵێن زوە

* * *

٨

ژن بریانه	ژنـێـك بـریـانـەو،وا لـێـی بـڕوا نـە
ماڵ سیروانه	ژنیش هـەن وێـنـەی،بـەحـری سیروا نـە

* * *

٩

ژن بڕیکی ژانه	ژنـەو بـڕیـكـی ژا ن،یـاهـەربـریـانـە
سێڵ ودۆڵه نانه	وەكـوكـەرستـەی،سـێـڵ دۆڵـەنـانـە

* * *

١٠

ژن بناسەوكارگەری	ژنـان تۆبـنـاسـە،وێـنـەی كـرێ كـار
"" ""	زۆری دەكـێـشـێ ،تـادەكـرێ بـەربـار

* * *

١١

ژن بۆمێردی وەفای نەبێ	ژن بـۆمـێـردەكـەی،خـۆی وەفـای نـەبێ
بۆكەس وفای نابێ	بـۆبـێـگـانـەوكـێ،چـۆن وەفـای دەبێ

* * *

١٢

ژن بۆنانی مێردی ناكا	ژن شـونـاكـابـۆ،خـوا ردنـەوەوخـوا ردن
"" ""	بـۆژیـانـی دوا ڕۆژ،خـۆشـی ڕا بـوا ردن

* * *

١٣

ژن بەبەڵێن	ژن هـەربـەوەعـدەو،بـەڵێن بـوپـێـشـوو
ئەدرێ بەشوو	پـرس وڕا كـەم بـوو،ئـەشیـان دابـەشـوو

* * *

١٤

ژن بەبێكەسی هاردەبی	ژن بـەبـێ كـەسـی و،بـەحـوری وبێخـێوی
"" ""	هـاردەبی وبـەڕیـەی،كەس كـەس نـاپێوی

* * *

١٥

ژن بە پیاو	فـەرمـویـانـەژنـیـش،كـەوتـوەبـەپـیـاوی
كەوتوه	لـەچـاكـی وخـەراپ،شـیـاوونـەشـیـاوی

*   *   *

١٦

ژن بەتۆرانێ
سوك دەبێ

ژن بەتورا نێ،سوك وچروك دەبێ
دانیشیت لەماڵ،ڕۆژبوك دەبێ

*   *   *

١٧

ژن بەتەریزەو
کەربەنەقیزە

ژن بیحاملێنی و،بیکوتەتەریزەی
کەرڕێ دانەگری،فەرمونەقیزەی

*   *   *

١٨

ژن بەچەنگێك کولکەوکاڵ
نابێتەژن

بەسەرێیوەبوو،چەنگێك کولکەوکاڵ
بۆژن نابێ وتۆ،پێی نەسپێری ماڵ

*   *   *

١٩

ژن بەڕکێفە
""   ""

ژنیش بەڕکێفەو،دەڵێن بۆپیاوی
مەردبەخۆڕاگرەو،بەجوان وشیاوی

*   *   *

٢٠

ژن بەرەنگارێ مێردی
بکا.ماڵ تێك دەچێ

ژن لەقسەی مێردی،دیت ڕاوەستاوە
وابزانەوماڵیان،تێکچوەوڕماوە

*   *   *

٢١

ژن بەشی
هەموکەسە

فەرقی نیەزۆرپیاو،هەربێ کەسێکە
ژن بەشی گشت کەس،یاناکەسێکە

*   *   *

٢٢

ژن تا منداڵی دەبێ لەماڵە
مێردی بێگانەیە

تاکونەوڕۆژەی،ژن نەیبێ منداڵ
خۆی پێ میوا نە،نەکوخاوەن ماڵ

*   *   *

٢٣

ژنت بمری،ژن خوشك

کاتێ ژنت مرد،هەتبێ ژن خۆشکێ

لەجێیەتی یەقین ئەوچاترەو،زۆرلەبن پشکێ

٢٤ * * *

ژن تەرازوی ژن وەك تەرا زوی،ژیانی نێومالە

ژیانە ڕاست ودروست بێ،پیاوبێ خەیالە

٢٥ * * *

ژن دامێنێ خۆی لێ دوژمنە تەشك ودامێنی،خۆی لێ دوژمنە

"" "" ون بێت وبەرچاو ،یالەوقوژبنە

یان "" ژن لێی دوژمنن،تەشك ودامێنی

"" "" چی بێ ئەوقەدری،پێشوی نامێنی

٢٧ * * *

ژن ڕەسەنیان ژن ڕەسەنیان قەت،نەبوەوخۆنابێ

نیە ئەگەربێ ودەبێ،دونیاش خەرا بێ

٢٨ * * *

نی خۆیەتی ژن سەنگ وساللار،هەرچی کارکەرۆ

"" "" کەرچوست وچالاك،هەرچی باربەرۆ

(١٢) * * *

ژن قسەی پێ ناشارێتەوە ژن قسەوعەیبەی،ناشارێتەوە

"" "" چی بێ وەك دەرسێ،هەردەیلێتەوە

٢٩ * * *

ژن کوشتن وبڕینی کێ هەی پێت وایە،زۆریش زۆرزا نە

ڕۆیشتنە کوشت وبڕینێ ژنان،ڕۆینەوتۆرا نە

٣٠ * * *

ژن کەیفی لێ بی مێردی ژن کەیفی لێ بی،بەکردوکرا وا ن

دەکاتە پیاوی نێوپیاوان   مێـردی دەکاتـە،پیـاولـەنـێوپـیـاوا ن

٣١   *   *   *

ژن لەگەڵ مێردی نەسازێن   ژن لـەگـەڵ مـێـردی،کـەوتـەدنـدوکـە

ڕۆژێك لێك دەترازێن   مـاڵی بـۆچـۆل کـەو،خـێـرابـەزوکـە

یان   ""   ژن ومـێـردئـەگـەر،وێـگـڕانـەسـازێـن

""   ""   ئـاخـرێکـەی ڕۆژێك،هـەرلـێك دەتـرازێـن

٣٣   *   *   *

ژن لەماڵەمێردی ڕازی بی   لـەمـاڵ مـێـردەکـەی،ژن کـەڕا زی بـی

بەهەمو شتێکی ڕازیە   نـابی قـەت لـەهـیـچ،شـت نـەڕا زی بـی

٣٤   *   *   *

ژن لەمشکی دەترسێ.   ژن لـەمـشـك مـشـکـیش،لـەپشی دەتـرسێ

مشك لە پشی. پشی لەسەگی   پـشی لەسەی سـەگ لە،پـیـاوی دەتـرسێ

.سەگ لە پیاوی   پێـاویش لـەژنێجا،بـۆم لـێـك جـوێکـەوە

و. پیاویش لەژنێدەترسێ   ئـاخـریـەوپـیـاویـش،لـەژنـێ دەتـرسێ

٣٦   *   *   *

ژن لەهەژاری   ژن لـەبـەرمـوحـتـا،جیـان وهـەژا ری

پیاولەنەداری   پـیـاویـش بـەدبـەخـتی و،ڕوت ونـەدا ری

٣٧   *   *   *

ژنم بۆشەوێکی   دابی ئـەورۆبـێ و،یـاقـەدیـمـی وزوا ن

نەهێناوە   خـۆژنـم نـەهـێـنـا،بـۆشـەوێـکی ودوا ن

٣٨   *   *   *

ژنم دەوێ، هەرنێستام دەوێ   مـن کـەژنـم دەوێ،هـەرئـێـسـتـام دەوێ

""   ""   نـاخـافـلێم یـابـڵـەی،بـۆسـبـحـەی شـەوێ

٣٩ * * *

ژن مێردی لێی ڕازی بی هەرژنێ مێردی،کەکردیەگەورە

کەس پێی تێك ناچی کەس پێی تێك ناچی،ئەوداب ودەورە

٤٠ * * *

ژن مێردی نەیهەوێ هەرژنێ ئەگەر،مێردی نەیهەوێ

لەماڵێ دەبێ دەرکەوێ یەقین لەوماڵەی،دەبێ دەرکەوێ

٤١ * * *

ژن نانی ئیشکی دەیەی ژن دەڵێ نانی،ئیشکم چەنگ کەوێ

نەگۆشت وپلاوی دەگەڵ هەوێ نەپلاووگۆشتم،بیت لەکن هەوێ

٤٢ * * *

ژن نیەوژانە توش بۆم وکردمیە،گاڵتەی زەمانە

"" "" دەی خۆوەژن نیەو،هەربرك وژا نە

٤٣ * * *

ژن ودان خۆشی دونیان ئەو،ژنەی گەرژن بێ

خۆشی دونیانە ئاواتمەوتاهەم،ئی وام لەکن بێ

٤٤ * * *

ژن وژیان خۆشی دونیاوژین،هەرژن ودا نە

"" "" چارەت پێ نەکران،جوێبون کێشانە

٤٥ * * *

ژن وماڵیان گوتوە دەڵێن ژن وماڵ،هەروا گوترا وە

"" "" قەدیم تائەورۆ، لەوڕوش بەدوا وە

٤٦ * * *

ژنەتیوە ئەرێ ژنەتیوەی،زۆربلێی گەڕۆڵ

″ ″	کەللاریێك وەسەر،کەی لەمشکی وخۆڵ

٤٧ * * *

ژنەکەم باژنێکی جوان بێ	تۆخوابازنەکەم،ژنێکی جوان بێ
باکراسەکەی لەجاوبێ	باکراسیشی هەر،جاووکەتان بێ

٤٨ * * *

ژنی پاك لەدونیاکەمە	دەڵێن ژنی پاك،لە دونیاتەوا و
″ ″	کەمەویاهەنە،نایەن بۆبەرچاو

٤٩ * * *

ژنی تازەژنی کۆنەی	چوژنێکی تازەی،هێنامام باوا ن
کردەگوێرەوان	ئەوژنەکەی کۆنی،زوکردبەگاوا ن

٥٠ * * *

ژنی تەلاق دابوودەیگوت	ژنەی تەلاق دا و،پێی دەگوت ئەوجار
جاومرەحەزێم لێ بکە	بێی حەزم لێ بکەی،دەتبەم بۆنێوشار

٥١ * * *

ژنی جوان	ژنی جوان بەشی،کەچەڵیەومەلان
بەشی کەچەلانە	ژنی واش هەیەو،دەردن.زۆربەلان

٥٢ * * *

ژنی چاك	ژنی چاك کێوەو،هەروەك قەلایە
قەلایەکی قایمە	ژن خەراپ بێ وەك،دەردەو بەلایە

٥٣ * * *

ژنی چاك لەبرای چاکترە	ژن چاك بێ ودەڵێن،چاکترەلەبرا
″ ″	هیچ سەرەدەرێم،بۆلێ دەرنەکرا

٥٤ * * *

ژنی خەراپ تۆقی نەحلەتە
دەئەستۆی پیاوێ کراوە

ژن خەراپ بێ هەر،لەسەردونیایە
وەك تۆقی شەیتان،دەملی مەدایە

* * *

٥٥

ژنی خەراپ
منداڵی ڕەسەنی نابێ

ژنێك شڕودڕەو،یاهەرخەرابێ
منداڵ ڕەسەن یا،باشی لێ نابێ

* * *

٥٦

ژنی زمان درێژ
چارەی نایە

ژن زمانی درێژ،یان بێ حەیایە
بەهیچ کەس چارەی،نەهاتوەونایە

* * *

٥٧

ژنی شەرمێون شارێکی دێنێ
پیاوی شەرمێون کوانێ‌چ دێنێ

ژن شەرمێون بێ ،شارێکی دێنێ
پیاوشەرمێون بێ ،کوا ئەوج دێنێ

* * *

٥٨

ژنێك چاوی لەدەربێ
مێردی خۆڵی وەسەربێ

هەرژنێك ئاوا ،چاوی لەدەربێ
مێردەکەی خۆڵ و،خاکی وەسەربێ

* * *

٥٩

ژنێك چۆماڵە جیرانی وگوتی
تاینچەم وێدمێ؟
ژنی جیرانی ؟دەڵێ خۆ
بەسەری کاکت نەوەپڕە
لەهەرزنی باراشی دەناسەرچاوم،
ئەوژنەهیچی نەگوت وگەڕاوە،
زۆری نەکێشائەوژنەچۆنەوماڵەی
ونەوژنەی تاینچەی وێ نەدابو؟

چۆماڵی دراوسێی،وەختی چێشتانێ
تاینچەم وێدەن،بۆکاکێشانێ
دێتەپێش دەڵێ، فەرموخات ڕیحان
بەمەرگی کاکت،بەخوداو بەقورحان
پڕ لەهەرزنمان،کردون باراشی
دامان نان سبەی،بیان بەن بۆئاشی
پورریحان هیچی،نەگوت وهاتەوە
تابۆحاجەتێ،بیبرێ بکاتەوە

چونەومالی وگوتی داخوشکێ	هەرئەوژنەی ئاوا،بەڕوی داکیێشا
سەرمندم ویدمن؟	هات بۆحاجەتێ و،زۆری نەکیێشا
ئەوژنیش دمگەڵ چاوی بەنەو	پورپیمان هاتوم،ویم دەن شێلگیرێ
ژنەی کەوت و.ومبیری هاتەوە	خەرمانەودەشقەم،سازبێ هەلگیرێ
ئەگەرنەومبەعەمدی حاجەتی	پێی دەلێ بەقسەو،گوفتێکی شیرین
نەکردبوو؟ ئەویش دەڵێ خۆ	بەگیانی باوکت،خۆدێدەنەسرین
بەسەری بابت شەوێ هیچ نیێە	چی دین نیەمن و،نەئەومالانەم
ئاوێی تیێدابدەمەمندالەکان	ئاوێی تیێدابدەم،بەومندالانەم

*   *   *

٦٧

ژنێك کاروانە	ئەوژنەی یەکەم،وەکوکاروانە
دوانیان عۆریانە	روتی وعۆریانەو،ئەوژنەی دوانە
سیانیان ئاخری زەمانە	بەسەودەی خۆشت،رابگری ودەنا
"" ""	سێی ئاخری زەمان،یارێزنەبوانە

*   *   *

٦٩

ژنێك مێردی مردبویەژنی	مێردی مردبوچوو،گوت بەژنی جیران
جیرانی دمگوت بچوهێندێك	بەسیاقەکەوبم،خوشکێ بەبیران
بۆمێردمکەم بگری هەتانەمن	بابچم من گەرێك،هەلپەرم ونەتۆش
دەچەم لەقێك داومتێدمکەم	بۆمێردم بگری و،وەك لاو ی وپیران

*   *   *

٧١

ژنێکیان هێنابۆحەوت شوانان	چوژنێکیان هێنا،بومەرحەوشوانان
هەریەکچی چۆوەبۆباوان	بەکچی زوچۆوەو،بۆمال باوانان

*   *   *

٧٢

ژنی گەرۆل بۆمالی	ژن گەرۆل بێ بۆ،مالی مال نایێ

ماڵ ئابێ پیاوی سەرسواڵکر،مام وخاڵ نابێ

* * *

٧٣

ژنی مارنەکراوداوای مارەش نەکرابو،هێشتاپورەشەم
مارەی وەشتێکی دەکرد دەیگوت من داوا ی،مارەییم دەکەم

* * *

٧٤

ژوشکیش بەفەرخەی خۆی دەڵێ ژوشك بەفەرخەی،دەڵێ نەرمۆڵەم
گەرمۆڵەی خۆم نەرمۆڵەی خۆم وەرنەباوەشم،ئۆخەی گەرمۆڵەم

* * *

٧٥

ژیانی ژێردەستی ژیانی ژێردەستی،گوڵی بێ بۆنە
گوڵی بێ بونە من وای لێ حاڵیم،ئەی تۆپێت چۆنە

* * *

٧٦

ژین بەبێ ترسی بۆپیاو ژین بەبێ ترسی،بۆپیاوخەلاتە
خەلاتە سامان لەش ساغی و،هێمنی ولاتە

* * *

٧٧

ژینی کەم و باسەربەست بژی و،ژینی کەمت بێ
وەزعی خۆش نەژیانێکی درێژ،دەردوخەمت بێ

* * *

کتێبی یەکەم تەواوبوو

خـــوا یار بی
دوهه‌مین کتێبی په‌ندی پێشینیان هه‌ر به‌و
زوانه بڵاو ده‌که‌ینه‌وه .

ڕێزبگرین ئەلەوپەندە جوانانە
ڕێزلە پێشینیان گرتن دانانە
پەندی پێشینیان بیکە ئاڵقەی گوێت
چەسپی دڵتی کەو لە مێشکیش بڕوێت
پەندی پێشینیان پڕلە گوڵەو باغە
کێ غیرەت دێنی بێ بڵێ یاساغە

Mail: samrand_rohani@yahoo.com
۰۴۴۴ ۴۲۲۷۷۶۰
ISBN964-8620-38.5
قیمت : ۲۰۰۰تومان